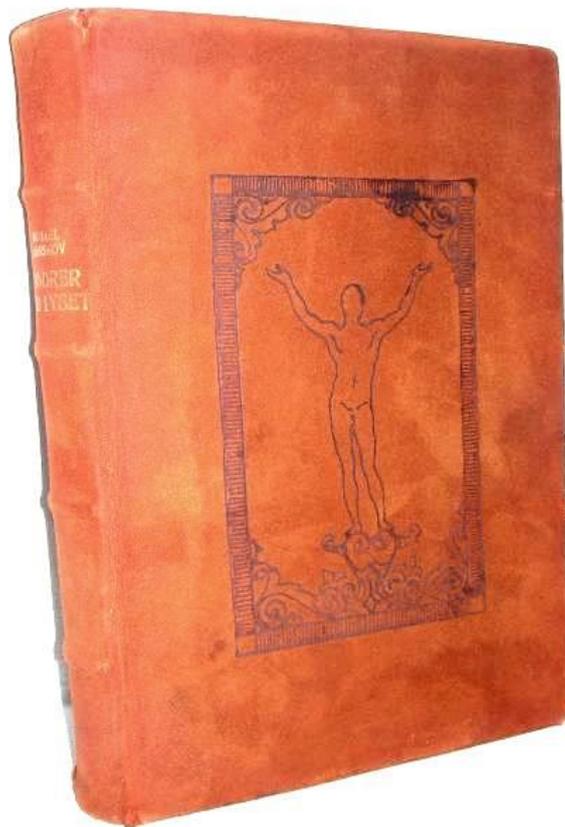

De første Vandrer mod Lyset-pionerene.

En samling biografier og omtaler av de menneskene som først engasjerte seg i utbredelsen av Vandrer mod Lyset!

Ved Sverre Avnskog.

Kolbotn, 2024.

Innholdsfortegnelse:

Side 4: Innledning.

Side 5: Arkitekt Knud Brønnum, 1878-1953.

Side 49: Forfatter, lærer og bibliotekar, Christian Jørgensen, 1887-1968.

Side 64: En liten biografi om P. M. Wemmelund.

Side 65: En sogneprests vitnesbyrd - Peter M. Wemmelund. Med innledning av Chr. Jørgensen.

Side 77: Sandhedssans og frihedstrang av Peter Madsen Wemmelund. Utdrag fra en preken.

Side 82: Biografi om sogneprest og forfatter Frederik Louis Jensen Østrup, 1862-1959.

Side 84: F. L. Østrups anmeldelse av Knud Brønnums bok «Sandheden om Døden» i Aarhus Amtstidende 6. november 1926.

Side 88: Kronikk om «Vandrer mod Lyset» av sogneprest dr. phil. F. L. Østrup i Aalborg Stiftstidende 2. april 1944.

Side 96: Aabent brev til Domprovst Martensen-Larsen, av Emma Mathiesen, født Malling-Hansen.

Side 109: Teaterforlegger Sigurd Folmer-Hansen, f. 1902, kjøpte rettighetene til VmL, og muliggjorde nye utgivelser.

Side 119: Fire oversettelser av VmL til engelsk, ved Harry Prior.

Side 128: Harry Priors fotosamling fra 1978/79 av den «nye generasjonen» VmL-tilhengere.

Side 136: Avslutning.

Side 137: Litteraturliste.

De første Vandrere mod Lyset-pionerene.

Ved Sverre Avnskog.

Vandrere mod Lyset! ble utgitt i København i 1920, og i løpet av ganske kort tid, var det en del mennesker som fattet interesse for verket og ble dedikerte tilhengere av budskapet. Dessverre gjaldt ikke dette de menneskene som verket i hovedsak hadde som mål å vekke interesse for budskapet hos, nemlig de danske biskopene og prestene som fikk verket tilsendt etter anvist fra den oversanselige verden. Men dessverre var det ingen av dem som virkelig ble betatt av verket.

Ifølge Johanne og Michael Agerskovs beretning, hadde et stort antall mennesker som ble født i Danmark med den oppgaven å bli sentrale personer i den danske kirken, før sin død lovet å bli talsmenn for Vandrere mod Lyset! dersom det lyktes for den oversanselige verden å få budskapet tilgjengelig på jorden. Og det lyktes fullt ut for de høye åndene å komme i kontakt med de jordiske medarbeiderne som hadde lovet å fungere som midlere mellom den oversanselige verden og den jordiske. Johanne og Michael Agerskov var det ekteparet som først ble kontaktet, og de fulgte fullt ut de oversanselige åndenes instruksjoner og ble det redskapet de hadde lovet å bli før sitt jordeliv. Hadde det ikke lyktes for oversanselig side å overbevise ekteparet Agerskov om å utføre det oppdraget de hadde lovet å påta seg, var det flere ektepar som var inkarnert på jorden som alternativer, men da Agerskov'ene viste seg å ville utføre den oversanselige verdens ønske helt uten tvil eller nøling, ble det de som fullførte oppdraget, i en misjon som Gud sto fullt og helt bak.

Ekteparet Agerskov gjennomføre sin tiltenkte oppgave fra Gud så samvittighetsfullt at det vitenskapelige, etiske og religiøse verket, Vandrere mod Lyset! ble en realitet flere år før det var planlagt fra oversanselig side, og ekteparet ble instruert til å vente med å publisere verket noen år. Men i 1920 ble verket utgitt, og i løpet av få år, var det flere mennesker som fattet stor interesse for boken. Den aller første virkelig store tilhengeren av VmL, var arkitekt Knud Harald Brønnum, 1878-1953. Han ble en svært dedikert tilhenger av VmL, og gjorde en enorm innsats for å gjøre verket kjent blant den danske befolkningen. Han skrev flere bøker om VmL og holdt mange foredrag, i tillegg til at han arrangerte gudstjeneste på grunnlag av budskapet i VmL.

Det var ikke bare Knud Brønnum i familien som ble en svært dedikert tilhenger av VmL, det samme gjorde hans niese, Elsa Brønnum, gift med Sigurd Folmer Hansen, og senere Svend Brønnum (nevø av Knud) og Børge Brønnum (nevø).

Arkitekt Knud Harald Brønnum, 1878-1953.

Men først skal denne boka handle om den kanskje aller mest dedikerte tilhengeren av Vandrers Mod Lyset! noensinne (utenom meg selv), arkitekt Knud Harald Brønnum.

"Fra min tidligste Ungdom har jeg kun interessert mig for mit arkitektoniske Studium og senere for min Virksomhed som Architect, indtil jeg fik det etisk-religiøse Værk "Vandrers mod Lyset" i Hænde; thi dette Værk viste mig ikke alene Livets Maal og Livets Mening, men det besvarede de store Spørgsmaal, der endnu aldrig var blevet løst for os Mennesker i en saa klar, logisk og levende Form, at jeg forstod, at dette Værk maatte være af langt større Betydning for os Mennesker end et hvilket som helst andet interessant kunstnerisk, historisk, religiøst eller filosofisk Værk, og jeg blev en af "Vandrers mod Lyset"s Talsmænd; thi jeg turde ikke tage Ansvar for at lade dette Værk ligge upaaagtet hen, men jeg har med inderlig Glæde taget Ansvar for at føre det frem.

Og nu er mit Arbejde delt mellem min Virksomhed som Architect og min Opgave som "Vandrers mod Lyset"s Talsmand."

Dette skrev Knud Brønnum, 12/4 1930 i Registreringsskjemaet til Ph. Weilbachs Kunstnerlexikon, tredje udgave. (Oppbevart i Danmarks Kunstbibliotek).

Det har ikke vært så lett å finne portretter av Knud Brønnum. Bildet til venstre av den unge Brønnum har jeg fått av danske venner, og bildet til høyre er et forstørret utsnitt og retusjert utgave av et gruppebilde som tilhører Det Danske Udvandrersarkiv.

Arkitekt Knud Harald Brønnum var altså den første av de virkelig store Vandrers mod Lyset-pionerene. Han var i kontakt med Johanne Agerskov første gang i 1920, etter å ha lest Vandrers mod Lyset! og et brev fra Johanne Agerskov, der hun takker for hans vennlige brev, er bevart i hennes copibøker. Brønnum og hans kone ble etter hvert nære venner av familien Agerskov,

og Brønnum ble en pasjonert talsmann for VmL både offentlig og privat. Utfra brevveksling mellom personer som kjente ham, kan det virke som hans virksomhet for VmL kostet ham både oppdrag som arkitekt og hans ekteskap. Brønnum drev gjennom mange år en utstrakt virksomhet for å gjøre VmL kjent i den danske offentligheten, han holdt foredrag, skrev bøker, holdt gudstjenester på basis av VmL, og var mangeårig medlem av bestyrelsen for "Selskabet til VmLs Udbredelse". Fra brev han skrev mot slutten av sitt liv til blant annet forfatteren Chr. Jørgensen, som var en annen ivrig talsmann for VmL, kan vi fastslå at han beholdt sitt engasjement like til det siste - VmL var og ble hovedengasjementet i hans liv! Det er derfor med dyp respekt for mannen Knud Brønnum jeg har begynt å søke etter informasjon i ulike kilder via internett, og størstedelen av det jeg presenterer i denne biografien, er funnet via søk i åpne kilder på nettet. Det har vist seg meget vanskelig å få informasjon på annen måte - og det sier nok en del om Knud Brønnum at han ligger begravet i "De ukjentes grav" - uten noen gravsten eller annen markering av stedet. Johanne Agerskov var av den oppfatningen at det var en temmelig primitiv skikk å minnes de døde på en kirkegård, der deres benrester befant seg, og at det ville være en mye verdigere og vakrere skikk å minnes dem hjemme i sin stue i hjemlige omgivelser. Kanskje sluttet Knud Brønnum seg til denne oppfatningen. Takket være et registreringsskjema til den tredje utgaven av Ph. Weilbachs kunstnerleksikon, som oppbevares i Danmarks Kunstmuseum, vet vi litt om Brønnums virksomhet som arkitekt. Men han har vært meget sparsom med utfyllingen av personlige opplysninger i skjemaet, og har f. eks. ikke skrevet navnet på noen av sine hustruer - kun at han var gift på ny etter at hans første hustru døde. Men skjemaet forteller at Knud Harald Brønnum ble født i København 7. desember 1878.

Knud Brønnums far, konditor Valdemar Emil Brønnum, 1839-1921, æresmedlem av den danske konditorforeningen. Brønnum etablerte den berømte Brønnum kafeen i København, som ble meget populær blant Danmarks kultur-personligheter. Den eksisterte i mer enn 125 år, før den ble nedlagt og omgjort til billettkontor. Men i 2015 ble den gjenåpnet i sine gamle lokaler. Foto: Privat.

Konditor Johannes Steen, 1853-1934. Knud Brønnums svigerfar. Historien om Brønnums andre hustru, er ganske spesiell, for Olga var først gift med Knud Brønnums bror, og fikk seks barn med han, før hun skilte seg og ble gift med Knud. To av sønnene, Børge og Svend, ble også svært dedikerte tilhengere av Vandrer mod Lyset! Foto: Privat.

Ovenstående bilde er et av de svært få bildene av Knud Brønnum som det hittil har lyktes for meg å oppspore, til tross for iherdige anstrengelser. Knud Brønnum ses med papirer i hendene sammen med to andre store forkjempere for VmL, Viggo og Gertrud Prior i det som skulle bli de sistnevntes nye hus i 1937. Bildet befinner seg, av alle steder, i Det danske Udvandrerarkiv! Forklaringen på det er at Viggo Priors bror, Eric Prior, som eide bildet, donerte hele sin brev- og fotosamling til udvandrerarkivet før sin død. Eric Prior var også dansk, men utvandret i 1924 til USA. Den tredje broren, Kay Prior, laget i 1975 en engelsk oversettelse av VmL, som aldri ble utgitt. Portrettet på foregående side er laget på grunnlag av dette fotografiet. Forhåpentligvis vil det dukke opp flere bilder av ham etter hvert! Copyright: Det danske Udvandrerarkiv, Ålborg.

Det har vært et virkelig møysommelig arbeide å finne dokumentasjon om Knud Brønnums liv og virke. Min danske venn, Vagn Ranfelt, har hjulpet meg i å søke opp spor etter familien Brønnum, og det første vi fant på nettet, var et dokument fra folketellingen i 1925. En god del av registreringsskjemaene fra de danske folketellingene er scannet inn, og kan søkes på nettet. Brønnums brev de første årene han engasjerte seg i VmL, viste at han fra 1926 hadde adressen Jagtvej 87 i København. Et søk på denne adressen viser at i 1925 bodde Olga Steen Brønnum på denne adressen sammen med sine 6 barn. Registreringen viser at Olga var skilt, og på den tiden da registreringen skjedde, var hun innlagt på Sct. Josef Hospital. En av hennes sønner, Børge Brønnum, som står oppført i registreringen, var også en av dem som har engasjert seg for VmL gjennom et langt liv, og han døde for få år siden - i en alder av over 90 år! En annen av sønnene, den litt eldre Svend Steen Brønnum, kjenner jeg også igjen fra artikler i den danske dagspressen. Registreringsskjemaet viser at han var soldat i 1925. Jeg visste fra før av at Børge Brønnum var en nevø av Knud, så jeg skjønnte raskt at Olga Steen Brønnum var

tidligere gift med Knud Brønnums bror, Andreas Martin Brønnum. Men hvorfor delte Knud Brønnum leilighet med sin brors fraskilte hustru fra 1926 og utover?

På internett omtales en bygning i Tordenskjoldsgade 1 som "Brønnum-huset". Såvidt jeg har funnet ut, ble både bygningen og gaten anlagt i 1866, og i første etasje etablerte Valdemar Brønnum, Knud Brønnums far, et konditori, som besto i flere generasjoner med Brønnum'er. I løpet av årene ble konditoriet omdannet til restaurant. Og "Brønnum" lå meget strategisk plassert rett ved siden av Det Kongelige Teater ved Kongens Nytorv. I dag (2010) er "Brønnum" ombygget til billettkontor for Det Kongelige Teater, ifølge kildene. Til venstre ses et foto av et av Valdemar Brønnums utstillingvinduer fra 1929. Til høyre ses skiltet til konditori "Brønnum" helt til venstre på et bilde fra begynnelsen av 1930-årene. Begge fotos: Det Kongelige Bibliotek

I den hvite bygningen, Heibergvejen 18, nr to fra til høyre, bodde Knud Brønnum i øverste etasje i sitt første ekteskap. Han ble gift første gang 31.01.1905 med Marie Kristine Andresen, født 20.04.1878, død 20.07.1921. Brønnum og hans første kone fikk datteren, Vera Louise Brønnum, f 1908. Foto: Sverre Avnskog.

Brønnum-navnet har vært svært godt kjent blant danskene gjennom mange tiår. Knud Brønnums far, Valdemar Brønnum, opprettet kafeen Brønnum, som ble stamsted for mange skuespillere, forfattere, journalister og andre kulturarbeidere. Kaféen ble etter hvert utvidet til å være restaurant. Da jeg besøkte København i 2010, var kaféen lagt ned og omgjort til billettkontor for Det Kongelige Teater. Det var en gledelig overraskelse å oppdage at restauranten var gjenopprettet i 2015. Bildet til venstre: Sverre Avnskog. Foto til høyre: Fra internett.

Side 2.

Udfyldes af Lejlighedens Indboere **Folketællingen den 5. November 1925.** **Blev trykt og med Blæk.**

Læs Begreberne paa Side 1. **BEMÆRK!** Paa denne Side optæres alle Lejlighedens faste Beboere (ogsaa midlertidigt nærværende). Endvidere de i Kommunen midlertidigt nærværende, der ikke har fast Bopæl andetsteds.

Afgiv alle oprigtige Oplysninger med hensigt til Loven om Folketællings Besættelse.

Fulde Navn	År	Fødested	Statsborgerforhold	Alder	Silling i Husstanden	Erhverv eller Livsstilling	Hvor boet den 5. November 1924?	Anmærkninger
Brønnum, Olga Steen	1872	Norby	—	53	—	Konditor	Jagtvej 87	Sat med sin søn
Brønnum, Axel Steen	1872	Norby	—	53	—	—	—	—
Brønnum, Børge Steen	1872	Norby	—	53	—	—	—	—
Brønnum, Børge Steen	1872	Norby	—	53	—	—	—	—
Brønnum, Børge Steen	1872	Norby	—	53	—	—	—	—
Brønnum, Børge Steen	1872	Norby	—	53	—	—	—	—
Hansen, Mary	1872	Sjælland	—	53	—	—	—	—

Midlertidigt nærværende, der har fast Bopæl andetsteds, optæres paa Skemaets Forside.

Registreringsskjemaet fra folketellingen i 1925, som viser at i Jagtvej 87, Knud Brønnums adresse fra 1926, bodde den fraskilte Olga Brønnum sammen med sine fem barn, blant dem Børge Brønnum, født i 1917. Legg også merke til at den eldste sønnen, Axel Steen Brønnum, var konditor. Ikke usannsynlig hadde han sitt arbeid i familiebedriften, "Brønnum" konditori.

Slik ser det ut i dag (2009) der Knud Brønnum hadde sin bolig sammen med Olga fra ca 1926. Fotografiet er tatt en lørdag i rushtrafikken, og det var derfor ikke mulig å unngå at det kom med noen biler foran huset. Jagtvej 87 er rett over butikken som heter "home". Foto: Steinar Kibsgaard.

København, København (Staden), Snarens Kvarter, Compagniestr. N. 60, Stue-Etagen, 313, FT-1840, C7996

Navn:	Alder:	Civilstand:	Stilling i husstanden:	Erhverv:	Fødested:
Christiane Mulvad	74	Enke		Lever af sin Formue	
Hans Mulvad	41	Gift		hendes Søn, Classe-Lotterie- Collecteur	
Trine Christophersen	25	Ugift		deres Tjenestepige	
Andreas Brønnum	36	Gift		Urtekræmmer	
Catharine Brønnum	30	Gift		hans Kone	
Rudolph Brønnum	9	Ugift		Deres Børn	
Andreas Brønnum	8	Ugift		Deres Børn	
Laura Maria Brønnum	6	Ugift		Deres Børn	
Wilhelmine Brønnum	4	Ugift		Deres Børn	
William Brønnum	3	Ugift		Deres Børn	
Valdemar Brønnum	1	Ugift		Deres Børn	
Lovise Amalie Møller	28	Ugift		Tjenestefolk, hans Huusjomfrue	

William Brønnum	3	Ugift	Deres Børn
Valdemar Brønnum	1	Ugift	Deres Børn
Lovise Amalie Møller	28	Ugift	Tjenestefolk, hans Huusjomfrue
Peter Iver Dau	24	Ugift	Tjenestefolk, hans Svend
Peter Jensen	18	Ugift	Tjenestefolk, hans Dreng
Hans Christensen	25	Ugift	Tjenestefolk, hans Karl
Ana Davidsdatter	23	Ugift	Tjenestefolk, hans Pige

Samtlige personer i husstanden

København, København (Staden), Tordenskjoldsgade (Ulige numre), Kjøbenhavn
Oster Kvarter, Tordenskjoldsgade 1, Matr.300 Stuen, 1, FT-1885, C9648

Navn:	Alder:	Civilstand:	Stilling i husstanden:	Erhverv:	Fødested:
Valdemar Emil Brønnum	45	Gift	Husfader	Conditor	Kiøbenhavn
Anna Johanne Brønnum	37	Gift	Husmoder		Kiøbenhavn
Andreas Martin Brønnum	17	Ugift	Søn	Lærling	Kiøbenhavn
Knud Harald Brønnum	6	Ugift	Barn		Kiøbenhavn
Christian Martin Jacobsen	23	Ugift	Tienestetyende	Svend	Kiøbenhavn
Claudia Mathilde Wissing	31	Ugift	Tienestetyende	Jomfru	Kiøbenhavn
Jacobine Christine Rasmussen	24	Ugift	Tienestetyende	Jomfru	Kiøbenhavn
Christian Larsen	24	Ugift	Tienestetyende	Karl	Kiøng
Gerhardt Hans August Damm	15	Ugift	Tienestetyende	Lærling	Kiøbenhavn
Victor Carl Anton Damm	17	Ugift	Tienestetyende	Lærling	Kiøbenhavn
Christian Kolvig Lauritz Jacobsen	21	Ugift	Tienestetyende	Svend	Kiøbenhavn
Ernestine Frederike Henriette Hansen	21	Ugift	Tienestetyende	Pige	Odense
Anna Margrethe Jensen	27	Ugift	Tienestetyende	Pige	Ondløse
Mathilde Sophie Nielsen	21	Ugift	Tienestetyende	Pige	Sverrig

På de to foregående sidene ser man registreringer fra folketellingene i 1840 og 1885. I 1840, kan man se at familien Brønnum bodde i Compagnistrædet 60, og Knud Brønnums far Valdemar Brønnum var ett år gammel. I 1885 har Valdemar flyttet inn i det såkalte Brønnum-huset i Tordenskioldsgade 1 sammen med sin hustru, og de har fått to sønner, Andreas Martin og Knud Harald, som er henholdsvis 17 og 6 år gamle.

På en webside for slektsforskning, laget av Johanne Geertsen, kan man følge slekten Brønnum helt tilbake til den første registrerte forfader, Christen Brønnum, født ca 1672. Hans kones navn er ukjent (n.n. født ca 1675) og også hvor han stammet fra, men hans sønn, Anders Christensen Brønnum, ble født ca 1698 i Hørby, Hjørring - og siden den gang holdt slekten til i Hjørring i flere ledd fremover i tid. Det er ikke opplyst om noe yrke for noen av de nærmest etterkommende Brønnum'er før Andreas Brønnum, født ca 1804, som blir oppgitt å ha vært urtekrømmer, men det virker ikke urimelig å anta at Brønnum-slekten først og fremst har livnært seg av fremstilling og salg av ulike typer fødevarer. Med urtekrømmer tenker man først og fremst på en som lever av å selge tørkede urter, til bruk som medisinerplanter.

Slekten Brønnum hadde i mange år tilhold i Hjørring på Jylland. Anders Christensen Brønnum ble født ca 1698 i Hørby Hjørring. Kobbersticket til venstre av Hjørring fra 1768 viser at Hjørring var en jordbruksbygd. Copyright: Det Kongelige Bibliotek.

Til venstre: Et gammelt postkort som viser "Springvandspladsen" i Hjørring, der Brønnum-slekten holdt til gjennom en årrekke, før Andreas Brønnum, født ca 1804, flyttet til København og livnærte seg som urtekrømmer. Copyright: Det Kongelige Bibliotek.

Her i Skt Petri Kirke, Sokkelund i København giftet Andreas Brønnum seg med sin hustru, Catharine Elisabeth Boldt, 28 januar 1831. De slo seg ned i Compagniestredet 60 i København. Andreas og Catharina Brønnum hadde i 1840 fått 6 barn, hvorav den yngste, Valdemar Brønnum, som var 1 år ved folketellingen det året, senere ble far til Knud Harald Brønnum, som var 6 år ved folketellingen i 1885. Copyright: Det Kongelige Bibliotek.

Anders Christensen Brønnum, 1698 - 1774, ble gift 25 Nov. 1757 i Romdrup, Aalborg med Johanne Magdalene Bering, f. ca. 1722 i Hørby, Hjørring, og de fikk sønnen Johannes Christian Brønnum, f. ca. 1758 i Hørby, Hjørring død 20 Jan. 1823 på Tidemandsholm, gift 5. Okt. 1792 i Ugilt, Hjørring med Sistine Marie Cortsen, f. 14 Jul. 1775, Linderumgaard, Hjørring. Og det er Johannes Christian og Sistien Marie Cortsens sønn vi finner igjen i folketellingen fra 1840. Andreas Brønnum var født ca 1804, og har i 1840 etablert seg som urtekrømmer i Compagniestredet 60 i København. Han giftet seg med sin kone, Catharine Elisabeth Boldt, f. 23 Mar. 1810, Skt Petri, Sokkelund, København, 28 Jan. 1831 i Sankt Petri kirke.

Slik ser en kortfattet oversikt over Knud Brønnums kjente forfedre ut:

Christen Brønnum, født ca 1672, gift med n.n, født ca 1675

Anders Christensen Brønnum, 1698 - 1774, Hørby, Hjørring, gift med Magdalene Bering, f. ca. 1722

Johannes Christian Brønnum, 1758-1923, Hørby, Hjørring, gift med Sistine Marie Cortsen, f. 14 Jul. 1775

Andreas Brønnum, urtekrømmer, f. 1804, Taars, Hjørring, gift med Catharine Elisabeth Boldt, f. 23 Mar. 1810

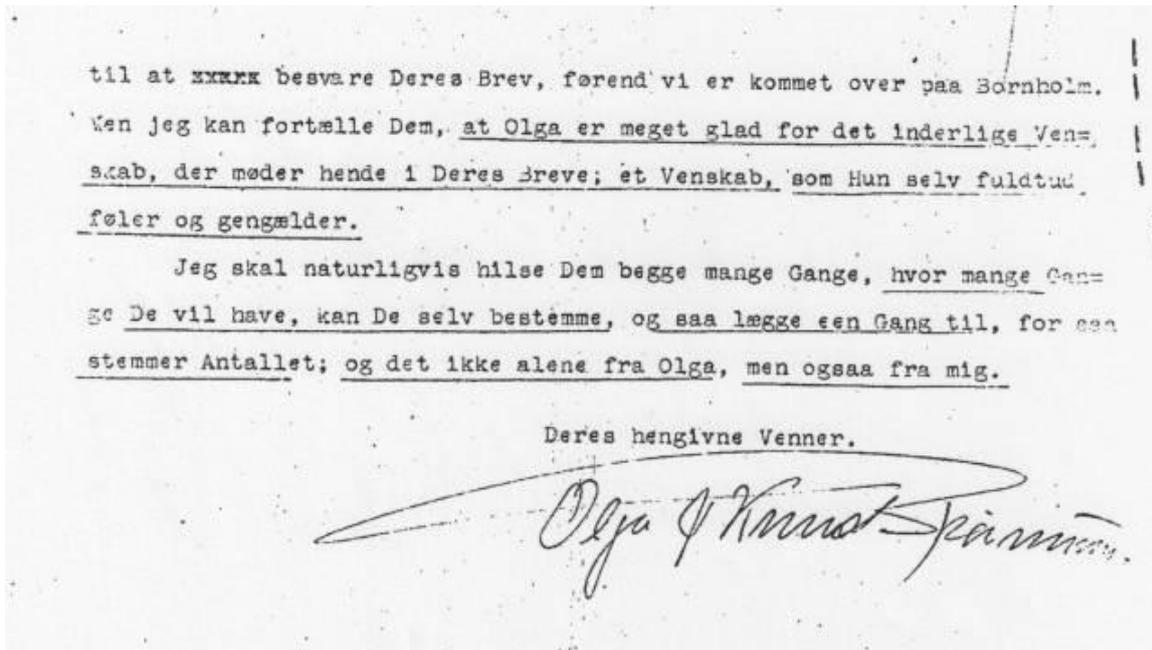
Valdemar Emil Brønnum, konditor, født ca 1839, gift med Anna Johanne Brønnum, født ca 1847

Knud Harald Brønnum, arkitekt, født 1878, København, gift med ?

Ja, hvem var egentlig Knud Brønnum gift med? Det var lenge en gåte for meg, men etter hvert har jeg kunnet fastslå at grunnen til at Brønnum hadde samme adresse som sin svigerinne, var

at hun ble hans andre hustru i 1926. Ganske nylig fikk jeg også en meget gledelig overraskelse, da jeg ble kontaktet av en person med inngående kjenneskap til det brønnumske slektstre, og da falt de siste brikkene på plass når det gjelder Knud Brønnums personalia og personlige forhold.

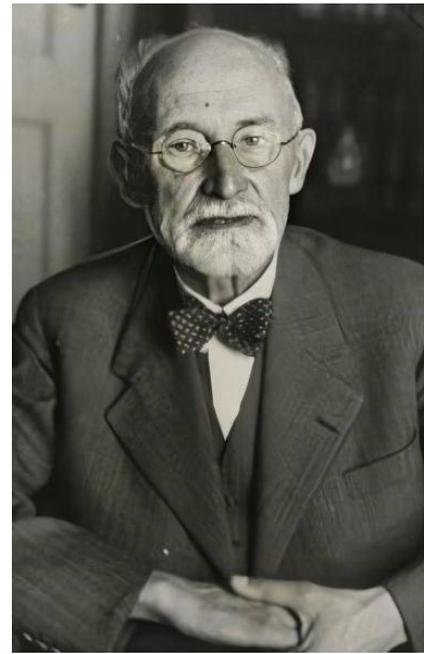
Så jeg kan nå fastslå at Knud Brønnum døde i januar 1953, og at han ble gift første gang 31.01.1905 med Marie Kristine Andresen, født 20.04.1878, død 20.07.1921, og andre gang 19.07.1926 med Olga Steen Brønnum, født 1878, død 1965. I første ekteskap fikk Brønnum og hans kone datteren, Vera Louise Brønnum, født 05.02.1908, død 21.03. 2002. I andre ekteskap ingen barn.

Sammen med fotografiet av Knud Brønnum sammen med Viggo og Gertrud Prior, fantes også en del brev som han skrev til USA. Begge deler oppbevares i Dansk Udvandrerarkiv. Og hvorfor i all verden finnes det brev og bilde av Knud Brønnum der, av alle steder? Det skyldes at Brønnum korresponderte med en annen meget stor VmL forkjemper, som var utvandret til Amerika, nemlig Eric Prior. Brevet til venstre er skrevet til Eric og Bodil Prior ca 1931, og viser tydelig at Olga og Knud på denne tiden var ektefeller. Min venn Vagn Ranfelt møtte Knud Brønnum personlig i hans hjem i Hovmarksvej 66 i 1944, og på eget initiativ fortalte Brønnum ham at han hadde opplevd å bli utsatt for kritikk fordi han hadde giftet seg med sin brors fraskilte hustru. I mine øyne er en slik kritikk helt ubegrunnet. Kjærligheten finner sine egne veier, og det er ingen grunn til å kritisere Brønnum for hans valg av ektefelle!! Copyright: Det danske Udvandrerarkiv.

Famlin. IV Sal.	Brønnum - Knud Harald	M.	1878	1905	J.	Kjærlighets	XX	XX
"	" Marie Kristine	K.	1878	1921	J.	"	XX	XX
"	" Vera Louise	K.	1908	1965	J.	"	XX	XX
"	Heibergsvej 18	H.	1885	1944	H.	Kjærlighets	XX	XX

Folketellingen i 1921, viser at Knud Harald bodde i Heibergsvejen 18, sal IV, sammen med sin hustru, Marie Kristine, f 1878, og deres datter, Vera Louise, f. 1908..

Knud Brønnums bror, Andreas Martin Brønnum, f. 1867, som var konditor som sin far. Bildet til venstre skal være fra hans 70 års dag, og det ser ut til å være hans sønn, Svend som står ved siden av ham. Bildet over er fra 1942. Begge foto: Det Kongelige Bibliotek

Svend Brønnum, f. 1903, fotografert i 1990, altså er han nærmere 86 år på bildet! Jeg må si han holdt seg utrolig godt! Svend skrev avisartikler om religiøse spørsmål, tydelig inspirert av VmL! Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Den langt yngre broren, Børge Brønnum, f. 1917, er her fotografert i 1979. Børge var en meget varm talsmann for VmL hele sitt voksne liv, og ble meget gammel - han døde først i 2008. Foto: Privat.

Den eldste av søstrene, Elsa, f. 1907, gift med Sigurd Folmer-Hansen, som utga 1939-utgaven av Vandreren mod Lyset! Både Sigurd og Elsa var aktive tilhengere av VmL i alle år. De slo seg ned i Frankrike på sine eldre dager. Foto: Privat.

Knud Harald Brønnum fikk den aller beste utdanningen en ung mann fra Københavns borgerskap kunne få, og var avgangselev ved Borgerdydsskolen på Christianshavn i juli 1893. Copyright: Det Kongelige Bibliotek.

På et registreringskort fra Kunstmuseet, fremgår det at Knud Brønnum fikk sin første utdanning på Borgerdydsskolen på Christianshavn, hvor han gikk ut i juni 1893 fra dens 3. Realklasse, for deretter å gå tre år i murerlære som svenn. Deretter bygningstegner, tegnet hos Gustav Vermehren, dimittert fra Teknisk Skole, hvis Bygningsafdeling han gjennomgik. Optaget i Akademiets alm. Forberedende klasse 28/9 1900. 29/9 1905 Tilladelse til Afgang. Afgang 1/5 1907.

Og i Weilbach-skjemaet skriver Knud Brønnum selv dette i rubrikken "Uddannelse (med Aarsangivelser), Elevforhold, Lærere o. l. Har andre Kunstnere haft betydning for Deres Kunst og da hvilke?»::

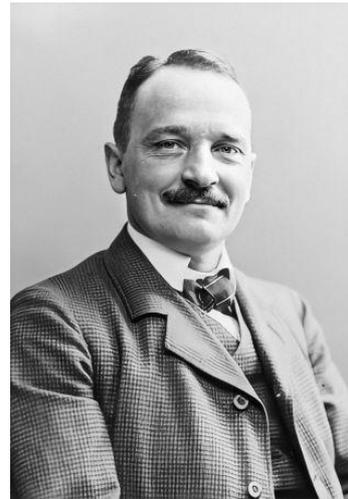
"Efter at have været i Murerlære hos Murermester C. Licht, og dér været med ved Opførelsen af Raadhuset, gik jeg paa teknisk Skole - Dagskolen for Bygningshaandverkere - og fortsatte derefter min Uddannelse paa Academiet under kammerherre F. Meldahl, hvis arkitektoniske og kunstneriske Viden og personlige Elskværdighed var mig en opmuntrende Støtte og Hjælp under mit Studie. Jeg fik Afgang som Architect 1' Maj 1907, og har baade før og efter min Afgangarbejdet hos flere Architecter, som jeg kan takke saavel for min praktiske som min for den kunstneriske Uddannelse, jeg i den Tid fik hos dem, indtil jeg begyndte min Virksomhed som privat Architect."

Etter å ha fullført Borgerdydsskolens Realklasse i 1893, var Knud Brønnum murersvenn i tre år hos murermeister Christian Vilhelm Rask Licht, 1843-1902. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Knud Brønnum fremhevet selv kammerherre Ferdinand Meldahl, 1827-1908 som en som hadde hatt stor betydning for hans utdanning til arkitekt. Foto fra internett.

Knud Brønnum tegnet med Gustav Vermehren, 1863-1931 på hans forberedende skole til Akademiet. Vermehrens malerier er mye brukt på arnet. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

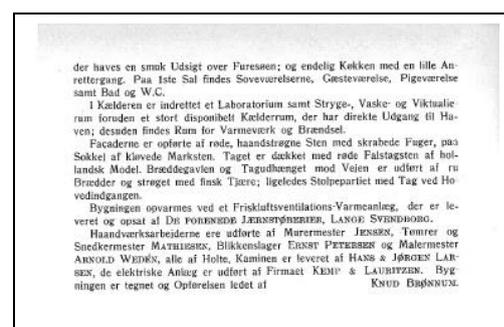
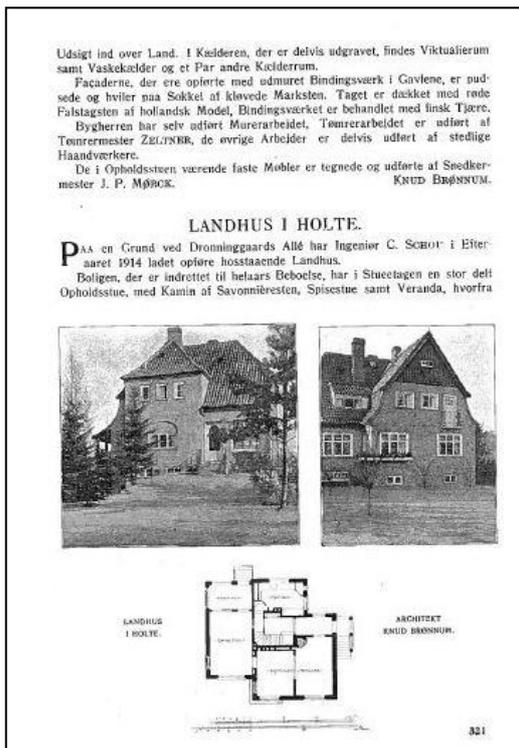
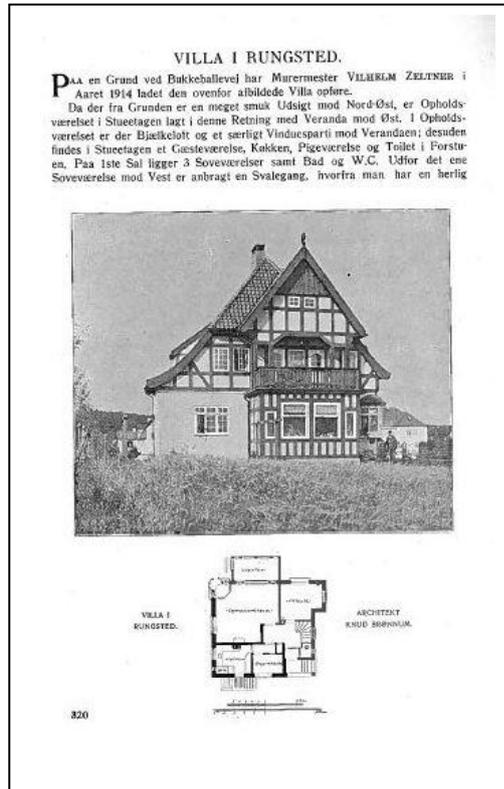
Sommeren 1904 var Knud

I brevhodet til mange av Knud Brønnums brev, står det at han var medlem av AA, som betyr Akademisk Arkitektforening. For å kunne bli medlem her, måtte man ha tittelen cand. arch. som på Knud Brønnums tid bare kunne erhverves ved å fullføre studiet ved Det Kongelige danske Kunstakademis Arkitektskole, på bildet over. Brønnum fikk tillatelse til avgang (som det het den gangen) i 1907. Undervisningen var individuell for hver enkelt student. Foto fra internett.

Brønnum på en to måneders studiereise til Tyskland og Italia sammen med sin venn arkitekt Sophus Weidemann. Og som eksempler på sin arkitektoniske arbeider, nevner han i Weilbach-skjemaet Grosserer Axel Øhlenschlægers Villa i Vedbæk, 1910, Kgl. Kapelmester Georg Høebergs Hus i Vedbæk, 1911 og ombygningen af Højstrup Hovedbygning ved Helsingør, 1910-1914. Høeberg er forresten hans mors pikenavn, så ikke usannsynlig er Georg Høeberg en slektning av Brønnum. Det var flere Høeberg'er som var musikere, og Brønnum nevner dem som slektninger som var kunstnere. I Akademisk Arkitektforenings medlemsblad

Architekten fikk Brønnum i 1916 publisert to artikler der han forteller om flere av sine større arbeider. Så langt er dette den eneste dokumentasjonen vi har av hans arkitektvirksomhet. Jeg publiserer derfor begge artiklene fra Architekten i sin helhet, som et bevis på at Knud Brønnum virkelig fikk utført noen store arbeider, selv om det kan synes som om hans virksomhet som talsmann for Vandrør mod Lyset! mer og mer overskygget hans yrkeskarriere som arkitekt.

I Akademisk Arkitektforenings medlemsblad Architekten fikk Brønnum i 1916 publisert to artikler der han forteller om flere av sine større arbeider.

**ARCHITEKTEN
MEDDELELSER FRA
AKADEMISK ARCHIT
TEKTFORENING * ***

**KØBENHAVN
DEN 10. JUNI 1916
18. AARGANG NR. 37**

HØJSTRUP VED HELSINGØR.

ARCHITEKT KNUD BERNINUM.

I Efteraaret 1911 overdrog Eieren, Hr. Proprietær JØRGEN LETH, mig Ombygningen af Højstrup Hovedbygning.

Den gamle Hovedbygning, der var opført i 2 Etager og Kælder, med Façaderne af røde Maskinsten og Taget dækket med Træspaan, havde en meget smuk Beliggenhed, ca. 22 m over Havet, paa Landsiden af nordre Strandvej lidt nord for Marienlyst, med en henrivende Udsigt mod Helsingør og over Sundet mod den svenske Kyst.

Da det ved Udarbejdelsen af Planskitserne viste sig, at der ved Tilbygning kunde skabes en god Plan, blev Murene og Etagerne af den gamle Bygning, der var udmærket bygget og havde gode Etagehøjder, bibeholdt, hvormod Façaderne og Taget skiftede fuldstændig Karakter, samtidig med at Bygningen advidedes betydeligt mod Syd. Denne Bevaring af en Del af det gamle gjorde Opgaven noget bunden med Hensyn til den arkitektoniske Udformning af Façaderne og blev særlig Skyld i Forskellen paa de 2 Fremspring mod Øst, da Herreværelset, der ligger nærmest Syd ikke kunde nøjes med den Bredde, der var givet Fremspringet i den gamle Del af Bygningen. Mellem disse Fremspring er bygget en Terrasse, hvortil haves Adgang fra Hallen og Salonen. Terrassen, der er belagt med Berlinermosaik, har Balustrade af kunstig Sandsten med Sokkel og Trin af Granit.

325

I Kælderen ligger Køkkenet og øvrige Økonomitrum med Varmeværk samt Bad og W.C. for Tjenerskabet.

Façaderne er pudsede og hviler paa en Sokkel af kløvet Granit — Sokkelten under den gamle Bygning blev bibeholdt og gennemført i Tilbygningen — Vinduesindfatninger og Gesims er trukne og Saalbænkene støbte.

Taget er dækket med sortglaserede Falstagsten af hollandsk Model og alle Kvistafdækninger samt Rønder og Nedløb er af Kobber.

Ved Hovedindgangen er Døren udført af Teaktræ med Sandstensindramning, ligeledes er de smaa Vinduer indrammet af Sandsten. Trappen foran er af Granit. Den lille Veranda mod Syd er muret og behandlet som Façaderne, Taget er dækket med Træspaan.

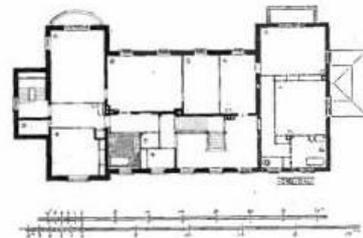
For alle Vinduer og Døre i Stueetagen er ophængt indvendige Jærnroller, der ligger i en Niche over Vinduerne og rulles ned som almindelige Rullegardiner.

Da Bygningen ligger meget højt, og man ikke har turdet stole paa det tilstedeværende Brøndvand, har det været nødvendigt for at kunne faa Vand fra Helsingørs Vandværk at anlægge en mindre Pumpestation nede ved Strandvejen; ved Hjælp af en automatisk virkende Pumpe løftes Vandværksvandet op i en Beholder i Hovedbygningens Tagetage, hvorfra det saa fordeles sig til hele Bygningen og den i Nærheden værende Staldbygning.

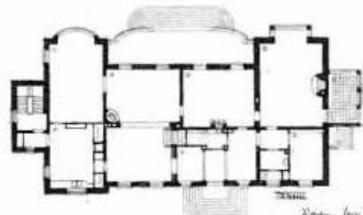
Centralvarmeanlægget samt Vandforsyningsanlægget er projekteret og udført af Firmaet MONTES & ANDERSEN. Ingeniør EMANUEL har været mig behjælpelig med Projekteringen af Kloak- og Septiktankanlægget; de øvrige Arbejder er udførte af Tømrermester SPØGAARD, Snedkermester RABMUS AN-

327

Boligen indeholder i Stueetagen, foruden de nævnte Værelser og Hallen, Spisestue, Anretterværelse, Forstue, Garderobe med Toilet og Tjenerværelse samt syd for Herreværelset en mindre lukket Veranda. For at fremskaffe den store Hal i Stueetagen maatte Trappen flyttes, og samtidig etableredes en Tjenertrappe i det gamle Fremspring mod Nord. I Herreværelset og Salonen er opsat Brystpanel og Væggene er beklædte med Stof; ligeledes i Hallen. Kam-

PLAN AF 1. SAL.
1 og 2. Soveværelser. 3. Skriveværelse. 4, 5 og 6. Berættelsesværelser. 7 og 8. Skjule. 9. Spisestue. 10. Pudestue.

PLAN AF STUEN.
1. Spisestue. 2. Hal. 3. Salen. 4. Herreværelse. 5. Anretterværelse. 6. Forstue. 7. Tjenertrappe. 8. Veranda.

nerne i Herreværelset og Hallen er udførte af Savonniérsten, ligeledes er Loftet i Herreværelset og Stukfrisen i Spisestuen udførte efter mine Tegninger. I Salonen er anbragt en Marmorkamin.

I Forstuen er opsat et 2 m højt Panel af Cyprestræ.
Paa 1ste Sal findes Soveværelserne og Berneværelserne samt Badeværelser og W.C.; i Manzardetagen findes foruden nogle Gæsteværelser med Bad og W.C. Værelser for Tjenerpersonalet.

326

HOVEDINDGANGEN.

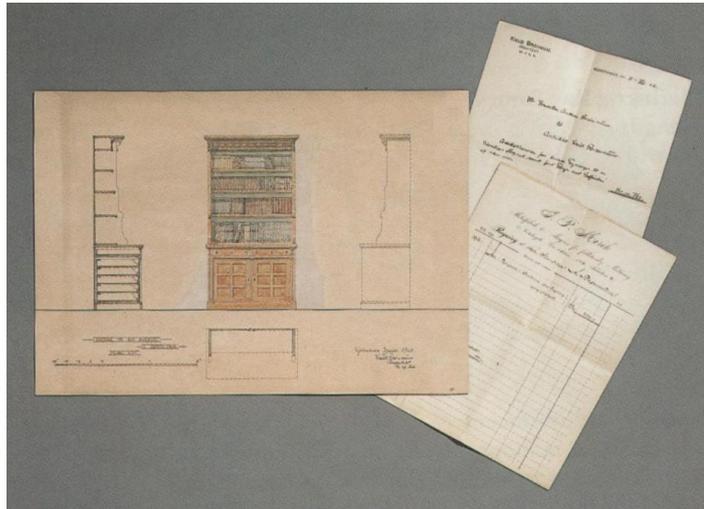
DERSEN, Blikkenslager OLSEN og Blikkenslager GEORG POULSEN (Hovedvandleddingen og Faldørsarbejderne), alle af Helsingør, og af følgende københavnske Haandværkere og Firmaer: Muremester VILHEM ZELTNER, Blikkenslager HANNIBAL (Kobberarbejdet), Smedemester CARL SEIFRIT (Rolloerne og Smedearbejdet), Glarmester AUG. DUYVER, Malermester AXEL SEESTRUP, Dekorationsbilledhuggerne HANS CHR. BERG & FLYGE, AKTS. SOPHUS BERENSEN og BRDR. DAHL (Sanitetsartikler). Kaminerne og alt øvrigt Stenhuggerarbejde er udført af HANS & JØRGEN LARSEN. Dørgrebene er lavede af KØBEN-

328

HAVNS DØRGREBSFABRIK, og Billedskærerarbejdet paa Hovedtrappen er udført af Billedhugger TH. HANSEN. Komfuret og nogle enkelte Kakkellovne er leveret af DE FORENEDE JÆRNSTØBERIER og hele Arbejdet tegnet og ledet af
KNUD BRØNNUM.

Architekten forteller at begge de to store husprosjektene som de presenterte i sin utgave i 1915/16 var tegnet og ledet av Knud Brønnum.

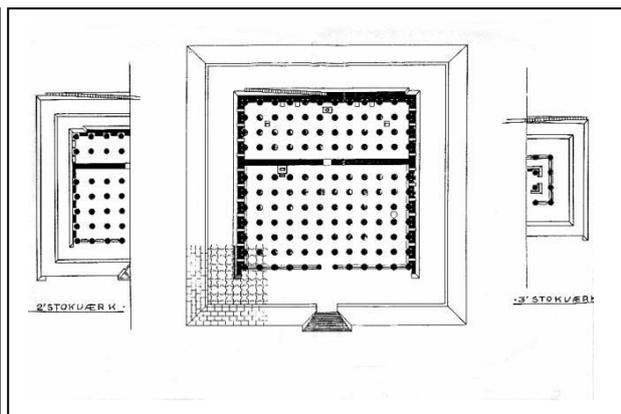
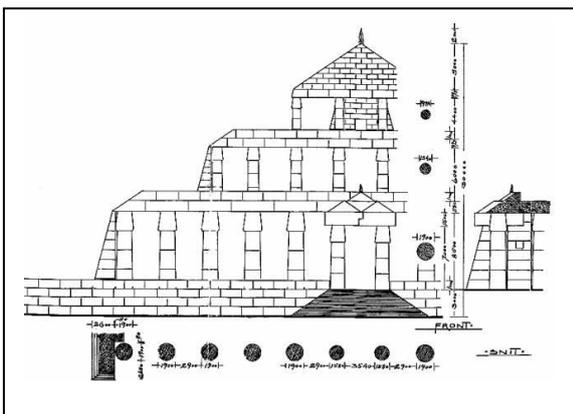
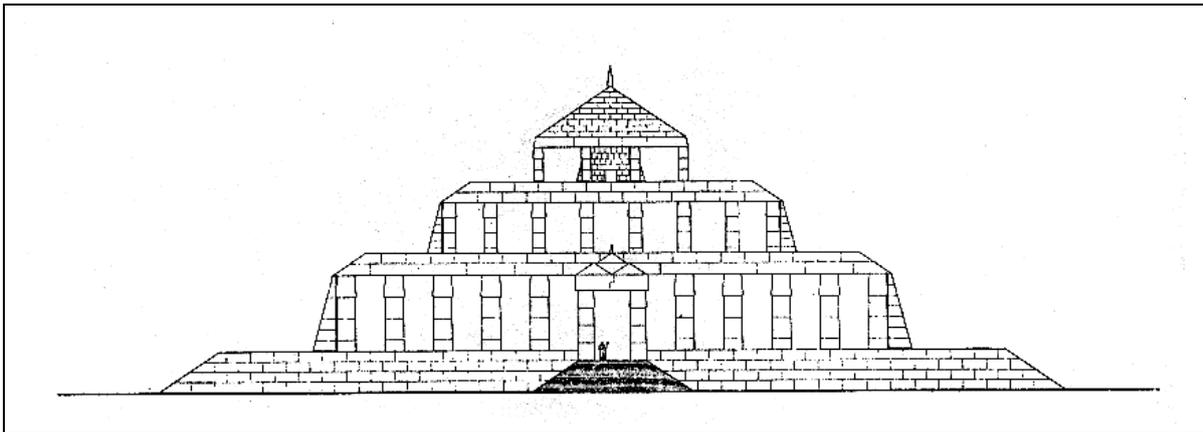

En Knud Brønnum bokreol avbildet i en av Bruun Rasmussens auksjonskataloger fra 1997. Billedeksten lyder slik: 808 Knud Brønnum. Bogreol af nøddetræ med profileret top og tandsnit, herunder fire boghylder, undrdel med to skuffer og to døre med fyldninger. Udført hos Snedkermester I. P. Mørck til Konditor A. Brønnum København 1908. Der medfølger tegning og regninger. H. 230. B. 120. D. 65. Afbildet 15.000-20.000.

I tillegg til å tegne hus, designet Knud Brønnum også møbler, for i en artikkel i Jyllandsposten fra 11.10.1997 står det at en Knud Brønnum reol ble solgt på en av Bruun Rasmussens kunstauksjoner for 30 000 kroner. Og i lys av Brønnums yrkesvirksomhet er det kanskje ikke å forundres over at han fattet spesiell interesse for det store tempelet i Atlantis, som ble omtalt i inkarnasjonsberetningen til Atze, og Johanne Agerskov har beskrevet det tette samarbeidet som oppsto mellom henne og Brønnum tidlig på 1930-tallet, da han laget sine velkjente tegninger av tempelet basert på opplysninger som ble oppgitt fra oversanselig side gjennom mediet Johanne Agerskov. Det finnes også en modell av tempelet laget i tre, og så vidt jeg har forstått, var det Knud Brønnum selv som laget modellen.

Tempelet på Atlantis - modell laget av Knud Brønnum på grunnlag av nøyaktige opplysninger som han mottok fra oversanselig side gjennom mediet Johanne Agerkov. Modellen eies i dag av Vandrer mod Lyset Fond og Forlag. Foto: Privat.

Knud Brønnum fikk oppgitt detaljerte mål for tempelet i Atlantis fra oversanselig side, og lagde mange tegninger på grunnlag av disse målene. Takket være hans store interesse for dette byggverket, sitter vi i dag med detaljerte opplysninger om Tempelet på Atlantis, der altså Kristus hadde en av sine inkarnasjoner som hersker.

Sammen med oplysningene om tempelets nøjaktige størrelsesforhold, fikk Knud Brønnum også en rikholdig informasjon om alle omstendighetene vedrørende byggingen av tempelet. En annen meget varm tilhenger av VmL, en av Prior-brødrene, Viggo Prior, har skrevet dette om Atzes tempel:

Viggo Priors kommentarer til Atzes Tempel på Atlantis.

«Nedenstående optegnelser stammer hovedsagelig fra en muntlig beretning, som er givet mig af arkitekt Knud Brønnum - vistnok på et tidspunkt henimod 1940.

Jeg har bestræbt mig for at gengive alt så korrekt, som jeg opfattede det og nedskrev det samme aften, som det blev mig fortalt.

På Atlantis, hvor Atzes Tempel lå, fandtes en bjærgkæde, som der er givet udtryk for over indgangen til templet. De to nederste trekanter betegnede to mindre bjerge. Den øverste et større bjerg, og spidsen af den symboliserer, at der var tale om en ildspruden vulkan.

En kort beretning om Atlantis, hvor øen lå og, hvad der skete med den samt andre interessante oplysninger, kan læses i "Vandrer mod Lyset" pag. 180-182. Endvidere gives der i Atzes Inkarnationsberetning mange enkeltheder om templets funktion i den dengang religiøse kultus.

Endelig skal henvises til en model af Atzes Tempel, som er udført efter tegninger og beskrivelser samlet og bearbejdet af arkitekt Knud Brønnum i 1931.

Templet er opført ca. 600 år før øen, Atlantis' undergang.

Fader og søn har været arkitekter.

Byggestenene blev hentet i et stenbrud, der lå i nærheden af templet.

Stenpladerne blev tilhugget med værktøj lavet af en særlig bronzelegering.

De store sten var 120 cm høje og 5 meter i kvadrat. De var tildannet med forskellige indhug, der greb ind i hinanden, således at pladerne dannede en sammenhængende flade støttet af søjlerne.

Kun een sten af hele bygningen blev forhugget og måtte udskiftes. Det var i muren forned.

Stenene blev transporteret ved hjælp af slæder eller lignende med ruller under, trukket af "slaver".

Stenen blev løftet med to kraner, hvor 4-500 mand haledes i kæder lavet af bronze. "Slavernes" hænder var beskyttet af skindlapper.

Stenkanterne blev dækket med fåreskind til beskyttelse under arbejdet.

De store sten blev løftet ca. 40 cm ad gangen, indtil de befandt sig over det sted, hvor de skulle ligge. De blev anbragt på 4 pæle af træ, og disse havde en skruegang i den nederste ende. En mand stod ovenpå stenen, og på kommando af ham drejede de rytmisk skrueene ned, indtil stenen lå på plads.

Stenene blev indsmurt i talg for at de skulle kunne glide lettere ned. Intet bindemiddel blev brugt.

I søjlerne, som bestod af flere stykker, var udhugget 4 huller, således at de kunne tages med en griber og med kran løftes og sættes ind på plads. Hullerne indgik senere i de ornament, som senere, da templet var færdigt, blev indhugget i søjlerne. Om søjlerne var fæstet ringe, hvori fakler kunne stikkes ind.

Kvinderne arbejdede med på templet. F.eks. bar de jord til at fylde templet op med for lettere at kunne arbejde derpå. Kun to mand kom af dage under arbejdet, og det skete fra øverste etage, hvorfra de styrtede ned.

"Slaverne" var ikke, som vi forstår det. De måtte nærmest sammenlignes med kommunale embedsmænd. De fik gode boliger, mad og klæder og blev ikke overanstrengte. Når en mand blev træt under arbejdet, trådte han blot tilbage og en anden sat ind.

Templet havde stået i 500 år før Atze levede og virkede på Atlantis som gudesønnen, overkonge og øverste præst. Hans opgave var at afsløre el. åbenbare den mysteriekultus, der vildførte og hæmmede befolkningens religiøse udvikling i en guddommelig tro, der mundede ud i et ritual: Mord på et menneske.

Atze formåede ikke at opfylde sit løfte dengang. Men nu, 14.000 år efter Atlantis' undergang, lykkedes det Atze at indfri sit løfte.

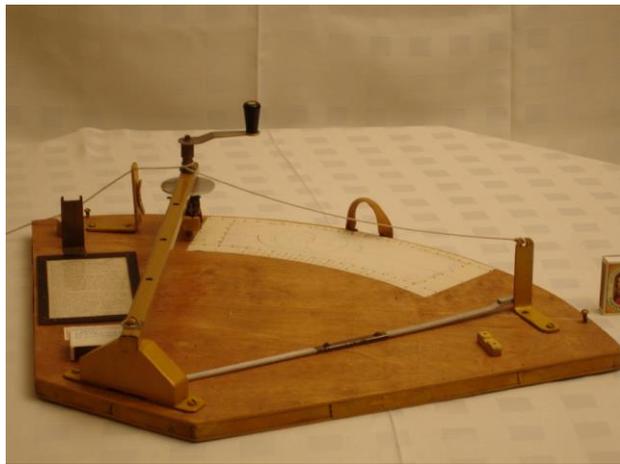
De nærmere enkeltheder kan læses i hans inkarnationsberetning og de dertil knyttede kommentarer.

I Knud Brønnums bog: Tanker over Vandrer mod Lyset pag. 141 oplyses det, at De Ældste begyndte deres egenmægtige inkarnation på Atlantis ca. 50 år før dette rige opslugtes af havet ved et vulkansk udbrud, der indtraf ca. 12.000 år før Kristi.

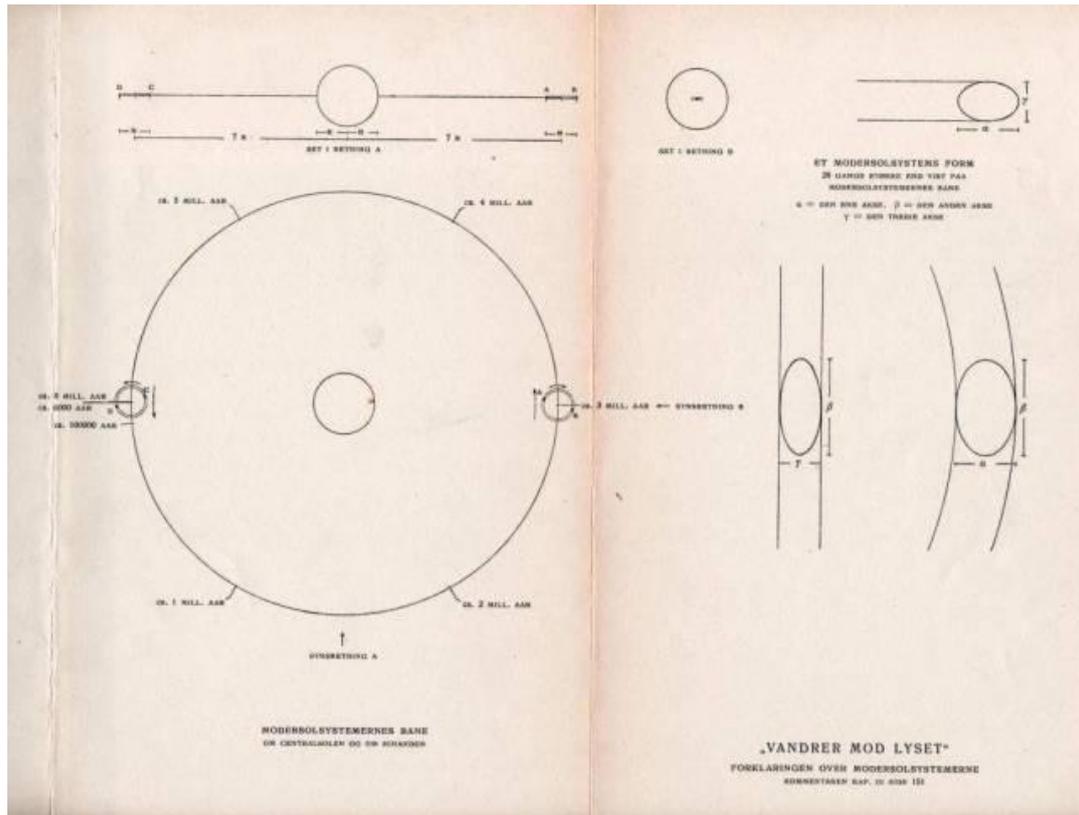
Viggo Prior 1931 - 1940 – 1972.»

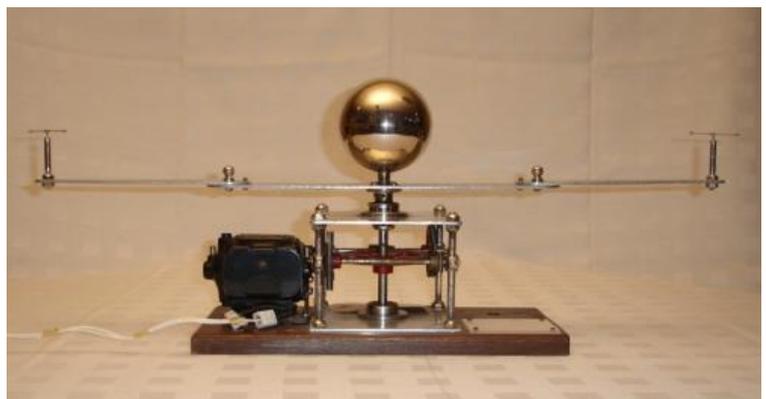
Viggo og Gertrud Prior fotografert i 1945. Begge var meget dedikerte tilhængere av VmL. Foto: Det danske Udvandrerarkiv.

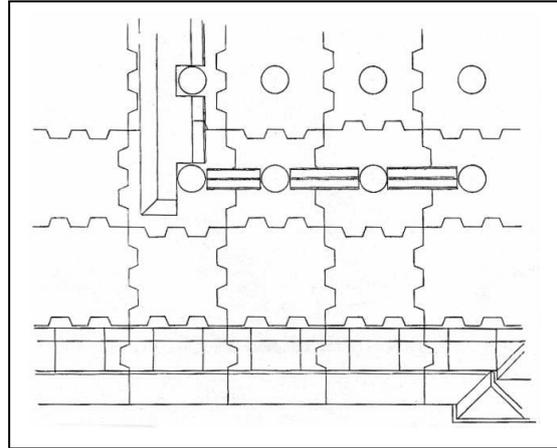
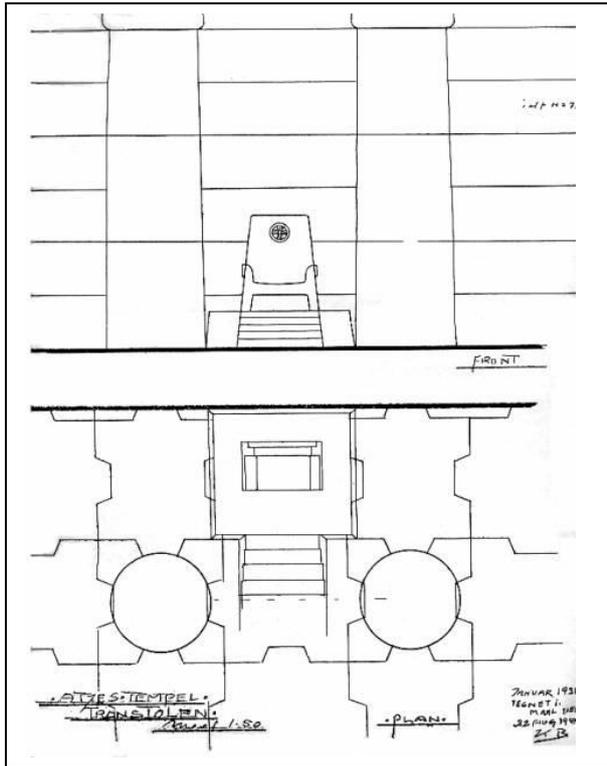
Viggo Prior laget denne innretningen beregnet på å tegne opp modersolens planetspor etter som de beveget seg fremover. "Maskinen" baserte seg på Knud Brønnums tolkning av forklaringen i VmL, der han mente at modersolparene roterte i samme plan som storsirkelen. Foto: Jane Skou.

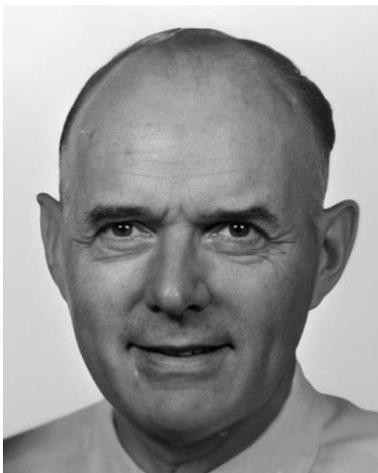
Et annet emne som interesserte Knud Brønnum i sterk grad, var beskrivelsen av universet i *VmL*. På grunnlag av beskrivelsen laget han ovenstående tegning, som sto trykket i hans *Haandbog til hjælp ved studiet af "V.m.L."* fra 1925. På grunnlag av tegningen laget senere kleinsmeden A. Andér flere modeller av universet, og også brødrene Prior laget modeller. Personlig er jeg dog av den oppfatningen at Brønnum feiltolket noen av opplysningene i *VmL*, da han lot modersolparene rotere i samme plan som storsirkelen, mens det korrekte, etter min mening, skal være at de skal rotere i et plan som står vinkelrett på storsirkelen, som propeller på et fly.

På grunnlag av Knud Brønnums tegning av universet, laget kleinsmed A. Andér disse to modellene utstyrt med elektriske motorer som satte modersolene i rotasjon rundt sentralsolen. Modellen til venstre laget han allerede i 1921, modellen til høyre i 1930. De vakte stor interesse og ingeniører fra Polyteknisk Lærestanstalt kom for å ta dem i nærmere øyensyn – deriblant Michaels bror, ingeniør Christian Agerskov. Begge fotos: Jane Skou.

Ytterligere noen av Knud Brønnums tegninger av detaljer fra tempelet på Atlantis, der Kristus hadde sin 4. og nest siste inkarnasjon. Brønnum ble svært fascinert av tempelet og inkarnasjonsberetningen om seremonien der og fikk mange detaljerte opplysninger fra Leo, via Johanne Agerskov.

De tre bødrene (fra venstre) Eric, Cay og Viggo Prior ble alle svært varme tilhengere av VmL, og de ble også meget gode venner av ekteparet Agerskov. Eric og Cay utvandret til USA, og gjorde VmL kjent i sitt nærmiljø der. Eric's sønn, Harry, arvet sin fars interesse, og hjalp til som «profreader» av den engelske oversettelsen fra 1979. Alle de tre portrettene er fra Det Danske Udvandrerarkiv.

Om det er vanskelig å finne dokumentasjon om Knud Brønnums virksomhet som arkitekt, etterlot han seg et rikholdig materiale om Vandrers mod Lyset, og det er nok ikke å ta for hardt i å hevde at VmL ble hans desiderte hovedinteresse i livet, etter at han ble kjent med verket allerede i utgivelsesåret 1920, da han var ca 41 år. Knud Brønnum publiserte flere bøker, han holdt foredrag og gudstjenester, skrev artikler og var mangeårig medlem av bestyrelsen for Selskabet til "Vandrers mod Lysets" Udbredelse, som ble stiftet i 1924. Kanskje aller mest konsentrert kommer Knud Brønnums dype fascinasjon for VmL til uttrykk i det lille skriftet *Hvad er "Vandrers mod Lyset"?* Og *Hvad bringer "Vandrers mod Lyset" Menneskene* fra 1928.

DER er saa mange Spørgsmaal, vi Mennesker stiller os selv, naar vi ser paa Verden om os, og paa hvad der sker i Verden.

Det er os umuligt at finde Vejen frem, selv om der er gjort mange ærlige Forsøg paa at trænge igennem det tætte Mørke, der omgiver os og vildleder os. Mange Forsøg peger i den rigtige Retning, mange har været paa det rigtige Spor; men Livets og Dødens Gaader har endnu ingen i Verden kunnet løse saaledes, at vi indefra, fra vort inderste Jeg, følte og forstod, at her var Svaret, følte, at her blev *det* givet, som Menneskene i Aarhundreder havde søgt efter, siden Jesus af Nazareth gav dem sin skønne og rene Kærlighedslære.

Men hvorfor har Menneskene da søgt, naar de havde Jesu Lære at rette sig efter? De søgte, fordi denne Lære i Tidernes Løb var bleven mere og mere forvansket, idet »Kristendommen« grundlagdes paa en falsk Opfattelse af Jesu Liv, og paa en mirakuløs Udlægning af hans Lidelser og Korsfæstelse.

Og Kristendommen, der fuldstændig fortrængte Jesu Lære, blev efterhaanden saa stærk, at den blev Hovedreligionen i det romerske Rige, for

derfra at trænge frem overalt i hele Europa, og efter som de andre Verdensdele blev paavirket af den europæiske Kultur og Europas Indflydelse steg, trængte Kristendommen ogsaa frem dér. Men altid fulgte i dens Fodspor indbyrdes Stridigheder, og disse gav Anledning til frygtelige Religionskrige, der førtes for at *tvinge* Kristendommen frem til Gud den almægtiges Ære. Thi Menneskene havde glemt Jesu Ord: »Elsker hverandre som Brødre og Søstre! De havde glemt det, Jesus lærte dem, at Gud er *Kærlighed*. —

Men nu er Menneskene naaet til et Punkt, et Vejskel, hvor alle de kristne Retninger kan mødes, og hvor alle Religioner kan mødes, Hinduernes, Muhamedanernes, Buddhisternes, Teosoffernes, Spiritisternes og Hedningenes; et Vejskel, hvor alle Mennesker kan mødes, hvadenten de slutter sig til en Religion eller søger ad deres egne Veje. Alle, alle uden Undtagelse kan mødes ved dette Skel og derfra samlet følge en fælles Vej fremad, uden paa nogen Maade at skulle slippe deres Individualitet eller tvinges ind i Dogmer eller ind i Forhold, der ikke passer dem. Thi alle kan mødes i Kærligheden, den sande guddommelige Kærlighed, eller rettere: *i Visheden om Guds Kærlighed*.

Og hvorfor kan alle mødes paa dette Grundlag? Fordi alle Mennesker uden Undtagelse ejer en Gnist af den guddommelige Kærlighed i deres eget Indre. Det gælder kun om at kalde den

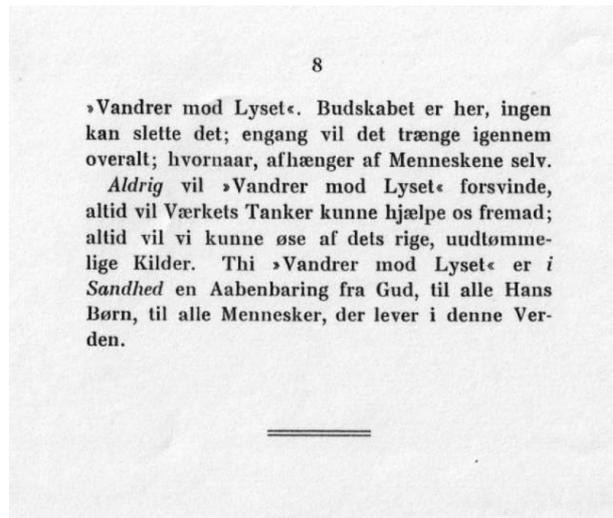
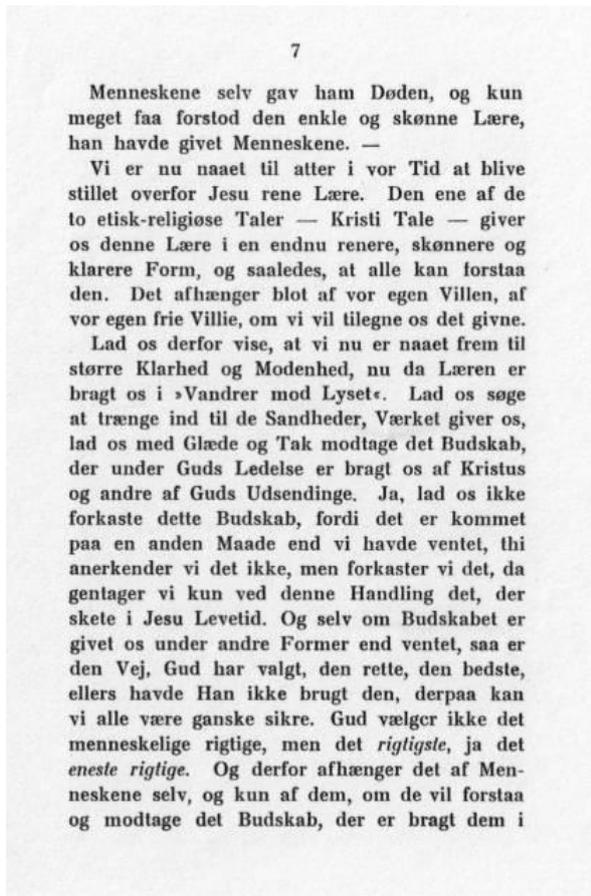
frem til Lyset, sætte den ind i Livet, ved at drage den ud af det Mørke, der omgiver den, skjuler den og bevirker, at den ligger ukendt og forkrøblet i Menneskenes Sind, uden at blive paaagtet eller regnet med som en Faktor af virkelig Betydning. Thi selv om mange kender en stor Del af dens rene og skønne Udslag, saa tør dog kun faa have fuld Tillid til den, saa at de følger dens Tilskyndelser. Ligeledes tør kun faa have fuld Tillid til, at Kærligheden, som vi, i Forhold til vor aandelige Udvikling, føler den og forstaa den, er en Gnist af den guddommelige Kærlighed, der er den sande Guds inderste Væsen; den Gud, Jesus kaldte sin Fader.

Vi Mennesker mangler endnu Tillid til Kærligheden, som den eneste uovervindelige Magt og den eneste altbesejrende Magt, den Tillid, der skal gøre, at vi fuldtud kan slutte os til den og bøje os for den og følge dens gode og sande Indskydelser; kunde vi det, var Splittelserne mellem Menneskene ikke mere. Ja, da ejede vi alle det Samlingsmærke, som intet kan overvinde, men som alle kan følge, som alle kan forstaa, og som alle kan leve under, fordi vi vil opdage, at vi først nu begynder at forstaa, hvad det er at leve, nu først forstaa Livets Værdi og Skønhed.

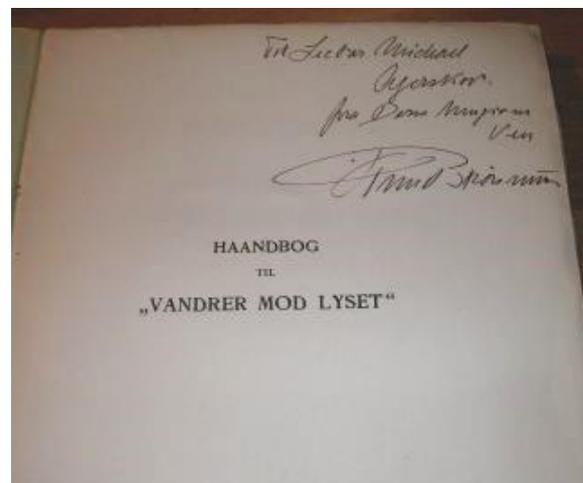
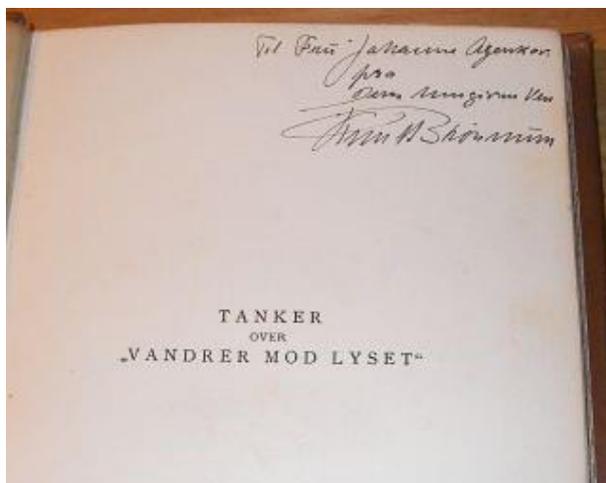
Og Kendskabet til Kærlighedens Væsen og indre Skønhed kan intet Værk bedre hjælpe os til end »Vandrer mod Lyset«. Thi dette Budskab er bragt os fra den oversanselige Verden

under vor Guds og Faders Ledelse, og gennemstrømmet af Hans guddommelige Kærlighed, der viser sig for os i al sin lysende Skønhed. Og samtidig giver »Vandrer mod Lyset«, i Ardors Beretning, os den historiske Udviklings virkelige Aarsager og virkelige Sammenhæng, fra Tidernes Morgen til vore Dage, i et skønt Sprog og med en logisk Klarhed, der ikke paa noget Punkt svinger. Til denne Beretning er knyttet en Kommentar, der nærmere uddyber og forklarer de enkelte Kapitler indenfor Beretningen, samt en Oversigt af etisk, religiøs og filosofisk Indhold. Desuden indeholder Værket to etisk-religiøse Taler med nogle tilknyttede Lignelser.

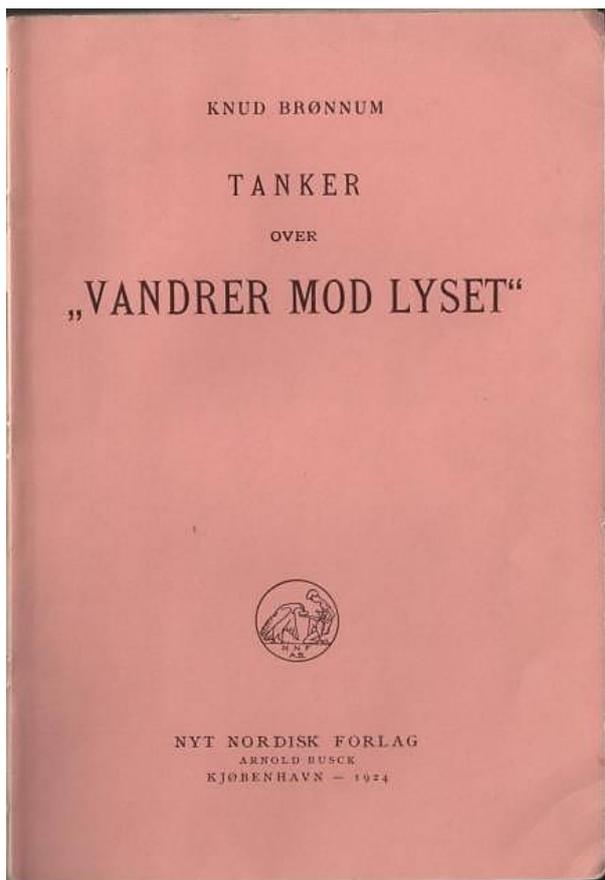
I den ene af disse Taler giver Kristus os Mennesker sit Budskab og sin Lære, der er en Fortsættelse og Afslutning af den rene Kærlighedslære, han gav Menneskene som Jesus af Nazareth, den Lære, der kun blev forstaaet af meget faa, men blev betragtet som en gudsbespottelig og samfundsødelæggende Lære af de skriftkloge og Farisæerne, samt de store Dele af Folket, der fulgte dem. I deres store Uforstand og mangelfulde Forstaaelse af Guds Kærligheds Væsen, saa de skriftkloge og Farisæerne kun en Vej frem for om muligt at standse denne Læres Udbredelse, og gøre sig fri af Jesu Gerning og hans Person: den, at give ham Døden. Og som en Forbryder, som en Gudsbespotter dømtes Jesus af Nazareth til Døden paa Korsel.

Knud Brønnums lille skrift, Hvad er "Vandrer mod Lyset"?

I 1924 ga Knud Brønnum ut sin første bok, som selyfølgelig handlet om VmL: Tanker over "Vandrer mod Lyset", og i 1925 utkom "Haandbog til "Vandrer mod Lyset". Over ses to eksemplarer som har tilhørt henholdsvis Johanne Agerskov og Michael Agerskov. Bøkene tilhører i dag etterkommere i Agerskov-familien, som eier en stor del av de bøkene Inger Agerskov etterlot seg. Foto: Sverre Avnskog.

INDHOLD

Guds Kærlighed og Aabenbaringen i »Vandrer mod Lyset«	9
Guds Forhold til alle sine Børn	12
Mennesket — Ardors Barn	15
Guds Kærlighed til de Ældste	17
De Ældste i Forhold til de Yngste	20
Et Forhold blandt de Ældste sammenlignet med et Forhold blandt Mennesker	22
Hvem er Kristus?	25
Kristi rene Lære	30
Jesu Fødsel	31
Menneskeaanden — Guds Barn	32
Mørket	36
Lyset	41
Naade	44
Mørket i Mennesket	51
Vrede	53
De jordbundne Aanders Tilbagevendelse. Et Bevis paa Guds Kærlighed til Menneskene	57
Kærligheden og Menneskets Gudsbegreb	59
Guds Retfærdighed	64
Mennesket og Tilgivelsen af Ardor	66
Mennesket og Mørket efter Tilgivelsen af Ardor	71
Lysets Barn — men Mørkets Tjener	73
Kristi Kærlighed og Guds Kærlighed	74
De Ældstes Inkarnationer og det guddommelige Element	77
De Yngstes og de Ældstes Erindring under Jordlivene om deres Viden, som diskarnerede Væsener i Forhold til Menneske- aandernes	78

Bønnen til Gud	81
Gud, og Menneskenes Ansvar for Korsfæstelsen paa Golgatha	85
Vejene til Gud	88
Guds Vilde og Menneskenes Vilde	95
Erkænnelse og Tillid	100
Tillid, Ansvar og Talsmodighed	102
Menneskets Forhold til den Hjælp, der kan ydes det	106
Menneskets Personlighed	107
Næstekærligheden	109
Længsel	111
Forældres og deres Børns indbyrdes Kærlighed	113
Slegtbar	118
Udvikling. Hvorfor lever vi?	121
Den nye Menneskealder	124
Menneskeheden	128
Guds ubegrænsede Væsen og Kirken. Guds selvbeholdende Magt over Mørket	130
Menneskets Gud og Præsternes Ansvar	132
Den »hellige Aande«	138
Grensene for Menneskenes Ondskab mod Gud	138
c. 1400 Aar	139
»Vandrer mod Lyset« og Johannes Aabenbaring	143
»Vandrer mod Lyset« — Videnskabens og Teologiens Modbe- viser	147
Tro i Forhold til Viden	150
Hvorfor har jeg Ret?	152

FORORD

Da jeg havde læst »Vandrer mod Lyset«, blev jeg grebet af den storslaaede Skønhed og mægtige Kærlighed, der strømmer os i Møde fra dens Blæde, og jeg følte klart, at her var Svaret paa det store »Hvorfor«, som vi Mennesker forgæves har stillet, men aldrig tidligere har faaet besvaret.

Nu er Svaret givet os!

Givet os af Menneskehedens aandelige Ledere med vor Guds og Faders Tilladelse; nu gælder det blot om, hvor længe vi vil være om at forstaa det, om at anerkende det.

Ud fra min egen Forstaaelse af »Vandrer mod Lyset« uendelig store Betydning for os alle, baade for denne Slægt og for alle kommende Slægter, har jeg i denne lille Bog samlet nogle af de Tanker, der, ved en mere indgaaende og uddybende Læsning af Værket, er blevet kaldt til Live hos mig. Og det er mit inderlige Haab, at den maa kunne hjælpe nogle af mine Medmennesker til den rette Forstaaelse af, hvad »Vandrer mod Lyset« er, og derigennem til Forstaaelse af: at Kærligheden er vor Guds og Faders inderste Væsen, Lysets Livsnerve og althessjærende Kraft.

Anden Juledag 1923.

Tanker over "Vandrer mod Lyset" fra 1924 må sies å være hovedverket i Knud Brønnums relativt lille forfatterskap. Men om forfatterskapet ikke er særlig stort, vitner det i alle fall om en meget dyptfølt hengivenhet til de tankene som presenteres i VmL. Brønnum var tydeligvis dypt grepet av VmL, og levde seg med meget stor entusiasme inn i rollen som en av VmLs store talsmenn. Som man kan se av et åpent brev han leste opp på årsmøtet i Selskabet til VmLs Udbredelse i 1936, var Brønnum i mange år overbevist om at han var en av de yngste, som hadde påtatt seg misjonen å utbre VmL i Danmark. Men senere kom han til å tvile på at dette virkelig var tilfelle. Men i forordet til Tanker over VmL skriver han:

"Da jeg havde læst "Vandrer mod Lyset", blev jeg grebet af den storslaaede Skønhed og mægtige Kærlighed, der strømmer os i Møde fra dens Blade, og jeg følte klart, at her var Svaret paa det store "Hvorfor", som vi Mennesker forgæves har stillet, men aldrig tidligere faaet besvaret.

Nu er svaret givet os!

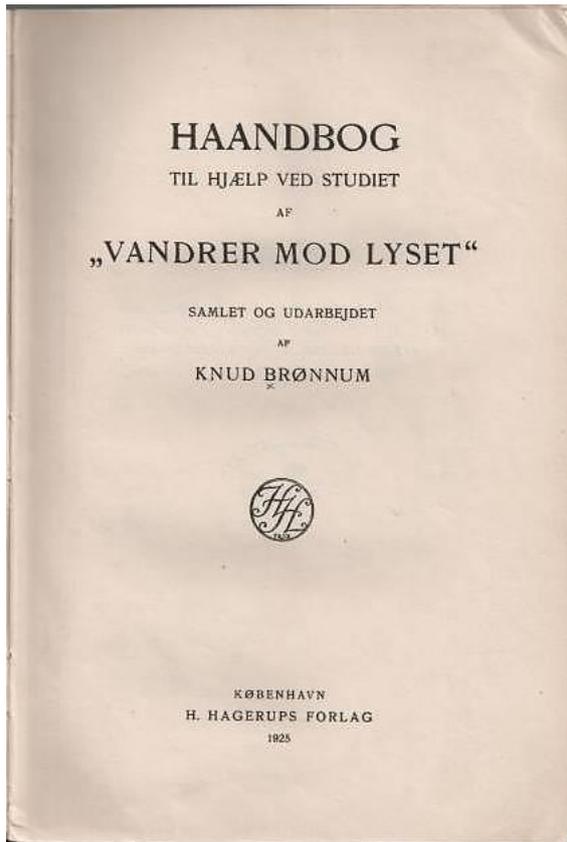
Givet os af Menneskehedens aandelige Ledere med vor Guds og Faders Tilladelse; nu gælder det blot om, hvor længe vi vil være om at forstaa det, om at anerkende det.

Ud fra min egen Forstaaelse af "Vandrer mod Lysets" uendelige store Betydning for os alle, baade for denne Slægt og for alle kommende Slægter, har jeg i denne lille Bog samlet nogle af de Tanker, der, ved en mere indgaaende og uddybende Læsning af Værlet, er bleved kaldt til Live hos mig. Og det er mit inderlige Haab, at den maa kunne hjælpe nogle af mine Medmennesker til den rette Forstaaelsen af, hvad "Vandrer mod Lyset" er, og derigennem til Forstaaelse af: a t

Kærligheden er vor Guds og Faders inderste Væsen, Lysets Livsnerve og altbesejrende Kraft.

Anden Juledag 1923."

Neste side: Haandbog til Hjælp ved Studiet af "Vandrer mod Lyset" ga Knud Brønnum ut i 1925, og boken er ment som et hjelpemiddel ved studiet av VmL. Det er bygget opp av tre deler: Først en detaljert innholdsfortegnelse over VmLs innhold, et stikkordsregister med henvisninger til verket, og til slutt en avdeling med ordforklaringer. Helt bakerst i boken er også trykket en tegning av universet, som inspirerte både kleinsmeden A. Andér og brødrene Cay og Viggo Prior til å konstruere mekaniske modeller. Som jeg har nevnt før, mener jeg Knud Brønnum feiltolket opplysningene i VmL da han lot modersolparene rotere i samme plan som storsirkelen. Dette er en emne som har vært gjenstand for mange diskusjoner blant VmL-tilhengere i løpet av de siste årene.

Fru Johanne Agerskovs Erklæring.
Udgiverens Forord.

Ardors Beretning: „Tilgiver eders Fjender!“	Side
Ardors Hilsen til Menneskene	3
Ardors Indledning til Beretningen	3
Beretningen med Kommentaren.	
Kap. 1. Var Gud fra Evighed af, og er Gud en Personlighed?	3
I. Kommentaren til Kap. 1	145
Kap. 2. Hvorledes er Englene kommet ind i Guds Rige, og i hvilket Forhold staar de til Gud?	4
II. Kommentaren til Kap. 2	149
Kap. 3. Hvorledes og i hvilket Øjemed skabte Gud Universets Kloder	5
III. Kommentaren til Kap. 3	151
Kap. 4. Er Mennesket skabt af Gud? Hvorfra og hvorfor er Synden og Døden kommen til Menneskeslægten?	6
IV. Kommentaren til Kap. 4	156
Kap. 5. Har Menneskene da ingen Ret til at kalde sig Guds Børn?	11
V. Kommentaren til Kap. 5	163
Kap. 6. Er Menneskenes mange Jordeliv forud bestemt af Gud?	15
VI. Kommentaren til Kap. 6	166
Kap. 7. Hvorledes blev Guds Børns aandelige Legemer bundet til Menneskelegemer? Og hvorledes bragte de Yngste Lyset til Menneskene?	16
VII. Kommentaren til Kap. 7	173

Aabenbaring, Johannes	214,1 217,1
Aabenbaringen i „Vandrer mod Lyset“	300,1
Aabenbaringer	152,1
Aager m. m. til Erhvervelse af Rigdom. (Kristi Tale)	118,1
Aand, den „hellige“	65,1-11 72,1
202,1-1 213,1	
Aandefotografier	224,1 (Noten)
Aandekommunikationer	229,1-3 230,1-3
Aandelegerne, dets absolute Frigivelse ved Døden	17,1 174,1
199,1	
Aandelegeret, dets Forening med det menneskelige Legeme	17,1-3 174,1
Aandelegeret, dets Form, Udseende og Lystyrke under Inkarnationen	174,1 176,1
222,1	
Aandelegerets Præg	171,1 175,1
Aandelig Kultur. Fremgang mod Lyset	305,1
Aandelige Leders, Mediets	320,1
Aandelige Vaaben, deres Sejr over de jordiske Mordvaaben	304,1
Aandemeddeleiser, falske	218,1 219,1-3
Aanden i Forhold til det ufuldbaarne Fosters og til det nyfødte Barns Død	174,1 175,1
Aanden inden Dødens Indtræden. (Tilbagekaldelse til Legemet)	199,1-4
Aanden og defekte eller unormale Hjerter	269,1
Aanden og det livgivende Baand ved Legemets Død	199,1
Aanden og Jægets Særpræg	256,1-11 258,1
Aanden og Sovnen	272,1-3

2*

Abnormitet	Misdannelse. Afvigelse fra det regelmæssige.
absorbere	indsuge.
abstrakt	jordisk set: uvirkelig, ikke haandgribelig.
Abstraktion	jordisk set: Uvirkelighed.
Adhæsiønevne	Vedhængningsnevne.
afpære	afværge, afslaa.
afpolariseret Mørke	Mørke, hvor Polerne — ved en Udlæsning — er sat ud af Virksomhed.
Aktivitet	Virksomhed.
Amputation	Afsætning af et Lem.
Anomali	Uregelmæssighed.
anormal Straalebrydning	Straalebrydning, der er afvigende fra det regelmæssige.
Apparition	Fremtoning, Tilsynekomst, Syn.
Argumentation	Bevisførelse.
arkitektonisk	hvad der hører til Bygningskunst.
Aroma	krydret Vellugt, Velsmag.
astral Genpart	jordisk set: usynlig Genpart af alt, hvad der er synligt i vor Verden. De astrale Genpart er fuldstændig indvævede med de jordiske Former.
Astrolog	Stjernetyder.
Astrologi	Læren om Stjernernes Indflydelse paa Menneskets Skæbne.
Astronomi	Læren om Himmellegerernes Bevægelser og Beskaffenhed.
atmosferiske Lag	hvad der hører til Luftlagene.
autentisk	egte, paalidelig, troværdig.

10*

I 1925 fulgte Knud Brønnum opp sine bokutgivelser med en forelesningsrekke over VmL i København. I forbindelse med forelesningene ble han intervjuet i Berlingske Tidende, og intervjuet sto på trykk 16. februar 1925.

EN SPIRITIST-BIBEL

Bibelen er Menneskeværk. – ”Vandrer mod Lyset” – Et Budskab fra Gud.

HUSMODEREN, DER FIK AABENBARINGER

Kan Fru lektor Agerskov besvare det store ”Hvorfor”?

For nogle Aar siden vakte det i spiritistisk interesserede Kredse megen Opsigt, da der udkom en Bog: *V a n d r e r m o d L y s e t*, der blev betegnet som intet mindre end en ny Bibel ... og den Oprindelse, som man tillagde den, var ikke mindre ejendommelig, idet den kaldtes en Aabenbaring, nedskrevet som et Budskab, paa hvis Indhold og Form Mennesker ikke havde haft nogen Indflydelse.

Om de Tanker, som fremsattes i dette Værk har siden en lille trofast Skare været samlet, men man har ikke forsøgt at bringe dem ud til en større Offentlighed.

Først nu sker dette, idet Arkitekt *K n u d B r ø n n u m* har besluttet at holde en Række Foredrag over Bogens Emner paa Borchs Kollegium.

Et Budskab fra den oversanselige Verden.

Forleden opsøgte vi Arkitekt *B r ø n n u m* i hans Hjem – i en gammeldags fjerdesals Lejlighed paa Hjørnet af Heibergsgade og Nyhavn med Udsigt over Charlottenberg og den gamle Kanal med alle Skuderne ved Kajen.

Arkitekt Brønnum er en halvhundredaarig Mand, Akademiker – og paa hans Reoler staar Side om Side religiøse og religionshistoriske Værker.

- Hvad er ”Vandrer mod Lyset” spørger vi, og hvad mener De, at dette Værks Opgave er?

- ”Vandrer mod Lyset”, siger Arkitekt Brønnum og blader i et stort og anseligt Værk, som ligger opslaaet paa en Læsepult paa Skrivebordet foran ham – det er den Bog – er Svaret – som er et *B u d s k a b f r a d e n o v e r s a n s e l i g e V e r d e n*.

Det bygger paa fire guddommelige Sandheder: Tilgiver Eders Fjender; elsker hverandre; som I saar, skulle I og høste; og endelig den fjerde: Søger, og I skulle finde – og igennem denne Sandhed naar vi til Forstaaelse af de tre første.

Der gaar gennem Tiden en Søgen, alle er vi ubevidst besæftigede med at finde en Mening i Tilværelsen, vi *s ø g e r* alle, men kun faa finder tilfredsstillende Svar.

Men de Tanker, som beskæftiger Mennesker nu, det er dem som ”Vandrer mod Lyset” besvarer.

- Men hvordan mener De, at dette Budskab er blevet modtaget af Mennesker?

- Det er en Aabenbaring fra Gud og naar vi taler om Gud, er det den sande Gud, som Jesus kaldte sin Fader. Et Budskab modtaget a d i n t u i t i v, i n p i r a t o r i s k V e j for at overgives til Menneskeheden.

- Og hvem er det som har modtaget Budskabet?

- Et ganske almindeligt Menneske, omend naturligvis yderst intelligent, e n H u s m o d e r. Fru Lektor A g e r s k o v, i hvis Lod det er faldet at modtage det. Og det er gengivet og nedskrevet u n d e r Aabenbarelsen af en af de Tilstedeværende.

Et menneskeværk istrøet guddommelige Sandheder.

- Denne Bog er blevet betegnet som ”en ny Bibel”?

- Ja – det véd jeg, men jeg holder ikke af det Udtryk. Biblen indeholder guddommelige Sandheder, men ”Vandrer mod Lyset” er absolut Sandhed.

Biblen er et Menneskeværk, istrøet guddommelige Sandheder – og den er ikke den nødvendige Baggrund for ”Vandrer mod Lyset”.

- Men hvad kan den give – som Biblen i k k e giver?

- Lad mig hellere sige med det samme: Vi, som samles om disse Tanker, giver os ikke af med Bibel kritik, ja, vi er Modstandere af den fordi det er farligt at tage Barnetroen fra dem, som er lykkelige ved at eje den.

Til dem, der søger, og som ikke tilfredsstilles ved det, som Biblen kan sige os, er det, at Vandrer mod Lyset” har Bud.

Og dens Formaal; ja, jeg kan vel kortest sige det paa denne Maade: det er at give Menneskene Forstaaelse af den guddommelige Sandhed og besvare det store

Hvorfor?

Og det er, hvorfor lever vi, hvorfor er vi til?

Svaret ... det er det umuligt at give i Korthed, det vil blive svært nok at gøre det gennem den Række Foredrag, som jeg nu skal holde.

- I hvilke Kredse har disse Tanker hidtil fundet Jordbund?

- De mest forskellige. Til at begynde med var vi kun nogle faa, i den sidste Tid nogle flere, men det hele har været ganske privat. Hyppigst er vi samledes her i mit Hjem, men højst en halv Snes Mennesker hver Gang.

- Nu er Tiden, føler jeg, moden til at bringe Tankerne frem for Menneskene. Jeg tør n u tage Ansvaret for at føre dem frem – men ikke for at lade dem ligge.

Da vi gaar, følger Arkitekt Brønnum os til Døren, lægger Armen om Interviewerens Skulder og siger: ”Vandrer mod Lyset” er et Kærlighedens, et Mildhedens Evangelium ... nu maa jeg ogsaa bede D e m behandle det, vi har talt om, med Mildhed.

E r i c.

Johanne Agerskov var ikke særlig glad for den måten journalisten i BT omtalte Vandrer mod Lyset på, og fikk to dager senere publisert en protest, som også er publisert i Johanne Agerskovs Copibøger.

EN PROTEST

"Vandrer mod Lyset" er ingen Bibel.

I "B.T." stod d. 16de ds. "Vandrer mod Lyset" omtalt som "Spiritist Bibel". Mod denne Betegnelse vil jeg herved bestemt protestere, og det af den gode Grund: at Spiritister tager Afstand fra Bogen, fordi den bryder Staven over det mediumistiske Uvæsen. Selv om jeg fra første Færd gik ud fra et spiritistisk Grundlag, brød jeg dog hurtig med selve "Spiritismen" og gik min egen Vej. Og den førte mig paa tværs af de spiritistiske Meninger og paa tværs af den ortodokse Kristendom.

Ligeledes vil jeg bestemt pointere: at de Mennesker, der har forstaaet Værkets Betydning, forstaaet dets Tanker og Meddelelser, absolut ikke er Spiritister og ikke har i Sinde at danne en Sekt. "Vandrer mod Lyset" er et Budskab til den hele Menneskehed; der gøres ingen Forskel paa de religiøse Retninger og tages ikke Hensyn til den enkeltes Teorier om de guddommelige Sandheder.

Forhaabentlig vil De, Hr. Redaktør, gøre Deres Læsere bekendt med min Protest, da Betegnelsen: "Spiritist Bibel" ikke fremmer - men kun hemmer Udbredelsen af Kendskabet til "Vandrer mod Lyset". -

Deres ærbødige

Johanne Agerskov

f. Malling-Hansen.

I 1926 ga Knud Brønnum ut sin neste bok, igjen basert på Vandrer mod Lyset! I likhet med hans andre publikasjoner, vitnet også "Sandheden om Døden" om hans enorme engasjement som talsmann for VmL. Han fremstår på alle måter som dypt grepet av budskapet i VmL, og skriver etter min mening meget overbevisende om bokens forskjellige emner - denne gangen om døden!

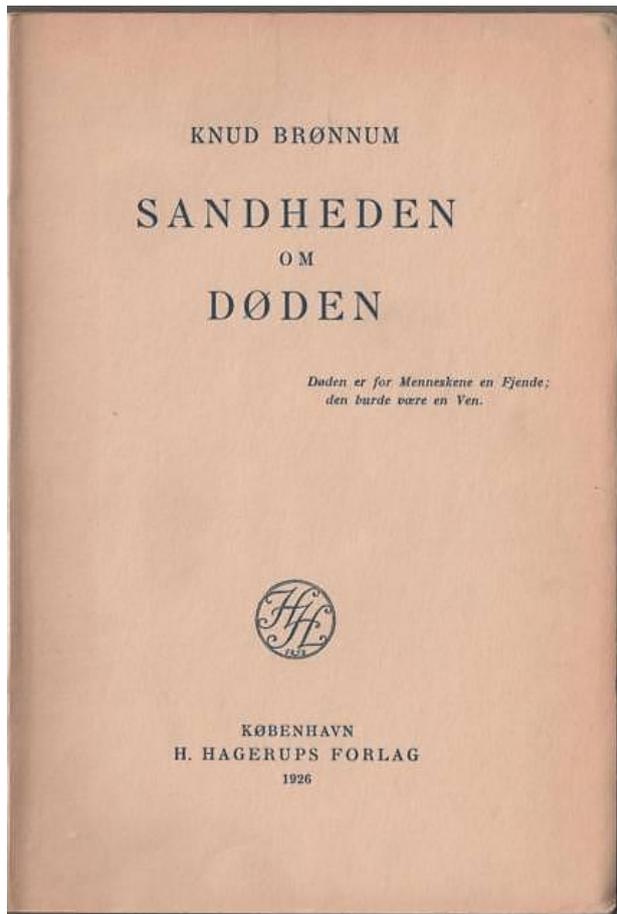
Knud Brønnum skrev dette i forordet til "Sandheden om Døden" i 1926:

"Jeg har skrevet denne Bog, fordi jeg ved, hvor stor Betydning det vil have for Menneskene at lære Sandheden om Døden at kende; thi igennem denne Viden kan alle Mennesker naa ind til en endnu skønnere og renere Forstaaelse af Gud, baade som den almægtige Skaber og som den alkærlige Fader, hvis Kærlighed til os alle er umaalelig, og hvis Taalmodighed er uden Grænse.

Gennem Tilliden til Gud og til Hans Kærlighed kan alle Mennesker lære Dødens v i r k e l i g e Betydning at kende. Og gennem det Budskab, "Vandrer mod Lyset", som vor Gud og Fader har sendt sine Jordiske Børn, kan alle Mennesker opnaa en Viden, der bygger

paa Sandhedens urokkelige Klippe, og som tillige viser dem, at Døden for Menneskene ikke er en Udsløttelse, men Frigørelse.

Ud fra den Viden, jeg har opnaaet, ved alvorligt at trænge ind i den Rigdom og Skønhed, der findes i "Vandrør mod Lyset", har jeg skrevet denne Bog; og det er mit inderligste Ønske, at den maa hjælpe med til at fjerne Menneskenes Angst for Døden, og i Stedet for give dem den Tryghed og Fred, som de alle inderst inde længes efter, og som de alle har Ret til at eje."

INDHOLD	
	Side
Dødens Gru	9
Døden, og Menneskets Skabelse	15
Døden, Lyset, og Mørket	21
Døden, og de Ældste	25
Døden, og Gud	29
Døden, og Menneskeandens Udvikling	32
Døden, og Menneskets Personlighed	39
Døden, og Mødet med Slægt og Venner i Sfererne. . .	44
Døden ved egen Haand, Selvmord.	45
Døden = den evige Udsløttelse	51
Døden, og Morderen. Krigen	55
Døden, og Savnet	61
Dødens Begreb	64
Døden, og Udødeligheden	67
Afslutning	71

Børge Brønnums bok fra 1925, Sandheden om Døden. Scanning: Sverre Avnskog.

Knud Brønnum var, som sagt, en av de første lidenskapelige og dedikerte tilhengerne av *Vandrør mod Lyset*, om ikke den aller første. Han var dypt grepet av verkets innhold, og gjorde svært mye for å gjøre boken kjent i Danmark. Han fikk en liten tilhengerskare som deltok jevnlig på hans forelesninger og «gudstjenester» på grunnlag av *VmL*, og var med og grunnla «Selskabet til *Vandrør mod Lysets* udbredelse». Hva disse «gudstjenestene» egentlig inneholdt, vet jeg ikke, og Johanne Agerskov var visst noe skeptisk til dette initiativet. I Følge *VmL* var det jo ikke menigmann som var utsett til å spre budskapet i *VmL*, men kirkens menn. Men kun et lite mindretall av dem ble virkelig overbevist om sannheten i *VmL*, og kun et fåtall arbeidet for å gjøre budskapet kjent.

Før jeg forlater Knud Brønnum, vil jeg bringe utdrag fra ytterligere to av hans skrifter. Den første er fra boken «En Tale der ikke blev holdt». I 1926 inviterte Brønnum en håndfull prester til et møte, med det håp å inspirere dem til å bli kjent med og slutte seg til budskapet i *Vandrer mod Lyset*. Dessverre fant ikke invitasjonen noen gjenklang hos prestene, og ingen av dem sa ja til møtet. I sin skuffelse over dette nedslående resultatet, lot Brønnum den planlagte talen trykke opp i bokformat, og sendte den ut til samtlige prester i den danske kirken. Det ble en bok på 43 sider, og jeg har scannet og transkribert de to første og to siste sidene av boken.

La meg, før jeg kommenterer noe mer, få understreke at jeg har stor beundring og respekt for Knud Brønnum. Han ble åpenbart dypt grepet av budskapet i *Vandrer mod Lyset*, og gjorde en beundringsverdig innsats for å utbre kjennskapet til verket. I løpet av hans tid ble «Selskabet til «Vandrer mod Lyset»s Udbredelse» opprettet, han holdt flere forelesninger om boken, etablerte en serie gudstjenester basert på VmL, og det ble også dannet en speiderbevegelse for de unge basert på VmL. Den såkalte «Leo-troppen».

Men som vi alle vet, så slo aldri VmL gjennom blant kirkens menn, selv om det dannet seg en trofast tilhengerskare av folk som helhjertet støttet opp om VmL og om Knud Brønnums initiativer. Jeg vil gjerne få uttrykke min støtte og beundring for Knud Brønnums initiativer, og det er lett å forstå at han reagerte svært menneskelig med både skuffelse og fortvilelse over at den saken han brant så inderlig sterkt for ikke nådde frem til flere av hans samtidige.

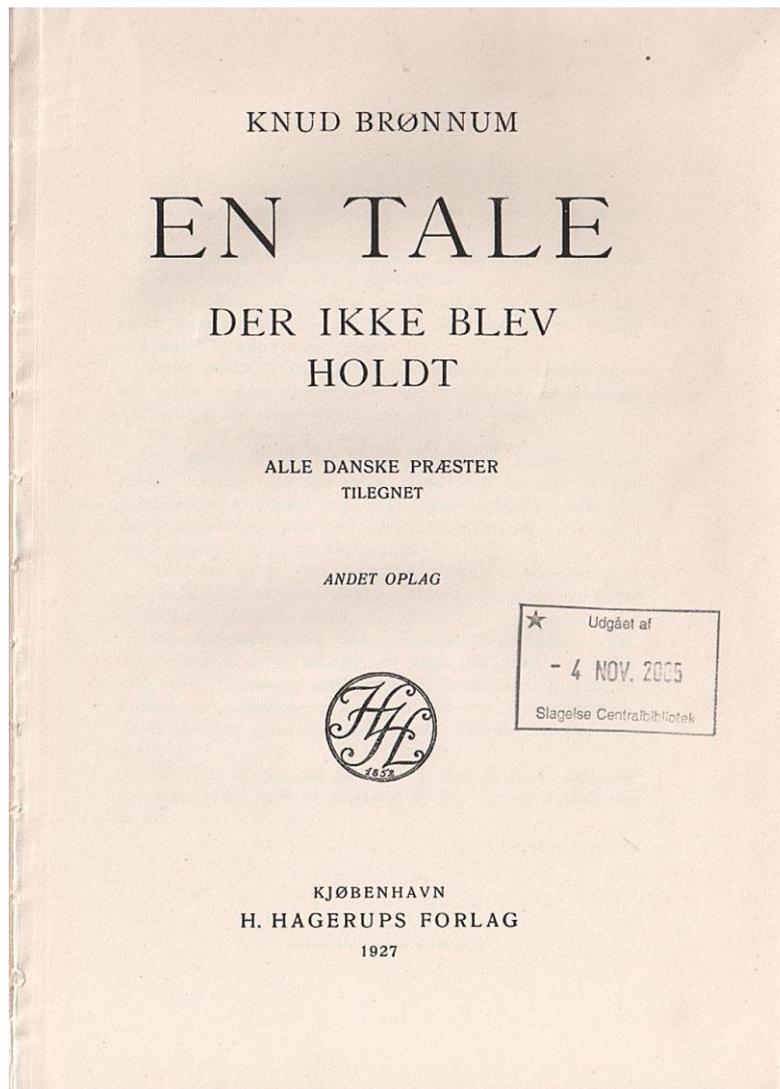
Jeg er således på ingen måte i tvil om Knud Brønnums engasjement for budskapet i *Vandrer mod Lyset* var meget dypfølt og ekte, og han gjorde utvilsomt en enorm innsats for å gjøre *Vandrer mod Lyset* kjent og utbredt i Danmark. Personlig liker jeg hans første bøker om *Vandrer mod Lyset* aller best, fordi han presenterte VmL uten å klandre den danske kirken for at de ikke tok til seg budskapet i VmL.

Allerede i 1923 skrev Johanne Agerskov at de danske prestenes tid var forbi, og at fra da av var det opp til de yngste i de kristne menighetene å utbre VmL.

Likevel kontaktet Knud Brønnum den danske kirkes prester i 1926, selv om han burde ha visst at det var rent for sent å forsøke å vekke dem opp og få dem til å akseptere VmL. Fra VmL vet vi godt at de som kalles på fra oversanselig side kun har et begrenset antall kallelser å svare på, og om de ikke svarer innen denne fristen, er alle fremtidige forsøk på å vekke dem opp, helt nytteløse. Forstår de ikke det budskapet de har lovet å slutte seg til når de står på det høyeste av sin evne til forståelse, så lukkes den døren, og mørket får stadig større makt over dem på det området.

Særlig gjelder dette et budskap som *Vandrer mod Lyset*. Skulle prestene kunne gjøre noe for VmL, måtte de virkelig bli grepet av budskapets sannhet og ta det til seg i dypet av sin bevissthet. Og ikke minst måtte de forstå det avgjørende i tilgivelsen og bønner for Ardor, slik at hans forbannelser mot dem, ble opphevet og erstattet av et ubrytelig kjærlighetsbånd. En prest som ville forsøke å utbre budskapet fra VmL ut fra frykt for hva konsekvensen ellers ville bli, kunne selvsagt ikke bli noen nyttig talsmann for VmL.

Knud Brønnums henvendelser til de danske prestene i 1926 var derfor nytteløs, om enn meget velmenende. Det er heller ikke til å legge skjul på at hans henvendelse inneholder en dyp undertone av anklage og klander. Det som ikke ser ut til å være klart for Knud Brønnum, er at dersom det skal ha noen mening å klandre noen for å ikke følge opp sitt ansvar, så må disse menneskene selv ha innsett at de burde ha handlet på en annen måte enn de har gjort.

Dersom de danske prestene ikke erindret at de før sin død hadde lovet å slutte seg til VmL og hadde forpliktet seg til å reformere den danske kirken på grunnlag av det, var det ganske fånyttens å forsøke å vekke deres samvittighet og klandre dem for ikke å ha gjennomført en reformasjon som de selv ikke hadde oppfattet som riktig eller nødvendig.

Mine egne undersøkelser har avslørt at flere av de danske prestene ikke en gang hadde lest VmL, selv om de hadde blitt tilsendt verket. De mottok et stort antall henvendelser som prester, og da det spredte seg en oppfatning blant dem om at VmL «kun» var spiritisme, førte det sannsynligvis til at enda færre av prestene leste VmL. Da domprovst Hans Martensen-Larsens eksemplar av VmL ble funnet etter hans død, var kun en liten del av den sprettet opp, og likevel skrev han om boken og tok avstand fra dens innhold og påsto at det kun var spiritisme.

Dessverre er Knud Brønnums reaksjon veldig typisk for dem som sto Johanne Agerskov nærmest. De klandret den danske kirken for ikke å ha akseptert VmL, og mente at prestene i stort antall hadde handlet mot sin samvittighet. Men for å kunne handle mot sin samvittighet, må man altså ha forstått hva ens samvittighet ba en om, men det er svært lite som tyder på at

det store flertallet av prester hadde en oppfatning av at de burde støtte VmL og reformere den danske kirken på vegne av verket.

Vagn Ranfelt, en meget dedikert tilhenger av VmL, har fortalt meg at han traff Thorvald Kierkegaard, som mottok VmL, og han fortalte at han ikke hadde noen erindring om å ha lovet før sin død å bli talsmann for VmL. Det burde selvsagt ikke forundre noen. Mørket har en uendelighet av måter å forhindre at lyset når frem til den menneskelige bevissthet.

Her følger en utskrift av de to første og de to siste sidene av Brønnums tale som ikke ble holdt:

To av kirkens menn, som ifølge Johanne Agerskov før sitt jordeliv hadde lovet å være talsmenn for VmL. Til venstre domprovst Hans Martensen-Larsen, 1867-1929, hvis eksemplar av VmL ble funnet etter hans død, og det var for størstedelen ikke oppsprettet. Foto: DKB. Til høyre Thorvald Kierkegaard, 1878-1965, som sluttet seg til den Unitare kirken, og ikke hadde noen erindringer om sitt løfte. Foto: arkiv.dk.

En Tale, der ikke blev holdt. Av Knud Brønnum.

En munder Spøg, vil mange maaske tro; men det er det ingenlunde.

Titlen betegner den bogstavelige Sandhed og er ikke sat hen som ”spøgefuld” eller ”interessant”.

Jeg indbød i Efteraaret 26 Præster til et Møde, for, under strengt private Forhold, at tale med dem om vor Faders Budskab ”Vandrer mod Lyset”.

Ingen mødte; men nogle af de indbudte undskyldte sig i mer eller mindre høflige Vendinger; enkelte svarede meget elskværdigt, de øvrige værdigede mig ikke Svar.

Og Talen blev ikke holdt. - -

Da denne min første Henvendelse til et faatal af vor Kirkes Præster ikke bar Frugt, kalder jeg nu paa ny med Udsendelsen af Talen. Og denne Gang kalder jeg ikke paa nogle faa udvalgte, men paa alle Landets Præster. Thi Talen bliver sendt til alle, til hver eneste.

Nogle vil spørge: Til hvad Nytte? Hvad vil du opnaa? –

Dertil vil jeg svare: at jeg ikke tør paa tage mig Ansvaret for at lade være.

Maaske bliver ogsaa denne Henvendelse et Raab i Ørkenen, men maaske – maaske vil mine ord finde vej til enkelte varmt følede og klart tænkende Mennesker, og disse vil forstaa, at ”Vandrer mod Lyset” ikke er noget Menneskeværk, som kan ignoreres, men Guds Værk, der ikke maa ignoreres.

For disse menneskers Skyld – hvis de findes – udsender jeg denne Tale, som et Budskab til den danske Folkekirkes Præster.

November 1926.

M i n e H e r r e r !

Naar jeg henvender mig til Dem saa er det som ”Vandrer mod Lyset”s Talsmand, og min Henvendelse gælder Dem alle, hvilken Stilling De saa indtager indenfor Kirken.

Jeg vil bede Dem forstaa, at det ikke er min Hensigt at indlede en Diskussion. Det er mit Ønske at vise Dem lidt af den Skønhed og Rigdom, der findes i ”Vandrer mod Lyset” og om muligt at kalde paa deres Interesse for disse vigtige Spørgsmaal, saa at De selv kan fordybe Dem i Værkets Tanker og prøve paa alvor at naa ind til Kærnen: den Sandhed, som vi alle inderst inde længes efter.

Det gælder derfor ikke om, hvem af os der kan få Ret og tilsyneladende være den Stærkeste; men det gælder om ved Imødekommenhed og Tolerance at naa ind til Forstaaelsen af den dybe og alvorlige Betydning det Arbejde har, der her maa gøres, for at hjælpe vore Medmennesker ind til den sande Viden om Gud, ind til den sande Erkendelse af: h v a d M e n n e s k e n e r m e d v o r t J o r d e l i v .

Da jeg er mit Ansvar fuldt Bevidst, baade overfor Gud og overfor mine Medmennesker, hverken vil eller tør jeg tage Ansvaret for at lade Dem, Kirkens Tjenere være uvidende om ”Vandrer mod Lyset”s Eksistens og Betydning.

Derfor maa De kunne forstaa, at jeg, naar jeg henvender mig til Dem, gør det for at hjælpe Dem, Guds og Kirkens Tjenere, i Deres store, skønne og mægtige Opgave: A t l e d e M e n n e s k e n e f r e m a d p a a V e j e n m o d d e r e s r e t t e H j e m .

Thi Menneskene – I forgæves Søken efter Tryghed og Fred – vandrer endnu ad lange og besværlige Omveje.

.....

Jeg vil hermed slutte min Tale, og som Afslutning paa min Henvendelse vil jeg stille følgende Spørgsmaal til Dem, mine Herrer; Spørgsmaal, som den danske Folkekirkes Præster alle bør tænke alvorligt over og tage stilling til:

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
At begrænse Guds Kærlighed?

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
At være Kristi alvorlige formanende og indtrængende Ord overhørig?
Vedblivende at vildføre deres Menigheder ved at fastholde Jesu
Korsfæstelse som en soning for Menneskenes Synder?
Vedblivende at fastholde Daaben som en Salighedsbetingelse, og
Nedverden som et Sakrament?

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
Vedblivende at fortie Tilgivelsens altbesejrende og altomfattende
Betydning, og vedblivende fortie den store Betydning af Tilgivelsen
af Ardor – Lucifer – har for oss alle?

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
Vedblivende at holde deres Menigheder i Uvidenhed om den Genvej
Som vor Guds og Faders Kærlighed har gjort farbar for os?

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
Vedblivende at fortie Paulus' Bekendelse om sit Ansvar, som
Kristendommens virkelige Skaber og Grundlægger?

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
Vedblivende at prøve paa, ved Tavshed, ved stum Modstand at forsøge
paa at standse vor Guds og Faders Budskab til hans jordiske Børn? Det
Budskab, den Aabenbaring, der af Guds Udsendinge er bragt os i
"Vandrer mod Lyset"?

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
Vedblivende at fastholde: at Kristus er Gud; at Kristus og Faderen er
een?

T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
Vedblivende at fastholde de falske Lære om den treenige Gud; Naar de
burde vide: ar Gud er én, og kun én, alle Menneskers alkjærlige
og altforstaaende Fader?

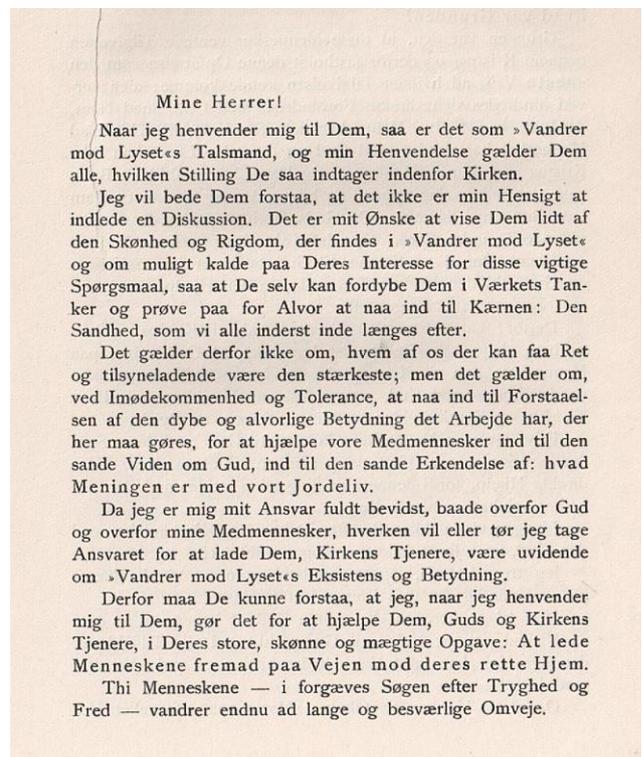
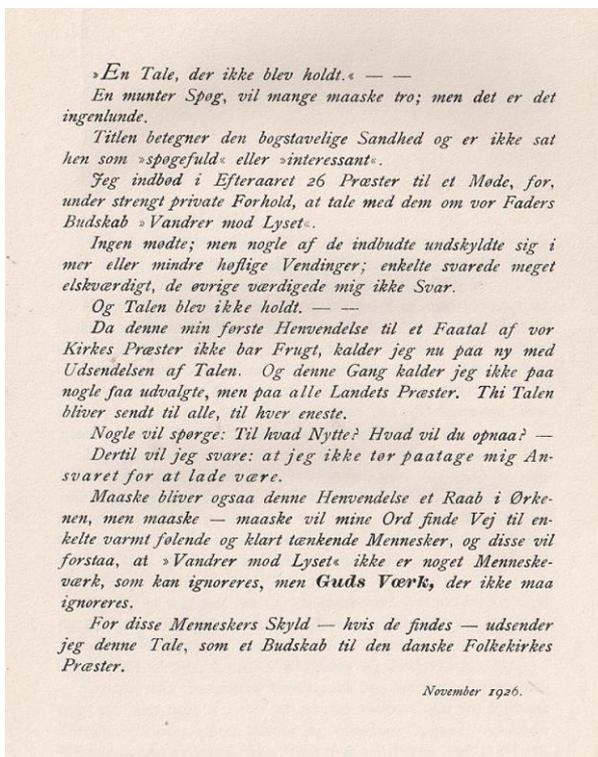
T ø r K i r k e n s T j e n e r e t a g e A n s v a r e t f o r
Vedblivende at prøve paa: at standse Udbredelsen af Kristi

Budskab og Lære, som han har bragt os i "Vandrer mod Lyset". Den Lære og det Budskab der er en Fortsættelse af den rene og skønne Lære han bragte Menneskene som Jesus af Nazareth?

Og endelig:

Hvorledes vil Kirkens Tjenere kunne bære deres del af Ansvaret for de vanskelige Tider, vi lever i, og de vanskelige Tider, vi gaar i Møde, naar de vedbliver med at lære ud fra fejle Opfattelser af de guddommelige Sandheder og ud fra falske menneskegjorte Dogmer?

Hvorfor vil Kirkens Tjenere vedblive med at bære deres tunge Ansvar, nu, da de kan give deres Menigheder fuld og sand Viden om de virkelige Forhold, b y g g e t p a a Sandhedens urokkelige Klippe? -

De to første sidene i Knud Brønnums bok, «En tale der ikke blev holdt». Neste side: De to siste sidene i boken. Og under de sidene, ses første side i Knud Brønnums lille skrift fra 1929, der han retter ganske skarpe anklager mot kirkens menn i Danmark. Blant tilhengerne av VmL bredte det seg etter hvert en oppfatning om at mange av de danske prestene som fikk VmL tilsendt, både leste VmL og aksepterte innholdet i sitt indre, men at de handlet mot sin samvittighet og avviste VmL. Jeg har gjort et grundig arbeid for å finne ut om dette faktisk var tilfelle. Men av alt det jeg har kunnet avdekke, vær det svært få av de danske prestene som leste VmL, og de som leste verket, forsto ikke at de sto overfor en sannhet som rokket ved hele den kristne tro. Kretsen rundt Knud Brønnum ble etter hvert svært kritisk, ja nærmest fiendtlig innstilt til kirken, og Knud Brønnum ble stadig skarpere i sin kritikk av prestene. Det ses tydelig i skriftet «Jeg anklager» fra 1929.

hævde, at det foreliggende Værk skyldes Antikrist, da er der kun eet Svar paa en saadan Paastand: de aandeligt blinde og de aandeligt døve kan ogsaa gennem nye Inkarnationer engang naa at komme til Sandheds Erkendelse!

Jeg vil hermed slutte min Tale, og som Afslutning paa denne min Henvendelse vil jeg stille følgende Spørgsmaal til Dem, mine Herrer; Spørgsmaal, som den danske Folkekirkens Præster alle bør tænke alvorligt over og tage Stilling til:

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
At begrænse Guds Kærlighed?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
At være Kristi alvorlige, formanende og indtrængende Ord overhørig?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at vildføre deres Menigheder, ved at fastholde Jesu Korsfæstelse som en Soning for Menneskens Synder?
Vedblivende at fastholde Daaben som en Salighedsbetingelse, og Nadveren som et Sakrament?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at fortie Tilgivelsens altbesejrende og altomfattende Betydning, og vedblivende fortie den store Betydning som Tilgivelsen af Arden — Lucifer — har for os alle?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at holde deres Menigheder i Uvidenhed om den Genvej, som vor Guds og Faders Kærlighed har gjort farbar for os?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at fortie Paulus' Bekendelse om sit Ansvar, som Kristendommens virkelige Skaber og Grundlægger?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at prøve paa, ved Tavshed, ved stum Modstand at ville forsøge paa at standse vor Guds og Faders Budskab til Hans jordiske Børn. Det Budskab, den Aabenbaring, der af Guds Udsendinge er bragt os i »Vandrer mod Lyset«?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at fastholde: at Kristus er Gud; at Kristus og Faderen er een?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at fastholde den falske Lære om den treenige Gud; naar de burde vide: at Gud er een, og kun een, alle Menneskers alkærlige og altforstaaende Fader?

Tør Kirkens Tjenere tage Ansvaret for:
Vedblivende at prøve paa: at standse Udbredelsen af Kristi Budskab og Lære, som han har bragt os i »Vandrer mod Lyset«. Den Lære og det Budskab, der er en Fortsættelse af den rene og skønne Lære, han bragte Menneskene som Jesus af Nazareth?

Og endelig:
Hvorledes vil Kirkens Tjenere kunne bære deres Del af Ansvaret for de vanskelige Tider, vi lever i, og de vanskelige Tider, vi gaar i Møde, naar de vedbliver med at lære ud fra fejle Opfattelser af de guddommelige Sandheder og ud fra falske menneskegjorte Dogmer?

Hvorfor vil Kirkens Tjenere vedblive med at bære deres tunge Ansvar, nu, da de kan give deres Menigheder fuld og sand Viden om de virkelige Forhold, bygget paa Sandhedens urokkelige Klippe? —

JEG ANKLAGER!

JEG ANKLAGER vor kristne Kirkes Ledere, Myndigheder og Præster for, ved deres Forkyndelse af Kristendommen og ved deres Fuldbyrkelse af Kirkens Ceremonier og Sakramenter, samt ved Fastholdelsen af Kirkens Salighedsbetingelser, at vildføre deres Menigheder. Derved udbreder og fastholder de en Lære, der, saasomt som det etisk rigtige og sande i Forkyndelsen forlades, kun præges af det falske Grundlag, hvorpaa Paulus byggede Kristendommen; et Grundlag, der ofte er blevet end mere befæstet og forøget gennem de Løgne, der overfor Menighederne skulde dække over den bitre Kendsgerning: at Kirkens Tjenere intet vidste.

Thi hvad kender Kirkens Ledere, Myndigheder og Præster til de virkelige, store og bærende Faktorer i Menneskets Liv? *Intet!*

Men Kirkens Ledere, Myndigheder og Præster gør Fordring paa at have denne Viden i Kraft af de saakaldte hellige Skrifter Profetier og Beretninger, og i Kraft af deres egen Uddyben samt Fortolkning af de enkelte Deles »guddommelige« Ophøjethed og mystiske Uklarhed.

Har denne Uddyben og Granskning givet Kirkens Mænd en saadan Viden, at de kan besvare de følgende Spørgsmaal med: Ja?

Nej! det kan de ikke. Alle Spørgsmaalene maa af den officielle Kirkes Mænd, naar de vil være fuldtud ærlige, besvares med: Nej!

Thi Kirkens Tjenere hverken kender, anerkender eller véd saa meget om de nedenfor stillede Spørgsmaal, at de kan besvare dem med det

fuldtonende Ja, der kan give deres Menigheder den indre Tryghed og Fred, som alle søger og længes efter.

Kender Kirkens Mænd den <i>sande</i> Gud?	Nej!
Kender de Kristus og hans <i>sande</i> Mission?	Nej!
Kender de Lucifer, som han var og er?	Nej!
Kender de Livets Mening og Livets Maal?	Nej!
Véd de, hvorfor vi Mennesker dør?	Nej!
Véd de noget om Dødssovnen?	Nej!
Véd de noget om Dommens Dag?	Nej!
Kender de Sandheden om den evige Udseelse?	Nej!
Kender de Sandheden om det evige Liv?	Nej!
Anerkender de Reinkarnationslæren?	Nej!
Kender de Gengældelsesloven?	Nej!
Kender de den <i>sande</i> guddommelige Retfærdighed?	Nej!
Kender de »Genvejen«?	Nej!
Kender de Guds Udsendinge?	Nej!
Kender de Mørkets Tjenere?	Nej!

Jeg kan derfor roligt sige: Hvad havde Kristendommen været, og hvad havde den betydet for Menneskene i de 1900 Aar, den har eksisteret, hvis ikke vor alkærlige Gud og Fader, trods dens paa mange Punkter falske og villedende Lære, havde hjulpet og stadig hjulpet de Mennesker, der, i Tillid til Lærens Sandhed, har sluttet og slutter sig til den? *Intet!*

Ja, Kristendommen er, saaledes som den har udviklet sig, fuldstændig værdiløs, naar undtages dens etiske Lære. Den er tilmed en meget uhyggelig Religion; thi dens øverste Guddom er et Uhyre af Grusomhed, der har krævet, at hans »enbaarne« Son Jesus Kristus skulde pines, mishandles og korsfæstes, for at Guddommen kunde tilgive sine jordiske Børn — Menneskene.

Denne unaturlige Handling, der af Kirkens Mænd føres frem som Bevis paa Guddommens *Kærlighed* til Menneskene, er Grundpillen i Kristendommens Mystik og den eneste Vej til Salighed; en Salighed, som Kristendommens Forkyndere kun foregøgl deres Tilhængere.

Og denne Guddom kaldes *Jesu* Fader, kaldes vor himmelske Fader!

Kan Kirkens Mænd da ikke se, at denne Guddoms Handling gør Jesu Ord om Faderens Mildhed, Barmhjertighed og Kærlighed til Usandhed; ja, til Løgn?

Men Kirkens Ledere, Myndigheder og Præster kan vel ikke se det, siden de endnu baade i Skrift, i Tale og ved deres Gudstjenester fastholder, at denne unaturlige, tyranniske Guddom er den Fader, hvorom Jesus lærte os.

Hvor tør de gøre det?

Men ikke alene lærer Kirkens Tjenere deres Menigheder om denne unaturlige Guddom, de lærer dem ogsaa, at han sammen med Kristus og den saakaldte »hellige Aand« udgør een Gud — den »treenige Gud« — hvis Eksistens af den kristne Kirkes daværende Myndigheder blev vedtaget, først paa Kirkemødet i Nikæa 325, hvor Sønnen blev ligestillet med Faderen, og senere ved Kirkeforsamlingen i Konstantinopel 381, hvor den »hellige Aand« blev sideordnet Faderen og Sønnen. Denne »treenige Gud« stillede saa Kirken i Spidsen for Kristendommen og skabte derved endnu mere Forvirring i de Kristnes Gudsbegreb; en Forvirring, der blev saa stor, at Kirkens Tjenere, i deres Iver efter at værne og fremhæve deres »treenige Gud«, fuldstændig glemte *den Fader*, om hvem Jesus lærte Menneskene.

Denne Fader, som Kirkens Tjenere har glemt, Han er den sande Gud, vor alkærlige Gud og Fader. Og i min ubetingede Tillid til Ham anklager jeg her vor kristne Kirkes Ledere, Myndigheder og Præster for falsk Forkyndelse og for at være Oprøholdere af en usand Lære om Gud, Kristus og de evige Sandheder! — — —

Men mon der ikke indenfor den danske Kirkes Ledere, Myndigheder og Præster skulde findes Mænd, som i deres Sind føler Tomheden og Løgnen i Kristendommens Lære med dens »treenige Guddom«, Daab, Nadver og Forsoning ved Troen paa Jesu Korsfæstelse?

Findes disse Mænd? Jeg tror sikkert, de findes!

Men hvorfor tier de da? hvorfor træder de ikke frem og viser aabent og klart deres Stilling til Kristendommens falske Lære, saa at den kan blive sat paa sin rette Plads? Thi sker det, saa kan Jesu rene og skønne Lære blive forstaaet baade af de Kristne og af alle andre Mennesker, saa at alle kan lære den *sande* Gud at kende:

Kristi og vor alkærlige Gud og Fader.

Kjøbenhavn, d. 18. Marts 1929.

Som tidligere sagt, så har jeg den aller dybeste respekt for Knud Brønnum og hans sterke engasjement for budskapet i *Vandrer mod Lyset*. Han ble virkelig dypt berørt av verket, og visste nesten ikke hva godt han kunne gjøre for å vinne tilhengere for det nye budskapet. Men av hans skrifter synes det som om han ble mer og mer skuffet og frustrert fordi kirkens menn ikke forsto det han selv hadde forstått: At det var det sanne forholdet mellom menneskene og Gud og Kristi sanne lære som ble presentert i *VmL*. Og skuffelse er selvsagt en svært menneskelig reaksjon. Og det var som om Knud Brønnum nesten ville for mye på en gang, og glemte at en av de aller viktigste menneskelige dyder, er tålmodighet. *VmL* forteller selv at det kun var en liten mulighet for at *VmL* ville slå gjennom blant de danske prestene da den utkom, og Johanne Agerskov var tydelig på at i 1923, så var kirkens tidsfrist utløp. Derfor var det egentlig ganske nytteløst av Brønnum å henvende seg noe mer til prestene. Når de ikke hadde innsett hva *VmL* var innen noen få år hadde gått, så var det ingen sjanse for at de skulle innse det senere. *Lysets* lover fungerer slik at når det kalles på et jordisk menneske for å minne han/henne på et oppdrag vedkommende har lovet å ta på seg, så gjør *lyset* det når deres myndling er på det høyeste i sin evne til å motta og akseptere budskapet. Dersom de ikke innser at det kalles på dem da, så er sjansen forspilt. Etter det stagnerer de gjerne på det området de hadde lovet å utføre en misjon for *lysets* krefter. Johanne Agerskov selv reagerte jo ikke før den tredje gangen det ble kalt for henne, og hadde hun ikke akseptert kallelsen da, ville hun ikke kunnet være det redskapet for *lysets* krefter som hun ble. Vi kan kanskje anse de tre bøkene Michael Agerskov utga, som de tre forsøkene på å kalle på prestene. «Hilsen til Danmark» i 1915, «*Vandrermod Lyset*» i 1920 og «*Forsoninglæren og Genvejen*» i 1920. Samtlige prester kunne jo ikke nå sitt kulminasjonspunkt akkurat til samme tid, så det må anses som naturlig at kallelsene var spredt over noen år.

Dersom det skal ha mening å anklage noen for å ikke bli talsmann for et budskap, forutsetter det selvsagt at den man anklager virkelig har forstått budskapet og har tatt det til seg i det indre. Å anklage en prest som ikke vil bli talsmann for VmLs budskap forutsetter altså at må både må ha lest verket, og er enig i det. Ellers blir det som å anklage en skoleelev for ikke å forstå et matematisk problem.

De prestene som ikke fattet hva de stor overfor, men følte i sitt indre at kristendommen slik de selv forsto den var det ekte budskapet, de gjorde selvsagt rett i å følge sin egen samvittighet. Jeg er saklig sett helt enig med Knud Brønnum, i det han hevder i sitt lille skrift, «Jeg anklager», og har selv skrevet noe lignende i mange artikler om kristendommen. Men i form, så må jeg nesten si at dersom skriftet var ment å forsøke å vekke de kristne prestene til handling, så var det ganske feilslått. Om man ønsker å presentere et budskap for å vinne tilhengere, nytter det selvsagt lite med sterke anklager og «fordømmelse».

Men, som sagt: Knud Brønnum ville nesten litt for mye på en gang, og ønsket nok å vekke prestene med sitt ganske skarpe skrift. Det er forståelig og menneskelig, men ikke noen god taktikk, dersom altså hensikten var å vinne tilhengere blant prestene.

Jeg anklager! Av Knud Brønnum, 1929.

JEG ANKLAGER vor kristne Kirkes Ledere, Myndigheder og Præster for, ved deres forkyndelse af Kristendommen og ved deres Fuldbyrkelse af Kirkens Ceremonier og Sakramenter, samt ved Fastholdelsen af Kirkens Salighedsbetingelser, at vildføre deres Menigheder. Derved udbreder og fastholder de en Lære, der, saasntart som det etisk rigtige og sande i Forkyndelsen forlades kun præges af det falske Grundlag, hvorpaa Paulus byggede Kristendommen; et Grundlag, der ofte er blevet end mere befæstet og forøget gennem de løgne, der overfor Menighederne, skulde dække over den bitre Kendsgerning: at Kirkens Tjenere intet vidste.

Thi hvad kender Kirkens Ledere, Myndigheder og Præster til de virkelige store og bærende Faktorer i Menneskenes Liv? *I n t e t!*

Men Kirkens Ledere, Myndigheder og Præster gør Fordring paa at have denne Viden i kraft af de saakaldte hellige Skrifers Profetier og Beretninger, og i Kraft af deres egen Uddyben samt Fortolkninger af de enkelte Deles "Guddommelige" Ophøjethed og mystiske Uklarhed.

Har denne Uddyben og Granskning givet Kirkens Mænd en saadan Viden, at de kan besvare de følgende Spørgsmaal med: Ja?

Nej! Det kan de ikke. Alle Spørgsmaalene maa af den Officielle Kirkes Mænd, naar de vil være fuldtud ærlige, besvares med: Nej!

Thi Kirkens Tjenere hverken kender, anerkender eller ved saa meget om de nedenfor stillede Spørgsmaal, at de kan besvare dem med det fuldtoneede Ja, der kan give deres Menigheder den indre Tryghed og Fred som alle søger og længes efter.

Kender Kirkens Mænd den <i>s a n d e</i> Gud?	Nej!
Kender de Kristus og hans <i>s a n d e</i> Mission?	Nej!
Kender de Lucifer som han var og er?	Nej!
Kender de Livets Mening og Livets Maal?	Nej!
Véd de hvorfor vi Mennesker dør?	Nej!
Véd de noget om Dødssøvn?	Nej!
Véd de noget om Dommens Dag?	Nej!
Kender de Sandheden om den evige Udslettelse?	Nej!
Kender de Sandheden om det evige Liv?	Nej!
Anerkender de Reinkarnationslæren?	Nej!
Kender de Gengældelsesloven?	Nej!
Kender de den <i>s a n d e</i> Guddommelige Retfærdighed?	Nej!
Kender de "Genvejen"?	Nej!
Kender de Guds Udsendinge?	Nej!
Kender de Mørkets Tjenere?	Nej!

Jeg kan derfor roligt sige: Hvad havde Kristendommen været, og hvad havde den betydet for Menneskene i de 1900 Aar, den har eksisteret, hvis ikke vor alkærlige Gud og Fader, trods den paa mange Punkter Villedende og Falske Lære, havde hjulpet og stadig hjælper de Menneske, der, i Tillid til Lærens Sandhed har sluttet og slutter sig til den? *I n t e t!*

Ja, Kristendommen er, saaledes som den har udviklet sig, fuldstændig værdiløs, naar undtages dens etiske Lære. Den er tilmed en meget uhyggelig Religion; thi dens øverste Guddom er et Uhyre af Grusomhed, der har krævet, at hans "enbaarne" søn skulde pines, mishandles og korsfæstes, for at Guddommen kunde tilgive sine jordiske Børn – Menneskene.

Denne unaturlige Handling, der af Kirkens Mænd føres frem som Bevis paa Guddommens *K æ r l i g h e d* til Menneskene, er Grundpillen i Kristendommens Mystik og den eneste Vej til Salighed; en Salighed, som Kristendommens Forkyndere kun foregøgler deres Tilhængere.

Og denne Guddom kaldes *J e s u* Fader, kaldes vor himmelske Fader!

Kan Kirkens Mænd da ikke se, at denne Guddoms Handling gør Jesu Ord om Faderens Mildhed, Barmhjertighed og Kærlighed til Usandhed; ja, til Løgn?

Men Kirkens Ledere, Myndigheder og Præster kan vel ikke se det, siden de endnu baade i Skrift, i Tale og ved deres Gudstjenester fastholder, at denne unaturlige, tyranniske Guddom er den Fader, hvormod Jesus lærte os.

Hvor tør de gøre det?

Men ikke alene lærer Kirkens Tjenere deres Menigheder om denne unaturlige Guddom, de lærer dem ogsaa, at han sammen med Kristus og den saakaldte "Hellige Aand" udgør én Gud – den "treenige Gud" – hvis Eksistens af den Kristne Kirkes da værende Myndigheder blev vedtaget, først paa Kirkemødet i Nikæa 325, hvor Sønnen blev likestillet med Faderen, og senere ved Kirkeforsamlingen i Konstantinopel 381, hvor den "hellige Aand" blev sideordnet Faderen og Sønnen. Denne "treenige Gud" stillede saa Kirken i spidsen for Kristendommen og skabte derved endnu mere Forvirring i de Kristnes Gudsbegreb; en Forvirring der blev saa

stor, at Kirkens Tjenere, i deres Iver efter at værne og fremhæve deres ”reenige Gud”, fuldstændig glemte ”den Fader”, om hvem Jesus lærte Menneskene.

”Denne Fader”, som kirkens Tjenere har glemt, Han er *den sande Gud*, vor alkærlige Gud og Fader, og i min ubetingede Tillid til ham anklager jeg her vor Kristne Kirkes Ledere, Myndigheder og Præster for falsk Forkyndelse og for at være Opretholdere af en usand Lære om Gud, Kristus og de evige Sandheder. - - -

Men mon der ikke indenfor den danske Kirkes Ledere, Myndigheder og Præster skulde findes Mænd, som i deres Sind føler Tomheden og Løgnen i Kristendommens Lære med dens ”reenige Guddom”, Daab, Nadver og Forsoning ved Troen paa Jesu Korsfæstelse?

Findes disse Mænd? Jeg tror sikkert, de findes!

Men hvorfor tier de da? Hvorfor træder de ikke frem og vise aabent og klart deres Stilling til Kristendommens falske Lære saa at den kan blive sat paa sin rette Plads? Thi sker det, saa kan Jesu rene og skønne Lære blive forstaaet baade af de Kristne og af alle andre Mennesker, saa at alle kan lære den *sande* Gud at kende.

Kristi og vor alkjærlige Gud og Fader.

København, d. 18. Marts 1929. *Knud Brønnum*.

Knud Brønnum skrev også et lite skriv for å forklare og forsvare at han avholdt gudstjenester som bygde på «Vandrer mod Lyset». VmL erklærer jo tydelig at det ikke er ønskelig at VmL-tilhenger av VmL skal danne egne menigheter, men at de skal forbli medlemmer av den offentlige kirken, for om mulig å påvirke den i henhold til læren i VmL. Nå vet vi dessverre ingenting om hva som var innholdet i Brønnums gudstjenester, men hans i hans «forsvarsskrift» går det tydelig frem at han på ingen måte ønsket eller oppfordret til at «medlemmene» skulle forlate den offentlige kirken. Han syntes derfor han ikke gikk mot VmL på dette området. Skrevet er fra 1927.

**„Vandrer mod Lyset“s Forhold
til Menighedslivet indenfor Folkekirken
og andre religiøse Samfund.**

Har »Vandrer mod Lyset«s Tilhængere
dannet en Menighed?

Nej! —

Og »Vandrer mod Lyset«s Tilhængere skal heller ikke danne nogen særskilt Menighed; thi, hvad enten de er kristne og hører til Folkekirken, eller de hører til et andet Troessamfund, saa er de ved deres Tilslutning til »Vandrer mod Lyset«, alle Kristi sande Tilhængere, og derfor bør ingen af »Vandrer mod Lyset«s Tilhængere, der er i Folkekirken, melde sig ud af den. Thi i Folkekirken hører »Vandrer mod Lyset« til, fordi den udrenser alt det dogmatiske, alt det fejle og alt det vildledende og falske, der er blevet paaklistret Kristendommen i de Aarhundreder, der er gaaet, siden Paulus grundlagde

1927. 3312

Kristendommen paa sin fejle Udlægning af Jesu rene Lære.

»Vandrer mod Lyset« skal ikke være noget særskilt udenfor Folkekirken, men bør være Kernen i Folkekirken og i Kristendommen, og bør blive Kernen der, hvor man søger Kendskab til og sand Viden om Gud, hvad enten man søger ad religiøse Veje, videnskabelige Veje eller ad andre Veje, og derfor kan »Vandrer mod Lyset« aldrig danne en særskilt Menighed. —

Men »Vandrer mod Lyset« bør trænge ind i alle eksisterende Menigheder, hvilket kirkeligt Samfund de saa end tilhører, og udrense alt det fejle og falske, alt det misforstaaede og vildledende, der findes i dem alle; saa at alle Troesamfund, alle Menigheder, alle religiøse Retninger og alle Sekter, ja, alle Mennesker engang kan samles og blive til én Menighed, én Kirke, der er grundlagt paa:

»Vandrer mod Lyset«.

Husk: »Vandrer mod Lyset« er en Aabenbaring fra Gud; et Budskab fra vor Gud og Fader til alle Hans jordiske Børn, og dette Budskab kan aldrig blive Grundlaget for en særskilt Menighed, eller for en Sekt; da Værkets Tilhængere absolut ikke skiller sig ud fra Kristendommen; men tværtimod, indenfor den, søger ind til dens sande Kerne. Jal »Vandrer mod

Lyset's Tilhængere kan med overbevisende Sikkerhed besvare Spørgsmaalet:

»Er »Vandrer mod Lyset« en Sekt?« med et absolut Nej!

Ligesom Spørgsmaalet: »er »Vandrer mod Lyset« Spiritisme?« i fuld Overensstemmelse med Sandheden kan besvares med et bestemt og afgjort Nej! Thi »Vandrer mod Lyset« gaar paa tværs af Spiritismen, og tager Afstand fra den gængse Spiritisme, og derfor kan man ikke kalde »Vandrer mod Lyset's Tilhængere for Spiritister. —

En forhen spiritistisk Kreds i Aarhus, der har sluttet sig sammen om »Vandrer mod Lyset«, og derfor kalder sig: »Kirkesamfundet, grundlagt paa »Vandrer mod Lyset«, er ikke nogen særskilt Menighed, men en Kreds af Mennesker, der indenfor Folkekirken venter paa dennes Forstaaelse af »Vandrer mod Lyset«, saa at dette Værks Sandheder kan blive Grundlaget for Folkekirkens Forkyndelse.

Men der findes et Selskab: »Selskabet til »Vandrer mod Lyset's Udbredelse«, hvis Hovedopgave er: at arbejde for Udbredelsen af Værket blandt Menneskene.

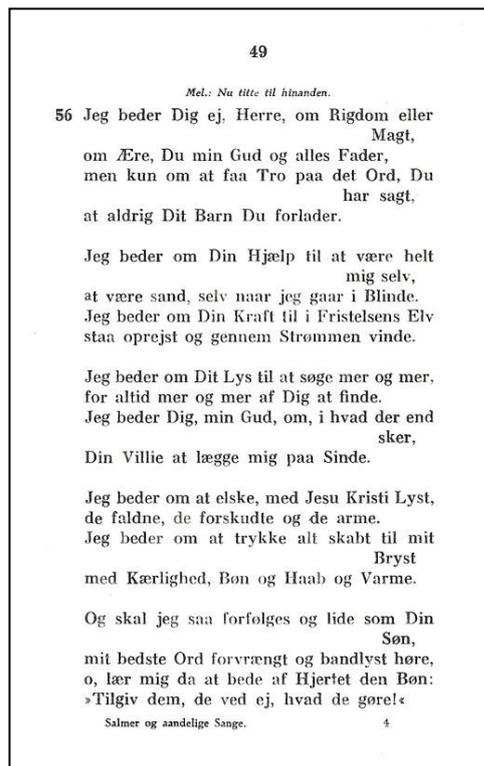
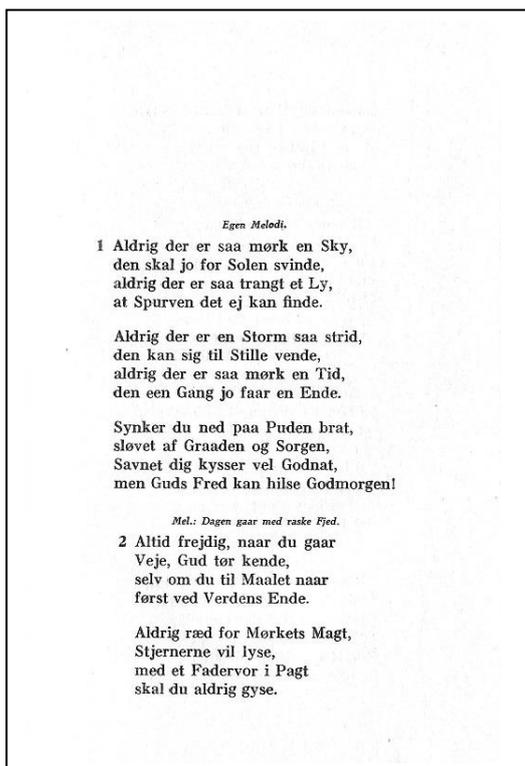
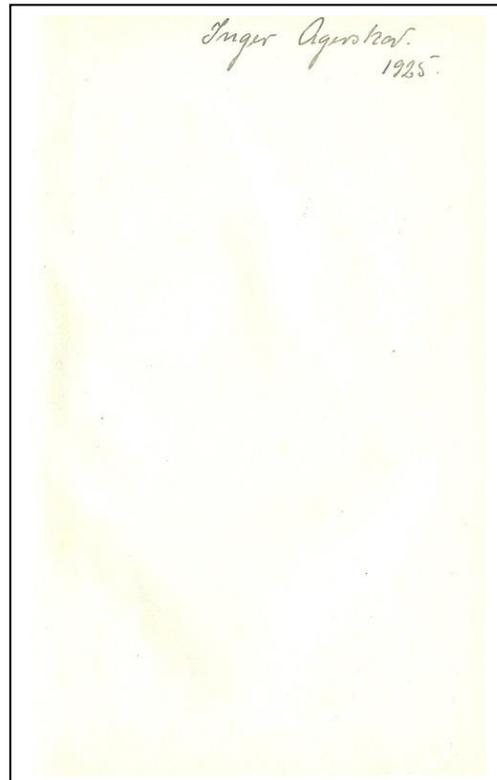
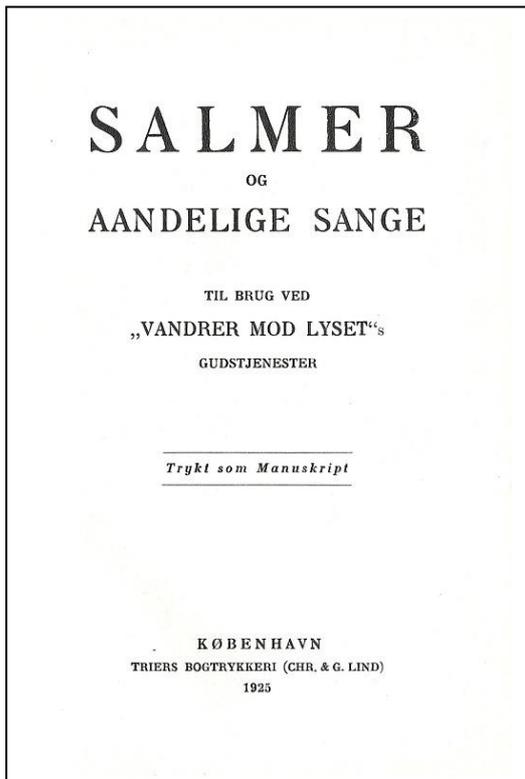
Selskabet er nærmest sideordnet »Bibelselskabet«, og derfor ikke nogen Menighed, tilmed, da dets Medlemmer ikke bør skille sig ud fra andre, men kan tilhøre hvilket Kirkesamfund eller hvilken religiøs Retning de vil, da de er

ganske frit stillede i alle Forhold til Selskabet; thi de staar i deres Virken for »Vandrer mod Lyset« kun til Ansvar overfor Gud og deres Samvittighed.

Ligeledes afholdes der hveranden Søndag Gudstjenester over »Vandrer mod Lyset«, og til disse Gudstjenester er alle, der ønsker at høre om »Vandrer mod Lyset«, hjertelig velkomne.

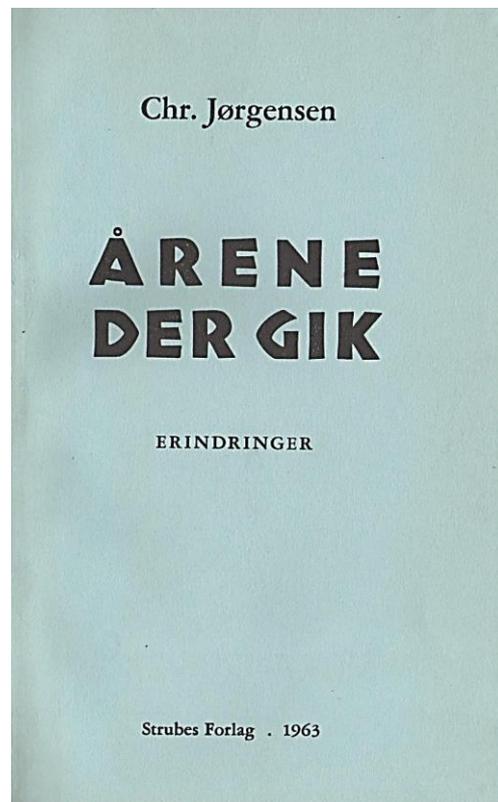
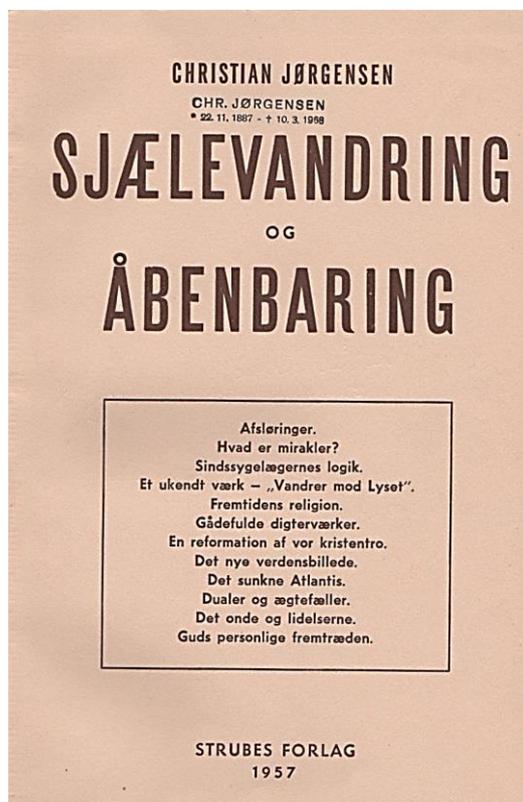
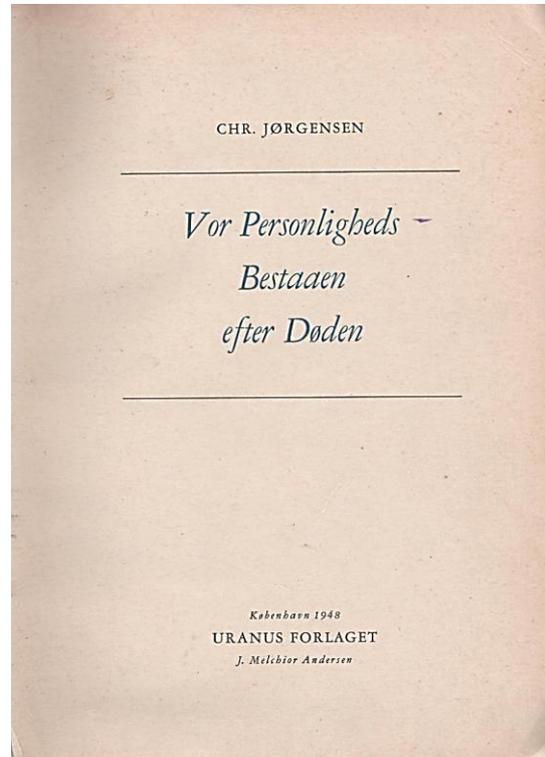
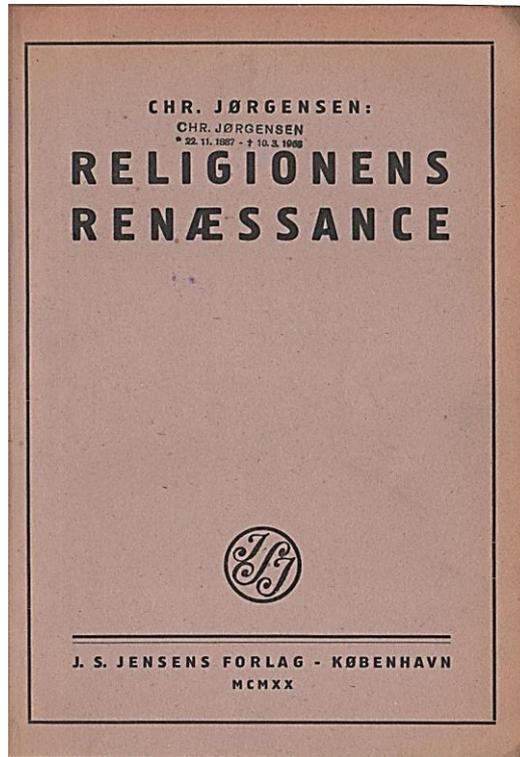
Marts 1927.

Knud Brønnum.

Vi vet lite om innholdet i gudstjenestene basert på VmL, som Knud Brønnum avholdt. Men Inger Agerskov eide en bok, kalt Salmer og Aandelige Sange, til brug ved «Vandrer mod Lyset»s Gudstjenester. Jeg kjenner ikke den danske salmeskatten godt nok til å avgjøre om sangene var plukket ut fra kirkens salmer, men på meg virker det som om en god del av tekstene var originalskrevet, og melodiene var i stor grad egenkomponerte. Dessverre vet vi verken hvem som skrev tekstene eller melodiene.

Lærer, bibliotekar og forfatter Christian Jørgensen, 1887-1968, en annen av de alle første, store tilhengerne av VmL!

En annen av Agerskov'enes mest helhjertede støttespillere, var forfatteren Chr. Jørgensen. Han omtalte og forsvarte VmL i mange artikler og i flere av sine bøker, og var også medlem av «Selskabet til VmLs utbredelse» fram til 1940. Han kontaktet dessuten mange kulturpersonligheter i Danmark, som kunne tenkes å ha interesse for VmL, og det forteller han om i sin selvbiografi, «Årene der gik.»

Forfatter, lærer og bibliotekar, Christian Jørgensen, 1887-1968 fotografert i henholdsvis 1905, 1920 og i 1936. Fotografiene er utlånt fra Jørgensens etterkommere. Bildene på forrige side viser noen av Chr. Jørgensens bøker. Han omtaler «Vandrer mod Lyset!» i flere av dem. Scanninger ved Sverre Avnskog.

Dessverre ble uenigheten vedrørende Bispebrevet enden på et langt og nært vennskap mellom Jørgensen og Inger og Johanne Agerskov. Hans tvil om det virkelig kunne medføre riktighet at Gud kunne tenkes å ville avbryte forbindelsen med menneskene i årmillioner, ble for tung å akseptere for mor og datter, og de avbrøt forbindelsen med ham. Ikke lenge etter fulgte Selskabet opp ved i meget kjølige vendinger å underrette ham om at den pengestøtten han hadde bidratt med, ville bli tilbakebetalt ham.

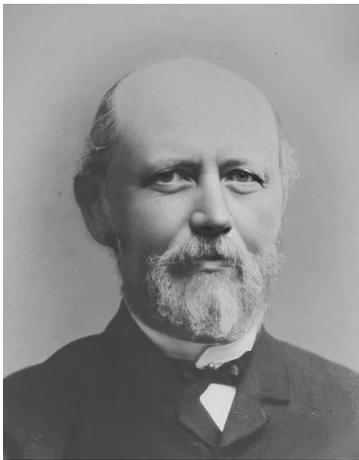
Som jeg har fortalt i flere artikler, finnes det i håndskriftsamlingen til Det Kongelige Bibliotek en meget stor samling brev vedrørende VmL, som bl a inkluderer bibliotekar, lærer og forfatter Chr Jørgensens korrespondanse med Michael, Johanne og Inger Agerskov, Knud Brønnum, Emma Malling-Hansen, gift Mathiesen m fl. Min gjennomgang av disse brevene har medført en stigende interesse og fascinasjon for Chr Jørgensen (1887-1968), som gjennom årene gjorde en meget vesentlig innsats for å gjøre VmL kjent i offentligheten i Danmark - gjennom artikler i tidsskrifter, aviser og også i hans egne bøker. Jeg har i den anledning fått tak i flere bøker fra hans forfatterskap, og den første jeg har lest, er hans erindringer, "Årene der gik", utgitt på Strubes i 1963. Boken inneholder noen meget interessante betraktninger vedrørende VmL, og Chr Jørgensen er den aller første av Johanne og Michael Agerskovs venner, som, så vidt meg bekjent, har nedskrevet erindringer om sitt møte med de to Agerskover.

Chr Jørgensens beskrivelse av Johanne Agerskov, forteller om en kvinne som gjorde et særdeles sterkt inntrykk på dem som møtte henne. På side 145 skriver han: *"Hun havde et*

smukt, fint og ædelt ansigt og en skarp intelligens; men selv om hun havde fået en god uddannelse og en tid havde været privatlærerinde, var hun langt fra i besiddelse af samme omfattende viden som sin mand. Derimod var hun i besiddelse af en sjælden højhed og værdighed i sin tale og fremtræden, ..."

Jørgensen siterer også fra et brev han en gang har mottatt fra dr. F. L. Østrup, der Østrup bl a skriver: *"Jeg tilstår gerne, at jeg er ligesom De fuld af undring over, at et værk som "Vandrer mod Lyset" har kunnet fremkomme, og fuld af beundring for fru Johanne Agerskov. Jeg har haft den begunstigelse personlig at hilse på hende, og jeg glemmer ikke hendes skikkelse, hendes væsen, hendes øjne."*

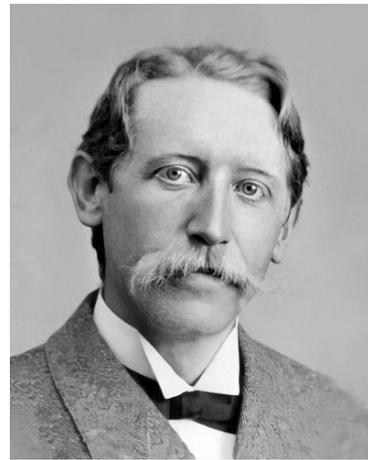
Dette stemmer godt overens med det inntrykk Johanne Agerskov gir i de få fotografiene som eksisterer av henne. Johanne Agerskov var utrolig vakker som ung kvinne, hennes øyne utstråler en dyp ro og verdighet, og hennes ansiktsuttrykk er tidvis som Mona Lisa's, uutgrunnelig, som om hun besitter en dyp innsikt.

Johanne Agerskops far, Rasmus Malling-Hansen, 1835-1890, prest, forstander, oppfinner og naturvitenskapelig forsker. Malling-Hansens oversanselige ånd var Johannes åndelige leder og dikterte VmL til henne. Malling-Hansen kom fra enkle kår, men ble en beundret og høyt respektert pedagog, naturvitenskapelig forsker og oppfinner. Foto: Privat.

"Hun hadde et smukt, fint og ædelt ansigt og en skarp intelligens; men selv om hun hadde fått en god uddannelse og en tid hadde vært privatlærerinde, var hun langt fra i besiddelse af samme omfattende viden som sin mand. Derimod var hun i besiddelse af en sjælden højhed og værdighed i sin tale og fremtræden, ..." (Christian Jørgensen). Foto: Privat.

"Han er ialt en Personlighed, hvis Dannelse bunder dybt, ligesom hans Viden virker baade grundfæstet og omfattende. Her er intet Hysteri, men alt er præget af Alvor og en næsten tung Sanddruhed. Hr. Agerskov er saa helt blottet for al udvendig Mystik. Han er lige langt fra den himmelske, blaaøjede Lyksalighed som fra mørk Aande-Viktighed. Han taler stilfuldt om det der for ham er blevet det selvfølgelig." (Journalist Chr. Houmark). Foto: Privat.

Jeg har tenkt mye i det siste på det som enkelte mener, at Johanne og Michael Agerskov kun var de redskaper som lyset benyttet seg av for å få VmL gjennom til jorden, de var kun

"sekretær" og "utgiver" - og intet mer. Men for meg var de noe langt mer enn det - man har lett for å glemme det enestående arbeide de gjorde da de i kjærlighet ba for mange av de hjelpeløse jordbundne åndene, og ikke minst deres dyptfulte bønn for djevelen, som i realiteten var den hendelse som brøt mørkets makt i den oversanselige verden. Jesus ba alle sine tilhengere om å minnes ham når han var gått bort, på den siste kvelden han var sammen med sine venner. Jeg ser ingen mindre grunn til å minnes Johanne og Michael Agerskov for deres kjærlighetsgjerning. I sin meget dype tillit til Kristus og til Gud, bad de den bønn som så mange av de yngste, inkludert Kristus selv, ikke hadde maktet å erindre som menneske, bønnen for ham som hadde falt aller dypest, han som var ansvarlig for all lidelse på jorden - Satan. Skulle så Johanne og Michael Agerskov helst glemmes? Er de som mennesker kun en forstyrrende faktor i forhold til VmLs utbredelse? Bør vi destruere alle fotos av dem, og la all vår viten om dem synke ned i glemselens slør? Noen ønsker visst at det skulle skje, men jeg vil på min side aldri være med på noe slikt, tvert imot synes jeg at vi alle skal minnes dem med den takknemlighet og kjærlighet de fortjener, som to enestående mennesker, som viet hele sitt liv til å arbeide for Lyset! Og så skal vi også glede oss over det budskapet de medvirket til å bringe gjennom til menneskeheten; «Vandrer mod lyset!»

Agerskov'enes meget gode venn, Chr Jørgensen, har gitt noen høyst minneverdige bidrag i så måte - jeg håper alle leser hans omtale av VmL og av de impliserte menneskene med stor interesse. God fornøyelse!

Christian Jørgensen, 1887-1968, var både bibliotekar, realskolelærer og forfatter. I tillegg var han sognerådsformann i en årrekke. Bildet over viser elever og lærere ved Svinninge realskole, og er tatt i 1928. Chr. Jørgensen ses stående helt til høyre. I opplysningene til bildet sies det at personalet forble uendret i de kommende 15 årene. Foto: Arkiv.dk.

Christian Jørgensens omtale av VmL i sin selvbiografi, «Årene der gik».

...En anden bog, der udkom i foråret 1920, og som jeg straks læste, gjorde et stærkt indtryk på mig. Det var den af lektor M. Agerskov udgivne bog, "Vandrer mod Lyset". Den er skrevet i et smukt, malende sprog af en særegen klarhed, myndighed og konsekvens. Bogen angives at være dikteret ad inspiratorisk vej gennem Fru Agerskov af nogle af Gud udvalgte høje ånder i den oversanselige verden. Den skildrer universets og menneskenes oprindelse og

udvikling gennem tiderne og bæres helt igennem af de højeste og de reneste idealer for menneskelig stræben og virken.

Forud for dette værk var der nogle år tidligere af Agerskov udgivet en bog med titlen ”Hilsen til Danmark”. Den indeholder på 80 sider 15 digte, som angives at være forfattet af 15 forskellige digtere fra guldaldertiden, bl. a. Grundtvig, Blicher og Paludan-Müller, men vel at mærke: forfattet af de pågældende digtere *efter* deres legemlige død for at bevise at deres åndelige digterindividualitet har overlevet døden.

”Vandrer mod Lyset” er i sig selv et stort værk; men det suppleredes samme år med et mindre skrift ”Forsoningslæren og Genvejen”, og senere udkom der to tillæg til hovedværket, på 115 og 127 store og tættrykte sider.

Dette store og mærkelige forfatterskab vakte tilsyneladende ringe opmærksomhed og vandt kun få læsere. Pressen skænkede det så godt som ingen omtale; men ”Vandrer mod Lyset” udkom dog nogle år senere i andet oplag og blev både i København og i provinsen udlånt temmelig meget i de offentlige biblioteker.

Jeg kom snart i forbindelse med familien Agerskov og kom en del i deres hjem, hvor vi sammen med andre, der var interesseret i værkets indhold, drøftede de nye tanker og værkets mærkelige tilblivelse.

Sognepræst P. M. Wemmelund i Buerup havde stillet en mængde spørgsmål til forståelse af værkets indhold eller for at få klarhed over problemer, som ikke var berørt i ”Vandrer mod Lyset”. Det samme gjorde Agerskov selv, arkitekt Brønnum og flere andre af kredsen. De fleste af disse spørgsmål blev besvaret gennem Fru Agerskov og senere trykt i ”Spørgsmål og Svar” (1929), og et andet tillæg med ”Spørgsmål og Svar” udkom året efter. Pastor Wemmelund havde hele tiden støttet værkets udgivelse sammen med Agerskovs og deres familie og venner.

Også jeg stillede senere, da jeg var lærer i Svinninge, en hel del spørgsmål, der blev besvaret i ”Andet Supplement” 1930. Herom hedder det i Agerskovs forord til andet bind af ”Spørgsmål og Svar”: ”Da første supplement var sendt ud, forelå kun nogle få besvarelser som grundlag for et nyt supplement. Men ovenstående note (angående muligheden af et nyt supplement) foranledige en kender af ”Vandrer mod Lyset” til at indlevere på én gang ikke mindre end 28 spørgsmål, der snart fulgtes af nye spørgsmål fra ham og mange andre.”

Da jeg kom med disse spørgsmål, traf jeg kun lektor Agerskov i stuen, da fru Agerskov var syg og lå til sengs. Han gennemlæste spørgsmålene og sagde, at en del af dem ikke ville blive besvaret, og han gik ind i soveværelset og viste sin hustru dem. Hun kunne heller intet bestemt sige. Dog blev de med nogle få undtagelser besvaret, og fru Agerskov sendte mig dem, efterhånden som de fremkom, skrevet med hendes meget smukke, runde og tydelige håndskrift. Besvarelsen af et enkelt spørgsmål kunde ofte fylde tæt trykte sider. Der var dog enkelte besvarelser, som de ikke fik lov at medtage i den trykte udgave af ”Spørgsmål og Svar”, da alt måtte foregå efter anvisning fra fru Agerskovs åndelige leder (hendes afdøde fader, præst og forstander ved det kgl. døvstummeinstitut R. Malling-Hansen).

Til vejledning for interesserede læsere oplyser jeg her numrene på de spørgsmålene i andet supplement (Hagerup 1930), som jeg har stillet: 3, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 22, 23,

24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 67, 68. Bogen indeholder i alt 73 spørgsmål.

For at give læserne et indtryk af værkets indhold vil jeg anføre nogle korte citater fra artikler i dagbladene af en anden præst, den kendte forfatter og teolog dr. Phil. F. L. Østrup:

”Det er et imponerende stort religionsfilosofisk værk, som en ny bibel, og man hensættes under læsningen deraf i større og større forundring. Man vil jo begynde med at formode, at fru Agerskov, naturligvis uden selv at vide det, har spundet det alt ud av sig selv, hentet det frem fra underbevidsthedens skjulte oplagsrum. Men al denne viden, al denne dybsindighed, al denne fagkundskab både på fysisk og matematisk område, hvor er det muligt, at noget menneske skulde eje den eller kunde finde på den? Vi finder, at der her foreligger et stort og særdeles interessant problem, og at det ikke var for meget, psykologien eller hvilken anden videnskab der følte sig kaldet, mobiliserede sin bedste kraft på at løse det. At affærdige det hele som foregøglede indbildninger og drømme lader sig ikke vel gøre på grund af den sammenhæng og overensstemmelse, som råder deri. En kyndig mand, en læge, har ligefrem søgt efter modsigelser, men måttet erklære, at han ingen kunne finde.”

”For øvrigt er hovedlærdommen i ”Vandrer mod Lyset”, at Gud er den kærlige Fader, der på grund af sin andel i menneskene, betragter dem som sine børn. Hans tilgivelse er dem altid rede, om end de selv må bære ansvaret for, hvad de gør, og selv udsone det onde, de gør. ”Mod alle viser Han den samme tålmod, den samme barmhjertighed; ikke for et eneste menneske lukker Han sit hjerte eller stænger han faderhjemmets porte”. Og Han vi føre alle uden undtagelse, enten vejen bliver lang eller kort, til de himmelske herlige mål. Men til den lutring, som dertil er fornøden, slår et menneskeliv ikke til. Her følger for os alle den ene inkarnation efter den anden.”

”Vandrer mod Lyset” er blevet efterfulgt af endnu et skrift, fremkommet på lignende måde, men af langt mindre format: ”Forsoningslæren og Genvejen”. Det består af tre dele, og som de egentlige ophavsmænd nævnes Paulus, Jesus og Jesuitordenens stifter Ignatius Loyola. Paulus har til opgave at tilbagekalde den læren om forsoningen, som han i sit livs dage gik ind for. Jesus advarer kirkens ledere mod at ringeagte det budskab, der er givet med ”Vandrer mod Lyset”. Nogle af dem siges endog før deres jordeliv at have lovet den himmelske fader at virke for dette budskabs udbredelse, så at ansvaret bliver dobbelt alvorligt, om de undlader det.”

Det første citat efter dr. Østrup er en snes år gammelt og er taget fra «Aarhus Amtstidende»; forfatteren var den gang sognepræst i Århus. De to sidste er taget fra en kronik fra ”Aalborg Stiftstidende” for godt et år siden.

37. Michael Agerskov var en højtuddannet mand, hvis særlige speciale var dansk litteratur; men han var også godt inde i andre landes litteratur ligesom i historie og filosofi. I ”Politikens Konversationsleksikon” står om ham:

2. 5te November
1949.

Kære Hr. Jørgensen:

Det glæder mig meget at De var tilfreds med de første Besvarelser, jeg haaber disse maa være lige saa tilfredsstillende. Vi synes her, at Besvarelserne paa deres Spørgsmaal giver Grundlaget til et nyt og værdifuldt Supplement. For min Vedkommende er jeg kun glad ved at arbejde med disse Spørgsmaal, det mører mig altid at se, hvad der nu kan komme ud af de stillede Spørgsmaal, det er jo en ejendommelig Følelse saa-
dan at „staa indenfor“, og ikke vide, hvad Resultatet kan blive.

For Tiden har jeg det ganske godt og haaber det mon
være ved.

De venligste Hilsener fra os alle her.

Deres
Johanne Agerskov
Malling-Hansen.

Den unge Saxe skal være
velkommen, endnu har vi
ikke set noget til ham.

Johanne Agerskov uttrykte flere gange i brevene til Christian Jørgensen hvor stor pris hun satte på vennskapet med han. Hun var også svært glad for alle de gode og relevante spørgsmålene Jørgensen stille til indholdet i VmL, og som i stor grad ble besvart av Leo. I dette brevet, som stammer fra Det Kongelige Biblioteks brevsamling vedrørende VmL, forteller hun at Jørgensens spørgsmål danner grunnlaget for at Agerskovs kan utgi nok et supplement til VmL. Denne brevsamlingen ble donert DKB av Iver Hagel-Sørensen.

”Agerskov, Michael, f. 1870, dansk forfatter og sproghistoriker. Medudgiver af håndbøger i dansk og svensk litteratur. Desuden digte (Fra den gamle Skipperby 1909) og fortællinger (”Livets kilde 1897”).”

Han var også censor i dansk ved skolelærereksamen; men jeg har dog ikke kendt ham fra min egen eksamen; da vi på denne tid havde hans medarbejder magister Rørdam og frk. Falbe-Hansen som censorer.

Hans hustru var datter af den kendte præst og forstander for døvstummeinstituttet R. Malling-Hansen. Hun havde et smukt, fint og ædelt ansigt og en skarp intelligens; men selv om hun havde fået en god uddannelse en tid havde været privat lærerinde, var hun langt fra i besiddelse af samme omfattende viden som sin mand. Derimod var hun i besiddelse af en sjælden højhed og værdighed i sin tale og fremtræden, hvilket f. eks. gjorde et stærkt indtryk på dr. F. L. Østrup, sådan som han selv for mange år siden har fortalt mig det i et brev:

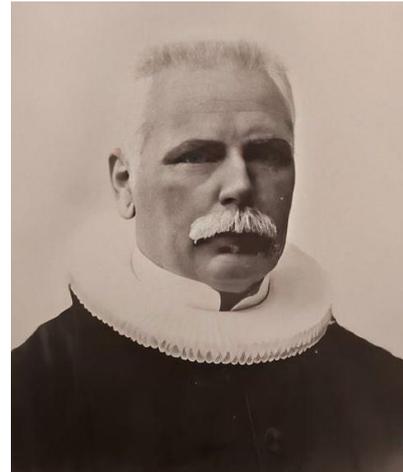
”Jeg tilstår gerne, at jeg ligesom De er fuld af forundring, over at et værk som ”Vandrer mod Lyset” har kunnet fremkomme, og fuld af beundring for fru Johanne Agerskov. Jeg har haft den begunstige personlig at hilse på hende, og jeg glemmer ikke hendes skikkelse, hendes væsen, hendes øjne.”

Frederik Louis Jensen Østrup, 1862-1959, var både lærer, prest og filosof. Han var sogneprest i Vor Frue kirke i Aarhus og ble regnet som en liberal teolog. Han var fascinert av VmL og skrev flere artikler til støtte for verket. Foto fra internett.

Johanne Agerskovs søster, Emma gift Mathiesen, 1870-1954, var svært fascinert av VmL, og uttrykte et sterkt ønske om å kunne utrette noe for verket. Hun korresponderte med Chr Jørgensen og brevvekslet med han helt frem til sin død. Foto: Privat.

Peter Madsen Wemmelund, 1870-1955, ble kjent med VmL før verkets utgivelse og ble meget fascinert av boken. Han støttet utgivelsene økonomisk og bidro med spørsmål, som endte opp i supplementene. Wemmelund hentet mye inspirasjon fra VmL til sine prekener, og selv om han ikke eksplisitt nevnte VmL, var det VmLs budskap han forkynte. Foto fra internett.

Man kunne tenke sig, at et arbejde som fru Agerskovs, ville virke ubehageligt på familiens øvrige medlemmer. Vi kender det gamle ord om en profet, der ikke er agtet i sit fædreland, og vi forstår fra evangelierne Jesu vanskelige stilling over for sin familie og sin fødeby. Men således var det ikke her. Skønt M. Agerskov intet havde med værkernes fremkomst at gøre udover, at han stod som udgiver og havde stillet en del af de spørgsmål, der blev besvaret, følte han sig fuldt ud solidarisk med hende og var ligesom deres datter og andre af familiens medlemmer som jeg traf i huset, fuldt overbevist om, at fru Johanne Agerskov var et udvalgt redskab til åbenbaring af nye og epokegørende sandheder. For også overfor efterverdenen at bidrage til at belyse denne kendsgerning vil jeg anføre nogle linier fra et privatbrev af 21. nov. 1924 af fru Agerskov søster, fru overrettsagfører Mathiesen i Næstved:

”Kære hr. Jørgensen! De må ikke undre Dem, når jeg nu henvender mig til Dem om råd og dåd. - Jeg har i mig en aldrig slukket længsel efter at udrette noget for ”Vandrer mod Lyset”, men jeg har ikke evner og kræfter, som jeg har brændende lyst. – Det er mig en stadig sorg, at der sker så uendelig lidt, efter hvad jeg da ved, der kan gøre mennesker bekendt med bogen; for der er jo masser af mennesker, alene her i landet, der ikke aner dens eksistens. – Alle vi, der står Agerskovs nær, er jo nu fuldkommen på det rene med, at bogen er ægte; så sandt som en bog ikke kan skrive sig selv – og hverken min søster eller svoger har skrevet den, må andre intelligenser være mester derfor, og hvorfor skulle den så ikke være blevet til, som bogen selv angiver?”

Vi hører med største sindsro om de rent ud eventyrlige ætherbølger, der bringer lyder med sig fra de fjerneste egne: hvorfor skulle min søster ikke være modtagerstation for meddelelser fra åndelige væsener? Kan man dog ikke få mennesker til at begribe det? – Jeg husker, hvordan min søster skrev til mig, da de første kapitler af Ardors beretning var nedskrevet, hvor forunderligt alt dette var; ”jeg aner ikke, hvor dette bærer hen”, skrev hun, ”men jeg har en følelse af, at det må være begyndelsen til et stort værk”. Hun anede ikke, hvor det bar hen! Sådan skriver man ikke i fortrolighed til en søster, når man i forvejen har planlagt og studeret – o. s. v., hvad nogle mennesker er tåbelige nok til at tro. Hvilket nulevende menneske vilde overhovedet være i stand til at skrive en bog som ”V. m. L.”, selv om de gik mange og lange studier forud? Og så er sandheden den, at den er blevet til uden spekulationer af nogen art.”

I Agerskovs hjem traf jeg også arkitekt Knud Brønnum. Han havde før nærmest været agnostiker, men blev nu en glødende tilhænger af ”Vandrer mod Lyset” og brugte for fremtiden næsten hele sin tid til i skrift og tale til at virke til dette værks udbredelse. – Teaterforlægger Folmer Hansen og frue besøgte også i de unge år Agerskovs. Folmer Hansen skrev mindre skrifter om vigtige livsproblemer og udgav Vandrer mod Lyset på Engelsk og Tysk.

En varm tilhænger af den nye lærer var Andèa [*], med hvem jeg senere havde en lang og interessant samtale. Han havde lavet en mekanisk gengivelse af hovedkloderne i det verdensalt som meget detailleret beskrives i ”Vandrer mod Lyset” og foræret lektor Agerskov hele systemet med centralsol og fire modersole af messing samt stålakser og bander ad hvilke de ved hjælp af en elektrisk anordning kunde sættes i gang, alt sammen i den nøjeste overensstemmelse med de mål og tidsangivelser, der fandtes i ”V. m. L.”. Agerskov fortalte, at flere professorer ved Polyteknisk læreanstalt havde besøgt ham og undersøgt Andèas solsystem, og at de var meget imponeret af værket, navnlig af nogle bevægelser af kloderne, som ikke syntes i overensstemmelse med de kendte mekaniske bevægelseslove.

Andèa fortalte mig hvordan han var blevet tilhænger af ”V. m. L.”. Hans afdøde hustru havde været medium for en lille privat kreds. Engang havde en ånd holdt en lang, betydningsfuld tale igennem hende. Taleren navngav sig ikke, men sagde, at de engang ville genkende talen i et trykt værk, og så ville de forstå, hvem der havde talt. Da han så senere i en boghandel, bladede i et nyt værk. ”Vandrer mod Lyset”, der lige var udkommet, genfandt han i ”Kristi tale”, ord til andet den tale han havde hørt gennem sin hustru.

Jeg oversatte nu det før omtalte astronomiske afsnit i ”V. m. L.” til tysk og sendte det til den berømte professor Einstein, for at han skulle udtale sin mening om det. Naturligvis var mine forventninger om tilslutning fra Albert Einstein ikke store, især da ”V. m. L.” opererer med en firedimensional og for mennesker immateriel centralsol som hele universets midtpunkt. Jeg gengiver da også kun svaret for kuriositetens skyld:

”Wenn die Geister nichts Vernünftigeres zu sagen haben, so schlag ich vor, den diplomatischen Verkehr mit ihnen abzubrechen.

Mit ausgezeichnete Hochachtung

A. Einstein.”

(«Hvis åndene ikke har noe mer fornuftig å si, foreslår jeg å avbryte den diplomatiske kontakten med dem.

Med den største respekt A Einstein.») (Oversettelse: SA.)

Om de i det foregående nævnte spørsmål om Høffdings religionsfilosofi og flere andre problemer skrev jeg i 1920 bogen "Religionens Renæssance". Jeg så kun de anmeldelser, som Agerskov sendte mig, eller jeg tilfældigt stødt på. Men en del blade både i hovedstaden og provinsen omtalte den, og Freilif Olsen ofrede den hele sin daglige artikel. – Lektor Agerskov roste bogen over for mig i flere henseender, men bad mig huske på det gamle ord *fortiter in re, svaviter in modo*. (Kraftfuld i handling, behagelig i væremåde. Oversættelse: SA). Den blev ikke straks solgt særlig meget, men er nok alligevel i årenes løb udsolgt fra boghandelen. For et års tid siden bad en københavnsk boghandler mig om at skaffe et eksemplar til en kunde; men jeg måtte beklage, at jeg ikke vidste, hvor der fandtes noget. Jeg selv ejer kun ét, som jeg ikke så gerne vil miste. Optrykt bliver den næppe mere. Jeg har ikke forandret anskuelser, men ville næppe nu give dem helt samme form.

I tillegg til å være bibliotekar, realskolelærer og forfatter, var Christian Jørgensen mangeårig Sognerådsformann i Hjembæk-Svinninge sogneråd. Dette bildet skal vise sognerådet for perioden 1950-1954. Jørgensen står i midten i første rekke. Foto: Svinninge lokalhistoriske arkiv.

Jeg har i årenes løb ført en omfattende korrespondance angående disse problemer, og da særlig med fru J. Agerskov, frk. I. Agerskov, arkitekt K. Brønnum, kommunelæge Aage Marner og adskillige andre.

Højskoleforstander, Th. Bredsdorff i Roskilde forundrede sig over ligheden mellem de førnævnte guldalderdigtere og de pågældende digteres tidligere produktion; men syntes dog, at de gennemgående snarere var noget ringere. – Professor Vilhelm Andersen skriver til mig i 1938: ”Best husker jeg digtene, der mindede mig om en tilstand, jeg godt kender, f eks fra påskeaftenen, [1] hvor en anden taler imellem mig. Men vel at mærke med sine egne ord der i fru Agerskovs digte der er farvet af modtagerens tænke- og udtryksmåde.”

Domprovst dr. Theol. Martensen-Larsen skriver til mig i 1927:

«Kære hr. Jørgensen. Deres brev er så venligt, og Deres bog indeholder så meget, der er smukt og godt, at jeg kun kan takke dem for bog og brev. Men at tillægge ”Vandrer mod Lyset” åbenbaringskarakter - nej det kan jeg ikke. Dertil indeholder skriftet mig for meget, der synes mig uantageligt.»

Jeg har senere drøftet sagen mundtligt med domprovst Martensen-Larsen. Han turde intet udtale om værkets oprindelse og tvivlede ikke om fru Agerskovs redelighed.

Agerskov mente, at Martensen Larsen aldrig havde læst ret meget af ”Vandrer mod Lyset”, skønt denne omtaler bogen ret udførligt i ”Spiritismens Blændværk” og i ”Om Døden og de Døde”. Efter Martensen-Larsens død fandt Agerskov nemlig det eksemplar af ”Vandrer mod Lyset”, som han selv havde sendt ham ved bogens udgivelse, hos en antikvarboghandler. Domprovstens navn stod i bogen, men kun nogle få ark var opskåret.

Jeg har også vekslet et par breve med byfoged Ludv. Dahl i Fredrikstad. Dette førte til, at fru Agerskov skrev et par breve til ham for at advare ham mod hans forbindelser i åndeverdenen, da hun havde erfaret, at han kun havde haft en kortvarig ægte forbindelse med sønnerne.

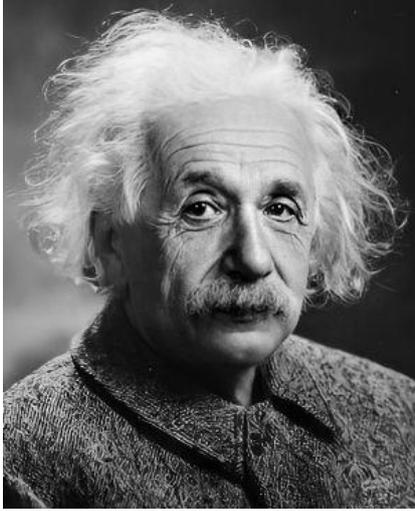
Historikeren dr. phil. Anna Hude skrev i 1928 til mig, at hun intet ville sige om sagen. Hun talte mest om sin ”Verdenssjæl”, som hun mente ikke var meget forskellig fra en ”personlig Gud”. Hun syntes ikke helt at være samme anskuelse, som hun gjorde gældende i sit store engelske værk, ”The Evidence for Communication with the Dead.”

Forfatterne Jacob Paludan, fru Tith Jensen og og red Chr. Reventlow kendte alle ”Vandrer mod Lyset”, men ønskede ikke at udtale sig nærmere om bogen. Nogle af dem ejede den også.

Jeg havde i adskillige år kendt sognepræst P. M. Wemmelunds navn, da jeg i sommeren 1927 fik et brev fra ham, hvori han inviterede mig til besøg i præstegården i Buerup. Det førte til et ubrudt venskab med pastor Wemmelund og hans frue. Præsten har i stilhed gjort meget for udbredelsen af tankerne i ”Vandrer mod Lyset”, og vi er vist så nogenlunde enige om denne sag. Han skrev også i dette brev, at der vist fantes en manufakturhandler i Svinninge som interesserede sig for ”V. m. L.”, og bad mig om at tage ham med derned. Det var min gode ven, F. Christiansen, han tænkte på, og de nåede da også gensidig, at besøge hinanden inden manufakturhandlerens alt for tidlige død.

I 1938 skrev jeg det lille skrift ”En Reformation af vår Kristentro”, der refererer hovedtankerne i ”Vandrer mod Lyset”. Agerskov var den gang for længst død, og jeg havde

haft en meningsudveksling med damerne Agerskov og Brønnum. Anledningen var et nyt skrift fra fru Agerskov: "Et aabent Fællesbrev til alle landets Bisper". På dette skrifs side 21 findes en udtalelse om Guds stilling til menneskeheden, som jeg finder uforenelig med såvel "Vandrer mod Lyset" som min egen forstand. Men nærmere forklaring kan jeg ikke komme

Den verdensberømte professor Albert Einstein, 1879-1955, hadde ikke noe positivt å si om VmL etter at Chr. Jørgensen kontaktet ham. Foto fra internett.

Thomas Vilhelm Birkedal Bredsdorff, 1868-1922, højskoleforstander. Han undret seg over likheten mellom diktene i "Hilsen til Danmark» og dikternes øvrige verk. Foto: DKB.

Vilhelm Rasmus Andreas Andersen, 1864-1953, litteraturhistoriker. Han gjenkjente sin egen sinnstilstand i noen av diktene i «Hilsen til Danmark». Foto: DKB.

Chr. Jørgensen ble kjent med Knud Brønnum i Agerskov'enes hjem, og de to hadde kontakt i flere år, også etter at både Michael og Johanne Agerskov hadde gått bort. Foto: Privat.

Ekteparet Elsa og Sigurd Folmer-Hansen ble også bekjente av Chr. Jørgensen.. Elsa var søsteren til Knud Brønnum og både hun og Folmer-Hansen var aktive i det lille, danske VmL-miljøet. Datteren deres, som bodde i Frankrike, var også en varm tilhenger av VmL. Folmer Hansen eide i mange år rettighetene til utgivelsen av VmL. Foto: Privat.

ind på her. Jeg har i mange breve til fru og frk. Agerskov fremsat mine betænkeligheder; men jeg har hverken fra dem fået eller selv fundet den gyldige forklaring. Jeg må dog tilføje at divergensen intet forandrer i mit syn på de øvrige skrifter.

Mor og datter Agerskov. Til venstre Johanne Agerskov, 1873-1946, til højre Inger Agerskov, 1900-1968. De havde et meget nært forhold til forfatteren Christian Jørgensen i mange år, men desværre ble forholdet ødelagt av uenighet om noen formuleringer i det såkalte «Bispebrevet». Men Jørgensen fortsatte å støtte både dem og VmL i hele sitt liv. Begge fotos: Privat.

Af Deres breve kan jeg se, at De ikke er kommet et Skridt videre i Forstaaelsen af alt det, der er blevet uædet for Dem i min Moders og mine Breve. Jeg vil nødig tro, at De ikke kan forstaa Forklaringerne, jeg er mere tilbøjelig til at mene, at De ikke vil, derfor er jeg ogsaa klar over, at al videre Uædning, Forklaring og Henvisning til Verkerne fra vor Side vil være ganske omsonst - kun være Spild af Tid og Kræfter. Af denne Grund vil jeg sige: det nytter ikke, at De skriver mere til min Moder eller mig - Deres frentidige Breve vil alle blive returneret uabuede. Vi har gjort vort bedste for at hjælpe Dem, men naar man ikke finder Sangbund i en ærlig Villie til at ville forstaa, saa er det nytteløst at fortsætte - thi: "Des Menschen Wille hat sein Himmelreich".

Venligst

Inger Agerskov.

Utdrag fra det siste brevet fra Inger Agerskov vedrørende uenigheten med Christian Jørgensen om noen formuleringer i «Bispebrevet» i 1938.

Domprovst dr. Theol. Martensen-Larsen i 1927: "...at tillægge "Vandrer mod Lyset" åbenbaringskarakter - nej det kan jeg ikke." Brev til Chr. Jørgensen. Foto fra Dansk Portrettgalleri.

Chr. Jørgensen korresponderte også med byfogd Ludvig Dahl i Fredrikstad, som hevdet å ha mediumistisk kontakt med sine avdøde sønner gjennom sin datter Ingeborg Køber. Foto fra internett.

Historikeren dr. phil. Anna Hude skrev i 1928 til Christian Jørgensen, at hun intet ville si om "Vandrer mod Lyset". Hun talte mest om sin "Verdenssjæl". Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Christian Jørgensen ble også kjent med Knud Brønnums nevø, Børge Brønnum (f. 1917) som også var en mangeårig, varm tilhenger av «Vandrer mod Lyset». Her er Børge Brønnum (til venstre) fotografert i 1979 i forbindelse med feiringen av utgivelsen av den engelske utgaven av VmL sammen med Eilif Christensen og Knud Nielsen (til høyre). Foto: Harry Prior.

[1] Måske tænker Vilh. Andersen på sin oplæsning af Grundtvigs digt "Påskeliljen".

[*] I en dedikasjon til Michael Agerskov, skrev finsmeden navnet sitt som André. (Avnskog)

udkom eller tidligere var udkommet om emnet: Julius Magnussens „Guds Smil“, Wereides „Psykiske Fænomener“, Oliver Lodges „Raymond“, Anna Hudes „The Evidence for Communication with the Dead“ og flere andre.

En anden bog, der udkom i foråret 1920, og som jeg straks læste, gjorde et stærkt indtryk på mig. Det var den af lektor M. Agerskov udgivne bog „Vandrer mod Lyset“. Den er skrevet i et smukt, malende sprog af en særegen klarhed, myndighed og konsekvens. Bogen angives at være dikteret ad åndelig vej gennem fru Agerskov af nogle af Gud udvalgte høje ånder i den oversanselige verden. Den skildrer universets og menneskenes oprindelse og udvikling gennem tiderne og bæres helt igennem af de højeste og reneste idealer for menneskelig stræben og virken.

Forud for dette værk var der nogle år tidligere af Agerskov udgivet en bog med titlen „Hilsen til Danmark“. Den indeholder på 80 sider 15 digte, som angives at være forfattet af 15 forskellige digtere fra guldalderetiden, f. eks. Grundtvig, Blicher og Paludan-Müller, men vel at mærke: forfattet af de pågældende digtere efter deres legemlige død for at bevise, at deres åndelige digterindividualitet har overlevet døden.

„Vandrer mod Lyset“ er i sig selv et stort værk; men det suppleredes samme år med et mindre skrift „Forsoningslæren og Genvejen“, og senere udkom der to tillæg til hovedværket, på 115 og 127 store og tættrykte sider.

Dette store og mærkelige forfatterskab vakte tilsyneladende ringe opmærksomhed og vandt kun få læ-

Agerskov i stuen, da fru Agerskov var syg og lå til sengs. Han gennemlæste spørgsmålene og sagde, at en del af dem sikkert ikke ville blive besvaret, og han gik ind i soveværelset og viste sin hustru dem. Hun kunne heller intet bestemt sige. Dog blev de med nogle få undtagelser besvaret, og fru Agerskov sendte mig dem, efterhånden som de fremkom, skrevet med hendes meget smukke, runde og tydelige håndskrift. Besvarelsen af et enkelt spørgsmål kunne ofte fylde flere tæt trykte sider. Der var dog enkelte besvarelser, som de ikke fik lov til at medtage i den trykte udgave af „Spørgsmål og Svar“, da alt måtte foregå efter anvisning fra fru Agerskovs åndelige leder (hendes afdøde fader, præst og forstander ved det kgl. døvstummeinstitut R. Malling-Hansen).

Til vejledning for interesserede læsere oplyser jeg her numrene på de spørgsmål i 2. supplement (Hagerup, 1930), som jeg har stillet: 3, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 67, 68. Bogen indeholder i alt 73 spørgsmål.

For at give læserne et indtryk af værkets indhold vil jeg anføre nogle korte citater fra artikler i dagbladene af en anden præst, den kendte forfatter og teolog dr. phil. F. L. Østrup:

„Det er et imponerende stort religionsfilosofisk værk, som en ny bibel, og man hensættes under læsningen deraf i større og større forundring. Man vil jo begynde med at formode, at fru Agerskov, naturligvis uden selv at vide det, har spundet det alt ud af sig

sere. Pressen skænkede det så godt som ingen omtale; men „Vandrer mod Lyset“ udkom dog nogle år senere i andet oplag og blev både i København og provinsen udlånt temmelig meget i de offentlige biblioteker.

Jeg kom snart i forbindelse med familien Agerskov og kom en del i deres hjem, hvor vi sammen med andre, der var interesseret i værkets indhold, drøftede de nye tanker og værkets mærkelige tilblivelse.

Sognepræst P. M. Wemmelund i Buerup havde stillet en mængde spørgsmål til nærmere forståelse af værkets indhold eller for at få klarhed over problemer, som ikke var berørt i „Vandrer mod Lyset“. Det samme gjorde Agerskov selv, arkitekt Brønnum og flere andre af kredsen. De fleste af disse spørgsmål blev besvaret gennem fru Agerskov og senere trykt i „Spørgsmål og Svar“ (1929), og et andet tillæg med „Spørgsmål og Svar“ udkom året efter. Pastor Wemmelund havde hele tiden økonomisk støttet værkets udgivelse sammen med Agerskovs, deres familie og venner.

Også jeg stillede senere, da jeg var lærer i Svinninge, en hel del spørgsmål, der blev besvaret i „Andet Supplement“ 1930. Herom hedder det i Agerskovs forord til andet bind af „Spørgsmål og Svar“: „Da første supplement var sendt ud, forelå kun nogle få besvarelser som grundlag for et nyt supplement. Men ovenstående note (angående muligheden af et nyt supplement) foranledigede en kender af „Vandrer mod Lyset“ til at indlevere på én gang ikke mindre end 28 spørgsmål, der snart fulgtes af nye spørgsmål fra ham og mange andre.“

Da jeg kom med disse spørgsmål, traf jeg kun lektor

selv, hentet det frem fra underbevidsthedens skjulte oplagsrum. Men al denne viden, al denne dybsindighed, al denne fagkundskab både på fysisk og matematisk område, hvor er det muligt, at noget menneske skulle øje den eller kunne finde på den? Vi finder, at der her foreligger et stort og særdeles interessant problem, og at det ikke var for meget, psykologien eller hvilken anden videnskab der følte sig kaldet, mobiliserede sin bedste kraft på at løse det. At affærdige det hele som foregøglede indbildninger og drømme lader sig ikke vel gøre på grund af den sammenhæng og overensstemmelse, som råder deri. En kyndig mand, en læge, har ligefrem søgt efter modsigelser, men måttet erklære, at han ingen kunne finde.“

„For øvrigt er hovedlærdommen i „Vandrer mod Lyset“, at Gud er den kærlige Fader, der på grund af sin andel i menneskene betragter dem som sine børn. Hans tilgivelse er dem altid rede, om end de selv må bære ansvaret for, hvad de gør, og selv udsone det onde, de gør. „Mod alle viser Han den samme tålmod, den samme barmhjertighed; ikke for et eneste menneske lukker han sit hjerte eller stænger han faderhjemets porte.“ Og han vil føre alle uden undtagelse, enten vejen bliver lang eller kort, til de himmelske boligens herlige mål. Men til den lutring, som dertil er fornøden, slår et menneskeliv ikke til. Her følger for os alle den ene inkarnation efter den anden.“

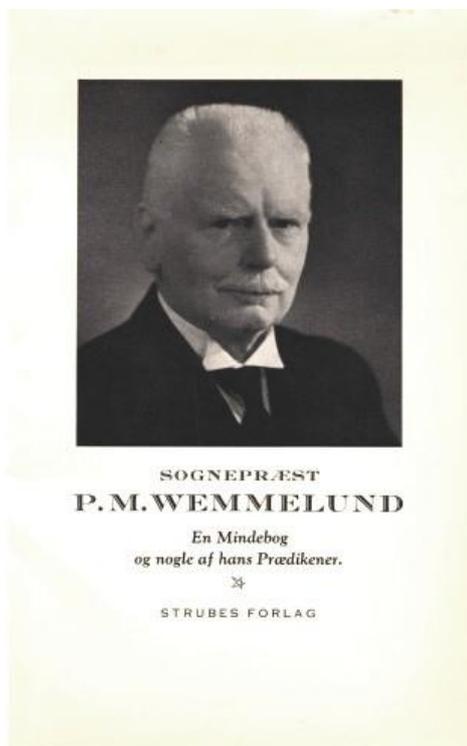
„Vandrer mod Lyset“ er blevet efterfulgt af endnu et skrift, fremkommet på lignende måde, men af langt mindre format: „Forsoningslæren og Genvejen“. Det består af tre dele, og som de egentlige ophavsmænd

Noen av sidene fra Christian Jørgensen selvbiografi, «Dagene der gikk», der han omtaler Johanne og Michael Agerskov og «Vandrer mod Lyset!», samt mange av dem han har kontaktet vedrørende VmL gjennom livet.

En liten biografi om P. M. Wemmelund.

(Fra boken "Sognepræst P. M. Wemmelund. En mindebog og nogle af hans prædikener". Strubes forlag).

Sognepræst P. M. Wemmelund stammede fra en gammel Bondeslægt. Hans Barndomshjem, Gaarden Wemmelund, var Centrum for den religiøse Bevægelse paa Egnen, og i den Skov, som hørte til Gaarden, holdtes der meget store Møder. Han var allerede som Barn stærkt religiøs, og følte tidligt Trangen til at tjene Gud som Præst; men for Faderens Skyld blev han ved Arbejdet ved Gaarden, til han var noget op i Aarene. Til sidst følte han dog Kaldet saa levende at han ikke længere kunde modstaa det. Han blev en usædvanlig Præst, inderlig from og samtidig stadig søgende efter dybere Erkendelse af Tilværelsens store Problemer og modigt vedkendende sig den Sandhed, han havde fundet. Vi gribes ved Mødet med denne særprægede Personlighed og kan alle lære meget af ham.

Over: Minneboken om sogneprest og Vandrør mod Lyset tilhenger, P. M. Wemmelund. Utgitt på Strubes Forlag i 1956. Under: Notis om Wemmelund fra Vejle Højere Skoles oversikt over studentene ved skolen. Wemmelund var student i 1900.

WEMMELUND, PETER MADSEN, f. i Vemmelund, Ringgive Sogn, 18/1 70; opt. 15/8 97. Cand. theol. 08. Dec. 09 Kaldskapellan for Sæby og Hallenslev i Sjællands St. Febr. 12 Residerende Kapellan s. St.

En sogneprests vitnesbyrd - Peter M. Wemmelund.

Med innledning av forfatteren Christian Jørgensen

Det skriftet jeg her presenterer, ble opprinnelig utgitt i København i 1965, og hoveddelen består egentlig av et brev sogneprest Peter M. Wemmelund skrev til en gammel venn, en overlege. I brevet forteller han om sitt syn på VmL, som han hadde inngående kjennskap til. Wemmelund bidro økonomisk til utgivelsene av både VmL og av Supplementene, og sto også bak flere av spørsmålene som ble besvart i Supplement I. Mange av besvarelsene på hans mange brev er også medtatt i Johanne Agerskovs kopibøker. Hele sitt liv var Wemmelund en varm tilhenger av VmL, og det var også hans gode venn, forfatteren Chr. Jørgensen, som har skrevet en innledning til Wemmelunds brev. Jørgensen var en meget nær venn av Agerskovs, og besøkte dem ved mange anledninger i deres hjem, og han stilte over 20 spørsmål til fru Agerskov, som er medtatt i Supplement II. En tredje person nevnes også i det lille heftet, og det er sogneprest, dr. phil. F. L. Østrup. Han var en av de meget få kirkens menn som omtalte VmL i flere artikler, selv om han ikke tilsluttet seg verket 100%. God lesning!

Både forfatter og realskolelærer Chr. Jørgensen og sogneprest P. M. Wemmelund var varme tilhengere av «Vandreren mod Lyset». Selv om Wemmelund ikke eksplisitt nevnte VmL i sine prekener, var innholdet i hans taler ofte som hentet rett ut av VmLs budskap. Forholdet mellom de to utviklet seg etter hvert til et varmt vennskap, og de besøkte hverandre i sine respektive hjem. Chr. Jørgensen kontaktet et stort antall vitenskaps- og kulturpersonligheter for å gjøre dem kjent med VmL, inkludert bl. a. den kjente vitenskapsmannen Albert Einstein. Det ovenstående bildet er åpenbart fra en anledning der Jørgensen, i midten foran, ble feiret i en eller annen sammenheng. Kanskje er det hans avgang som sognerådsformann, en stilling han innehadde i mange år. Det interessante med bildet, er at hans gode venn, P. M. Wemmelund er med på bildet. Han står nest ytterst til høyre. Foto: Arkiv.dk.

Christan Jørgensen: Det er nu 45 år siden dette epokegørende og i verdenshistorien helt enestående verk udkom. Hvordan er det blevet modtaget, og hva er sket siden da? Det er mødt med en tavshed, der ligner en sammensværgelse fra den side, der mest skulle være i stand til at forstå og værdsatte dets indhold, nemlig fra præsterne og videnskabsmændene. De kender ikke

bogen, har ikke læst den, men vel for manges vedkommende hørt tale om den. ”Det er ikke noget nyt, det er en slags ’gnosis’,” har jeg hørt et par præster sige, efter at jeg havde omtalt bogen. Det forklarer imidlertid intet, og der er heller ingen forbindelse med den i oldkirken og i græsk i orientalsk filosofi kendte gnosticisme. Noget andet er, at der findes en delvis lighed i læren om lys og mørke, ligesom der findes lighed med buddhismen i læren om reinkarnationen og lighed med jødedommen og med Arios og Muhammed i læren om én Gud. Men det er, fordi der i alle disse lærebygninger er glimt af en fælles sandhed. Og i *Vandrer mod Lyset!* Har disse fælles træk et helt andet grundlag og en helt anden udformning.

Men det afgørende er jo slet ikke det, om det samme eller noget lignende om tilværelsen og vor stilling i denne er sagt i andre religioner eller åbenbaringsskrifter, også de spiritistiske hovedskrifter af Allan Kardec, Stainton Moses og Andrew J. Davies, eller i Martinius’ ”Livets Bog”. Nej, det afgørende er sprogets kraft og skønhed, den høje, rene tone, den myndighed, logikk og konsekvens, der gennemsyrrer bogen fra det første til det sidste blad. At bogen er udkommet i fire oplag og oversat til engelsk og tysk, viser dog også, at nogle har forstået bogens værdi.

Professor Løgstrup gør i ”Den etiske fordring” med rette opmærksom på, at det ikke alene er indholdet af Jesu ord, der er afgørende, men den myndighed, hvormed han talte, anderledes end de skriftkloge (Matt. 7, 28-29; Mark. 1, 22). Noget lignende gælder ”*Vandrer mod Lyset*”, men indholdet er her med sine hundreder af enestående detaljerede oplysninger også i højeste grad forbløffende.

Det nytter ikke, at man henviser til domprovst, dr. theol. H. Martensen-Larsen. Han har så godt som intet forstået og efter al sandsynlighed kun læst en del af ”*Vandrer mod Lyset*” (Hans af dødsboet solgte eksemplar af ”*Vandrer mod Lyset*” var kun delvis opskåret). Men ellers med en enkelt undtagelse har kirkens mænd, presse og radio været tavse med hensyn til dette store værk. Når menigmand aldrig hører en sag omtalt i radio, presse eller af de skrivende og talende kredse i folket, må han antage, at sagen ingen betydning har. Han hører og ser, hvordan mer eller mindre betydningsfulde forfattere og deres produkter omtales og belønnes i det uendelige, skønt først efterverdenen kan afgøre, om det er virkelig kunst, eller om de som Midas skulle have æseløre, fordi de bidrager til at spille folks tid. Jeg har hørt flere sige, når jeg har omtalt værket, ”ja men det kan jo ikke være af betydning, så havde man hørt om det i radioen eller læst om det i aviserne.” Men sagen er af største betydning, hvilket også følgende kendsgerninger må kunne antyde.

Jeg nævnte en mulig undtagelse blandt kirkens mænd. Det var sognepræst, dr. phil. F. L. Østrup, fullt navn Frederik Louis Jensen Østrup (1862-1959), jeg mente. Han skrev i sin tid er artikel i Aarhus Amtstidende, der viste stor forståelse af ”*Vandrer mod Lyset*”, og han har senere skrevet et par kronikker i Aalborg Stiftstidende, om samme emne. Jeg bad ham engang om tilladelse til at citere hans første artikel, som han selv sendte mig. Dr. Østrup skriver: ”Det er et imponerende stort religionsfilosofisk værk, som en ny bibel”. – ”Men al denne viden, al denne dybsindighed, al denne fagkundskab, både på fysisk og matematisk område, hvor er det muligt, at noget menneske skulle eje den eller kunne finde på den?”

Værket fremkom ved et indre diktat gennem Johanne Agerskov som et medium for høje ånder i den usynlige verden. Det er nok denne omstændighed, der skræmmer den lærde verden. Men sådan burde det ikke være. Det er for længst bevist atter og atter, at den menneskelige ånd overlever døden og i mangfoldige tilfælde har været i stand til at knytte forbindelser med

mennesker og bevise sin identitet. Selv dr. theol. Martensen-Larsen indrømmede, at han var blevet overbevist herom, skønt han først kaldte spiritismen for blændværk. Sådan er det atter og atter gået de virkelige forskere på dette område, selv om nogle af dem udtrykte sig med forsigtighed på grund af den herskende opinion.

De to franske nobelpristagere, filosofen Henri Bergson, der var formand for selskabet for psykisk forskning, og lægen og kemikeren Charles Richet i sit store værk "Traité de Metapsychique", gik fuldt ud ind for forbindelsen med de afdøde.

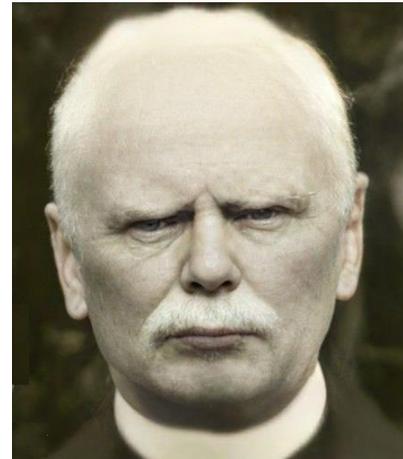
Da vor hjemlige universitetsverden stadig er tavs også på dette område, og man aldrig hører dette spørgsmål, der er langt det vigtigste i tiden, omtalt ved foredrag og diskussioner i studentforeningerne, så må man spørge: hersker der en sådan utrolig uvidenhed på vore universiteter, eller er man helt uden interesse for livets store problemer?

De danske forlag er derimod ikke ukendte med den parapsykologiske videnskab; men presse, radio, kirke og videnskab tier resultaterne i hjel eller forvansker dem. En af de sidste bøger af Louise A. Rhine: "Sindets løngange", giver mangfoldige eksempler på, at døde og levende på lang afstand har givet sig til kende for slægtninge og venner. Hendes mands, den verdensberømte professor J. B. Rhine's bog "Sjælens evner" viste, hvorledes telepati og clairvoyance med matematisk sikkerhed kan godtgøres eksperimentelt. Præsten Johannes Dragdahls "På soret af den store virkelighed" giver et godt indblik i de psykiske foreteelser. Han mener, at mange af de bibelske mirakuløse hændelser kan forklares herigennem. Den norske professor i psykologi Harald Schjelderup har i "Det skjulte mennesket" givet et overordentlig vægtigt bidrag til vor forståelse af det ubevidste og parapsykologien i det hele taget. Man skønner, at det mest overbevisende for Schjelderup angående de dødes medvirken er Patience Worth. En amerikansk kvinde Mrs. Curran, uden højere uddannelse, og uden interesse for spiritisme, bliver af nogle bekendte taget med til "borddans", og hun viser sig at have evner som medium. Der melder sig ved bordets fremstaven af meddelelser en person, der kalder sig Patience Worth. Hun siger, hun har levet for flere hundrede år siden, og skriver nu, først ved hjælp af bord og planchette, men senere mere direkte ved diktat gennem Mrs. Curran, en hel litteratur, romaner, skuespil, digte og aforismer, der af kendere siges at være af fortrinlig kvalitet. Det mærkeligste er imidlertid, at der foruden moderne engelsk også anvendes korrekt oldengelsk, middelengelsk og dialekter, som Mrs. Curran ikke havde ringeste kendskab til. Vi ser, at tilfældet er ganske parallelt med fru Agerskovs, blot har de forskellige, men meget intelligente meddelere fra den anden verden.

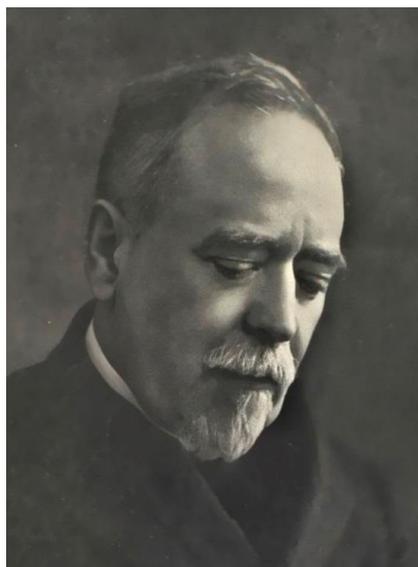
Blandt nyere bøger må vi ikke glemme John Björkhems "Det okkulte problem" med forord af Jacob Paludan. Björkhem var først præst og dr. theol. Men da han var en ivrig forsker af parapsykologien, mente han også at have brug for en lægeeksamen. Han tog den og blev praktiserende læge, men samtidig en verdenskendt psykisk forsker i rang med professor Rhine. – En fra tysk oversat bog af Ohlhaver "De døde lever" er stærkt overbevisende og skal i Tyskland være solgt i over tre millioner eksemplarer.

I England skal der være dannet et særlig teologisk selskab for psykisk forskning, hvor flere biskopper er med i ledelsen. Professor Schjelderup fortæller, at den franske spiritismens grundlægger Allan Kardec fik sit billede på et frimærke, der i 1957 blev udsendt i 5 millioner eksemplarer af regeringen i Brasilien.

Biserup, Prægd. pr. Jyderup, d. 10/2 1930.
 Kære kære Chr. Jørgensen! Tak for de vilde
 Niere af "Fyens Venstreblad". Det glædede
 mig at læse de enkelte Artikler. Læserne
 der skulde fremkomme mere, vil det være
 mig meget, om de vil skaffe mig de pågæl-
 dende Artikler og sende mig dem. Jeg vil meget
 gerne være å point med, hvad der fremkommer
 borte for og indad. Det glæder mig ogsaa
 at se at Pastor Carstensen saa afgjort har
 taget Standpunkt indad Forsoningsalden.
 Hvor naar har Dr. Østrup udtalt sig offentligt
 angaaende Vædres m. L.? Ja, jeg har set en
 enkelt Artikel af ham i "København" den
 6/11 1926. Udover det svar jeg ikke noget
 om, at han har udtalt sig offentligt om d. m. L.
 Læserne der er flere udtalelser af ham desan-
 gaaende, vil jeg gerne vide hvor og naar?
 Tak for deres Kærlighed ogsaa i Anledning af
 min Fødselsdag. De Kærlige jo har set dem
 paa Deres Maskine og kommet en lille Læst
 Bøtten. De er altid velkomne
 Med venlige Hilsener. Deres hengivne
 Wemmelund

Et av de mange brevene
 Wemmelund skrev til Jørgensen.
 De to portrettene er utsnitt fra
 bildet i begynnelsen av
 artikkelen.

I sitt brev nevner Wemmelund
 sogneprest og dr. phil. F. L.
 Østrup (til venstre.) Østrup
 omtalte VmL flere ganger i
 danske aviser, men sluttet seg
 aldri 100% til VmLs budskap.
 VmL ble også omtalt av
 domprovst, dr. theol. H.
 Martensen-Larsen, men hans
 eksemplar av VmL ble funnet
 etter hans død, og bare en liten
 del var sprettet opp. Bildet av
 Østrup er et dansk
 avisfotografi. Martensen-
 Larsen: DKB.

Christian Jørgensen hadde Svinninge Realskole som sin arbeidsplass i mange år, og var dessuten forfatter og sognerådsformann. Portrettet av han til høyre, er et utsnitt fra et fotografi av styret i sognerådet. Begge bildene er hentet fra arkiv.dk.

Christian Jørgensen fotografert i klasserommet da han var lærer ved Svinninge Realskole. Foto: Arkiv.dk.

Hvorfor reformerer vore radikale teologer og kirkeministeren ikke kirkelæren og præsteløftet? Har ikke Morten Pontoppidan, Anton M. Jensen, Ryberg Hansen, Ditlef Nielsen, Arboe Rasmussen, Nicolai Blædal, Otto Larsen, Oluf Rothe, Th, Kerkegaard og mange flere for længst lært os, at kirkelæren er fejlaktig? De har sagt det du fra et objektivt teologisk og religionsfilosofisk grundlag. Kan det være en trøst, at de store forbindelser fra den åndelige verden hinsides graven, Allan Kardec, Stainton Moses og "Vandrer mod Lyset", siger ganske det samme.

Men ”Vandrer mod Lyset” lærer så meget mer. Den lærer bl.a., at vi skal fødes atter og atter for at vokse i åndelig henseende og for at renses for mørket i os. Imellem inkarnationerne – åndens tilknytning til fosteret siges at foregå i den fjerde eller femte svangerskabsmåned – hviler og lærer vi i sfærerne, kugleskaller omkring jorden, men dannet af så fine ætersvingninger, at de for os er usynlige. Men der findes en langt højere klasse af ånder, af Guds først skabte børn, for hvem Jesus er fører eller konge. Disse høje ånder lader sig tid efter anden inkarnere blandt menneskene for at hjælpe dem fremad. Til sidst forenes alle ånder (i åndelegemer) på lysets mægtige kloder.

Det var jo egentlig min gamle ven, pastor P. M. Wommelund, jeg skulle tale om. Han var sognepræst i Buerup fra 1909-1940, hvorefter han med sin hustru flyttede til en villa i Jyderup. Han døde i 1955, og en smuk mindebog med bidrag bla.a. af dr. phil. F. L. Østrup, oberst E. H. D. Havsteen og fru M. Wommelund blev udgivet af hans hustru.

En dag jeg besøgte pastor Wommelunds i Jyderup, viste han mig et brev, han havde skrevet til en gammel ven, en overlæge, om ”Vandrer mod Lyset”. Han havde et indgående kendskab til denne bog og de tilhørende skrifter, og han havde selv stillet adskillige spørgsmål, der især blev besvaret i 1. tillæg. Senere gav han mig eb afskrift af brevet, og jeg tror nok, han var indforstået med, at jeg ved passende lejlighed lod det offentliggøre.

Reinkarnationslæren lå pastor Wommelund meget på sinde. Den burde også betragtes som en bevist kendsgerning, idet adskillige mennesker har kunnet erindre en tidligere tilværelse og har givet detaljerede oplysninger om dem, som så senere er blevet bekræftet. Et af de sidste eksempler drejer sig om en ung norsk pige, der blev kvæstet ved et biluheld, og da hun kom til bevidsthed, talte hun et helt andet for omgivelserne uforståeligt sprog. Det viste sig at være russisk, og hun opgav at være født og død i Leningrad. En journalist rejste til Leningrad, og alle hendes opgivelser, navn, fødsels- og dødsdato, blev bekræftet.

P. M. Wommelund var sognepræst i Buerup kirke, og var en meget varm tilhænger af budskabet i Vandrer mod Lyset. Hans ble tidlig kjent med ekteparet Agerskovs kontakt med den oversanselige verden, og stilte mange spørgsmål, som ble besvart av Leo, Johanne Agerskovs avdøde far. Wommelund var ikke en åpen tilhænger av VmL i sine prekener, men hans forkynnelse var gjennomsyret av budskabet i VmL. I bildet over, kan Wommelund ses som nummer fire fra venstre i øverste rekke. Foto: Arkiv.dk.

Sognepræst P. M. Wemmelunds brev.

Peter Madsen Wemmelund, 1870-1955 var kapellan og senere sognepræst i Buerup kirke, som ligger vakkert til på Sjælland. Presteboligen lå nære kirken, og ses også på dette Google-bildet. Prestegården ble senere solgt og er nå blitt privatbolig. Jørgensen var flere ganger og besøkte Wemmelund i presteboligen. Foto fra Google map.

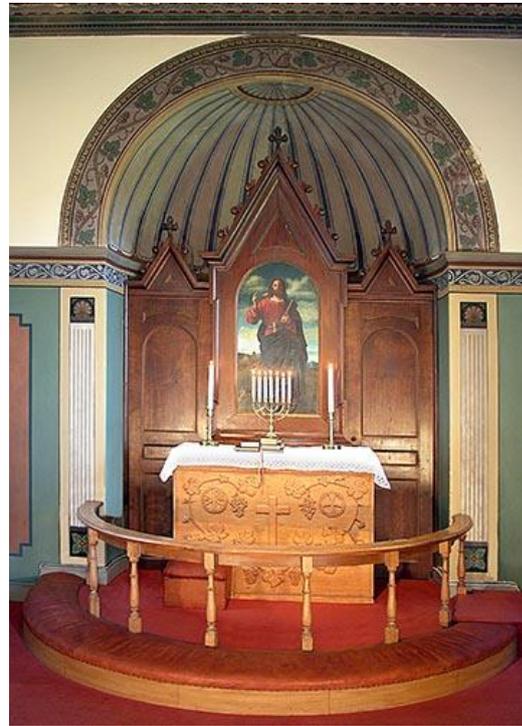
Bibelens Autoritet hviler mere paa dens Ælde end paa dens Indhold. Der findes i den mange værdifulde og gudbeaandede Ord; men der findes ogsaa meget, om hvilket man kan anvende Luthers Ord om Johs. Aabenbaring: ”Min Aand kan ikke forlige sig med denne Bog”. Naar Gud f. Ex. Skildres som en, der befaler Israels Folk uden Skaansel at dræbe et Lands Indbyggere og deres Kvæg (1. Sam. 15), maa jeg protestere. Det er et Vrængbillede af Gud. Cfr. 2. Krøn. 15,13: ”Hver den, som ikke søgte Herren, Israels Gud, skulde dræbes, være sig stor eller lille, Mand eller Kvinde”. Den samme Stilling maa man indtage overfor den af Paulus grundlagte og senere af Kirken hævdede Forsoninglære: Efter Guds Plan og Vilje blev Jesus, den uskyldige og syndfri, ofret for at stille Guds Vrede og sone Menneskers Brøde og Synd. Kun paa den Maade kunde Guds Retfærdighed ske Fyldest. Hvis en jordisk Fader vilde handle saaledes med sit Barn, vilde Værgeraadet sørge for, at Barnet blev fjernet fra denne unaturlige Fader, og Øvrigheden vilde anklage og straffe en saadan Fader for Børnemishandling. Overfor den Slags Paastande og Lærdomme stiller jeg Jesu Ord om Gud: ”Jeg har Lyst til Barmhjertighed og ikke til Offer” (Matt. 9, 13; 12, 7).

Disse Dogmer er Menneskepaafund, og det maa være en lidelse for Jesu Disciple at høre den Slags Paastande fremsat, fordi Gud ved en saadan Lære Trækkes ned i Støvet og stilles lavere end et almindeligt, rettænkende Menneske. Gud er, saaledes som Jesus skildrer ham, gennemtrængt af en uendelig Kærlighed til alt og alle og en deraf følgende Medlidenhed med

sine stakkels vildledte og vildfarne Børn. Han nærer ikke Vrede og kræver ikke Sonoffer for at formildes. Han kræver kun, at Mennesker angrende tyr til ham i deres Hjælpeløshed. – I ”Vandrer mod Lyset” fandt jeg et hertil svarende Helhedsbillede af Gud, Billedet af den forstaaende og med-lidende Fader, saaledes som ogsaa Jesus har fremstillet ham for os.

Peter Madsen Wemmelund, 1870-1955, kapellan og senere sogneprest. Han sluttet seg fullt og helt til budskapet i VmL, og hans prekener var sterkt preget av hans tro på at VmL har bragt sannheten til menneskeheten. Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Alteret i Buerup kirke med et Jesus-portrett. Her hadde Wemmelund sitt virke gjennom en mannsalder. I buen foran og over alteret, står innskriften: «Salige ere de rene av hiertet». Foto fra Internett.

Bibelen er i høj grad præget af forskellige Tidere og de forskellige Forfatteres Opfattelse og giver derfor ikke noget samlet Helhedsbillede, men mange forskellige Opfattelser af Gud og af hans Styrelse (cfr. ”V.m.L.” p. 33). Derfor falder det mig lettere at tro paa den fremstilling som ”V.m.L.” giver end paa de højst forskellige og modstridende Fremstillinger, som Bibelen giver, f. Ex. Forbud mod at dræbe og Paabud om at dræbe, Jesus Fremstilling af Gud giver mig Tryghed og Hvile. Men adskillige af de Forestillinger, som Bibelen gør sig til Talsmand for og som mange forskellige Kirkesamfund tiltræder, ægger til Modsigelse. Her træffer vi ikke den Fader, som Jesus har tegnet for os og som jeg trænger at hælde mit trætte Hoved til, men en Gud, der lægger Vægt paa Snurrepiberier og Overholdelse af liturgiske Skikke og Sædvaner. Jesus lægger Vægt paa Hjerteforholdet, og det samme gør ”V.m.L.”. Dette er Hovedsagen.

Vil det ikke være beroligende for de mange, der er optaget af Tanken om deres forestaaende Bortgang, at kunne finde Hvile og Tryghed i den Fremstilling, som ”V.m.L.” giver af Livet hist, fremfor at skulle nøjes med de herskende, gængse af Kirken fastslaaede taagede og uklare

Forestillinger om en Fremtid i en Himmel eller et Helvede, hvis Beskaffenhed ingen kan gøre sig nogen virkelig klar Forestilling om, og hvortil man ved et Diktatorbud henvises paa Grund af Antagelse eller Forkastelse af visse Læresætninger og teologiske Spidsfindigheder.

Vi spørger efter Kendsgerninger og vil gerne have Bevis for Rigtigheden af de fremsatte Paastande og Beskrivelser. Mange af de i "V.m.L." fremsatte Tanker unddrager sig vor Sansseopfattelse og Erkendelsesevne, og vi maa vel da paa disse Omraader nøjes med at slutte logisk du fra det, vi finder sandsynligt, og som giver os Ro, Fred og Hvile. Cfr. "V.m.L." p. 323-326 og Supplement til "V.m.L." I p. 23-24. Dette maa vel især gælde de Omraader, der strejfer og angaar de religiøse Spørgsmaal. I alle Livets Forhold gælder, at vi ikke altid kan skaffe Beviser, men maa bygge paa Tro og paa Resultater og Erfaring som andre er naaet til.

Paa visse Omraader gives der dog i "V.m.L." Oplysninger, der ved Forskning og Undersøgelse i Tidernes Løb maaske vil gøre det mulig at drage Slutninger og finde mer eller mindre tydelige Beviser for Rigtigheden af de i Bogen givne Meddelelser og derigennem bekræfte eller afkræfte Bogens Paalidelighed. Lad mig nævne:

1. De opgivne Punkter for det sunkne Atlantis' Beliggenhed (p. 180). Der skal bl.a. fra England ved Maaling af Havdybderne være foretaget Undersøgelser i den Retning.

2. Beretningen om det gamle afrikanske Kulturrige, der skal være ødelagt ved et vulkansk Udbrud og begravet under Lavamasser og mægtige Klippeblokke c. 10 000 Aar f.K. (p. 182).

3. Omtalen af Spøgeri og Varsler, der efterhaanden som Mørket elimineres vil ophøre. Da det er noget anormalt og imod Guds Ordning, vil disse Fænomener efterhaanden alle til Hobe ophøre og forsvinde (cfr. "V.m.L." p. 187 f.; 218 f.; 238). Om Varsler og Spøgeri hørte jeg ofte Tale i min Barndom. Jeg har selv oplevet lidt i den Retning og hørt mange troværdige og aandeligt ædruelige Mennesker berette om saadanne Oplevelser. Cfr. Evald Tang Kristensens indsamlede Materiale om disse Emner. – Mange forsøger at skrive disse Beretninger om Varsler og Spøgeri paa Overtroens Regning. "V.m.L." hævder dem som Kendsgerninger, men de skal, efterhaanden som Mørket elimineres, forsvinde, da det er noget anormalt og imod Guds Ordning. – Allerede nu synes disse Fænomener at være ophørt.

4. Sollyset vil langsomt fra Aarhundred til Aarhundred tiltage i Styrke og Klarhed. ("V.m.L." p. 281).

5. De klimatiske og meteorologiske Forhold vil efterhaanden blive mer konstante og normale, efterhaanden som Mørket afpolariseres og elimineres (p. 254). (Der opregnes endnu 13 punkter af lignende art, deriblandt Omtalen af Lourdes-kilden; men de forstaas bedre ved læsning af Bogen).

"V.m.L." tager stærk Afstand fra Vulgærspiritismen og advarer mod at fremkalde (Aander) og deltage i Seancer. De indledende Skridt til saadanne skal komme fra oversanselig Side, og ikke etter incarnerede Menneskers Forgodtbefindende ("V.m.L." p. 233). Lysets Aander benytter kun, der er ved fuld Bevidsdhed og aldrig Mennesker i Trancetilstand (p. 227).

2. 10te Februar
1930.

Kære Hr. Jørgensen!

Her er saa de sidste Besvarelser; de to blev, som jeg nok munde, ikke besvarede. Haaber de øvrige maa være tilfredsstillende. -

I Lørdags fik jeg 21 Spørgsmaal fra Pastor Wemmelund, og har i Dag faaet en del af dem besvaret. Men de fleste bliver afriid af Leo; det sagde han i Dag. De bliver afriid, dels fordi de ikke har nogen virkelig Interesse for Menneskeligheden, dels fordi de er behandlet og besvaret enten lidligere eller i Sæfpelement II. Det er altid det kvædelige med Pastor W's Spørgsmaal at de som oftest er skillede ind fra fejle Opfættelser af det, der er givet i "V.m.L.", eller er skillede ind fra hans egne Meninge om det givne. Men det er der jo ikke noget at gøre ved. Ja, saa hois vi vel ved Lejlighed fra Dem, om De kan lade Dem at komme her en Søndag eller ej. De ved, De er altid velkommen.

De bedste Hilsener fra os alle

Deres
Johanne Agerskov
Halling-Hansen.

Brev fra Johanne Agerskov til Chr. Jørgensen fra 1930, der hun også nevner P. M. Wemmelund. Som ser, var ikke fru Agerskov (og heller ikke Leo) altid like fornøyd med Wemmelunds spørgsmål, så en god del av dem ble ikke besvart fra oversanselig side. Det er tydeligvis et meget hjertelig og varmt forhold mellom Agerskov'ene og Jørgensen på dette tidspunktet. Fra DKBs brevsamling.

Det maa interessere en Læge at blive opmærksom paa, at Gud fralægger sig Ansvaret for Skabelsen af det ufuldkomne og skrøbelige menneskelige Legeme. Ved de Ældstes Fald, Selvraadighed og Lyst til at eksperimentere med Mørkets Kræfter blev Resultatet, at Mennesket fik et ufuldkomment, skrøbeligt og forgængeligt Legeme i en Mørkets Verden i Stedet for efter Guds Tanke at skulle være opbygget af Lysets Materiale og med Hjemsted i en Lysets Verden uden Forkrænkelighed og Død (p. 11; p. 162).

Er der noget mærkeligt i, at ingen Teolog offentlig har taget til Orde for "V.m.L."? Ved nærmere Eftertanke kan det næppe undre. Det har til alle Tider vist sig, at Teologerne aldrig er

i Fortroppen, naar det gælder at støtte dem, der kæmper for Fremskridt og en dybere Sandhedserkendelse. Saaledes var det paa Jesu Tid og ligesaa i de følgende Tider indtil Dato. Tænk f. Ex. paa, hvad en Gailei blev udsat for fra Teologernes Side. Om Grundtvig har jeg læst, at han stadig fastholdt Middelalderens Opfattelse, at Solen bevægede sig om Jorden; this saaledes stod der jo i Skriften. Tænk paa Teologernes Kamp mod Frihed til at Tænke, tro og tale efter ens Overbevisning, deres Kamp herhjemme mod Sognebaandsløsning, Valgmenighedsloven, Lærefrihed, kvindelige Præster o.s.v. Og deraf følger Ufordragelighed med paafølgende Stridigheder overfor anderledes tænkende, og allermest gælder det, naar Talen kommer ind paa religiøse Spørgsmaal.

Buerup kirke på et foto fra menighetens egen hjemmeside. Wemmelund var kapellan og senere sogneprest.

Rett i nærheten av kirken lå Wemmelunds bolig i prestegården, som senere ble solgt til private. Foto: Arkiv.dk.

Flertallet af Teologer kræver vist, at Nutidens Mennesker i deres religiøse Opfattelse skal blive staaende paa samme lave Standpunkt, som Oldtidens og Middelalderen stod paa. Meget af det teologiske Studium er ikke en fordomsfri Søgen efter at komme til en dybere Sandhedserkendelse, men en Opøvelse og Træning i Forsøg paa at bevise Overleveringernes Troværdighed og Rigtighed. Blant disse synes kun at findes faa oprigtige Sandhedssøgere, der ene og alene sætter som deres Maal at komme til en dybere Sandhedserkendelse uden Hensyn til, om det bliver i Overensstemmelse med eller kommer på tvær saf det tilvante og hidtil vedtagne og anerkendte. Virkelige Sandhedssøgere er blant disse kun ensomme Svaler, f.Ex. Morten Pontoppidan, Arboe Rasmussen, Oluf Rothe og enkelte andre. Men saadanne har da som oftest faaet Kærligheden at føle. En mand som f. Ex. Pastor Oluf Rothe faar næppe Lov til at predike i Radioen. Jeg hørte en gang en Biskop beklage sig over, at man ikke kunde faa en saadan Præst som Oluf Rothe ”knaldet”. Fra den Side venter jeg ikke nogen Støtte i Kampen for en dybere Sandhedserkendelse. Ikke fordi de bevidst vil være uredelige, men fordi de er opdragne til at holde fast ved det bestaaende, som den eneste ufejlbarlige Aabenbaring og egentlige Sandhed. Mange Teologer staar derfor ogsaa uden Forstaaelse for den Forskertrang og Sandhedssøken, som findes hos mange ikke kirkesøgende Mennesker, der er alvorlige og sandhedssøgende Mennesker, men som netop derfor har maattet give op for meget i den kirkelige Dogmebygning. Lad mig saa yderligere angaaende dette Spørgsmaal henvise til ”V.m.L.” p. 305 og Supplement I p. 24-34 og da specielt til p. 24-29 samt Supplement II p. 120-

122, hvor der ogsaa findes Antydninger om, hvorfor der ikke fra den Side kan ventes større Tilslutning.

At jeg i et og alt har forstaaet ”V.m.L.”, vil jeg ikke sige. Adskillige Steder kunde jeg have Lyst til at sætte Spørgsmaalstegn eller ønske mer og nærmere Besked. Men bortset fra dette har det været mig en Berigelse at beskæftige mig med de her fremsatte Tanker. Adskillige Problemer har jeg derigennem faaet mer Klarhed over og Hjælp til at forstaa. Mange af de deri fremsatte Tanker var jeg allerede fortrolig med, før denne Bogs Fremkomst, f.Ex. Reincarnationstanken og Gengældelseslæren, som ogsaa begge finder Bekræftelse i Bibelen. Reincarnationen omtales eller forudsættes følgende steder i Bibelen: Jer. 1, 5; Visdomsbogen 8, 20; Matth. 11, 13 f; 16, 14; 17, 10-13; Joh. 1, 21; 8, 58; 9, 2; 16, 28; 17, 5; Rom. 9, 11-13. Fra anden Side ved man ogsaa, at Jødefolket paa Jesu Tid var kendt og fortrolig med denne Forestilling. Gengældelsesloven hentydes der ofte til i Bibelen. Der tales ofte om, at Dommen fuldbyrdes efter vore Gerninger, saal.: Sal. 62, 13; Matth. 25, 31-46; Rom. 2, 6; 1. Cor. 3, 8; 2. Cor. 5, 10. Gengældelsestanken nævnes direkte: Matth. 18, 21-35; Luc. 6, 37-38; Gal. 6, 7.

”Man falder ikke i Søvn over en Bog, hvori man læser sine egne Drømme”, er der en gang blevet sagt. Saaledes er det gaaet mig ved Læsningen af denne Bog. Jeg fandt deri en Bekræftelse paa adskillige af de Tanker, der havde optaget mig, og Svar paa adskillige af de mer eller mindre bevidste Anelser om Tilværelsens Hemmeligheder.

Hvis denne Bogs Meddelelser er i Overensstemmelse med Virkeligheden, bliver der endelig Logik og Mening i Tilværelsen, baade i Verdensopbygningen, i sin Helhed og det enkelte Menneskes Vækst, Udvikling og Tilskikkelser. Der sigtes mod et bestemt og afgørende Maal: en fuldkommen Harmoni, og engang skal dette naas. Man aner og forstaaer den gigantiske Kamp, der er ført og stadig føres baade i den materielle og i den aandelige Verden mellem Lyset og Mørket, mellem harmoniske og disharmoniske Kræfter, mellem opbyggende og nedbrydende Kræfter, mellem godt og ondt.

”Ræk Evighedens Urværk hid! Hvor gammel kan jeg blive? Til en halvanden Times Tid de færreste det drive.” Efter Evighedens Urværk svinder et Hundrede Aar ind til noget rent forsvindende, Jo længere vi kommer frem i Udviklingen, des længere bliver vist ogsaa Afstanden mellem vore Inkarnationer. Vi flyttes gradvis over til at faa et stedse længere og længere Ophold i en højere Verden. Vi vokser mer og mer til at høre hjemme dér, indtil vi endelig tilsidst kan sige den jordiske Forkrænkelighed Farvel for bestandig. Mennesket skal successivt udvikles fra et meget lavt til et meget højt Stade.

Vi skal ikke blot etisk naa til ikke at ville synde, øve noget egenkærligt og slet, men vi skal nå til, at det bliver vor Natur at handle udelukkende efter Kærlighedsbudets Krav. Vi vil ikke uden at skulle gøre Vold paa os selv og vor egen Natur være i stand til at øve noget ondt. Det bliver vor inderste og dybeste Lyset og Glæde at elske Gud over alt og vor Næste som os selv, at være kærlig, sand, retfærdig og god i enhver Henseende. Cfr. 1. Johs. 3, 9: ”Hver den, som er født af Gud, gør ikke Synd, og han kan ikke synde, fordi han er født af Gud.” Det er en lang Afstand mellem en saadan Karakter og saa et Menneske, der er fyldt til Overmaal af Egoisme, Misundelse, Had, Sadisme o.s.v., og der maa selvfølgelig en meget lang, successiv og ofte næsten umærkelig aandelig Vækst og Udvikling til, før en saa radikal Forandring og en hel diametral Modsætning og Udvikling er fuldbyrdet. Man skal naa til at være hel diametral modsat, hvad man oprindelig var.

Sandhedssans og frihedstrang av Peter Madsen Wemmelund. En samling prekener.

P. T. Wemmelund var den eneste presten, meg bekjent, som sluttet seg fullt og helt til budskapet i «Vandrer mod Lyset» allerede da verket utkom. Han bidro også økonomisk til utgivelsene av de ulike bøkene og medvirket således til at de kunne utgis. Han stilte også mange spørsmål til oversanselig side, og en del av disse ble besvart og medtatt i utgivelsene.

Wemmelunds strategi, var ikke å promotere selve VmL i offentligheten, men å la budskapet bli en del av sin forkynnelse og på den måten lære opp sin menighet i den nye læren. Her følger et utdrag av en preken som Wemmelund holdt over Joh. 8, 28-36.

Peter Madsen Wemmelund sluttet seg tidlig til budskapet i "Vandrer mod Lyset" og hans prekener var sterkt inspirert av tankene i verket. Han var mangeårig sogneprest i Buerup kirke, og må ha vært en meget inspirerende forkynner med sine dyptfulte tanker som kom tydelig frem i hans prekener. Fotografier fra internett.

.....

Sandheden vil altid godtgøre sig ved sin egen Klarhed; den viser sig i Reglen at være simpel og ligetil. Når man nødes til at tage sin Tilflugt til mere eller mindre kunstfærdige og spidsfindige Forklaringer for at forklare og forsvare en formentlig Sandhed, giver man derved til Kende, at denne er af en relativt tvivlsom Beskaffenhed. Vi kan nemlig ikke opgive Jesu Hævdelse af Sandheden som en frigørende Magt.

Vi ser derfor ogsaa, at det Billede Jesus giver os af Gud og hans Krav til os, er simpelt, enkelt og ligetil: Gud er alle Menneskers Fader. En Fader tørster etter sine Børns Kærlighed og Tillid og glæder sig over, at der er Forstaaelse og Kærlighed mellem Børnene indbyrdes. Derfor betoner Jesus: Elsk Gud over alt, og elsk din Neste lige saa højt, som du elsker dig selv. Handl mod din Næste saaledes, som du ønsker at blive behandlet af Ham. Det rette forhold til Gud afhænger ikke av Tilslutning til visse Meninger, Overholdelse af visse

Ceremonier, bestemte formulerede Tiltaleformer eller Bønner eller bestemte Tilbedelsessteder, men af Hjertets uskrømtede Hengivelse i Kærlighed, Tillid og Lydighed. Gud bryder sig ikke om, at mennesker hylder og lyder ham paa blot utvordes Vis, men tørster efter en Tilbedelse i Aand og Sandhed fra Hjertets dybeste Grund.

Disse simple og jævne Sandheder bøjer Menneskene sig for; thi deres Samvittighed og inderste sjæleliv vidner med, giver Medhold. De kunstlede "Sandheder" vækker derimod Tvivl, Modsigelse, Strid og Uenighed; thi man staar ikke overfor det ubetinget selvfølgelige, som alle maa bøje sig for. Tværtimod søger man – enhver paa sin Maade – at opstille Forklaringer og Begrundelser, i Reglen mere præget af spidsfindig Opfindsomhed end af Simpelhed.

Vi finder, at den Gud, Jesus har aabenbaret for os og vil føre os hen til, er en fornuftig Gud. Det er Mening i hans krav til Menneskene, Mening i hans Love, hans Straffe og Belønninger. Vi aner, at hvis vi bliver Jesu Dicipel og følger hans Vejledning, vil vi begynde at forstaa og kende vor Fader, saaledes som han virkelig er, og føle os som hans tillidsfulde, frie og frimodige Børn. Jesus Kristus vil frigøre os fra for alle hæmmende og snærende Baand, ved at føre os ind i den frigørende Sandhed, Virkeligheden om Gud. Denne erkendelse gør os frie i vort Tankeliv. Og saafremt vi følger Jesus Vejledning med hensyn til Guds Krav til os, og indretter vort Liv derefter, vil vi ogsaa erfare, at vort Viljesliv bliver frit. Vi erfarer den Virkelighed angaaende os selv, at Gud har sat os et Maal, og vil, at dette Maal skal naas, og ved, at det kan naas med hans Hjælp. En stor Oplevelse at erfare, at der er sat os et stort Maal, og at Gud som vor Fader vil hjælpe os til Virkeliggørelse af det.

At ville Sandheden og leve sig ind i Sandheden fører til dybere Sandhedserkendelse. At undslaa sig for denne Indlevelse i og Oplevelse af Sandheden – hvad enten det nu sker af Magelighed eller af mangel paa Troens Vovemod til at vove sig bort fra de gængse Veje eller af andre Grunde – fører til, at man bliver bundet og ufri, afhængig af det en gang vedtagne og anerkendte, af andres Meninger og Domme osv. De søgte Udveje bliver lige saa mange Afveje og Snarer.

Gennem sin Aand og vor Samvittighed vil Gud føre os ind i en Stedse dybere Forstaaelse og Oplevelse af Sandheden. This selv om Sandheden er lige til og selvindlysende, er det dog saaledes, at vi ikke paa en gang er i stand til at rumme hele Sandheden. Derfor opdrages vi gennem Lydighed mod Sandheden til en stedse dybere og dybere, videre og videre Forstaaelse og Tilegnelse af den. Stedse ny Sider af den dukker op for os. Vi gaar frem fra Klarhed til Klarhed. Som i den fysiske Verden et til svagt Lys tilpasset Øje lidt efter lidt maa vænne sig til Solens Stærke Lys, saaledes gaar det ogsaa i den aandelige Verden med Hensyn til Sandheden.

Gud har ikke overladt Opdragelsen af sine Børn til de i Bøger nedskrevne Ord eller til de af et eller andet Kirkesamfund Antagne Læresætninger. Gud opdrager ogsaa gennem Aanden og Samvittigheden. Mange føler det som noget usikkert at betro sig til Sandhedens Aand. Man taler meget om Aandens Vejledning, men har i Virkeligheden grumme liden Tillid til den. "Nej, maa jeg saa bede om et Skriftord eller et Paveord eller en ordret formuleret Trosbekendelse," tænker mange. Man glemmer, at Skriftord og Trosbekendelser er bleven fortolkede paa mangfoldige Maader, hvor den ene Forklaring ofte staar i stærk Modsigelse til den Anden. Man lader den Mulighed ude af Betragtning, at en pave – hvad enten det er en romersk eller protestantisk – selv kan være forkert orienteret, og i saa fald maa man spørge

med Jesus Kristus: Mon en blind kan lede en blind? Udsætter man sig da ikke for den Risiko, at de begge falder i Graven?

Kan et Menneske da ikke tage Fejl med Hensyn til Samvittighedens og Aandens Vejledning? Spørger en og anden bekymret og ængstelig. Der svares: som de mange forskellige, ofte indbyrdes meget afvigende, Meninger om og Fortolkninger af Skriftord og Trosbekendelser viser, at der gives mange urigtige Forklaringer og megen urigtig Forstaaelse af disse, og som et Menneske kan høre forkert med sit legemlige Øre, saaledes kan man også høre forkert med sit aandelige Øre, naar Aanden og Samvittigheden taler til os. Men denne Mulighed for Fejltagelse rummer næppe saa mange Farer som de ovennævnte. ”Gud lader det lykkes for de oprigtige”. (Ordsprog 2, 7 efter Luthers Oversættelse). Et Kompas kan maaske ved stærk Søgang for et Øjeblik komme ud af sin rette Stilling; men saa snart det sker, vil en usynlig Kraft straks drage Kompassnaalen ind i den rigtige Retning. Saaledes vil ogsaa den usynlige, men virkelige Aandskraft fra Gud stedse gøre sig gældende og give de oprigtige Mennesker den rigtige Retning.

Vil man have sin Sandhedssans udviklet og sin Frihedstrang tilfredsstillet, maa man have noget af Troens Vovemod. Man maa som Sandhedens begejstrede Tilhænger vove sig ud paa Virkelighedens store Hav, hvor man – frigjort fra al Autoritet, fra Pave, Skrift og formulerede Bekendelser – ene og alene har Gud og hans Aands Vejledning at stole paa. Ene med Gud paa dette Hav vil man føle sig som den frie Fugl, der holdes oppe og bæres af Guds egen Kraft og ledes trygt og sikkert fremad mod vor Faders store og herlige Sandhedsrige.

”Alt som vi gaa,
vi dog af Gud oplæres
til at forstaa,
vi hæves og vi bæres
i ledebaand
af Livets Aand
og af vor Faders Engleskare.”

(Salmer: 243. 517-105. 474.)

Neste side: Kopier fra Wemmelunds bok «Sandhedssans og frihedstrang», som er en samling av hans prekener.

over for det uudgrundelige, gaadefulde, ja meningsløse og selvmodsigende.

Mennesket er skabt til Frihed og med Drift til at have fri Bane ogsaa for dets Tanker. Ved Forsøg paa at begrænse eller indskrænke denne Tankefrihed føler Mennesket sig uheldig som en flagernde til Frihed vænnet Fugl i et Bur. De, der føler denne Modsigelse og har bevaret deres Sandhedssans og Frihedstrang uskadt, forsøger at bryde gennem det tilsyneladende, der ofte af den gangse Mening er anerkendt som Sandhed, og frem til det virkelige. Ofte er Haan, Bagvadskelse og Forfølgelse paa Grund af manglende Forstaaelse hos deres Medmennesker bleven deres Lod. Men intet kunde standse den af Gud i dem nedlagte Drift til at finde og forstaa Sandheden. Som Paulus følte de: »Vi formaar ikke noget imod, men for Sandheden« (2. Kor. 13, 8). De kræver som Jesus Kristus, at enhver virkelig Sandhed skal vise sig som en frigørende Magt.

»Gud skabte Mennesket i sit Billede, hedder det; men det kunde med større Ret siges, at Menneskene skabte Gud i deres Billede,« saaledes omtrent har en tysk Filosof udtrykt sig. I denne Udtalelse er der maaske mere Sandhed, end man har været tilbøjelig til at indrømme. Den menneskelige Tænkning har ofte i sin Bestræbelse for at forstaa og forklare Gud udstyret ham med menneskelige Følelser, Lidenskaber og Krav: Gud vredes, angret, tager Hævn, kræver Sonofre, Erstatning, Overholdelse af ydre Skikke og Ceremonier. Man har forsøgt at spørge Gud paa en Prokrustes seng, hvor han skulde presses ind i og passes til efter Mennesketanker om Gud i Fortid og Nutid. Resultatet heraf er ofte blevet, at Mennesker i deres Tænkning om Gud fortes ind i det selvmodsigende og endte i det meningsløse.

Mange følte sig tilfredsstillede ved disse Tanker, fordi de manglede Evnen eller Viljen til at tænke disse Tanker ud i deres Konsekvenser. Andre følte disse Vanskeligheder og forstod, at her maatte der af Hensyn til deres Samvittigheds Krav og deres Sjæls Higen og Fred finde et Opgør og en Klaring Sted. Skød de dette Krav fra sig, var det deres aandelige Liv om at gøre. Uden dette Opgør var alt aandeligt talt tabt for dem. De følte under disse Forhold deres aandelige Liv lagt i Lænker og dømt til Døden. Man var ufri og bunden, fordi man følte sig i en pinlig Stilling til Virkeligheden.

Meget af den stadig paany opdukkende Uvilje over for den kirkelige Dogmebygning maa og kan kun forstaaes ud fra denne

indre Kamp for at komme i Overensstemmelse med Virkeligheden som en ogsaa for Tanken frigørende Sandhed.

Sandheden vil altid godtgøre sig ved sin egen Klarhed; den viser sig i Reglen at være simpel og ligetil. Naar man nodes til at tage sin Tilflugt til mere eller mindre kunstfærdige og spidsfindige Forklaringer for at forklare og forsvare en formentlig Sandhed, giver man derved til Kende, at denne er af en ret tvivlsom Beskaffenhed. Vi kan nemlig ikke opgve Jesu Hævdelse af Sandheden som en frigørende Magt.

Vi ser derfor ogsaa, at det Billede, Jesus giver os af Gud og hans Krav til os, er simpelt, enkelt og ligetil: Gud er alle Menneskers Fader. En Fader tørster efter sine Børns Kærlighed og Tillid og glæder sig over, at der er Forstaaelse og Kærlighed mellem Børnene indbyrdes. Derfor betoner Jesus: Elsk Gud over alt, og elsk din Næste lige saa højt, som du elsker dig selv. Handl mod din Næste saaledes, som du ønsker at blive behandlet af ham. Det rette Forhold til Gud afhænger ikke af Tilslutning til visse Meninger, Overholdelse af visse Ceremonier, bestemte formulerede Tiltaleformer og Bønner eller bestemte Tilbedelsessteder, men af Hjertets uskromtede Hengivelse til Gud i Kærlighed, Tillid og Lydighed. Gud bryder sig ikke om, at Mennesker hylder og lyder ham paa blot udvortes Vis, men tørster efter en Tilbedelse i Aand og Sandhed fra Hjertets dybeste Grund.

Disse simple og jævne Sandheder bøjer Menneskene sig for; thi deres Samvittighed og inderste Sjæleliv vidner med, giver Medhold. De kunstlede »Sandheder« vækker derimod Tvivl, Modsigelse, Strid og Uenighed; thi man staar ikke over for det ubetinget selvfølgelige, som alle maa bøje sig for. Tværtimod søger man — enhver paa sin Maade — at opstille Forklaringer og Begrundelser, i Reglen mere prægede af spidsfindig Opfindsomhed end af Simpelhed.

Vi finder, at den Gud, Jesus har aabenbaret for os og vil føre os hen til, er en fornuftig Gud. Der er Mening i hans Krav til Menneskene, Mening i hans Love, hans Straffe og Belønninger. Vi aner, at hvis vi bliver Jesu Disciple og følger hans Vejledning, vil vi begynde at forstaa og kende vor Fader, saaledes som han virkelig er, og føle os som hans tillidsfulde, frie og frimodige Børn. Jesus Kristus vil frigøre os for alle hæmmende og snærende Baand ved at føre os ind i den frigørende Sandhed, Virkeligheden om Gud. Denne Erkendelse gør os frie i vort Tankeliv. Og saafremt vi følger Jesu Vejledning med Hensyn

til Guds Krav til os og indretter vort Liv derefter, vil vi ogsaa erfare, at vort Viljeliv bliver frit. Vi erfarer den Virkelighed Maal skal naas, og ved, at det kan naas ved hans Hjælp. En stor Oplevelse at erfare, at der er sat os et stort Maal, og at Gud som vor Fader vil hjælpe os til Virkeliggørelse af det.

At ville Sandheden og leve sig ind i Sandheden fører til dybere Sandhedserkendelse. At undslaa sig for denne Indlevelse bære Sandhedserkendelse — hvad enten det nu sker af i og Oplevelse af Sandheden — hvad enten det nu sker af i og Oplevelse eller af Mangel paa Troens Vovemod til at vove Magelighed eller af andre Grunde — fører til, sig bort fra de gangse Veje eller af andre Grunde — fører til, at man bliver bundet og ufri, afhængig af det en Gang vedtaget og anerkendte, af andres Meninger og Dommene osv. De søgte Udveje bliver lige saa mange Afveje og Snarer.

Gennem sin Aand og vor Samvittighed vil Gud føre os ind i en steds dybere Forstaaelse og selvindlysende, er det dog saaledes, at vi ikke paa en Gang er i Stand til at rumme hele Sandheden. Derfor opdrages vi gennem Lydighed mod Sandheden til en steds dybere og dybere, videre og videre Forstaaelse og Tilgængelse af den. Steds ny Sider af den dukker op for os. Vi gaar frem fra Klarhed til Klarhed. Som i den fysiske Verden et til svagt Lys tilpasset Øje lidt efter lidt maa vænne sig til Solens stærke Lys, saaledes gaar det ogsaa i den aandelige Verden med Hensyn til Sandheden.

Gud har ikke overladt Opdragelsen af sine Børn til de i Bøger nedskrevne Ord eller til de af et eller andet Kirkesamfund antagne Læresætninger. Gud opdrager ogsaa gennem Aanden og Samvittigheden. Mange føler det som noget usikkert at betros sig til Sandhedens Aand. Man taler meget om Aandens Vejledning, men har i Virkeligheden grumme lille Tillid til den. »Nej, maa jeg saa bede om et Skriftord eller et Paveord eller en ordret formuleret Trosbekendelse,« tænker mange. Man glemmer, at Skriftord og Trosbekendelser er bleven fortolkede paa mangfoldige Maader, hvor den ene Forklaring ofte staar i stærk Modsigelse til den anden. Man lader den Mulighed ude af Betragtning, at en Pave — hvad enten det er en romersk eller en protestantisk — selv kan være forkert orienteret, og i saa Fald maa man spørge med Jesus Kristus: Mon en blind kan lede en blind? Udsætter man sig da ikke for den Risiko, at de begge falder i Graven?

Kan et Menneske da ikke tage fejl med Hensyn til Sam-

vittighedens og Aandens Vejledning? spørger en og anden bekympret og ængstelig. Der svarer: Som de mange forkellige, ofte indbyrdes meget afvigende, Meninger om og Fortolkninger af Skriftord og Trosbekendelser viser, at der gives mange urigtige Forklaringer og megen urigtig Forstaaelse af disse, og som et Menneske kan høre forkert med sit legemlige Øre, saaledes kan man ogsaa høre forkert med sit aandelige Øre, naar Aanden og Samvittigheden taler til os. Men denne Mulighed for Fejltagelse rummer næppe saa mange Farer som de ovenfor nævnte. »Gud lader det lykkes for de oprigtige« (Ordsprog 2, 7 efter Luthers Oversættelse). Et Kompass kan maaske ved stærk Søgang for et Øjeblik komme ud af sin rette Stilling; men saa snart det sker, vil en usynlig Kraft atter straks drage Kompassnaalen ind i den rigtige Retning. Saaledes vil ogsaa den usynlige, men virkelige Aandskraft fra Gud steds gøre sig gældende og give de oprigtige Mennesker den rigtige Retning.

Vil man have sin Sandhedssans udviklet og sin Frihedstrang tilfredsstillet, maa man have noget af Troens Vovemod. Man maa som Sandhedens begejstrede Tilhænger vove sig ud paa Virkelighedens store Hav, hvor man — frigjort for al Autoritet, fra Pave, Skrift og formulerede Bekendelser — ene og alene har Gud og hans Aands Vejledning at stole paa. Ene med Gud paa dette Hav vil man føle sig som den frie Fugl, der holdes oppe og bæres af Guds egen Kraft og ledes trygt og sikkert fremad mod vor Faders store og herlige Sandhedsrige.

»Alt som vi gaa,
vi dog af Gud oplæres
til at forstaa,
vi hæves og vi bæres
i Ledebaand
af Livets Aand
og af vor Faders Engleskare.«

(Salmer: 243. 517—105. 474).

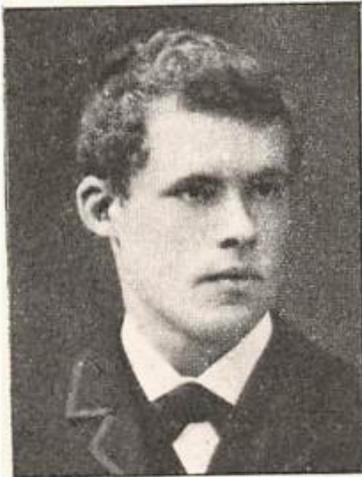

I et av Inger Agerskovs fotoalbum, fant jeg disse fotografiene fra et besøk hos Wemmelund i Buerup, 23. juli 1919. Ifølge Frk Agerskovs notat i albumet, er dette personene på bildet: Fra venstre, Frk de Harré, Gerda Schrader, Inger Agerskov, Frk. Krogh, Pastor Wemmelund, Frk. Wemmelund og i forgrunnen, faster Henny og Fru Hasslund. Under ses Wemmelund med sine høner og kyllinger. Foto: Privat.

Biografi om sognepræst og forfatter Frederik Louis Jensen Østrup, 1862-1959.

Biografien er hentet fra websiden til Sædder Kirke, der Østrup var sognepræst 1900-1907.

ØSTRUP, Frederik Louis Jensen
(*Frederiksborg lærde Skole*),
Præst,

Søn af Peter Jensen og Hustru Anna
Sophie Peterline
f. Nielsen, født i
Fredensborg 2.
Oktober 1862,
cand. theol. 1887,
Kateket ved Hel-
ligaandskirken i

København 1887—89, Præst paa Læsø
1892—95, Dr. phil. 1897 (Disputats: Et
psykologisk Bidrag til en Lære om
Selvopdragelse), Sognepræst i Sædder
1900. Har udgivet flere opbyggelige
Skrifter.

Slik ble F. L. Østrup presentert i boken om studentene ved Frederiksborg lærde skole. Han ble student i 1881.

Født i 1862 i Fredensborg. Forældrene var forstfunktionær P. L. Jensen og Ane Sophie Peterline Nielsen. Som et kuriosum kan nævnes, at grevinde Danner var blandt fadderne ved Østrups dåb. Han tog navnet Østrup i 1884 og blev cand. theol. i 1887. Derefter var Østrup kateket ved Helligåndskirken i København 1887-89, men tog sin afsked, da han følte sig for ung til præstegerningen.

I 1891 fik han universitetets guldmedalje for en filosofisk afhandling om almene love for opdragelsen, som lader sig udlede af den nyere psykologi og etik. I årene 1892-95 var Østrup kst. sognepræst på Læsø, hvor han var enepæst i 3½ år. Her mødte han stærke Indre missionske kredse, som han dog ikke kunne slutte sig til. En afhandling med titlen: "Et psykologisk Bidrag til en Lære om Selvopdragelse" gjorde ham i 1897 til dr. phil. Derefter fortsatte han i årene 1898-99 studierne i Jena, London, Paris og Italien og var senere i udlandet adskillige gange.

På Morten Pontoppidans tilskyndelse søgte han atter tilbage til præstegerningen og blev d. 7/8 1900 sognepræst i Sædder. Han var en betydelig og særpræget prædikant, men faldt vel aldrig helt til i dette landsogn, hvor han kun samlede en beskednen menighed i kirken og havde

svært ved at komme på talefod med befolkningen. Hans salmevalg var i nogen grad fremmed for menigheden, og kirkesangeren døjede med at få lært de lange og tunge salmer udenad hver lørdag. Det var nemlig nødvendigt, fordi han samtidig spillede orgel. Efter henstilling fra en del af menigheden gav Østrup tilladelse til, at man enkelte gange fik andre præster til at forrette gudstjenesten. Tillige var Østrup ikke interesseret i at drive præstegårdens landbrug, så jorden blev bortforpagtet og besætning og inventar solgt ved aktion.

Østrup flyttede i 1907 til Århus, hvor han blev sognepræst ved Vor Frue Kirke. Han betegnes her som den lærde og tilsyneladende noget tørre præst, som heller ikke her nåede at samle en særlig stor menighed i kirken, skønt han var en betydelig prædikant. Han var tænkeren og filosofen på prædikestolen.

Læge Aggerbo, Århus skriver i D.P.o.S.: *"Man forstod vel knapt i Århus denne særprægede præst, der kaldte til tilegnelse af evangeliet uden nogen dogmetvang og stadig understregende, at frelse og tro ikke er ensbetydende med frelse gennem bestemte trosmeninger, men menigheden skal forstå, at dogmet er udtryk for, hvad kirken ved om Guds kærlighed, "en fortøttet form for lovsang"*. Østrup samlede en mindre del af menigheden til bibellæsning.

I 1919 giftede han sig med den 27 år yngre Ebba Siersted, f. 1889 i Kellerup. Hendes forældre var herredsfoged i Hammerum herred og byfoged i Herning Chr. Siersted og Dorthea Henriette Louise Lillienkjold. Efter 16 års præstegering i Århus ønskede Østrup at komme til et mindre præsteembede for at få mere tid til sine studier og blev sognepræst i Horne på Sydfoyn 1923-32. I disse år fik Grundtvigs tanker og Karl Barts teologi en voksende betydning for ham. Videre ud blev Østrup kendt for sine mange kristelige skrifter og radioforedrag.

Foruden sin præstegering virkede han som censor ved skolelærereksamen 1892-97 og 1924-36, var privatdocent ved pastoralseminariet 1898-99 og lærer ved Århus Kvindeseminarium 1915-17. Han blev i 1932 ridder af Dannebrog.

F. L. Østrup fik sin første ansettelse som sognepræst i Sædder kirke i Køge, som hørte til bispedømmet i Roskilde. Til højre ses altertavlen som ble restaurert i 2007. Begge fotos fra internett.

F. L. Østrups anmeldelse av Knud Brønnums bok «Sandheden om Døden» i Aarhus Amtstidende 6. november 1926.

(Dessverre mangler det noen ord her og der fordi avisartikkelen som jeg har fått tak i, har noen bretter, og den nederste linjen ikke har kommet med i alle spaltene. Der noen av ordene står i parentes, er det jeg som har kommet med forslag, for å forsøke å gjøre teksten meningsfull).

Arkitekt Brønnum har skrevet som motto for sin bog: Døden er for Menneskene en Fjende; den burde være en Ven. Det giver Lyst til at læse bogen thi begge Sætninger er jo sande. Døden burde jo for kristne være en Ven, ligesom den var det for Stafanus, da hans Ansigt forklaredes ved, at han saa ind igennem Dødens Port, hvad der ventede ham paa den anden Side. Og dog er det helt sjældent at træffe kristne for hvem Døden virkelig er en Ven. Det kan ske, og hvor befinder man sig vel i saadanne (omgivelser der får) en til at overvinde den lønlige Frygt der maaske er i ens hjerte. Og først naar den er overvunden, har livets Gave sin fulde Verdi.

Hvordan vil nu Forfatteren gøre Døden fra fiende til Ven? Vi vil (anta at de der trygt) hvilede i Troen paa Kærligheden beviste deres Tro netop derved, at den duede. Maaske vil alt for meget Reflekterer over Troens Virkelighed, i Stedet for at Tro til. Man kan slet ikke prøve og bedømme Troen bortset fra denne (udfordring). Det er kun den Troens Prøve, at den griber fast om denne.

Hvad mere gik saa Forfatterens Trøsteord ud paa? Han siger vel paa dette Sted, at der findes intet Helvede, ingen Fortabelse. Dog andet Steds taler han om den absolutte Død, som den Sjæl hjemfalder til, som bestemt ønsker sig fri for Livets Gave. Og Kirken taler jo heller ikke om nogen Fortabelse uden den der er følgen af den enkeltes frie Viljes bevidste Valg. Saa det ses ikke, at Forskellen mellem hans og kirkens Tale her er saa meget stor.

Men saa kommer der ganske vist noget hvorom der i vor Kirke slet ikke siges eller vides. Forfatteren taler om et nyt Jordeliv, hvorover Vejen gaar frem mod Faderhjemmet. Denne tanke om Reinkarnation spiller en særdeles stor Rolle i hele Bogen. Hvorfra har han den vel?

Lad os høre lidt om baade hvorfra han har den og forøvrigt hele Bogen. Han har det alt sammen fra den mærkelige, for 6 aar siden udkomne Værk "Vandrer mod Lyset" af Fru Johanne Agerskov, der dog i Forordet siger, at hun har modtaget det alt fra den oversanselige Verden, og at hun ikke selv har lagt det mindste til eller trukket det mindste fra. Det er et imponerende stort religionshistorisk Værk, som en ny Bibel, og man hensættes under læsning deraf i større og større Forundring. Man vil jo begynde med at formode, at Fru Agerskov, naturligvis uden selv at vide det, har spundet det alt ut af sig selv, hentet det frem fra Underbevidsthedens skjulte Oplagsrum. Men al denne Viden, al denne Dybsindighed, al denne Fagkundskab, baade paa matematisk og fysisk Omraade, hvor er det muligt, at noget menneske skulde eje den eller kunde finde paa den? Vi finder at det her foreligger et stort og interessant Problem, og at det ikke var for meget, Psykologien eller hvilken anden Videnskab der følte sig kaldet, mobiliserede sin bedste Kraft, paa at løse det. At affærdige det hele som

forartlede Indbildninger og som kan fremme Følelsen af at de, der har gaaet forut, ikke er langt borte, og styrke Trofastheden mod dem.

Kirken vil altsaa nok kappes med Brønnum om at gøre (troen overbevisende, og ikke har) den forsømt noget vil den gerne lade sig sige.

Forøvrigt findes der i hans Bog en fantasirig Fremstilling af Jordens og Menneskehedens Tilblivelseshistorie. Menneskeheden er fremgaaet af en Skabelse, der skyldes Guds "ældste faldne Børn", og igennem denne Skabelse blev den hele Menneskehed undergivet Synden og Døden fordi "de ældste" handlede imod Guds Vilje. Om der er større religiøs Værdi i dette end i Bibelens mere kortfattede, at Gud har skabt Himlen og Joden med samt Menneskene hvorefter disse misbrugte deres Frihed og syndede, skal vi ikke her søge at afgøre.

Ogsaa faar vi at vide, at Djævelen har omvendt sig, og vi skal tilgive ham det onde, han har forvoldt os. Hvad vi saa meget lettere kan, som det egentlig er ham, der nu for at sone sin Synd under Englenavnet Ardor har givet os Hovedparten af disse ny Aabenbarelses. Hvilken religiøs Værdi der muligens kan være i dette, skal vi ogsaa her være usagt.

F. L. Østrup.

Hvorfor har jeg med en presentasjon av sogneprest og forfatter F. L. Østrup i en bok hvor jeg presenterer de første Vandrer mod Lyset-pionerene, vil kanskje noen spørre om. Svaret på det er ganske enkelt. Selv om Østrup aldri sluttet seg hundre prosent til VmLs budskap og aldri erklærte seg som VmL-tilhenger, bidro han på mange måter til å gjøre VmL kjent gjennom flere omtaler i de danske avisene, der han var temmelig nøytral til verket, selv om han ikke tilsluttet seg det 100%.

Og som Læge Aggerbo, Århus skrev i D.P.o.S.: *"Man forstod vel knapt i Århus denne særprægede præst, der kaldte til tilegnelse af evangeliet uden nogen dogmetvang og stadig understregende, at frelse og tro ikke er ensbetydende med frelse gennem bestemte trosmeninger, men menigheden skal forstå, at dogmet er udtryk for, hvad kirken ved om Guds kærlighed, "en fortættet form for lovsang"*.

Dette var akkurat det samme budskapet sogneprest P. M. Wemmelund forkynte til sin menighet, og skal vi dømme etter omtalen av ham, nådde han frem til sin menighet med dette budskapet. Og ut fra det jeg har lest av korrespondansen mellom Østrup og Chr. Jørgensen sluttet Østrup seg mer og mer til VmL i forståelse, og var en stor beundrer av Johanne og Michael Agerskov. Han var overbevist om at ekteparet Agerskov ikke selv hadde forfattet verkene, men at de var helt ærlige om at de hadde mottatt dem gjennom intuitiv tankeoverføring fra oversanselig side.

Østrup var nok like mye filosof, psykolog og pedagog som han var prest, og det preget hele hans virksomhet. Som det fortelles i biografien fra Sædder kirke, trakk han seg en periode bort fra prestegjeringen fordi han var i tvil om det var den han ønsket som sin livsbane, og etter å ha vært sogneprest i Vor Frue Kirke i en del år, skiftet han til en mindre menighet i Horne, for å få bedre tid til sine studier. Han var i den perioden også medredaktør av det kristne tidsskriftet «Våbenhuset», og de tok inn en artikkel i 1949 av psykiater Ib Ostfeldt, som mente han kunne føre beviser for at Johanne Agerskov led av parafreni, en form for schizofreni. Men tidsskriftet tok samtidig inn et svar fra Christian Jørgensen, der han på en

meget overbevisende måte tilbakeviste alle påstandene om eventuell psykisk sykdom på en meget overbevisende måte. Østrup og Jørgensen utviklet med årene et meget nært vennskap.

Overpostinspektør i Haderslev, hvor han ogsaa var Medlem af Byraadet, men blev forflyttet til Aarhus ved Embedsledighed 1. Juni 1924, samtidig med, at Embedet i Haderslev blev nedlagt.

Skildringen af den besværlige Overgangstid viser os, hvilke Vanskeligheder de danske Postmænd havde at kæmpe med, og hvorledes de overvandt dem paa den smukkeste Maade, hvilket forøvrigt er sagt og anerkendt fra mange Sider. Men vi skal ikke her give os af med Referater. Nogle kan maaske mene, at Forfatteren hist og her ser ensidigt paa Tingene, men hvilken Skribent gør vel ikke det, naar det kommer til politiske Forhold, og det skal i hvert Fald siges, at Jacob Andersen ikke er bange for at sige ogsaa sit eget Parti nogle drøje Sandheder.

Fornøjelig Fortæller, som Overpostinspektør Jacob Andersen er personlig, saaledes er han det ogsaa i sit Forfatterskab. »Fra Hovedstaden til den ny Grænse« er saare læseværdig for Folk baade i og udenfor Postetaten. Naar først man faar begyndt paa den, lægger man den ikke fra sig, før den er læst til Ende. Og vi er sikker paa, at den nok skal blive læst i vide Kredse baade syd og nord for den gamle Grænse.

— v.

Knud Brønnum:
Sandheden om Døden.

77 Sider. Hagerups Forlag. 1920.

Arkitekt Brønnum har skrevet som Motto for sin Bog: Døden er for Menneskene en Fjende; den burde være en Ven. Det giver Lyst til at læse Bogen, thi begge Sætninger er jo sande. Døden burde jo for kristne være en Ven, ligesom den var det for Stefanus, da hans Ansigt forklaredes ved, at han saa ind igennem Dødens Port, hvad der ventede ham paa den anden Side. Og dog er det helt sjældent at træffe kristne, for hvem Døden virkelig er en Ven. Det kan ske, og hvor befinder man sig saa ikke vel i saadanne

en til at overvinde den lønlige Frygt, der maaske er i ens Hjerte. Og først naar den er overvunden, faar Livets Gave sin fulde Værdi.

Hvordan vil nu Forfatteren gøre Døden fra Fjende til Ven? Vi vil

hvilede i Troen paa Kærligheden, beviste deres Tro netop derved, at den duede. Maaske vi alt for meget reflekterer over Troens Rigtighed, i Stedet for at tro til. Man kan slet ikke prøve og bedømme Troen, bortset fra dens Gæstgæd. Der er kun en Troens Prøve, at den griber fast om, denne.

Hvad mere gik saa Forfatterens Trøsteord ud paa? Han siger vel paa dette Sted, at der findes intet Helvede, ingen Fortabelse. Dog, andet Steds taler han om den absolute Død, som den Sjæl hjemfalder til, som bestemt ønsker sig fri for Livets Gave. Og Kirken taler jo heller ikke om nogen Fortabelse uden den, der er Følgen af Menneskets egen frie Viljes bevidste Valg. Saa det ses ikke, at Forskellen mellem hans og Kirkens Tale her er saa meget stor.

Men saa kommer der ganske vist noget, hvorom der i vor Kirke slet intet siges eller vides. Forfatteren taler om et nyt Jordeliv, hvorover Vejen gaar frem mod Faderhjemmet. Denne Tanke om Reinkarnation spiller en særdeles stor Rolle i hele Bogen. Hvorfor har han den vel?

Lad os her høre lidt om, hvorfra han baade har den og forøvrigt hele Bogen. Han har det alt sammen fra det mærkelige, for 6 Aar siden udkomne Værk »Vandrer mod Lyset« af Fru Johanne Agerskov, der dog i Forordet siger, at hun har modtaget det alt fra en oversanselig Verden, og at hun ikke selv har lagt det mindste til eller trukket det mindste fra. Det er et imponerende stort religionsfilosofisk Værk, som en ny Bibel, og man hensættes under Læsningen deraf i større og større Forundring. Man vil jo begynde med at formode, at Fru Agerskov, naturligvis uden selv at vide det, har spundet det alt ud af sig selv, hentet det frem fra Underbevidsthedens skjulte Op-lagsrum. Men al denne Viden, al denne Dybsindighed, al denne Fagkundskab baade paa fysisk og tematisk Omraade, hvor er det muligt, at noget Menneske skulde eje den eller kunne finde paa den?

Vi vil sige, at den har forvundet et stort og særdeles interessant Problem, og at det ikke var for meget, Psykologien eller, hvilken anden Videnskab der følte sig kaldet, mobiliserede sin bedste Kraft paa at løse det. At afdæmme det hele

som kan fremme Følelsen af, at de, som er gaaet forud, ikke er langt borte, og styrke Trofastheden mod dem.

Kirken vil altsaa dog nok kappes med Brønnum om at gøre den forsømt noget, vil den gerne lade sig sige.

Forøvrigt findes der i hans Bog en fantasirig Fremstilling af Jordens og Menneskehedens Tilblivelseshistorie. Menneskeheden er fremgaaet af en Skabelse, der skyldes Guds »ældste faldne Born«, og igennem denne Skabelse blev den hele Menneskehed undergivet Synden og Døden, fordi »de ældste« handlede imod Guds Vilje. Om der er større religiøs Værdi i dette end i Bibelens mere kortfattede, at Gud har skabt Himlen og Jorden med samt Menneskene, hvorefter disse misbrugte deres Frihed og syndede, skal vi ikke her søge at afgøre.

Ogsaa faar vi at vide, at Djævelen har omvendt sig, og vi skal tilgive ham det onde, han har forvoldt os. Hvad vi saa meget lettere kan, som det egentlig ham; der nu for at sone sin Synd under Englenavnet Ardor har givet os Hovedparten af disse ny Aabenbarelser. Hvilken religiøs Værdi der muligen kan være i dette, skal vi ogsaa her lade være usagt.

F. L. Østrup.

—

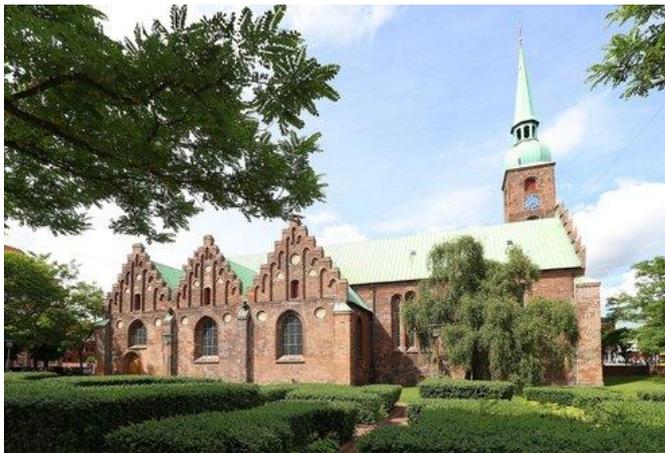
Højskolen og de Arbejdsløse.

Vinteren stunder nu til. Arbejdet hører op for mange. Der melder sig saa det Spørgsmaal for en Del unge Mænd: Hvorledes skal jeg nu faa noget godt ud af en ond Tid? Til saadanne vil vi sige: Tag en Tur paa Højskolen! Saa kommer der noget godt ud af noget ondt. Paa Højskolen kan læres mange Ting, som siden kan komme til Nytte. Er du Landmand, kan du faa Undervisning i Husdyrbrug, Planteavl, Landbrugsregnskab m. m. Du kan lære at blive Kontrolassistent. Du kan ogsaa lære Skid, hvis du hellere vil det. Desuden faar du Del i den almindelige Højskoleundervisning, hvortil hører Dansk, Regning, Historie, Samfundslære osv. Er du Medlem af en Arbejdsløshedskasse, kan du bruge din Understøttelse

F. L. Østrups Anmeldelse av Knud Brønnums bok «Sandheden om Døden» i Aarhus Amtstidene 6. november 1926. Dessverre er artikkelen kuttet nederst og har noen bretter som gjøre at ikke hele teksten er leselig.

Tre fotografier av F. L. Østrup, 1862-1959, forfatter, filosof og sogneprest. Alle tre bildene er bearbejdet med moderne billedteknologi for å forbedre kvaliteten. De to første portrettene er ifra studentboken fra Frederiksborg lærde skole, det siste er fra Det Kongelige Bibliotek i København.

Østrup flyttet i 1907 til Århus, hvor han blev sogneprest ved Vor Frue Kirke. Her forble han i 16 år, inntil han forflyttet seg til et langt mindre presteembete i Horne i Syd-Fyn 1923-1932. Over ses to bilder fra Vor Frue Kirke, utvendig eksteriør, samt altertavlen. Begge fotos fra internett.

Horne prestegård, som var Østrups og hans hustrus bolig i de årene han var sogneprest i Horne Kirke, 1923-1932. Østrup giftet seg i 1919 med den 27 år yngre Ebba Siersted, f. 1889 i Kellerup. Foto fra internett.

Kronikk om «Vandrer mod Lyset» av sogneprest dr. phil. F. L. Østrup i Aalborg Stiftstidende 2. april 1944.

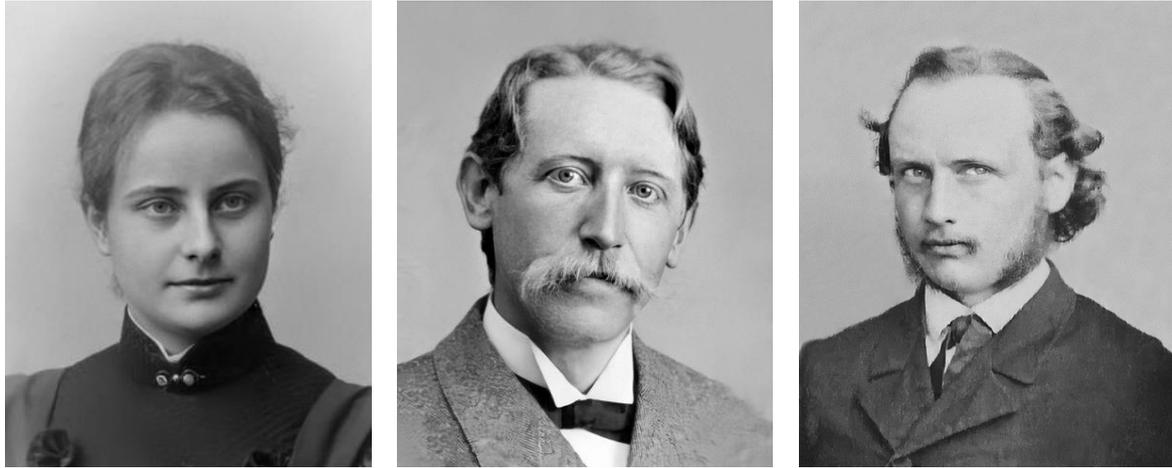
I visse Krese har nogle Skrifter, der foregiver at være aabenbaret, vundet ikke så lidt Udbredelse. Tidligere sogneprest i Aarhus og Horne, Dr. phil F. L. Østrup behandler i Kroniken Skrifternes besynderlige Indhold, der har grebet Sinderne saa sterkt, at Mennesker der er paavirket af det, mødes til regelmæssige Gudstjenester.

I 1915 udkom paa Hagerups Forlag en Digtsamling kaldet "Hilsen til Danmark", udgivet af cand. mag. Michael Agerskov. I Forordet erklæredes de 15 Digte at være fremkommet ad mediumistisk Vej med Fru Johanne Agerskov, født Malling-Hansen, som Mellemlid. Som de egentlige Forfattere nævnes 15 forlængst afdøde Digtere fra Guldalderiden: Grundtvig, Paludan-Møller, Chr. Winther, Kaalund, H. C. Andersen og flere.

Denne angivelse af Forfatterskabet, ble af Offentligheden opfattet som en spøg. Thi skulde den tages for fuldt Alvor, forelaa her den største Begivenhed siden Kristi fødsel, og det forekom alle for usandsynligt. Man nøjedes med at bedømme, hvor godt de nævnte Digtere var efterlignet, og bogen blev hurtigt glemt. Men det var i Virkeligheden fra deres Side, som havde sendt Bogen ud, alt andet end en Spøg. For et par Aar siden udsendtes "Et aabent Brev til literaturkyndige Mænd", hvoraf det fremgaar, i hvor høj Grad det var ramme Alvor. Brevet indeholder en ved Fru Agerskov formidlet Tale af "En af Menneskehedens aandelige Ledere". I det Hinsides hvori denne bebrejder dem, som havde faaet Bogen i Hænde, deres Mangel paa Forståelse, og deres Ligegyldighed. Det var ifølge Gud egen Vilje Digtene var blevet til. Ja, Gud havde endog selv opgivet hver enkelt af forfatterne det Emne, der skulle ligge til Grund for hans Digt. Under store Forventninger var Gaven blevet skænket Menneskene, men disse havde ringeagtet den og tiet den ihjel. Og derved havde en ny, langt større gave truffet det danske Folk uforberedt.

F. L. Østrup trakk seg etter hver tilbake til et mindre presteembede, og avsluttet sin prestekarriere som sogneprest i Horne kirke i Faaberg. Her tjenestegjorde han fra 1923 til 1932. Deretter viet han sin tid til studier, sitt forfatterskap og var bl. a. medredaktør av det kristne tidsskriftet, Våbenhuset. Foto fra arkiv.dk.

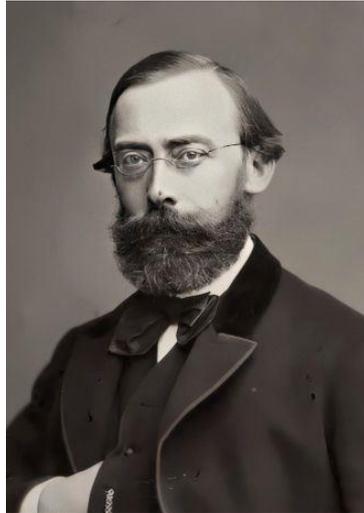
Fra venstre: Johanne Agerskov, 1873-1946, et gudbenådet medium med helt usedvanlige evner til å motta budskaper fra den oversanselige verden. I midten: Fru Agerskovs ektemann, Michael Agerskov, 1870-1933. Han hadde også mediumistiske evner, og sto som utgiver av alle ekteparets bøker. Agerskov jobbet som lektor og sensor ved lærerutdanningen i Danmark og hadde også sitt eget forfatterskap. Til høyre: Johannes far, Rasmus Malling-Hansen, 1835-1890. Malling-Hansen var kjent som forstander og prest ved Døvstummeinstituttet i København, og som oppfinner og naturvitenskapelig forsker. Det var han som ledet datterens arbeid i den oversanselige verden. Alle bildene er fra familiens private samling, og de er forbedret ved hjelp av moderne, elektronisk fototeknikk.

Denne større Gave var "Vandrer mod Lyset", der 1920 kom til at foreligge som en omfangsrig Bog, ligeledes fremkommet ved den oversanselige Verdens Meddelelser til Fru Agerskov, der på den forreste Side erklærer at hun hverken har lagt noget til eller trukket noget fra men kun gengivet, hvad der blev hende meddelt. Som Værkets Hovedformaal Nævnes, at det vil klarlægge for menneskene deres Oprindelse og Guds Forhold til dem og meddele Jesu sande Lære befriet for Aarhundreders Tildigtninger og Forvanskninger. Det er en ny Religion, der her forkyndes, det, der er blevet tilbage af Kristendommen er såre lidet.

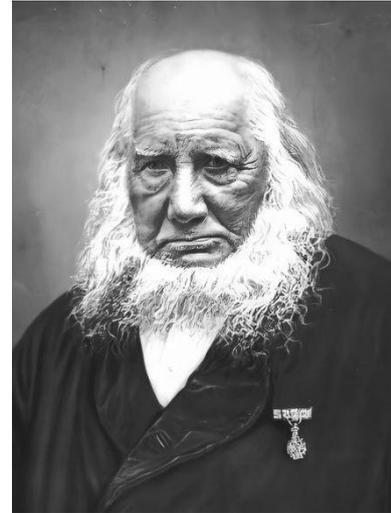
Der begyndes ikke med Verdens Skabelse i Tiden men med Evigheden. "Fra Evighed af var Mørket overalt. I Mørket var Lyset; I Lyset var Tanken og Viljen. Ukendte Evigheder svandt, Tanken og Viljen forenedes, og da fremsteg af Lyset ved Tankeviljens Kraft en flammende Skikkelse, et aandelig Væsen: Gud". Og Gud skapte vel Verden, dog ikke Menneskene. Disse blev skabt af nogle af Guds Hjælpere, de saakaldte Ældste, imod hans vilje under Ledelse af den ældste iblandt dem, og det var selve Djævelen. Og Værket mislykkedes ganske. Det var kun nogle uhyggelige Menneskedyr de fik skabt. Men Gud ynkedes over disse Væsener og knyttede en Gnist af sit eget Væsen til dem. Og først derved blev de til Mennesker. Og disse skulde saa kæmpe sig ud af Mørket frem mod Gud og hans Rige. Foruden de oprørske Hjælpere, de Ældste, havde Gud ogsaa lydige Hjælpere, de Yngste, og disse blev Menneskenes Vejledere på den lange Bane der laa foran dem. Den ældste af disse Yngste var Jesus.

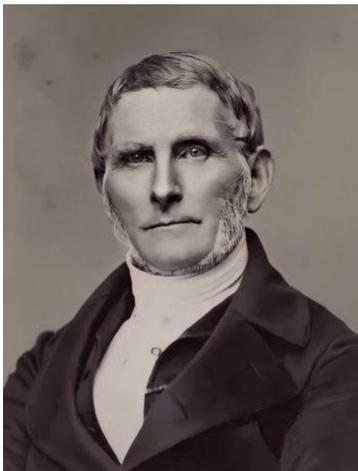
Chr. Winther, 1796-1876, fullt navn Rasmus Villads Christian Ferdinand Winther; lyriker, skribent, prosaforfatter og oversetter. Foto: DKB.

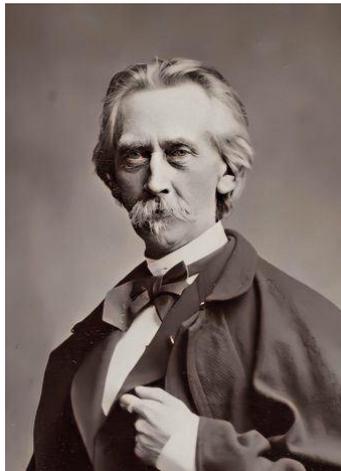
Christian Knud Frederik Molbech, 1821-1888), dansk forfatter. Hans hovedverk er den fine oversettelsen av Dantes Guddommelige komedie (1862). Foto: DKB.

Nikolai Frederik Severin Grundtvig, 1783-1872, dansk prest, forfatter, filosof, historiker, salmedikter, folkeopplyser og politiker. Foto: DKB.

Frederik Paludan-Müller, 1809-1876, dansk digter. Av sine nærmeste alltid kaldt Frits. Foto: DKB.

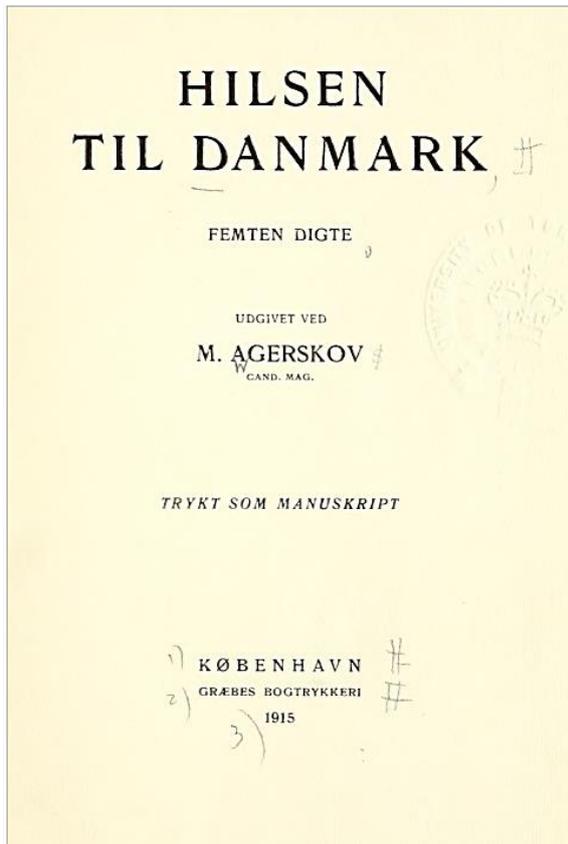
Hans Vilhelm Kaalund, 1818-1885, dansk dikter. Hadde læretid som billedhugger og maler, men hadde bedre evner som dikter. Foto: DKB.

Hans Christian Andersen, 1805-18 dansk forfatter og poet, mest kjent for sine kunsteventyr. Foto: DKB.

Denne Lære minder om Oldtidens Gnosticisme der mellem Gud og Skabningen anbragte en Demiurg eller Verdensopbygger, som kunde faa Skylden for alt det mangelfulde og onde. Og Gnostikerne talte også om den evige Strid mellem Lys og Mørke, den, som fortsættes i Menneskesjælene.

For øvrigt er Hovedlærdommen i "Vandrer mod Lyset", at Gud er den kærlige Fader, der paa Grund af sin Andel i Menneskene betragter dem som sine Børn. Hans Tilgivelse er dem altid rede, om end de selv maa bære Ansvaret for, hvad de gør, og selv udsone det onde de gør. "Mod alle viser han det samme Taalmod, den samme Barmhertighed; ikke for et eneste Menneske lukker han sit Hjerte eller stænger han Faderhjemmets Porte". Og han vil føre alle uden Undtagelse, enten Vejen bliver lang eller kort, til de himmelske Boligers herlige Maal. Men til den Lutring, som dertil er fornøden, slaar ét Menneskeliv ikke til. Der følger for os alle den ene Inkarnation efter den anden.

INDHOLD

	Side
N. F. S. Grundtvig: Hilsen til Danmark.....	11
Chr. K. F. Molbech: Livets Moder.....	17
St. St. Blicher: Heden.....	23
Chr. Wilster: Memento.....	26
Fr. Paludan-Müller: Caracalla.....	32
J. C. Hauch: Høsten.....	40
P. Martin Møller: Min Ungdom.....	42
E. Aarestrup: Ballade.....	46
Ludvig Bødcher: Amor.....	52
Chr. Winther: Kristen og Lise.....	56
H. V. Kaalund: Andegaarden.....	63
Chr. Richardt: Til Danmarks Kvinder.....	66
Henrik Hertz: Aarets Tider.....	70
H. C. Andersen: Fader vor.....	76
C. P. Ploug: Epilog.....	78

I 1916 utga Michael Agerskov det første av de «tre fruktene» som den oversanselige verden hadde varslet at Johanne Agerskov ville motta gjennom sin mediumitet. Den første «frukten» besto av 16 dikt som var skrevet av 16 diskarnerte av Danmarks kjente diktere fra det som kalles gullaldertiden. Ønsket fra oversanselig side, var at Danmarks offentlighet skulle forberedes på at livet etter døden er en realitet, og at det senere ville komme flere budskap.

Paafaldende er den Rolle, som Djævelen spiller i Bogen. Ikke nok med, at han, der kaldes med Navnet Ardor, er Menneskelegemets Skaber, idet Gud ikke har Ansvaret for "et saa ufuldstændig Skaberværk, en saa elendig Efterligning af Guds egne Skabninger", men det er ogsaa ham, der har givet Stødet til hele denne ny Aabenbaring. Han har nemlig, hvad der kommer såre overraskende, omvendt sig. Det er lykkedes Jesus at vinde sin ældste broder tilbage. Endog Tidspunktet derfor kan angives. Det var i 1912. "Bøjet i dyp Sorg og Anger fulgte Ardor med Jesus til den fælles Fader. Og i sin uendelige Kærlighed til den faldne Søn tilgav hans Fader ham fuldt og helt". Men som Bod blev det paalagt ham at gøre Menneskene

bekendt med alt, hvad han havde syndet imod dem. Stemrende dermed begynder "Vandrer mod Lyset" med disse ord: "Jeg, Ardor, er af den almægtige sendt til Eder for at besvare eders Spørgsmål; og derpaa følger en Tale af ham, fyldende 94 sider; den handler om Gud, Jesus, Englene og Kristendommens vildfarelser. Særdeles Vægt legges der paa, om Menneskene vil tilgive Ardor. Han ender selv sin Tale med å bede derom. Og atter og atter i det hele Værk, Gentages Tilskyndelsen dertil. Hvis Menneskene vil tilgive ham alt, hvad han har syndet imod dem, "da brister de Baand, der binder dem til de Forbandelser, han har udslynget imod dem, og de vil bedre formaa at overvinde det Mørke, der omgiver dem, og Lyset vil straaale renere og klarere over Jorden."

Der finnes en Vrimmel af baade historiske og naturvidenskabelige Oplysninger i Bogen.

De historiske afviger på afgørende Punkter fra den bibelske Historie. Vi faar saaledes at vide, at de fire Evangelier ikke er forfattet af Apostle, at Jesus ikke er født i Bethlehem, men i Nazareth, og at Beretningerne om Vismændene fra Østerland og at Flugten til Egypten er Legender. Fremdeles, at de ord, hvormed Jesus indstiftede Daaben, aldrig er blevet udtalt av ham, lige saa lidt som de Ord, hvormed han indstiftede Natverden. Jesu opstandelse og Pinseunderet benægtes. Dette blot for at nævne Eksempler. Saa der ses let at Kristendommen er undsagt, paa den mest afgjorte Maade. Andre steder i Bogen rettes der heftige Bebrejdelser mod Kirken for dens Hovedlærdome om Treenigheden, Jesu Guddommelighed og forsoningen.

De naturvidenskabelige Oplysninger i "Vandrer mod Lyset" er baade biologiske, fysiske og astronomiske. Tit er de af meget overraskende Art. Eksempelvis kan nævnes alt det meget, der fortælles om Sagnriket Atlantis. Her er nøjagtige Angivelser af, hvor i Atlanterhavet dette Ølandet laa, og Beretninger om Beboernes Politiske Forfatning, Næringsveje og Religion, ganske som en Rejsende var kommet tilbage fra dette Land, og nu fortalte om hvad han havde set. Ligeledes undres man over en Oplysning som denne: "Det ved Døden afkastede Hylster eller Isolationslag, som findes mellem Aand og Legeme, er af Klarsynede tit blevet forvekslet med afdøde Aander. Paa Steder hvor der findes store Mørkeophobninger, holder Hylstrene sig ofte i lange Tider, da de kun opløses og opsuges af Lyset; mange klarsynte har i Tidernes Løb set disse Hylstre, som bedst kan betegnes ved Benævnelsen Spøgelse".

"Vandrer mod Lyset" har blevet efterfulgt av endnu et Skrift, fremkommet paa lignende Maade, men af langst mindre Format: "Forsoningslæren og Genvejen". Det bestaar af tre Dele: og som de egentlige Ophavsmænd nævnes Paulus, Jesus og Jesuiterordenens Stifter Ignatius Loyola. Paulus har til Opgave at tilbagekalde den lære om Forsoningen, som han, i sit Livs Dage gik ind for. Jesus advarer Kirkens Ledere mod at ringeagte det Budskab, der er givet med "Vandrer mod Lyset". Nogle af dem siges endog før deres Jordeliv at have lovet den himmelske Fader at virke for dette Budskabs Udbredelse, saa at Ansvarer bliver dobbelt alvorligt, om de undlader det. Ignatius Loyola fortæller, at da Guds Tjener i sin Tid kom med Budskab til det Menneske, der skulle blive den jordiske Formidler for Meddelelserne, sagde han blandt andet til hende: "Tre gyldne Frugter vil falde i dit Skød; del disse Frugter med dine Medmennesker, men behold selv Kernerne". Og Frugterne forklares at være: "Hilsen til Danmark", "Vandrer mod Lyset" og "Forsoningslæren og Genvejen", medens Kernerne var

den aandelige Berigelse, der var vundet ved Samarbejdet, og Bevidstheden om, hvilket vidunderlig Maal der var naaet efter Aarmillioners Strid derfor.

*

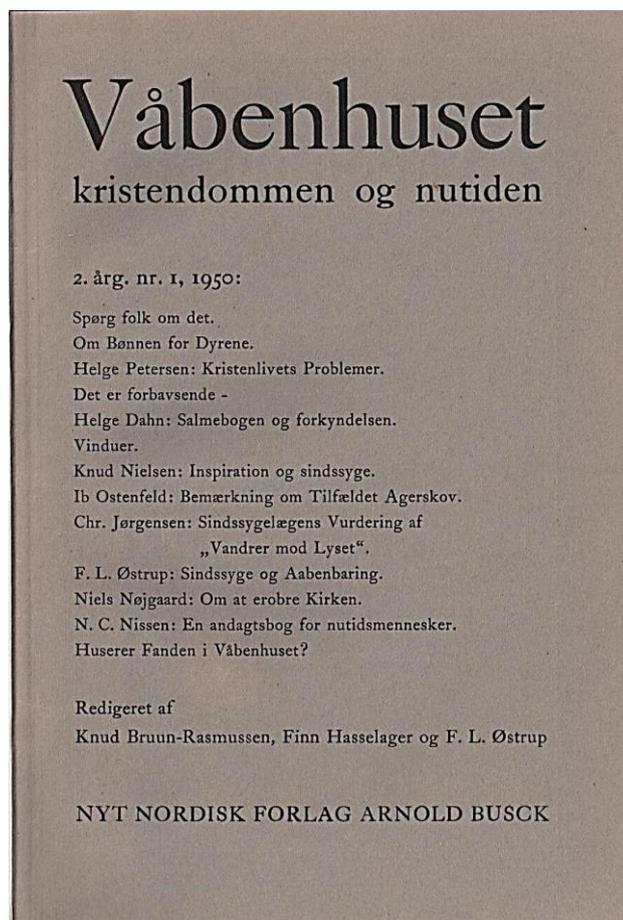

Horne prestegård, som var Østrups og hans hustrus bolig i de årene han var sogneprest i Horne Kirke, 1923-1932. Foto fra internett.

Der er ingen Tvivl om, at de, som har forelagt Offentligheden disse tre Bøger, selv er fuldt forvissede om, at der er aabenbaret Sandhed, der indeholdes i dem, og at Betydningen deraf matte være umaadelig verdensomvæltende. Ikke underlig at de derfor taler med en enestaaende Myndighed. Michael Agerskov skriver i et lille Skrift, "Nogle psykiske Oplevelser": "Med Hensyn til Kendskabet til den oversanselige Verden er min Hustru og jeg Ekspertter paa det Område; ingen af Jordens 18 hundre Millioner Mennesker har her større Viden en den, vi har; og lad mig tilføje, at de Oplysninger, der er givet i "Vandrer mod Lyset", er kun en del af den Viden, der er tilflydt os; vi har kendskab til mangt og meget, som ikke kan meddeles og heller ikke blive meddelt Menneskeheden gennem os." Og vi forstaar, at det maatte være dem en stor Sorg og Skuffelse, at Bøgerne vakte saa liden Opmærksomhed og knap blev nævnt, end si diskuteret i den førende Del af Pressen. Som en "Vaagn op, I, som sover!" udkom da ogsaa for et par Aar siden "Et aabent Fællesbrev til alle Landets Bisper", ligesom de tre andre Skrifter indgivet Fru Agerskov af en aandelig Leder i det hinsidige. Det indeholder en kraftig Formaning til ikke at være den ny Lærdom overhørig, "da Gud ellers ikke oftere vil kalde paa det danske Folk".

Vi vil indrømme, at der ved den Maade, hvorpaa de Bøger, vi her har omtalt, er blevet til, er noget gaadefuldt, ja noget for os med vort nuværende Kendskab til Sjælelivet uforklarlig. Vi tror nemlig Fru Agerskov, naar hun erklærer, at en stor Del af det der er blevet til ved hende, var hende selv absolut nyt. Men selv om vi ville ty til den Forklaring, at fremmede Intelligenser, de være jordiske eller himmelske, har været virksomme, saa følger jo paa ingen Maade deraf, at det de har indgivet hende, er sandhed. At Djævelen selv, om end som omvendt, har været den drivende Kraft, skal da ikke ligefrem styrke vor Tillid. Den, som er rodfæstet i den kristne Tro og elsker den og i den har alt hvad han behøver for at leve og dø rettelig, ham vil dette forekomme som et forunderlig Drømmespil.

F. L. Østrup

Etter at han avsluttet sin karriere i kirken, ble F. L. Østrup medredaktør i det kristne tidsskriftet «Våbenhuset». I 1950 publiserte tidsskriftet en svært kontorversiell artikkel av psykiateren Ib Ostfeld. Etter min mening var den svært spekulativ og konkluderte med at Johanne Agerskov led av en alvorlig psykisk lidelse. Heldigvis publiserte tidsskriftet samtidig en imøtegåelse fra Christian Jørgensen som etter min mening var svært overbevisende og avslørte at Ostfeld hadde misforstått svært mye. Bla annet påstå Ostfeld at navnet Ardor var et typisk tegn på sykелighet, mens virkeligheten var at Ardor var et navn som hadde en meget meningsfull betydning, det betyr ildfull.

SA: Det fremstår etter min mening med stor tydelighet, at F. L. Østrup har satt seg særdeles godt inn i alle Johanne og Michael Agerskovs utgivelser, og han viser stor forståelse for deres overbevisning om at alt det de formidler virkelig er sannheten slik den fremstilles av de oversanselige ånder. Selv om han delvis holder fast ved Kristendommen, vet vi fra omtaler av hans forkynnelse, at han selv var innforstått med at troen på kirkens dogmer på ingen måte kunne være avgjørende for om den enkeltes tro var sann, dyptfølt og ekte. Her sto han på samme standpunkt som sogneprest P. M. Wemmelund, som også hevdet at det var en enkeltes overbevisning og dybden i troen som måtte avgjøre troens verdi, og ikke om vedkommende

Psykiateren Ib Ostenfeld hevdet i en artikkel i «Våbenhuset» at Johanne Agerskov må ha lidd av en form for schizofreni. Han ble sterkt imøtegått av forfatter Christian Jørgensen. Foto fra internett.

sluttet seg til visse vedtatte dogmer og læresetninger. Østrup beundret Johanne Agerskov og uttalte seg i svært positive vendinger om henne. I sin selvbiografi gjengir Christian Jørgensen følgende uttalelse fra F. L. Østrup:

”Jeg tilstår gerne, at jeg ligesom De er fuld af forundring, over at et værk som ”Vandrer mod Lyset” har kunnet fremkomme, og fuld af beundring for fru Johanne Agerskov. Jeg har haft den begunstigeelse personlig at hilse på hende, og jeg glemmer ikke hendes skikkelse, hendes væsen, hendes øjne.”

Jeg synes hans omtaler og brev til f eks Chr. Jørgensen tyder på at han stadig nærmet seg en større og større forståelse for budskapet i VmL, og det kan ikke herske tvil om at han gjennom sine omtaler av VmL i danske aviser skaffet VmL publisitet blant den danske befolkning.

Jeg må dog tilstå at Østrup, i hvert fall i bokanmeldelsen av Knud Brønnums bok i 1926, avslører at han ikke fullt ut var i stand til å innse visse prinsipielle ulikheter mellom den tradisjonelle kristendommen og VmLs budskap. Han skriver følgende i 1926:

«Hvad mere gik saa Forfatterens Trøsteord ud paa? Han siger vel paa dette Sted, at der findes intet Helvede, ingen Fortabelse. Dog andet Steds taler han om den absolute Død, som den Sjæl hjemfalder til, som bestemt ønsker sig fri for Livets Gave. Og Kirken taler jo heller ikke om nogen Fortabelse uden den der er følgen af den enkeltes frie Viljes bevidste Valg. Saa det ses ikke, at Forskellen mellem hans og kirkens Tale her er saa meget stor.»

Dette utsagnet kan jo kanskje oppfattes som et forsøk fra Østrup på å vise en likhet mellom den tradisjonelle kristendommen og VmLs budskap, men han overser åpenbart den meget store prinsipielle forskjellen. VmL forteller at dersom et menneske i sitt dypeste indre ønsker å avslutte sin eksistens, så aksepterer Gud det, og lar personen oppløses og synke tilbake i lyshavet. Men det er jo en enorm forskjell på at et menneske bevisst ønsker å oppgi livet, og at et menneske går fortapt fordi vedkommende i sin samvittighet ikke kan slutte seg til visse troskrav og som en følge av sine meninger, tilintetgjøres, mens vedkommende egentlig ønsker å leve videre, men ikke kan godta noe som vedkommende er uenig i i sitt indre. Forskjellen er gigantisk. Og det burde være verdt å merke seg at ingen hittil har ønsket å avslutte sitt liv i diskarnert tilstand, ifølge VmL. Før en slik eventuell avslutning av livet, vil vedkommende få all den hjelp som gan gis fra oversanselig side, for å få fullt innsyn i hva livet har å by på på lengre sikt, for å sikre at vedkommende ikke ønsker å tilintetgjøres pga en spontan depressiv innskyttelse, uten å innse fullt ut hvilke konsekvenser valget vil få.

Det er jo akkurat dette som er det tragiske ved jordiske selvmord. Et øyeblikks fortvilelse og frykt for at man for alltid vil lide i mørkets makt overmannet mennesket og fører til at man oppgir livet, mens sannheten er at all lidelse kun er midlertidig, og at det alltid finnes en vei ut av uføret. Når menneskeånden innser dette, våkner atter håpet og ønsket om å leve.

Aabent brev til Domprovst Martensen-Larsen, av Emma Mathiesen, født Malling-Hansen.

Emma Mathiesen, 1869-1954, datter av Rasmus Malling-Hansen og søster av Johanne Agerskov. Emma var en varm tilhenger av Vandrer mod Lyset, og støttet sin søster helhjertet. Da domprovst Hans Martensen-Larsen utga en bok som var kritisk til VmL, utga hun et åpent brev med svar på kritikken. Foto: Privat.

Emma med sin mann, Marcus Mathiesen, 1860-1933, som hun fikk tre barn med: Gertrude, Elsebet og Jørgen. Av sine etterkommere ble Marcus omtalt som en Robin Hood i bankvesenet. Denne slektsgrenen har mange etterkommere i dag. Foto: Privat.

Hr. Domprovst!

Jeg har i disse Dage læst Domprovstens Bog: "Spiritismens Blændværk og Sjæledybets Gaader", og som Søster til Fru Agerskov og nøje kendt med hendes Udvikling som Medium, har jeg følt mig meget ilde berørt over Domprovstens Udtalelser om hendes Mediumitet og Værket "Vandrer mod Lyset".

Jeg maa gaa ud fra, at Domprovsten er en rettænkende Mand, der gerne vil gøre Ret og Skel til alle Sider, og jeg kan se, der er lagt et stort Arbejde i deres Bog; saa meget mere forbauser det mig, at de paa overordentlig væsentlige Punkter har kunnet gøre Dem skyldig i store Fejltagelser. – En Hovedfejltagelse er det nemlig, naar De gør Fru Agerskov til Automatist. De nævner hende i samme Aandedrag, som de nævner Automatister og Trancetalere og gør ikke opmærksom paa, at vi her staar overfor det særlige: *Inspiration og Intuition*. – Alt hvad der har fremkommet gennem hende, har passeret hendes Dagsbevidsthed og har intet haft med hendes Underbevidsthed at gøre. – "Vandrer mod Lyset" skiller sig derfor aldeles bestemt ud fra al Trance- og Automatist-litteratur. Gud har altså *ikke her*" i de

sidste Dage talt til os paa mange Maader gennem Bankelyde og Trancemedier og Automatskrift og Borde” (Spiritismens Blændværk osv., S 94); men han har aabenbaret sig gennem et menneske. – Dette er ikke Højhedsvanvid, men en Kendsgerning for os, der har fulgt Udviklingen av hendes Mediumitet, Skridt for Skridt.

Hun omtalte tit, mens ”Vandrer mod Lyset” blev til, hvor forunderligt det var, ikke at *ane*, hvor det bar hen, eller hvad Meningen med dette Arbejdet var; saa lidt havde hun beskæftiget sine Tanker dermed. Hun vidste, det gjaldt om at gøre sig fri for Tanker, skyde alt sit eget til Side for at kunne modtage. Hun har aldrig været i Trance, har derimod forsøgt Automatskrift, men opgav det atter, da det ikke gav noget tilfredsstillende Resultat; hun har altid været ved fuldt Bevidsthed, naar hun fik sine Meddelelser, hun *véd* derfor med usvigelig Sikkerhed, at det ikke er hendes Underbevidsthed, der har spillet hende et Puds.

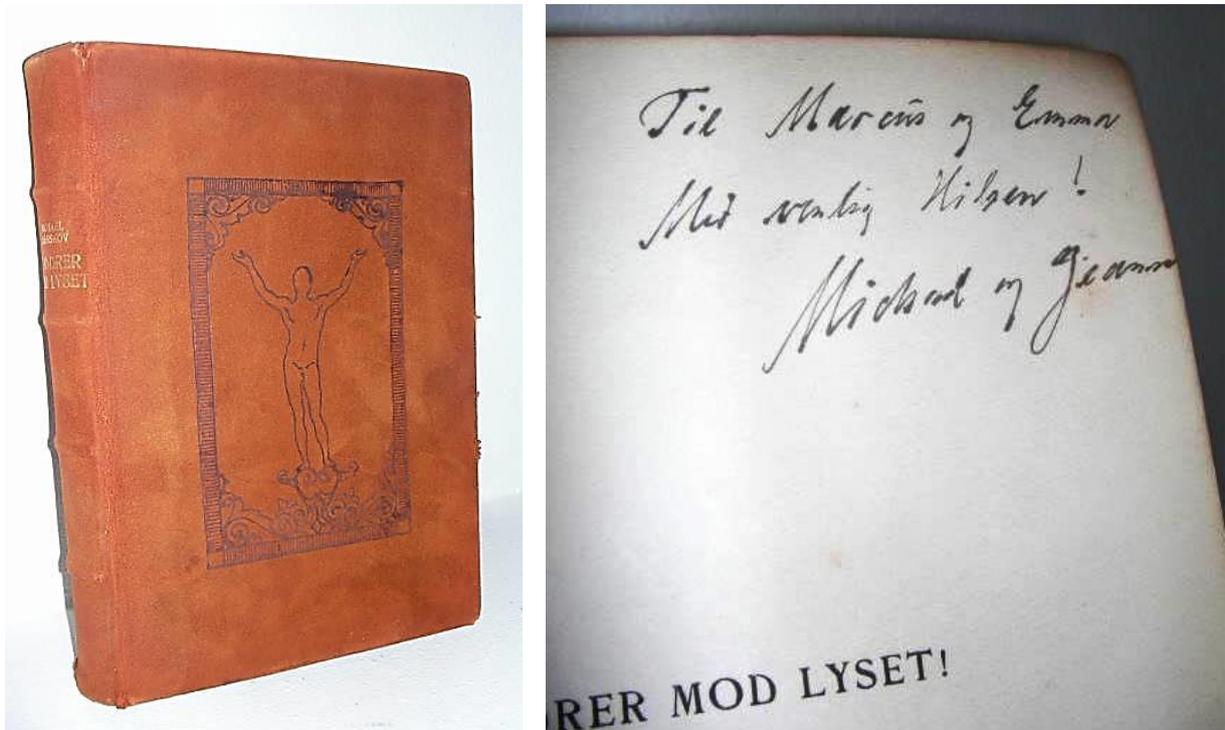
Maa jeg gøre Domprovsten et nærliggende Spørgsmaal? – Naar de holder en prediken, kan De saa ikke med avgjort Sikkerhed sige: Jeg *véd* at mit eget personlige Arbejde ligger til Grund herfor; jeg *véd*, at mine Tanker, min fulde Bevidsthed har syslet hermed? Der er ingen Tvivl mulig paa dette Punkt, naar man da ellers er et normalt Menneske og ved sine fulde fem. – Om Domprovsten var mødt i Kirken, uforberedt, og havde holdt en Prædiken, pr. Inspiration, saa vilde De ogsaa have været fuldt ud klar herpaa. – Med lige saa stor Sikkerhed kan min Søster sige: jeg *véd*, dette er ikke mit. – Til dette vil saa maaske Domprovsten sige: saa maa det være Telepati fra hendes Mand. – Ja, vi har jo kun hans Ord for, at han ikke har inspireret hende. Han har forøvrigt været fuldt optaget af sin Lærergerning om Formiddagen; - Stileretning og Udgivelse af forskellige Skolebøger har lagt Beslag paa hans øvrige Tid. – En bog *kan* ikke skrive sig selv, det er der vel ingen Tvivl om? – En eller anden Intelligens eller flere maa være Mester derfor. *Vi véd*, det er Lysets Aander, og mange med os er allerede overbeviste derom; men lige saa sikkert *véd* vi, at det vil tage Aar, inden den bliver fuldt anerkendt, da mange vil indtage Domprovstens Standpunkt: Jeg *kan* ikke tro det og jeg *vil* ikke tro det!

Side 109 er der ogsaa en Fejl, jeg gerne vil paatale. – Det er paa ingen Maade Spiritisterne der har Æren af Ardors Omvendelse og Hjemkomst; kun Kristi uendelige Kærlighed og Taalmodighed og Guds Barmhertighed bar Sejren hjem. Ogsaa dette er gaaet Domprovsten forbi.

Hvorfor er det en saa ufattelig Tanke, at den dybest faldne er tilgitt af Gud, og skal tilgives af os Mennesker, som han har syndet så dybt imod, - saa ufattelig, at den tilmed skal haanes? (Den Agerskov'ske Specialitet! Side 110). – Siger Jesus ikke: Elsker eders Fjender, *velsigner* dem, der eder forbande, osv. – Hvem har vel forbandet os mer end Ardor? Hvem trænger mer til tilgivelse end ham? – Hvorfor har Mennesker ikke bedt for Djævelen før? Præsterne burde have lært dem det. – Domprovsten siger selv (Side 259): Du raader i Forbønnen over en Kraft, som det ikke er ørkesløst at sætte i Bevægelse! Og i ”Vandrer mod Lyset”, (Kristi Tale, S 108) staar der: Bønnens Magt er stor, naar den bæres af kærlige Tanker.

Hvad mon egentlig Domprovsten har tænkt sig med den Bemærkning: ”Og nu kommer vi til det endnu vidunderligere. Det er sket lige før Verdenskrigen.” (Altsaa Ardors Omvendelse). Det endnu vidunderligere maa vel være det, at Verden stadig er at lave, ja endogsaa mer end almindelig trods Ardors Omvendelse! – Kan man egentlig vente, at den onde Sæd, som en forbryderisk Fader har saaet i sine Børns Hjerter, skal standse i sin Vækst, samtidig med at

Faderen omvender sig? Nej, den har slaet for dybe Rødder; den vil vokse, blomstre og bære Frugt, syndens Frugt, endnu i lange Tider.

Emma og Marcus Mathisen sin innbundne praktutgave av *Vandre mod Lyset*. Boken ble tydeligvis gitt dem i gave fra Johanne og Michael Agerskov. Johanne kaltes gjerne Jeanne blant sine nærmeste. Emma forble en viktig støttespiller for Johanne livet ut. Foto: Sverre Avnskog.

Side 128 peger Domprovsten paa Hemmeligheden ved Spiritualismens Sejersgang! Det skulde være en bekvem Religion uden Kristendommens strenge Alvor. Ja, maaske, naar det gælder den vulgære Spiritismes, - jeg kender ikke den. Men den ny Religion i "Vandrer mod Lyset" er paa ingen Maade en bekvem Religion; tværtimod: vi maa selv bøde for alt, hvad vi har forbrudt, og oprette det i ny Inkarnationer.

I "V. m. L." tales der ogsaa indtrængende og meget alvorligt om det *store Ansvar*, Medier paadrager sig ved at kalde de døde Aander herved, (S. 230-35). Det er klart nok og ikke til at tage Fejl af. Dette er et enestaaende Standpunkt indenfor spiritistisk Litteratur, og det har forskaffet "V. m. L." en meget ublid medfart i Spiritistiske Tidsskrifter. – Bibelen er altsaa ikke *ene* om at forbyde Paakaldelsen af Aander. Dette burde Domprovsten have omtalt i sin bog.

Alt hvad Domprovsten siger om den vulgære Spiritisme og dens Ytringsformer, kan vi underskrive: den er en lav, Hedensk Aabenbaringsform, som maa forkastes, for at den højere Aabenbaring kan komme frem! "Disse folk o. s. v. ... (S. 135). Herren din Gud vil (bestandig) lade en Profet fremstaa af din Midte, af dine Brødre, af samme Art som jeg selv; ham skal I høre paa!" Altsaa: "Mod den hedenske Aabenbaring, der er bundet til Ting, Tegn og Varsel, Spøgelser og døde, sættes den højere profetiske Aabenbaring hvor Gud taler gennem et Menneskes Aand og Samvittighed og hvor det dybt inde fra Sjæledybet og dog i den klare Bevidsthed lyder: saa siger Herren!"

Selv om Medierne for Domprovsten er en stakkels beklagelsesværdig Klasse Mennesker, saa har i dette Tilfælde dog et Medium været Aabenbaringsmidlet, og dette Medium er ingenlunde ”Gaaet op i Limingen,” hendes moralske og etiske Sans er blevet uendelig styrket herigennem.

Hvorfor er Meddelelserne indenfor Spiritismen saa modstridende? spørger Domprovsten. Det kan ikke forbavse den der grundig har studeret ”Vandrer mod Lyset.” Der gøres her nøje Rede for det jordiske Mørkes forfærdelige og forvirrende Magt; kun de allerfærreste er i Stand til – paa enkelte Omraader – at give Meddelelser i Overensstemmelse med Sandheden, og mange forvirres i den Grad at Mørkeudstraalingerne, at de udvikler sig til de uhyggelige og dæmoniske Væsener, som der fortælles om i ”Dage i Helvede” og i Fotograf Carolsfeld-Krausés Roskildeoplevelser.

Naar Domprovsten (S. 145) fælder Dommen *netop* efter Herrens Ord: ”Af deres Frugter skal i kende dem,” maa De mene den daarlige Spiritismens Frugter. ”Vandrer mod Lyset”s Frugter er ikke Splid og Strid, alt her aander Fred og Fordragelighed, og Kærlighed først og sidst. Det er Frugter som er gode og gavnlige; Mon ikke Verden, næret af dem, ville trives vel?

Denne ny Aabenbaring kan altsaa ikke afvises, hverken paa Grund af Indhold eller paa Grund af Formen. *Her* er ikke Tale om Besked gennem Bordben eller Vandglas (i den Hellige Skrift har Israels Folk forresten faaet Bud fra Herren gennem døde Ting, som: Sølvbæger, Uldskind, Solviser, Morbærtræer o. s. v. -) heller ikke om Aabenbaring gennem Automatskrift eller Trancemedier. *Dette* er ikke tale af et Menneske, der er *fra sig selv*, men netop af et Menneske, der er *ved sig selv*, ved fuld dagklar Bevidshed. Vi styrter altsaa ikke *her* ned paa et lavere Aabenbaringstrin. –

Et meget ensidigt Synspunkt, er det naar Domprovsten (S. 146) skriver: ”Vi hverken trænger til eller har Brug for en ny Aabenbaring.” – Et Menneske, der er saa lykkeligt at have nok i det gamle, kan ikke dømme uhildet. – Trossag er ikke Viljessag; man kan saa gerne ville og dog komme til kort. – For den, der har følt, hvad det vil sige at staa ene uden en gennemgribende Vished for, at *Gud er til*, og at han er idel Kærlighed, er denne Bog en uendelig Hjælp. Jeg taler altsaa ikke om spiritistisk Religion i Almindelighed, som vi intet har at gøre med, men om Aabenbaringen i ”V. m. L.”. *Vi* er ikke Spiritister i den Forstand, at vi tror, at ved Hjælp af visse særlige Sjælekræfter kan og *skal* træde i Forbindelse med afdøde Menneskers Sjæle, - den Tro hviler paa Blændværk; men vi *ved*, hvad Domprovsten ikke tør bestride, ”at døde kan aabenbare sig naar Gud vil det eller tillader det og sender dem. Troen herpaa er er ikke Spiritisme.

I ”V. m. L.”s Fortale og Efterskrift er der gjort nøje Rede for Værkets Fremkomst, og om Domprovsten havde læst Bogen grundigt, måtte De have set, at det er efter Guds Ønske og efter hans Kaldelse, at ”V. m. L.” er givet os Mennesker. Der *kan* altsaa finde Aabenbaring Sted fra de dødes Rige; hvad den vulgære Spiritisme ikke har kunnet frembringe ved Mediumitet, (og det)* er blevet os skænket. Den Opfattelse paanødes os, naar vi betragter Fænomenet ”Vandrer mod Lyset,” – og andre behøver heller ikke tvivle derom; Domprovsten siger jo selv, (S. 268): ”Kan Mennesker i vore Dage være clairvoyante, hvorfor saa ikke i gamle? – Med samme Ret kan *vi* sige: Kunde Mennesker i gamle Dage modtage Aabenbaringer fra Gud, hvorfor saa ikke i vore?”

Ja, vi vandrer fremad mod Lyset naar vi læser den Bog; ogsaa i den siges der: det højeste i Mennesket er det klare, bevidste Samvittighedsliv, Aandens Liv. – Det menneskelige Legeme er der derimod ingen Grund til at prise Gud for eller falde i Henrykkelse over som i ”Spiritismens Blændværk o. s. v.” (S. 255), det var afgjort blevet af en anden Slags, hvis Gud havde skabt det.

Saa vil jeg kun sige, inden jeg slutter: Domprovsten aner aabenbart ikke selv, hvad det er for en Ild, der leges med i Deres Bog, naar De kan sende den til unge og ubefæstede Sjæle. Vi har lige for nylig erfaret, at et ganske ungt Menneske, c. 16 Aar, blev saa angrebet ved Læsningen, at han hverken vidste ud eller ind, han maatte opgive sin Examen – han er ellers meget flink – og legge sig til sengs i nogen Tid for at komme til Hægterne i Fred og Ro. Hans Moder, som kender ”V. m. L”, sagde til mig, at hun vilde raade sin Dreng til at læse denne Bog som en gavnlig Modvægt mod Domprovstens. Saa forskelligt et Syn kan man have paa Sagen.

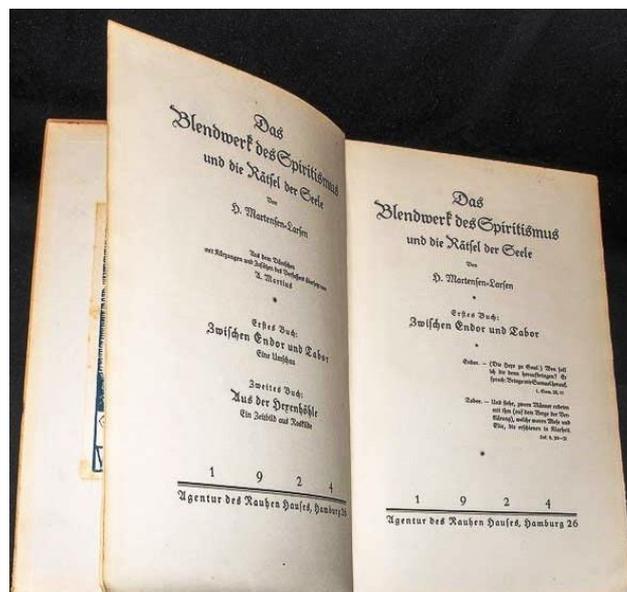
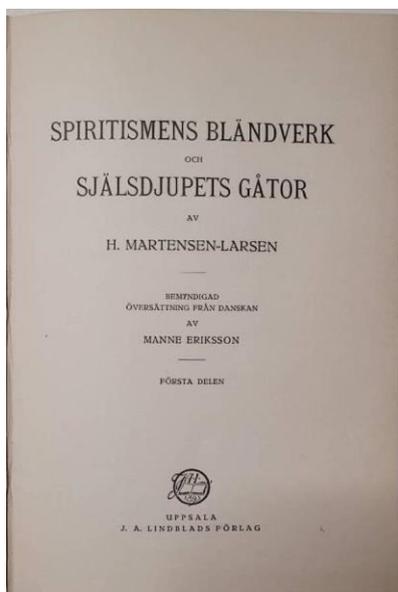
Til allersidst vil jeg tilføje: Dette Brev er mit eget Værk! Idéen dertil er ikke indgivet mig af min Søster, - heller ikke er det telepateret til mig. – Min Mand har absolut ikke haft det mindste hermed at gøre. – Jeg skal til enhver Tid være rede til at staa til Ansvar overfor Domprovsten for hvad jeg her har skrevet. –

Næstved den 3. august 1922.

Emma Mathiesen,

f. Malling-Hansen.

*Tilføjelse fra meg for å gi setningen bedre mening. SA.

Hans Martensen-Larsens bok der han omtalte Vandret mot Lyset, Spiritismens Blændværk og Sjeledybets Gåder ble oversatt til både tysk og svensk.

Det har ikke vært så lett å finne portretter av Hans Martensen-Larsen. Dette bildet, som jeg er temmelig sikker på er han, er et utsnitt fra et gruppebilde fra Martensen-Larsens svigerfars 80 års dag, og det er bearbeidet ved hjelp av moderne billedteknologi.

Det unge teologen Hans Martensen-Larsen ble ansett for å være svært begavet og hadde en aktiv «åndsriddom», som det ble omtalt som. Han skrev et stort antall bøker. Foto: Det kongelige Bibliotek.

Om domprovst Martensen-Larsen: (Dr. theol.) I 1895 ble Martensen-Larsen sognepræst i Vejlbj ved Århus, 1904 Sognepræst i Skt. Paul menighed frem til 1915, Domprovst og Stiftsprovst i Roskilde Domkirke og Roskilde Stift 1915-1929. Hans Martensen-Larsen var barnebarn av den kraftfulle danske biskopen i Sjælland, Hans Lassen Martensen, 1808-1884. I Martensen-Larsens skrifter går det frem at han som ung følte et meget sterkt kall til å vie sitt liv til å fremme den sanne kristendom. Han ble ansett for å være meget begavet, og «åndslivlig» var et uttrykk som ble brukt om han. Men han fant tydeligvis ikke klarhet i sin tanker, og hadde flere perioder der han var sterkt plaget av tvil, og som ung mann gjennomgikk han en alvorlig religiøs krise, som gjorde at han holdt seg borte fra sin prestegjerning i et halvt år. Det sies at det var de kristne dogmene som plaget han, og i perioder følte han en åndelig goldhet i sitt trosniv. Men han gjenfant sin tro, og gikk tilbake til sitt arbeid som prest. Men det var tydelig at hans sinn stadig beskjeftiget seg med ulike oversanselige fenomener, og i 1922 utga han sin bok «Spiritismen Blændværk og Sjæledybets Gåder», der han bl a omtalte Vandrer mod Lyset.

Martensen-Larsen var en av prestene som mottok Vandrer mod Lyset av ekteparet Agerskov, og derav kan vi slutte at han var en av dem som hadde lovet før sitt liv å være talsmann for VmL. Men etter hans død, fant Michael Agerskov Martensen-Larsens utgave av VmL i et anikvariat, og den var bare delvis oppsprettet, slik man måtte gjøre med bøkene på den tiden. Martensen-Larsen bygde altså sin omtale av VmL på bare den første delen av boken, og hadde ikke lest hele verket.

Det er tydelig i hans bok at Martensen-Larsen hadde opplevd et sterkt behov for å finne en måte å forholde seg til oversanselige fenomener, men det kan synes som om Martensen-Larsen hadde søkt tilflukt i den dogmatiske kristendommen, og fremhevet selve troen som målet, og troens inderlighet skulle etter hans mening være det som ga menneskene den trøst de behøver, og er troen fast nok, vil ethvert behov for å "tale med de døde" bortfalle av seg selv. Han var således sterkt forutinntatt, og avviste i sin bok all spiritisme ut fra et forhåndspostulat om at intet annet enn troen kan gi mennesket trøst og styrke.

Hans Martens-Larsen hadde sitt arbeid i tre ulike kirker. Han ble først ansatt som sogneprest i Vejlbj ved Århus. I 1904 ble han Sognepræst i Skt. Paul menighed, hvor han arbeidet frem til 1915. Deretter ble han Domprovst og Stiftsprovst i Roskilde Domkirke og Roskilde Stift 1915-1929. Bildet viser Domkirken i Roskilde, der svært mange av de danske kongelige ligger i sine kister. Foto fra internett.

Men i sin avvisning av alle spirituelle fenomener, kom dessverre Martensen-Larsen også til å avvise det han etter all sannsynlighet var sendt til jorden for å forsvare, nemlig budskapet i *Vandrer mod Lyset!* Og hans sterkeste ankepunkt var selve måten verket var fremkommet på, men han hadde tydeligvis ikke satt seg inn i hele den boken han avviste. Han omtalte VmL kun utfra en begrenset del, og hans omtale fortøner seg mer som et lite referat av første del av verket, enn som en fordømmelse. Tonen er refererende, om enn noe ironisk.

Han var også i kontakt med Johanne og Michael angående enkelte detaljer vedrørende hvilke begreper som best dekket fremkomsten av VmLs - automatskrift eller clairaudianse, men kom ikke til noen forståelse med Agerskov'ene. For Agerskove'ene var det svært viktig at det ble kjent at Johanne Agerskov var ved full bevissthet da hun mottok budskapet og VmL, og at det måtte anses som en åpenbaring, og ikke et spiritistisk budskap som var mottatt uten at hun var fullt bevisst.

Selv om Martensen-Larsen ikke aksepterte VmL som en guddommelig åpenbaring, fremstår i alt han skriver som en dannet og vennlig mann, og han avviser ikke totalt at det kan eksistere forbindelser med den oversanselige verden, noe han ikke kan forklare, og i samtaler med forfatteren Chr Jørgensen hevdet han senere at han trodde at Michael og Johanne Agerskov var ærlige mennesker, som hadde formidlet sine opplevelser så godt de hadde kunnet. (Som en kuriositet, kan jeg nevne at Rasmus Malling-Hansen i 1888 var i kontakt med den danske billedhuggeren Th. Stein, for å bestille en byste av den gamle biskop Martensen, så kontakten hadde tydelig vært til stede også i den foregående generasjon.)

Det er lett å få sympati med en mann som Martensen-Larsen, synes jeg. Han har tydeligvis hatt de aller beste intensjoner om å være et levende vitne for den sanne kristendommen, men ble rammet av en av menneskets verste fiende - tvilen. Og når man leser hans skrifter, er det nesten som man fornemmer at han ikke makter å slippe nye tanker inn i sitt sinn, av frykt for å miste sitt fotfeste, slik han en gang gjorde i sin ungdom. Jeg tror det må ha vært grunnen til at han ikke en gang sprettet opp mer enn første del av sitt eksemplar av VmL - angsten for å miste sin tro. Derfor gjorde han som så mange av de yngste har gjort både før og etter ham - han forsvarte med all sin kraft det han var kommet for å bekjempe. Og jeg kan så levende forestille meg hans sorg da han vendte tilbake til sfærene, og det gikk opp for ham hva som hadde skjedd, og at han hadde mislyktes. Jeg er sikker på at Gud straks ga ham sin tilgivelse, og bidro til å "bygge" ham opp igjen, for etter en kort hviletid å ta fatt på sitt arbeid igjen som en av menneskeheten foregangsmenn på det religiøse område.

Om Emma Mathiesen, 1869-1954, datter av Rasmus Malling-Hansen og søster av Johanne Agerskov: Emma var Rasmus Malling-Hansens tredje datter, og viste seg allerede som ung som meget språkkyndig. Hun var en periode privatlærerinne i engelsk hjemme i Danmark og senere privatlærerinne for barna i en familie i England for å forbedre sine engelskkunnskaper. Hun utdannet seg deretter til lærer og fikk etter hvert arbeid som lærerinne ved Søstrene Branners pikeskole i Slagelse, der hun bosatte seg, ble gift og fikk tre barn. Også flere av de andre søstre arbeidet noen år ved Søstrene Branners pikeskole før de giftet seg, bla. a. Johanne Agerskov og Marie Forman.

Emma fikk svært gode skussmål, da hun avsluttet sin lærerkarriere for å bli hjemmeværende husmor for mann og barn, slik det var vanlig på den tiden:

Dernæst have Frkn. E. Malling-Hansen og E. Franck forladt Skolen, begge paa Grund af Giftermaal, samt Frk. A. Jespersen, som af Helbredshensyn opgav sine Timer.

Frk Emma Malling-Hansen var ansat her ved Skolen fra April 1891 til Sommerferien 1899 og har saaledes virket her i noget over 8 Aar. Sjælden har vi haft saa dygtig og begavet en Lærerinde som Frk E. Malling-Hansen; hun for- enede alle de Egenskaber, som fordrer for at vække og vedlige- holde Elevernes Interesse, og med beundringsværdig Udholden- hed fandt hun stadig nye Veje og Maader, hvorpaa Stoffet kunde lægges til Rette for Børnene og blive lettere tilgængeligt. Hun forstod lige godt at omgaas de smaa og de store, og naar vi nu bringe hende vor Tak for de Aar, som svandt, vide vi, at mange med os ville takke hende for hendes Arbejde i Skolens Tjeneste

«Frk. Emma Malling-Hansen var ansatt her ved Skolen fra April 1891 til Sommerferien 1899 og har saaledes virket her i noget over 8 Aar. Sjældnen har vi haft saa dygtig og begavet en Lærerinde som Frk E. Malling-Hansen; hun forenede alle de Egenskaber, som fordres for at vække og vedligeholde Elevernes Interesse, og med beundringsværdig Udholdenhed fandt hun stadig nye Veje og Maader, hvorpaa Stoffet kunde lægges til Rette for Børnene og blive lettere tilgængeligt. Hun forstod lige godt at omgaas de små og de store, og naar vi nu bringe hende vor Tak for de Aar, som svandt, vide vi, at mange med os ville takke hende for hendes Arbejde i Skolens Tjeneste.»

Emma fotografert sammen med frøknene Branner, som stiftet Frkn. Branners pikeskole. Rett bak henne sitter Louise Branner, 1863-1945, og helt til høyre, bak, står Marie Branner, 1861-1900. De andre kvinnene kjenner jeg ikke navnene på. Emma jobbet ved skolen i åtte år, og søstrene Johanne og Marie var også ansatt der i kortere perioder. Foto: Privat.

Emma sto sin søster, Johanne meget nær, og fulgte henne med stor interesse gjennom alle de årene da hun mottok budskap fra den oversanselige verden. Emma støttet søsteren fullt ut, og hun ble også etter hvert en nær venn av lærer og forfatter Christian Jørgensen. De korresponderte flittig med hverandre også i årene etter søsterens død i 1946. Brevvekslingen finnes i dag i Det Kongelige Biblioteks brevsamling.

Når det gjelder det kontroversielle «Bispebrevet» inntok Emma Mathiesen samme holdning som Jørgensen, og syntes det var trist at Johann ikke var villig til å lytte til Jørgensens innvendinger, men var så steil og avvisende.

Emma beklaget i mange av sine brev til Jørgensen at hun ikke syntes hun kunne bidra nok til utbredelsen av VmL, da hun følte så inderlig sterkt for å kunne gjøre noe, men hun fortjener absolutt honnør for sitt åpne brev til domprovst Hans Martensen-Larsen, og vi vet at hun også bidro med spørsmål til de to supplementene, spørsmål som var med og muliggjorde at Spørgsmaal og Svar I og II ble utgitt.

Emma var lærerinne ved Søstrene Branners pikeskole i Slagelse i åtte år. Her er hun fotografert med noen av sine elever eller medlærere. Bildet er digitalt fargelagt. Foto: Arkiv.dk.

Vi kjenner til to brev fra ekteparet Agerskov til Domprovst Martensen-Larsen:

«Hr. Domprovst dr. theol. Martensen-Larsen.

Da jeg, saavidt det er gørligt, gerne vil være Dem behjælpelig med de ønskede Oplysninger; men af Deres Brev ikke klart kan se, i hvilken Retning Deres Ønsker gaar - om det gælder mine rent personlige, private Oplevelser, eller den Ledelse, som jeg har været underkastet ved Fremkomsten af de 3 Skrifter - tillader jeg mig herved at foreslaa Dem en mundtlig Samtale i mit Hjem. Tidspunktet maa De da selv bestemme. Min Mand er optaget til Kl. 2½, efter den Tid kan De træffe os begge, hvis De blot vil meddele os, naar De kan ventes. Saafremt De foretrækker skriftlig Besvarelse, maa jeg anmode Dem om at stille mig de Spørgsmaal, som De ønsker besvaret, i Nummerorden, da det vil lette Arbejdet for mig. Dog maa jeg tilføje, at de af mine Oplevelser, der angaar andre, ifølge givet Løfte ikke kan offentliggøres, da de kun kan meddeles uden Navns Nævnelse og derfor bliver værdiløse til Offentliggørelse.

*Ærbødigst
Johanne Agerskov
f.*

Malling-Hansen.
C: 14/2-1922."

"Hr. Domprovst dr. theol. Martensen-Larsen!

Tak for Deres Brev af 15/9.

Deres Forslag at rette Automatskrivning til Clairaudience kan ikke tilfredsstillende mig, da Sandheden er den, at de paagældende Værker er fremkommet intuitivt-inspiratorisk, altsaa ganske paa samme Maade som - ifølge Overleveringen - de gamle Skrifter (Profeterne o.s.v.), hvorfor jeg bestemt maa hævde, at de - som jeg jo ogsaa betoner i Efterskriften til min Bog - "Nogle psykiske Oplevelser" - kun kan anbringes blandt Aabenbaringerne og altsaa helt maa fjernes fra "Trylleskoven".

Deres Brev har bedrøvet mig meget, da jeg deraf tydeligt ser, hvor fjernt De mener, at Deres Standpunkt er fra mit; og det er for mig saa meget sørgeligere, at vi ikke kan mødes og arbejde sammen, da vi jo i Virkeligheden kæmper for det samme - Guds og Kristi Sag - og mod det samme - den blasfemiske Vulgærspiritisme; som aabenbart uoverstigelige Mure imellem os staar de gennem Tiderne af Mennesker skabte Dogmer, men ingenlunde Kristendommens evige Sandheder.

Som jeg har skrevet i Fortalen til "Forsoningslæren og Genvejen", er talrige af Jesu Modstandere fra Jødeland paa ny inkarneret for atter at stilles overfor ham. Hvem der er blandt disse, ved jeg ikke; men eet føler jeg desværre med Sikkerhed, at mange af disse udvalgte atter vil følge den traditionelle Vej og atter bekæmpe ham, de var sendt ned for at støtte.

Paa dette Brev venter jeg intet Svar. Thi hvad er der at svare paa, saalænge De anser de guddommelige Aabenbaringer, der gennem min Hustru er givet Menneskene, for "Underbevidsthedens gækkende Tale". Derfor far vel! Far vel, indtil vi engang begge over for vor Fader skal gøre Regnskab for vore Handlinger her paa Jorden.

Deres ærbødige
Michael Agerkov.
C: 21/9-1922."

Slagelse d. 26/8 - 47.

Mr. Chr. Jørgensen.

Manus de er vistnok
delt, det er jo den
indstævning, som
med vort Brev. Altså
sommer 1847.

Mange Aar er gaaet, siden de ut-
rente deres indmærkede Poesi. Religion
onens Renaissance" jeg har haft meget
glæde af den; - men nu har jeg pludselig
ingen Exemplarer af den - (når man
indlæner Bøger, er man ikke altid vis paa at
fra dem igen! J. Hvis de kan, er glad
mig med at fortælle mig, hvor jeg kan

Henvende mig for at faa fat paa nogen
 Explr. - Min Søster Fru Agerskov døde ifjor
 efter mange Aars Svagheder, men tapper lige
 til det sidste. Der er jo nu dannet en Ungd.
 Forening til Fremme af Kendskabet til
 "Vandrers mod Lyset" - ligesom Folmer-Hansen
 har overtaget Forhandlingen af Bøgerne der
 knytter sig hertil. - Vi er nu kun 3 levende
 Søstre, Fru Wiberg, Frk Karen Malling-Hansen
 og jeg selv, vi er gamle, men forholdvis orkede
 og kan i det store ikke mere overvære Mi-
 dem, der tilrettelægges af Foreningen, - og
 de referens is ikke. - Længs er vi ikke kommet.

Min Søster Agerskov har været alvorlig
 syg. men er nu nogenlunde restitueret.

Et av mange kort/brev som Emma Mathiesen skrev til Chr
 Jørgensen gjennom årene. Korrespondansen med ham, betydde
 åpenbart svært mye for henne. Transkribering under.

Slagelse d 26/8-47.

Hr. Chr. Jørgensen.

Mange Aar er gaaet, siden de udsendte deres udmærkede Pièce "Religionens Rencæssance".
 Jeg har haft megen Glæde af den; - men nu har jeg pludselig ingen Exemplarer at ty til. (naar
 man udlaaner Bøger, er man ikke altid vis paa at faa dem igjen!) Hvis de kan, saa glæde mig
 med at fortælle mig, hvor jeg kan henvende mig for at faa fat paa nogen Explr. - Min Søster
 Fru Agerskov døde ifjor efter mange Aars Svagheder, men tapper lige til det sidste. Der er jo
 nu dannet enoreni Ungdoms forening til Fremme af Kendskabet til "Vandrers mod Lyset" -
 ligesom Folmer-Hansen har overtaget Forhandlingen af Bøgerne der knytter sig hertil. - Vi
 er nu kun 3 levende Søstre, Fru Wiberg, Frk Karen Malling-Hansen og jeg selv, vi er gamle,
 alvorlig syg, men er nu nogenlunde restitueret. Dersom de er i stand dertil, beder jeg dem
 indstændig besvare denne Henvendelsen.

Med venlig hilsen deres Emma Mathiesen

Emma Mathiesen overlevde
 sin ektemann,
 overrettsakfører Marcus
 Mathiesen med mer enn 20 år.
 Her er hun fotografert på sine
 eldre dager i sitt hjem i
 Slagelse sammen med
 datteren, Elsebet, som ble gift
 Erlangsen. Foto: Privat

Som tidligere opplyst, strevde jeg lenge med å finne portretter av Hans Martensen-Larsen, 1867-1929, som omtalte Vandreren mod Lyset i sin bok Spiritismens Blændværk og Sjeledybets Gåder. Han hadde brevkontakt med både Michael og Johanne Agerskov, men han ville ikke etterkomme deres ønsker om å omtale Johanne Agerskavs kontakt med den oversanselige verden som en religiøs åpenbaring. De to portrettene fikk jeg etter lang tids søken fra Roskilde Lokalarbiv. Martensen-Larsen var Domprovst og Stiftsprovst i Roskilde Domkirke og Roskilde Stift i 1915-1929. Jeg besøkte selv Roskilde Domkirke på et av mine mange besøk i Danmark, og hadde en svært sjelsettende opplevelse der. Jeg sto ved kisten til den dansk/norske kongen Christian IV, 1577-1648. Mens jeg sto der foran kisten gikk en en utrolig sterk strøm av energi gjennom kroppen min og ut av håndflatene, samtidig som en tydelig indre tankestemme sa til meg: - Dette er deg. Og dette er ikke den eneste opplevelsen jeg har hatt av denne typen. For oss som tror på reinkarnasjon, gir jo dette god mening, mens andre sikkert vil si at det er ren fantasi. Foto: Roskilde Lokalarbiv. Under: Tre familiemedlemmer som spilte en viktig rolle som støttespillere for Michael og Johanne Agerskov. Fra venstre: Michaels søster, Anna g. Lindahl, f. 1873, i midten: Johannes søster, Emma g. Mathiesen, 1869-1954 og til høyre: Johannes søster Juliane, 1866-1920, gift Danckert.

Teaterforlegger Sigurd Folmer-Hansen, f. 1902, kjøpte rettighetene til VmL, og muliggjorde nye utgivelser.

Vi vet ikke så veldig mye om Sigurd Folmer-Hansen, og det er ikke så lett å finne opplysninger om han på internett. Det er også litt uklart når han var født, noen kilder hevder 1900, men de fleste mener han ble født i 1902. Årstallet for han bortgang, har jeg ikke klart å finne.

Sigurd Folmer-Hansen var mangeårig medlem av bestyrelsen av «Selskabet for Udbredelsen av Vandrers mod Lyset», og han var gift med en av søstrene til Børge Brønnum, nemlig Elsa Steen Brønnum, f. 20.10.1907. Elsa skrev flere artikler til forsvar for VmL i de danske avisene, og skrev også en artikkel der hun forsvarte riktigheten av det såkalte «Bispebrevet».

Sigurd Folmer-Hansen var sønn av den danske teaterimpresarien, Emil Folmer-Hansen. I en liten [biografi om Emil Folmer-Hansen](#) på internett kan vi lese følgende:

”Ferdinand Emil Folmer Hansen var født i København den 21 maj 1860. Hans Hustru var Anna Marie Martine Hansen og hun var født den 27. august 1860, også i København (født Sødergreen). De have to børn, Gudrun der var født 1890 (skal være 1896. SA.) og så Sigurd der var født i år 1900 (Skal være 1902. SA.).

Emil Folmer Hansen begyndte som ung sin karriere som operettesanger i København og Berlin.”

Ferdinand Emil Folmer-Hansen, 1860-1918. Bildet er et vignettbilde, fra Folmer-Hansens brevpapir, og er digitalt forbedret.

”Folmer Hansen blev kun 58 år gammel. Han døde ganske pludselig den 29. august 1918 i sovekupéen i nattoget ved Hudeholm station i Sverige. Han var på en togrejse til Stockholm hvor han skulle besøge sin datter frøken Gudrun, der netop var blevet fast engageret på Oscars Teatern.

Begravelsen fandt sted fra Holmens Kirke i København den 6. september.

Til trods for at familien Folmer Hansen havde deres store villa i Nordsjælland, var Folmer Hansen og frue stadig registreret som boende på et par adresser i København. Den han var registreret på da han døde, var Kalvebod Brygge 2, på 2. sal.

I "Kraks Danmarks ældste forretninger" fra 1950 står der om virksomheden "Folmer Hansens Teaterforlag":

Grundl. i 1895 (skal være 1897. SA.) af Emil Folmer Hansen (f. 1860, d. 1918).

I 1927 overtaget af sønnen, Sigurd Folmer Hansen (f. 1902).

Adresse: Gyldenløvesgade 1, Kbhvn. V.”

Familien Folmer-Hansen fotografert foran det gedigne Folmerhuset. Ved rekkverket står den unge Sigurd, og til høyre sitter søsteren Gudrun. De to andre er moren og faren, teaterimpresario Emil Folmer Hansen (1860–1918) og hustru Anna Marie Martine Hansen. Foto fra internett.

etablerte dramatikere.”

Det kanskje viktigste bidraget fra Sigurd Folmer-Hansen var muligens at han hadde økonomi til å kunne kjøpe fri rettighetene til utgivelsene av *Vandrer mod Lyset*, slik at det ble mulig å utgi nye utgaver, samt å oversette verket til engelsk, i første omgang, og senere til flere andre språk.

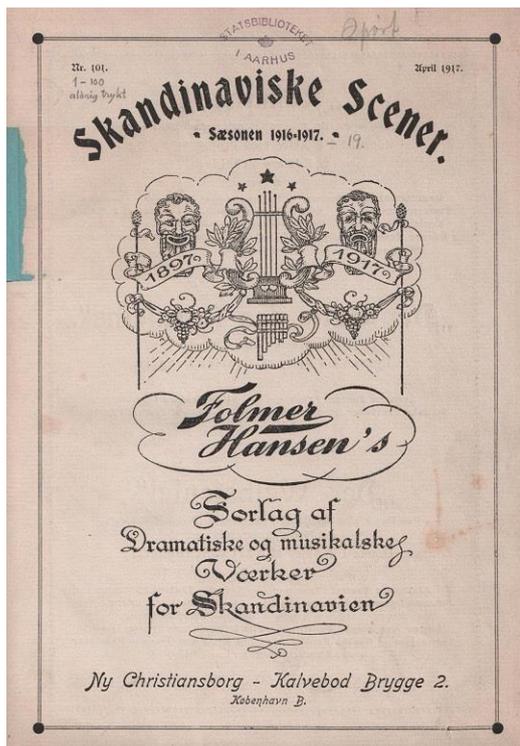
Men som mangeårig medlem av bestyrelsen for «Selskabet til Udbredelsen af ”Vandrer mod Lyset”, har han sikkert spilt en viktig rolle for det danske VmL-miljøet, ikke minst økonomisk. Han har sikkert også vært en god støttespiller for sin hustru, Elsa Folmer-Hansen sitt engasjement for VmL. Vi kjenner ikke mange skrifter fra Folmer-Hansens side – egentlig bare ett, som handlet om selvmord, sett i lys av *Vandrer mod Lyset*. Dette ganske lille skriftet, ble utgitt i 1968.

Sigurd Folmer-Hansens søster, Gudrun, 1896-1976 var skuespillerinne og operettesangerinne. På wikipedia står denne lille biografien om henne: «*Gudrun Folmer-Hansen debuterte på Oscarsteatern i Stockholm i 1916, og var i teatrets glansperiode en kjent operetteskuespillerinne i Sverige. Fra 1920 var hun gift med skuespiller, komponist og regissør Ragnar Widestedt, og ble mor til skuespillerinnen Gerd Widestedt Ericsson.*

I 1925 startet hun en smørrebrødsbutikk i det sentrale Stockholm, som lever videre i form av et charcuteri.»

Og i Gyldendals Teaterleksikon Står følgende:

«Folmer-Hansen forlag flyttede 1965 til Stockholm, og heter nå Folmer Hansen Teaterförlag. Forlaget ble først overtatt av Gerd Widestedt-Ericssons fra morbroderen Sigurd og ejes nu af hendes søn, Jens Ragnar Widestedt. Folmer Hansen Teaterförlag formidler nordisk og udenlandsk dramatik i Norden og representerer en lang række

Teaterimpresario Emil Folmer-Hansen engasjerte mange både nasjonale og internasjonale kunstnere, blant dem den norske komponisten, Edvard Grieg. Over ses Folmer-Hansens oversikt over evenementer for sesongen 1916-1917.

Sigurd Folmer-Hansens søster, Gudrun, gift Widestedt på et rollebilde fra forestillingen Sirocco Ferd Flodin i 1918. Hennes etterkommere driver i dag Folmer Hansen Teaterforlag.

Sigurd Folmer-Hansen fotografert i 1931. Foto: Privat.

Sigurd Folmer-Hansen: «Selvmord» fra 1968.

Mange mennesker saavel nu som før i Tiden har ment og har uttalt offentlig, at Selvmordet er den rette, værdige Afslutning for et modent Menneske. Selv bør man vælge Tidspunktet og det skulle vel bevise en saakaldt "Fri Aand", der er Herre over Liv og Død.

Disse Fortalere for Selvmord maa man gaa ud fra, er og var irreligiøse og ude af Stand til at fatte og føle, at Menneskeaaanden er skabt af Gud – Menneskenes Aands Fader – hvorfor enhver Form for Ansvar overfor en Skaber bortfalder. Ansaret overfor de Medmennesker der er knyttet til dem eller afhængige af dem, maa vel næppe tynge de, der hævder Selvmordets ret og da de jo efter deres Mening, gaar ind til den evige Død, skænker de ikke en Tanke paa al den Sorg

og Fortvivlelse, der afstedkommes ved deres selvvalgte Død. De har ikke bedt om at blive født og Konsekvensen maa altsaa være at afslutte, naar de anser det for Nødvendigt.

Om disse Tilhængere af Selvmordet nu ogsaa er Selvmordere eller bliver det, tvivler jeg stærkt paa. Mange Selvmordere har aldrig før i deres Liv tænkt, at de kunne komme i en saadan Situation, at de valgte Selvdøden. De staar pludselig overfor Vanskeligheder eller Lidelser af en saadan Art, at de i mer eller mindre desperate Øjeblikke tager deres Liv uden at tænke paa Følgerne for dem selv eller deres Efterladte. De er de fejge, der ikke vil høste Frugten af deres Gerninger, ikke tør møde deres Medmenneskers Anklage, eller de, som efter Mord og Drab, i ophidset Tilstand, tager deres eget Liv. Her sættes altsaa alle Hensyn til Religion, Retfærdighed og Gengældelse over Styr.

Men alt dette beror paa Ukendskab og Uvidenhed om Tilværelsen, Ukendskab og Uvidenhed om Formaalet med Livet her paa Jorden og Livet efter Døden.

Sandheden om Menneskeandens Skabelse, Sandheden om Formaalet med dets Liv med dets mange Sorger og Uendelige Lidelser, dets Glæder, og Kærligheden til hinanden, det aner de, der tager deres eget Liv, intet om. Kendte de den, da ville mange betænke sig og skrække tilbage for ikke at paaføre sig selv en langt mere lidelsesfuld Gengældelse, der kun kan udlignes ved i et nyt Jordeliv at staa overfor den samme fristelse "Selvmordet".

Et fotografi tatt hjemme hos ekteparet Folmer-Hansen av Inger Johanne Agerskov i 1932. Jeg fant det i hennes fotoalbum. Sigurd Folmer-Hansen sitter til høyre, og Elsa Folmer-Hansen er nummer tre fra venstre. De andre personene er ukjente. Foto: Privat.

Disse Sandheder kunde mange Mennesker blevet bekendt med, hvis det Budskab ”Vandrer mod Lyset”, der i 1920 udkom i Danmark var blevet anerkendt af de danske Præster. Disse skulle dengang have været Talsmænd for dette Værk og derved bragt dette i Menneskehedens Historie enestaaende Budskab ud blandt Mennesker.

Ud af dette Værk, ”Vandrer mod Lyset”, vil jeg fremdrage, hvad der skrives om Selvmord.

For Forstaaelsens Skyld, for de Mennesker, der ikke kender dette Værks Tanker, vil jeg citere et Avsnit fra Forordet.

I Forordet staar: ”...Værkets Hovedformaal er at klarlægge for Menneskene deres Oprindelse, Guds Forhold til dem og Kampen mellem det Gode og det Onde, Lyset og Mørket, samt at meddele Kristi sande Lære, befriet for Aarhundreders Tildignting og Forvanskninger; paa dette Punkt fortsætter og afslutter det saaledes de kirkelige Reformatorens Gerning”.

I ”Kristi Tale” staar:

”JEG TALER TIL EDER
OM NOGLE AF VOR FADERS LOVE.

Alle have I modtaget det evige Liv af vor Gud og Fader; eder alle har Han givet en Gnist af sit eget flammende Væsen, for at I, gennem *talrige jordeliv* ved Hjælp af eders frie Villie kunne arbejde eder ud af Mørket frem til Lys og Renhed”. ”...Hvert Jordeliv bringer eder nogle Skridt frem ad Vejen, hvis I da ikke fare vild; thi da maa I gennemleve mange Jordeliv for at sone eders Vildfarelser og eders Synder, førend I atter kunde vandre videre mod større Fuldkommenhed. Dette siger jeg til de Mennesker, der uden Modstand falde for Mørkets mange Fristelser. Og jeg siger dette til alle der lade sig lede af Magtbegær, Had og Avind, til alle der glemme at styrke Villien til det Gode, glemme at bede vor Fader om Hjælp. Thi stride I ikke *mod* det onde, men følge i eders egne Lyster og urene Begæringer, *da kunne I visselig ikke sejre*. Ja, hører mine Ord. Thi jeg siger eder: stride I ikke mod det onde, mod Mørkets Fristelser, da skabe I eder selv mange unødige Lidelser; Thi hvad I synde, maa I hver især fuldtud sone; men nægte I at oprejse hvad I have nedbrudt – thi ingen tvinger eder til at gøre det rette – da standse I eders Fremgang mod Lyset og Hjemmet, da blive I gennem mange Jordeliv staaende paa det samme Sted. Thi der er ingen Fremgang mulig for den, der af egen fri Villie vender seg bort fra Sandhed, Renhed og Retfærdighed. Dette siger jeg til de Mennesker, der i Hovmod og taabelig Stolthed ikke vil bøje sig og erkende at de have fejlet og syndet.

Ja, sandelig: enhver af eder maa fuldt ud sone det, som han har forbrudt; *thi min Død paa Korset som Jesus af Nazareth forringer ingenlunde eders Syndeskyld; min Død var ingen Bod for eders Synder; og mine Lidelser kunde ikke frigøre, ej heller frelse eder fra Synd og Mørke*; Thi havde jeg som Jesus af Nazareth formaaet at bede om Hjælp for vor ældste Broder – Ardor – Djævelen – Satan – da var Korsets Død ingenlunde blevet min Lod. Dette siger jeg til eder alle, for at I ikke skulle lytte til *falske Udlægninger* og ikke gribe etter *falske Forhaabninger*.

Ja, hører mine Ord og glemmer dem ingen Sinde. Thi jeg siger: *enhver af eder skal selv høste den gode eller onde Sæd, han har saaet*”.

To fotografier av Elsa f. Brønnum og Sigurd Folmer-Hansen fra Inger Agerskovs fotoalbum. Bildene er tatt i 1931. Året etter fikk ekteparet en datter, som ble kalt Enid. Hun flyttet senere til Frankrike, og het som gift Enid Pattyn. Jeg vet ikke om hun lever enda, men vet at hun for få år siden bidro med språkassistanse i en ny oversettelse av VmL til fransk. Foto: Privat.

Om Selvmordet staar der i "Vandrer mod Lyset" senere hen i "Kristi Tale".

"Afkorter ikke med velberaaet Hu eders Jordelivs Dage".

Thi derved skabe I eder selv langt flere og større Lidelser, end hvis I med Taalmod have baaret eders Jordelivs Byrder. Ja, søge I ved en selvvalgt Død at frigøre eders Aand, da maa I uafladeligen ved Tanken gennemleve de Lidelser, de Sorger, den Vanære, som I ønskede at unddrage eder. I Mørke og Ensomhed, fjernt fra alle eders kære, maa I da ved Tanken atter og atter gennemleve det, som I søgte at undfly; thi ingen Sinde kunde I frigøre eders Aand og Tanke; ved eders slette Handling binde I Aanden for lange Tider og Tanken stander ikke og løses ikke, før den Dag og Time er naaet, der forud var givet for eders jordiske Legemes Død.

Dette siger jeg til de Mennesker, der er fejge, svage og modløse, og til de Mennesker, der haabe ved en selvvalgt Død, at kunne unddrage sig Følgerne af deres slette Forbrydelser eller taabelige Handlinger. Og jeg siger dette til eder, for at I kunne vide hvilke kvalfulde Lidelser I skabe ved Selvdrab.

Ja, hører mine Ord og glemmer dem ingensinde. Værer ikke fejge, svage eller modløse, men sætter eders Lid til vor Fader, da vil han i sin Kærlighed og Barmhjertighed støtte eder og styrke eder".

I "Kommentaren" i "Vandrer mod Lyset" staar:

"Sker Selvmordet i Vildelse (uoverlagt) bliver Selvmorderen inkarneret straks efter at Redegørelsen for det tilendeborte Jordeliv er afsluttet. Disse hurtige Inkarnationer uden

Hvile- og Læretid gives af Gud, dels som en Fortsættelse af det brat afbrudte Liv, dels for at Individet kan faa de under Jordelivet udstaaede Sjælslidelser paa Afstand. Selv om den nye Inkarnation bliver kortvarig, vil aanden, naar den atter frigøres, med større Ro kunne skue tilbage paa det foregaaende Jordelivs Sindslidelser eller fysiske Onder”.

Naar jeg nu med ”Vandrør mod Lysets”s Budskab som Baggrund, tænker paa de utallige Selvmord i alle Verdens Lande, tænker paa den Sorg, Fortvivlelse og Lidelse, der følger disse Selvdrap, da er det mit Haab, at det jeg her har skrevet og samlet, maa naa frem til de Mennesker, der fristes til at begaa den Synd; at tage deres eget Liv, og som ved Advarslen i ”Vandrør mod Lyset” vil standse op og overvinde det Mørke i deres Indre, der drager dem til Selvmordet.

Oktober 1962.

Sigurd Folmer-Hansen.

Som man ser av Folmer-Hansens artikkel, består den for en stor del av sitater fra VmL. Han har tydeligvis følt det maktpåliggende å få frem VmLs advarsel mot hva som blir følgene av å avslutte sitt liv til den danske offentligheten. Med fremveksten av en tiltagende ateisme i forrige århundre, bredde det seg også en tro på at det var en god løsning å ta livet av seg for å slipp The Folmer-Hansen family photographed in front of the massive Folmer house. The young Sigurd is standing by the railing, and his sister Gudrun is sitting to the right. The other two are his mother and father, theatre impresario Emil Folmer Hansen (1860-1918) and his wife Anna Marie Martine Hansen. Photo from the internet.e unna all lidelse av ulike slag, både fysisk og psykisk. Dette synet har blitt bare mer og mer aktuelt også i våre dager, da fler og fler i tillegg mener at mennesker som ønsker det, burde få en lovfestet rett til samfunnets hjelp til assistert selvmord.

I følge VmL, er det altså ikke slik at mennesket forsvinner for alltid og ikke opplever noe mer etter døden, men at menneskenes ånd lever videre etter det jordiske legemets død. Og et av Guds krav til oss, er at vi skal akseptere konsekvensene av våre livsvalg og ikke forsøke å unnsnippe de eventuelle lidelsene som følger av vår livsførsel og hvorvidt vi har klart å følge vår samvittighet eller har gitt etter for livets mange fristelser. Det hører dessuten med til menneskelivet at vårt legeme blir mer og mer skrøpelig etter hvert som vi blir eldre, og for mange krever det mye å utstå de lidelsene et slitent legeme påfører oss. Derfor har Gud sendt mange av de yngste til jorden, for å utvikle legevitenenskapen langt mer enn på andre områder i menneskenes liv, for å utvikle ulike medisiner og metoder for å lindre menneskenes lidelser før deres død.

Sigurd Folmer-Hansens far, Emil, døde brått og uventet i 1918, bare 58 år gammel. Av en samtidig tegning i en av de danske dagsavisene, kan man se at han var en stor mann og sikkert meget overvektig, så det var kanskje ikke så overraskende at kroppen ikke klarte mer. Dødsattesten er hentet fra Nationaltidende, 5. september 1918.

SIGURD FOLMER-HANSEN

„SELMORD“

EGET FORLAG
København
1968

Mange Selvmordere har aldrig før i deres Liv tænkt, at de kunne komme i en saadan Situation, at de valgte Selvdøden. De staar pludselig overfor Vanskeligheder eller Lidelser af en saadan Art, at de i mer eller mindre desperate Øjeblikke tager deres Liv uden at tænke paa Følgerne for dem selv eller for deres Efterladte. De er de fejge, der ikke vil høste Frugten af deres Gerninger, ikke tør møde deres Medmenneskers Anklage, eller de, som efter Mord og Drab, i ophidset Tilstand, tager deres eget Liv. Her sættes altsaa alle Hensyn til Religion, Retfærdighed og Gengældelse over Styr.

Men alt dette beror paa Ukendskab og Uvidenhed om Tilværelsen, Ukendskab og Uvidenhed om Formaålet med Livet her paa Jorden og Livet efter Døden.

Sandheden om Menneskeandens Skabelse, Sandheden om Formaålet med dets Liv med dets mange Sorger og uendelige Lidelser, dets Glæder, og Kærligheden til hinanden, det aner de, der tager deres eget Liv, intet om. Kendte de den, da ville mange betænke sig og skrække tilbage for ikke at paaføre sig selv en langt mere lidelsesfuld Gengældelse, der kun kan udlignes ved i et nyt Jordeliv at staa overfor den samme Fristelse »Selvmordet«.

Disse Sandheder kunde mange Mennesker være blevet bekendt med, hvis det Budskab »Vandrer mod Lyset«, der i 1920 udkom i Danmark var blevet aner-

Mange Mennesker saavel nu som før i Tiden har ment og har udtalt offentligt, at Selvmordet er den rette, værdige Afslutning for et modent Menneske. Selv bør man vælge Tidspunktet og det skulde vel bevise en saakaldt »fri Aand«, der er Herre over Liv og Død.

Disse Fortalere for Selvmord maa man gaa ud fra, er og var irreligiøse og ude af Stand til at fatte og føle, at Menneskeandens er skabt af Gud — Menneskenes Aands Fader — hvorfor enhver Form for Ansvar overfor en Skaber bortfalder. Ansvar overfor de Medmennesker, der er knyttet til dem eller afhængige af dem, maa vel næppe tynde de, der hævder Selvmordets Ret og da de jo efter deres Mening, gaar ind til den evige Død, skænker de ikke en Tanke paa al den Sorg og Fortvivlelse, der afstedkommes ved deres selvalgte Død. De har ikke bedt om at blive født og Konsekvensen maa altsaa være at afslutte, naar de anser det for nødvendigt.

Om disse Tilhængere af Selvmordet nu ogsaa er Selvmordere eller bliver det, tvivler jeg stærkt paa.

kendt af de danske Præster. Disse skulde dengang have været Talsmænd for dette Værk og derved bragt dette i Menneskehedens Historie enestaaende Budskab ud blandt Mennesker.

Ud af dette Værk, »Vandrer mod Lyset«, vil jeg fremdrage, hvad der skrives om Selvmord.

For Forstaaelsens Skyld, for de Mennesker, der ikke kender dette Værks Tanker, vil jeg citere et Afsnit fra Forordet.

I Forordet staar: »... Værkets Hovedformaal er at klarlægge for Menneskene deres Oprindelse, Guds Forhold til dem og Kampen mellem det gode og det onde, Lyset og Mørket, samt at meddele Kristi sande Lære, befriet for Aarhundreders Tildigtning og Forvanskninger; paa dette Punkt fortsætter og afslutter det saaledes de kirkelige Reformatorers Gerning.«

I »Kristi Tale« staar:

»JEG TALER TIL EDER
OM NOGLE AF VOR FADERS LOVE.

Alle have I modtaget det evige Liv af vor Gud og Fader; eder alle har Han givet en Gnist af sit eget flammende Væsen, for at I, gennem *talrige Jordeliv* ved Hjælp af eders frie Villie kunne arbejde eder ud af Mørket frem til Lys og Renhed. »... hvert Jordeliv bringer eder nogle Skridt frem ad Vejen, hvis I da ikke fare vild; thi da maa I gennemleve mange

Jordeliv for at sone eders Vildfarelser og eders Synder, førend I atter kunne vandre videre mod større Fuldkommenhed. Dette siger jeg til de Mennesker, der uden Modstand falde for Mørkets mange Fristelser. Og jeg siger dette til alle, der lade sig lede af Magtbegær, Had og Avind, til alle der glemme at styrke Villien til det gode, glemme at bede vor Fader om Hjælp. Thi stride I ikke mod det onde, men følge i eders egne Lyster og urene Begæringer, da kunne I visselig ikke sejre. Ja, hører mine Ord. Thi jeg siger eder: stride I ikke mod det onde, mod Mørkets Fristelser, da skabe I eder selv mange unødige Lidelser; thi hvad I synde, maa I hver især fuldtud sone; men nægte I at oprejse, hvad I have nedbrudt — thi ingen tvinger eder til at gøre det rette — da standse I eders Fremgang mod Lyset og Hjemmet, da blive I gennem mange Jordeliv staaende paa det samme Sted. Thi der er ingen Fremgang mulig for den, der af egen fri Villie vender sig bort fra Sandhed, Renhed og Retfærdighed. Dette siger jeg til de Mennesker, der i Hovmod og taabelig Stolthed ikke vil bøje sig og erkende, at de have fejlet og syndet.

Ja, sandelig: enhver af eder maa fuldt ud sone det, som han har forbrudt; *thi min Død paa Korset som Jesus af Nazareth forringer ingenlunde eders Syndeskyld; min Død var ingen Bod for eders Synder, og mine Lidelser kunne ikke frigøre, ej heller frelse eder fra Synd og Mørke*; thi havde jeg som Jesus af

10

svage og modløse, og til de Mennesker, der haabe ved en selvvalgt Død at kunne unddrage sig Følgerne af deres slette Forbrydelser eller taabelige Handlinger. Og jeg siger dette til eder, for at I kunne vide, hvilke kvalfulde Lidelser I skabe ved Selvdrab.

Ja, hører mine Ord og glemmer dem ingen Sinde. *Værer ikke fejge, svage eller modløse, men sætter eders Lid til vor Fader, da vil Han i sin Kærlighed og Barmhjertighed støtte eder og styrke eder.*«

I Kommentaren i »Vandrer mod Lyset« staar:

»Sker Selvmordet i Vildelse (uoverlagt) bliver Selvmorderen inkarneret straks efter at Redegørelsen for det tilendebrogte Jordeliv er afsluttet. Disse hurtige Inkarnationer uden Hvile- og Læretid gives af Gud, dels som en Fortsættelse af det brat afbrudte Liv, dels for at Individet kan faa de under Jordelivet udstaaede Sjælslidelser paa Afstand. Selv om den nye Inkarnation bliver kortvarig, vil Aanden, naar den atter frigøres, med større Ro kunne skue tilbage paa det foregaaende Jordelivs Sindslidelser eller fysiske Onder.«

Naar jeg nu med »Vandrer mod Lyset«s Budskab som Baggrund, tænker paa de utallige Selvmord i alle Verdens Lande, tænker paa den Sorg, Fortvivlelse og Lidelse, der følger disse Selvdrab, da er det mit Haab, at det jeg her har skrevet og samlet, maa

12

Nazareth formaaet at bede om Hjælp for vor ældste Broder — Ardor — Djævelen — Satan — da var Korsets Død ingenlunde bleven min Lod. Dette siger jeg til eder alle, for at I ikke skulle lytte til *falske Udlægninger* og ikke gribe efter *falske Forhaabninger*.

Ja, hører mine Ord og glemmer dem ingen Sinde. Thi jeg siger: *enhver af eder skal selv høste den onde eller gode Sæd, han har saaet.*«

Om Selvmordet staar der i »Vandrer mod Lyset« senere hen i »Kristi Tale«.

»Afkorter ikke med velberaadet Hu eders Jordelivs Dage.

Thi derved skabe I eder selv langt flere og større Lidelser, end hvis I med Taalmod havde baaret eders Jordelivs Byrder. Ja, søge I ved en selvvalgt Død at frigøre eders Aand, da maa I uafsladeligen ved Tanken gennemleve de Lidelser, de Sorger, den Vanære, som I ønskede at unddrage eder. I Mørke og Ensomhed, fjernt fra alle eders kære, maa I da ved Tanken atter og atter gennemleve det, som I søgte at undfly; thi ingen Sinde kunne I ved Selvdrab frigøre eders Aand og Tanke; ved eders slette Handling binde I Aanden for lange Tider, og Tanken standser ikke og løses ikke, før den Dag og Time er naaet, der forud var givet for eders jordiske Legemes Død.

Dette siger jeg til de Mennesker, der ere fejge,

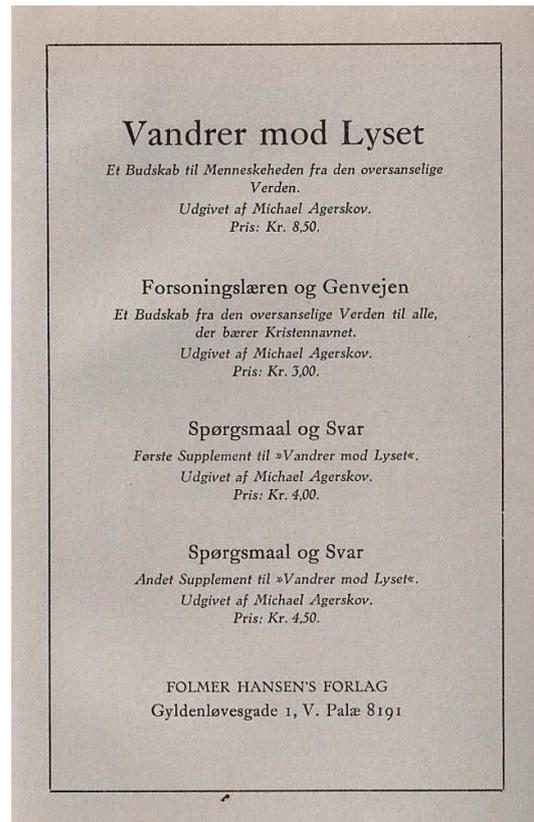
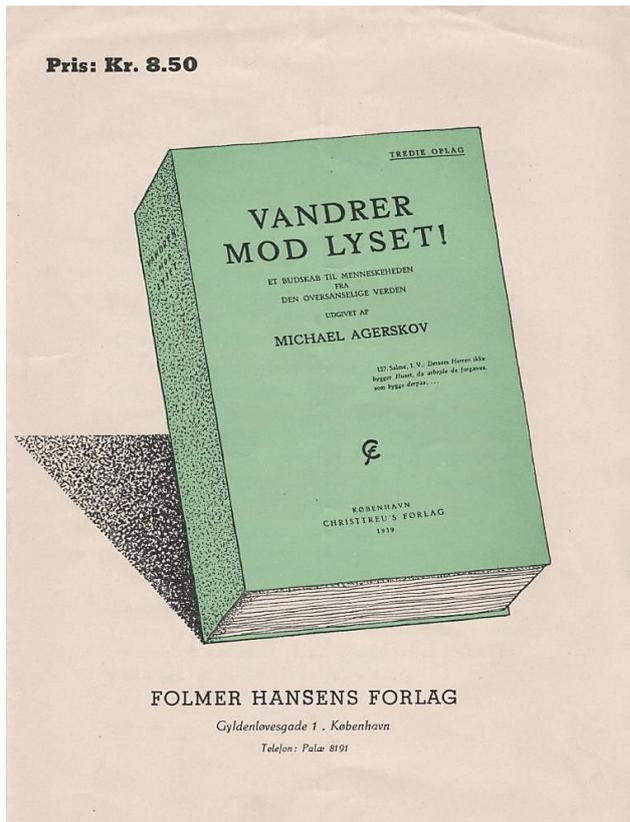
11

naa frem til Mennesker, der fristes til at begaa den Synd: at tage deres eget Liv, og som ved Advarslen i »Vandrer mod Lyset« vil standse op og overvinde det Mørke i deres Indre, der drager dem til Selvmordet.

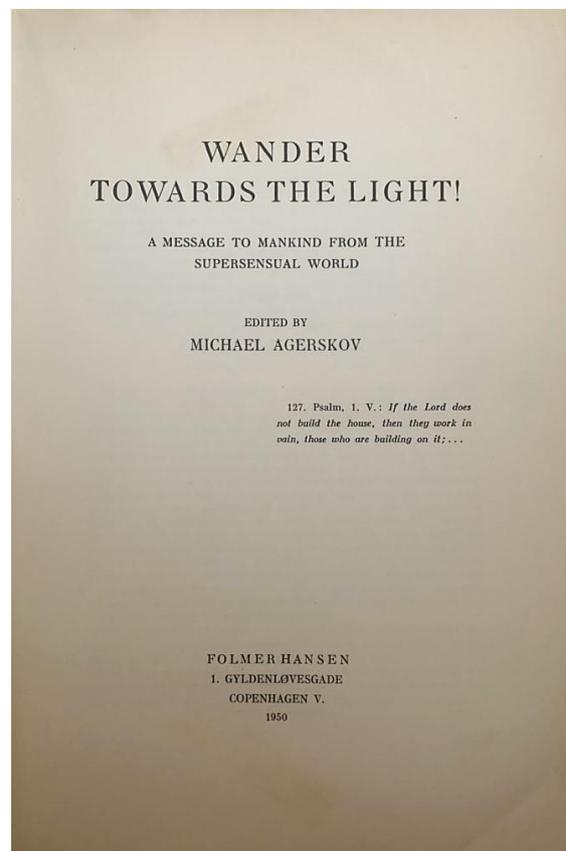
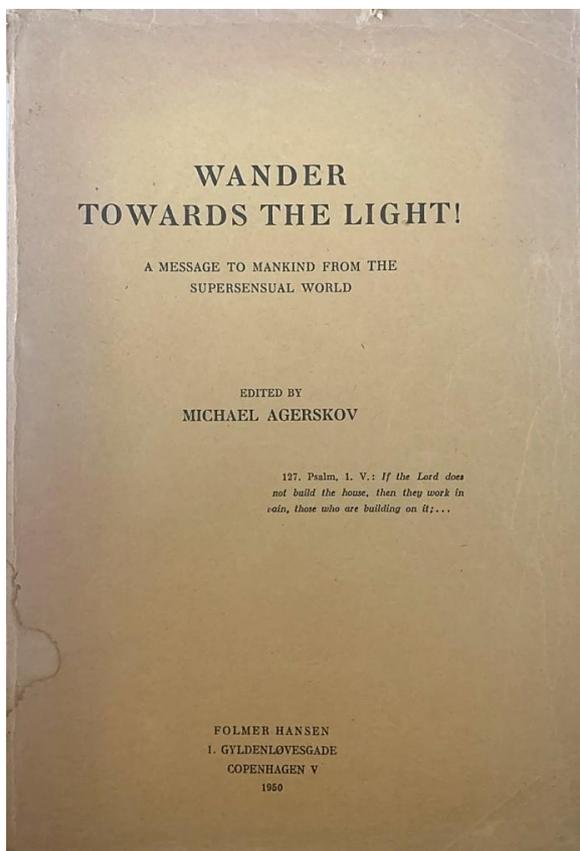
Oktober 1962.

Sigurd Folmer-Hansen.

Sigurd Folmer-Hansens skrift, «Selvmord» ble utgitt i 1968, men var signert 1962.

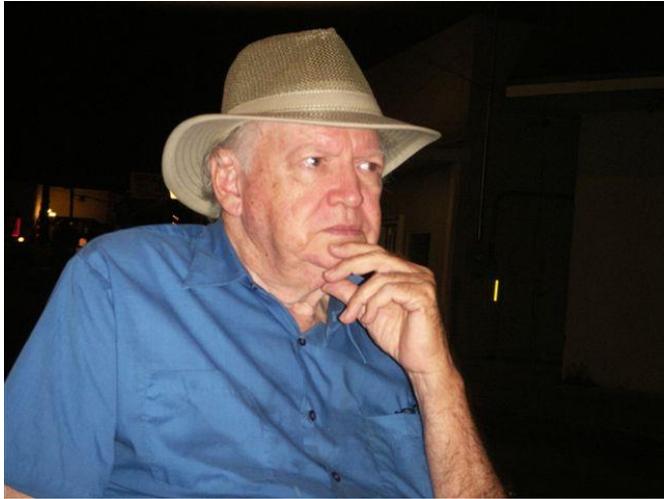

Over til venstre: En reklamebrosjyre for VmL fra Folmer Hansen forlag. Til højre: Annonce for utgivelsene fra Folmer Hansen Forlag i det kristne tidsskriftet *Våbenhuset*. Under: Omslaget og titelbladet i den aller første engelske oversættelsen av VmL fra 1950.

Fire oversettelser av VmL til engelsk.

Av Harry Prior. Oversatt fra engelsk av Sverre Avnskog.

Harry Prior, f. 1927, stammet fra en familie, der alle tre brødrene var varme tilhengere av Vandrers mod Lyset og gode venner av ekteparet Agerskov. Harrys far het Eric Prior og både han og moren, Bodil Kjær var aktive i VmL-miljøet både i Danmark og USA. De to andre brødrene, het Kai og Viggo. Foto: Privat.

I 2005 fikk jeg en overraskende e-post fra Florida, USA, som førte til et nært samarbeid og vennskap som varte i mer enn et tiår. Mannen som kontaktet meg, var amerikaneren med danske aner, Harry Prior. Harry kunne fortelle meg at han hadde hatt et nært forhold til flere av de kjente VmL-pionerene i Danmark, og hadde fungert som korrekturleser for den offisielle engelske oversettelsen av VmL fra 1979. Harry Prior hadde dansk opprinnelse, og var sønn av en av de tre Prior-brødrene, som alle var varme tilhengere av VmL – nemlig Erik (Eric) Prior. De to andre brødrene var henholdsvis Viggo og Kaj (Kai), og både Eric og Kai utvandret til USA. Harry kunne fortelle mye spennende fra årene før og etter oversettelsen av VmL til engelsk, og sendte meg et

stort antall fotografier som han hadde tatt, blant annet i selskapet som ble arrangert for å feire at oversettelsen var ferdig i 1979. Fra ham fikk jeg også en utskrift av et intervju han gjorde med en av dem som sto for den aller første oversettelsen av VmL til engelsk, Poul Ørsted. Den andre oversetteren, var Johanne og Michael Agerskov datter, Inger Agerskov. Harry Prior var også korrekturleser for Peter Kjærulffs to første bind av Ringbærerens Dagbog.

De tre brødrene Prior kom fra en svært betydningsfull slekt i Danmark. Historien om familien Prior, er historien om dyktige og begavede mennesker som kjempet seg ut av fattigdom, og ble grunnleggere av store industrielle og kommersielle virksomheter både til sjøs og til lands. Mange av Harry Priors forfedre spilte en viktig rolle i utviklingen av dansk industri. Harrys oldefar var Johannes, 1840-1905, gift med Fernanda Prior, 1843-1893. Johannes Prior var skipsingeniør i DFDS Seaways, som var grunnlagt av hans far, Hans Peter Prior, 1813-1875. Harrys farfar het Viggo, 1869-1909, som var direktør ved Nordiske Kabel & Tråd (NKT) i Middelfart og en onkel, Hans Peter Prior, 1866-1936, var grunnlegger og administrerende direktør for Nordiske Kabelfabrikk og A/S Dansk Galosche & Gummi fabrik. Han var også i to periode formann i den Danske Industriforeningen og handelsminister.

Et interessant kontaktpunkt i tidligere generasjoner, var at Harry Priors oldefar, Johannes Prior, var frimurer i samme losje som Rasmus Malling-Hansen, nemlig «Zorobabel og Frederik til det kronede Haab». Malling-Hansen var såkalt «taler» i losjen, og tilbrakte den siste kvelden i sitt liv i losjen. På vei hjem fikk han et alvorlig hjerteslag, falt om og døde.

Familien Prior, som spilte en viktig rolle som grundere og industribyggere i Danmark. I midten foran sitter Fernanda, 1843-1893 og Johannes, 1840-1905. De to mennene bak er Harry Priors bestefar Viggo, 1869-1909, til venstre, og Hans Peter Prior, 1866-1836, grunnleggeren av [NKT](#), som fortsatt eksisterer i Danmark. Foto: Det Kongelige Bibliotek i Danmark.

De tre brødrene Prior, som alle tre var sterkt engasjert i Vandrers mod Lyset. Fra venstre Viggo, som var gift med Gertrude, som også var VmL-tilhenger. Hun skrev flere artikler om VmL i de danske avisene. Viggo laget en tegnemaskin, som kunne tegne opp planetsporene til modersolene i Universet, basert på Knud Brønnums tegninger. I midten, Kay, som utvandret til USA, og som sto bak den andre VmL-oversettelsen fra 1975. Til høyre, Harrys far, Eric Prior og hans andre hustru. Eric utvandret også til USA, og hans sønn, Harry, lærte seg aldri dansk.

Fra Harry Prior, mottok jeg en e-post med en utfyllende fortelling om de ulike oversettelsene av VmL til engelsk, som hadde inkludert et intervju med han som sto bak den første oversettelsen fra 1950 sammen med Inger Agersov, Poul Ørsted.

Harry Priors besteforeldre, Viggo Prior, 1869-1909, og hans hustru Dora Prior f. Banck, 1874-1925. Viggo var direktør ved Nordiske Kabel & Tråd, som ble grunnlagt av hans bror. Foto: DKB.

Her er Harrys fortelling:

Den FØRSTE oversettelsen, "Wanderer towards the Light", av Inger Agerskov og Poul Ørsted, ble utgitt i år 1950. Den inneholdt mange grammatiske feil og ble ikke lenge i trykk.

Den ANDRE oversettelsen, av min avdøde onkel, Kai Prior, ble utgitt i 1975, men ble kort tid etter trukket tilbake fra sirkulasjon fordi Kai følte at den trengte en viss forbedring. Kai begynte å revidere deler av den, men den kom aldri på trykk igjen fordi styret for «International Foundation for Toward the Light» ikke ønsket å vente på en revisjon.

Den TREDJE oversettelsen ble utgitt i 1979, og bevarte deler av Kais oversettelse, men gjorde en rekke andre grammatiske endringer. Denne oversettelsen var laget av Hanne Gliese og Chris Shead.

Enda en versjon har blitt produsert av meg selv, som bygger på det jeg synes er de beste formuleringene fra 1975- og 1979-utgavene. Jeg har eliminert tusenvis av unødvendige ord uten å forandre eller utelate noe, eller endre noen mening. Dette er en uautorisert,

uoffisiell redigert versjon (IKKE en ny oversettelse, siden jeg ikke kan lese dansk).

Naturligvis synes jeg at det er det beste av dem alle. Den er ikke opphavsrettsbeskyttet og kan fritt reproduseres av andre.

Det var Inger Agerskov og Poul Ørsted som samarbeidet om den første engelsk oversettelsen av VML. Jeg hadde visst om den fra min avdøde onkel Kai Prior, men aldri sett boken før jeg besøkte Danmark i 1978. Min avdøde onkel Viggos enke, Gertrud, hadde ETT eksemplar (jeg fant ingen andre) som jeg tok med til VML-kontoret og kopiert på deres kopimaskin. Jeg tok de kopierte sidene med tilbake til Amerika og overlot dem til Kai, med tanke på å lese boken senere. Da Kai døde, gikk VML-materialet hans til datteren Mia, som da var involvert i en marxistisk gruppe. Da hun til slutt flyktet fra deres rekker, beholdt de farens eiendeler som hun antok at hun aldri ville komme tilbake.

I mellomtiden, tilbake i Florida, år senere husket jeg Ingers og Pouls bok og søkte igjen gjennom eiendelene mine, men fant den aldri. Så en dag ringte Mia meg, veldig spent, og sa at farens eiendeler var gjenfunnet intakt. Siden hun ikke hadde noen spesiell interesse for VML, ga hun meg alle farens gamle bøker og korrespondanse osv. relatert til VML. Og, se! Der fant jeg de savnede Inger og Poul kopierte sidene. Jeg leste da hele boken for FØRSTE gang og skjønnte at den lett kunne blitt den offisielle oversettelsen hvis de bare hadde brukt en korrekturleser og kopiredaktør som kunne engelsk godt.

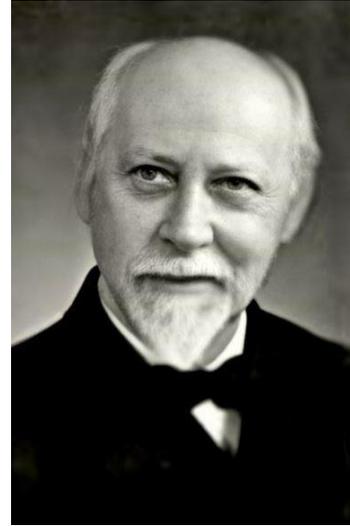
Styret for Det internasjonale fondet for Vandrere mod Lyset, fotografert av Harry Prior. Fra venstre ses Knud Nielsen, Georg Jørgensen, Børge Brønnum, ukjent, Poul Ørsted og Eilif Christensen. Bildet er tatt i forbindelse med Harrys besøk i Danmark i 1978/79. Foto: Privat.

Et personlig møte med Poul Ørsted.

Hvordan kom de til å gjøre oversettelsen? Jeg ville ikke visst om jeg ikke hadde møtt Poul Ørsted kort i Danmark i 1978. Jeg plasserte en båndopptaker foran ham og ba ham fortelle meg historien. Før han var ferdig, satte båndet seg fast, men jeg visste det ikke før jeg senere spilte det av. Og jeg klarte aldri å finne Poul igjen, men heldigvis hadde jeg laget en utskrift av den delen av intervjuet som overlevde, og jeg fant den også blant Kais "tapte" eiendeler. Det er akkurat nok på dette gjenværende båndet til å vise nøyaktig hvordan Poul og Inger bestemte seg for å forsøke å oversette.

Her er det jeg klarte å redde fra mitt innspilte intervju med Poul Ørsted i København i februar 1979. Dette er kopiert fra en maskinskrevet transkripsjon jeg laget på den tiden. Dessverre er selve båndet for lengst tapt. Jeg skulle ønske jeg hadde lagret det slik at vi kunne høre Pouls stemme nå. Han levde fortsatt for tre eller fire år siden, men han led av hjerneslag og jeg kunne ikke kommunisere med ham.

Jeg har delt Pouls fortelling inn i flere avsnitt for lettere lesing. Intervjuet fant sted på Søren Østergaards kontor hvor Hanne Gliese og Chris Shead deretter redigerte Kais oversettelse til den nye versjonen. Hvis jeg husker riktig, kom Poul plutselig på besøk hos noen andre og ble deretter introdusert for meg, og heldigvis hadde jeg båndopptakeren min og klarte å overtale ham til å fortelle meg noen fakta om livet hans. Jeg husker også at han sa noe (kanskje på den manglende delen av båndet) om at han og Inger ikke forventet at oversettelsen deres skulle være den endelige, men at den forhåpentligvis ville tjene til å inspirere fremtidige, bedre forsøk fra andre oversettere. Når jeg ser tilbake nå (når jeg skriver dette 1. juni 2006), tror jeg han visste at hans og Ingers arbeid ikke var det beste når det gjaldt grammatikk, men som jeg siden har sett, formidlet det absolutt trofast den fulle betydningen av *Toward the Light*. Poul kunne tydeligvis engelsk mye bedre enn Inger.

Tre utgaver av Thorvald Kierkegaard, 1878-1965, pastor i den Unitariske kirken, som ble kalt "Det fri Kirkesamfund" i København. Kirkegaard var nok en person som ekteparet Agerskov svært gjerne ville ha hatt som støttespiller, og de skrev flere brev til Kirkegaard der de oppfordret ham til å gjøre et valg. De opplevde nok at han egentlig støttet til VmL, men ikke helt maktet å ta skrittet fullt ut. Foto fra arkiv.no, DKB, og internett

Utskrift av intervjuet med Poul Ørsted

«Søsteren min, som var en veldig nær venn av Børge Brønnums eldste søster [1] – min søster og Børges søster hadde gått på skole sammen, og Børges søster hadde gitt søsteren min *Vandrer mod Lyset* – på dansk, selvfølgelig. Og så kom hun – søsteren min kom til meg – og sa: 'Hvis du vil lese noe, hvorfor prøver du ikke å lese denne?' Og så leste jeg den. Og jeg leste den som en krimbok (roman?), og jeg var så engasjert i emnet at jeg leste den igjennom – jeg vet ikke på hvor mange dager – men kanskje en uke eller så – og når jeg leste den. . .» (opptaket avbrytes av at noen kommer inn i rommet).

Båndet gjenopptas (etter avbrudd):

«Da jeg hadde lest den, sa jeg til meg selv: hvis det finnes en Gud, må dette være DET. Jeg kan legge til at allerede som en veldig liten gutt, rundt seks eller syv, hadde jeg en - selv om det ikke var metafysiske opplevelser - men jeg hadde ofte en veldig merkelig følelse, for eksempel når jeg gikk nedover gaten, på ett fortau. Jeg kunne tydelig se meg selv gå på det andre fortauet, som om jeg var en tvilling. Og min far, som var en veldig lærd mann, hadde mange bøker som omhandlet spiritisme, som jeg hadde lest i en alder av åtte, ni og ti. Så jeg var allerede som liten gutt interessert i emnet Gud – om han eksisterte eller ikke. Men da jeg leste boken (*Vandrer mod Lyset*) var jeg ikke lenger i tvil. Og jeg sa til meg selv, kanskje jeg kan gjøre noe med denne boken - kanskje jeg kan prøve å oversette noe av den.»

«Jeg hadde nettopp immatrikulert. Jeg var som sagt veldig ung og skrev til forlaget Folmer Hansen og spurte om jeg kunne gjøre noe — om jeg kunne prøve meg på oversettelse? Og han skrev tilbake til meg og spurte om jeg ville være snill nok til å prøve en prøveoversettelse. Og det gjorde jeg, og det ble godkjent.»

«Og så fikk jeg et brev som fortalte (der jeg spurte) meg om jeg ville komme til et møte med fru Agerskov – hr. Agerskov var død - (møtet var i 1947) [2] og jeg fikk beskjed om å komme til et møte i Grundtvigsvej 3 (København), og det gjorde jeg. Og da jeg kom dit, møtte jeg Børge Brønnum og Knud Nielsen og en tredje person som heter Torking Lund (? Navn ikke klart på bånd) som senere forsvant fra foreningen vår. Og vi ble fortalt at vi skulle utgjøre det første styret - at vi i det øyeblikket følte at vi hadde en sjanse, hvis vi prøvde nå, at vi skulle lykkes med Toward the Light. Og derfor fortsatte jeg med oversettelsen, og det samme gjorde fru Agerskavs datter, Inger. Hun begynte også å oversette - den andre halvparten. Jeg begynte med Ardors beretning.»

"Og vi dannet en forening hvis navn er svært vanskelig å oversette til engelsk, fordi det var - det ble kalt The Association for the Advancement of Christendom, on the basis of Toward the Light, for en ny reformasjon.»

"Dette var gruppen som opprinnelig startet med Vandrer mod Lyset - det vil si den UNGE gruppen. Det hadde vært et gammelt Selskap, bestående av Børge Brønnums mor, herr og fru Agerskov, og herr Folmer Hansen, og jeg tror noen andre medlemmer som jeg ikke kjenner. [3].

«Og vi prøvde med forskjellige ting – med foredrag, og med artikler og så videre i avisene, og alle forelesningene var veldig godt besøkt. Men vi fikk ikke den suksessen som åpenbart var håpet på fra den andre siden – fra den transcendentale verden.»

(På dette tidspunktet satte båndet seg fast, ukjent for meg før jeg spilte det av senere etter at Pouls hadde forlatt stedet. Notatene mine, skrevet på det tidspunktet fra det jeg husker jeg hørte mens Poul snakket, forteller at Poul fortsatte med å fortelle hvordan han og andre ble utnevnt til det nye styret, valgt fra den transcendentale siden. Jeg noterte også at jeg må få tak i Poul for å få ham til å gjenta resten av beretningen. Men jeg var ikke i stand til å møte ham igjen før jeg forlot Danmark.)

Jeg gjorde også et par notater om at alt Poul forteller om på båndet skjedde i årene 1948, 1949 og 1950 og deromkring, og også at det opprinnelige selskapet opererte uformelt, uten styre.

Fotnoter ved Sverre Avnskog:

[1]: Børge Brønnums eldste søster, var Elsa, som senere giftet seg med Sigurd Folmer-Hansen.

[2]: Johanne Agerskov døde i 1946, så dersom hun deltok i møtet kan det ikke ha funnet sted i 1947.

[3]: Den første gruppen som ble dannet for å arbeide for VmLs utbredelse, het «Selskabet til Udbredelse av Vandrer mod Lyset», Medlemmene av bestyrelsen i selskabet, var i flere år Knud Brønnum, Sigurd Folmer-Hansen og Inger Agerskov.

Harry Prior var som sagt korrekturleser både for den engelske oversettelse av VmL fra 1979, og for de engelske utgavene av Peter Kjærulffs to første bind av Ringbærerens Dagbog. Harry bearbeidet også alle de tre engelske oversettelsene og foretok en såkalt «språkvask» som vi kaller det i dag, og lagde sine egne versjoner av alle tre. Det er Harrys bearbeiding av 1979-oversettelsen jeg kaller for den fjerde oversettelsen av VmL. Harry snakket ikke dansk, så

hans forbedring av språket baserer seg altså ikke på originalspråket, dansk, men på den eksisterende engelske versjonen. Han sier selv at han har strøket mange unødvendige ord, valgt bedre formuleringer og generelt forbedret språket, uten å endre innholdet. Jeg har publisert Harrys versjon på min engelske webside, www.toward-the-light.net

Harry Priors foreldre, Bodil Kjær og Eric Prior. Ekteparet Prior utvandret til USA, men hadde en utstrakt korrespondanse med både ekteparet Agerskov, Knud Brønnum og andre. Eric Prior skrev om VmL i tidsskriftet for utvandrede danskere, Pioneren. Paret ble etter hvert skilt, og Eric giftet seg på nytt. Bodil Kjær returnerte til Danmark og var aktiv i VmL-miljøet der. Bildene er utsnitt fra gruppebilder og bearbeidet med moderne fototeknologi. Foto: Privat.

Tre generasjoner Prior. Fra venstre, Hans Peter Prior, 1813-1875, som grunnla det vi i dag kaller danskebåten, sammen med den danske industrigrunnleggeren, Carl Frederik Tietken, 1829-1901. I midten Johannes Prior, 1840-1905, som var skipsingeniør i DFDS Seaways, som var det offisielle navnet på hans fars selskap. Til høyre, Viggo, 1869-1909, som var direktør ved Nordiske Kabel & Tråd (NKT). Johannes Prior var medlem av samme frimurerlosje som Rasmus Malling-Hansen, Frederik og Zorobabel til det kronede Haab. Foto i midten: DKB, de to andre privat.

Et av de mange bildene Harry Prior sendte meg fra selskapet som feiret den engelske oversettelsen av VmL fra 1979. Kvinnen til venstre, Hanne Gliese, var en av dem som oversatte verket, og Harry Prior, til høyre, fungerte som korrekturleser. Gutten i midten, heter Uffe Østergaard. Foto: Privat.

Harry Prior fotografert i Florida i 2006. Harry var en stor tilhenger av Vandrers mod Lyset gjennom hele sitt liv, og jeg hadde den store gleden av å være hans venn i den siste delen av hans liv. Han hadde svært mye interessant å fortelle fra VmL-historien. Foto: privat.

Harry Priors fotosamling fra 1978/79 av den «nye generasjonen» VmL-tilhengere.

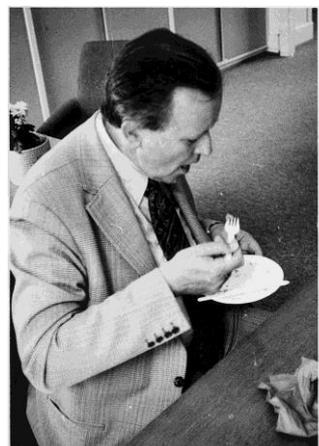
Som tidligere nevnt, var jeg så heldig å få kontakt med den amerikansk-danske VmL tilhengeren, Harry Prior på begynnelsen av 2000-tallet. Harry besøkte Danmark i 1978/79 og var bl.a. til stede i det selskapet som ble arrangert som en feiring av ferdigstillingen av den engelske oversettelsen av VmL fra 1979 ved Chris Shea og Hanne Gliese, med Harry Prior som korrekturleser. Oversettelsen bygde delvis på Kai Priors oversettelse fra 1975, men med mange forbedringer, ifølge Harry Prior.

Det er meget spennende for oss VmL-tilhengere, som også er historisk interesserte, å se alle Harrys bilder av det som gjerne ble kalt «den nye generasjonen» VmL-tilhengere. Det kom virkelig ny vind i seilene for VmL, da Sigurd Folmer-Hansen kjøpte rettighetene til VmL, slik at den danske redaksjonen sto fritt til nye utgivelser og oversettelser. Et styre for det internasjonale fondet for VmL ble opprettet, og det ble gjort mange fremstøt i dansk presse, i form av annonser og artikler om VmLs budskap.

Til venstre, Anders Østergaard og til høyre, Bodil Hansen, født Kjær, tidligere hustruen til Eric Prior. Foto: privat.

Under, fra venstre: Eilif Christensen, Knud Nielsen og Eilif Christensen. Foto: Privat.

Til venstre, Bodil Hansen, født Kjær, tidligere gift med Eric Prior. Til højre, Gertrud Prior, hustruen til Viggo prior.

Til venstre: Børge Brønnum, nevøen til Knud Brønnum, til højre, Thomas Jørgensen. Foto: Privat.

Over: Fra venstre: Børge Brønnum, Eilif Christensen og Knud Nielsen. Foto: Privat. Under: Fra venstre: Carsten Skaarup og Fleming Fald. Begge fotos: Privat.

Over: Cathrine Jørgensen, Christian Jørgensen og Gertrude Prior. Under: Gertrude Prior og Knud Nielsen. Foto: privat.

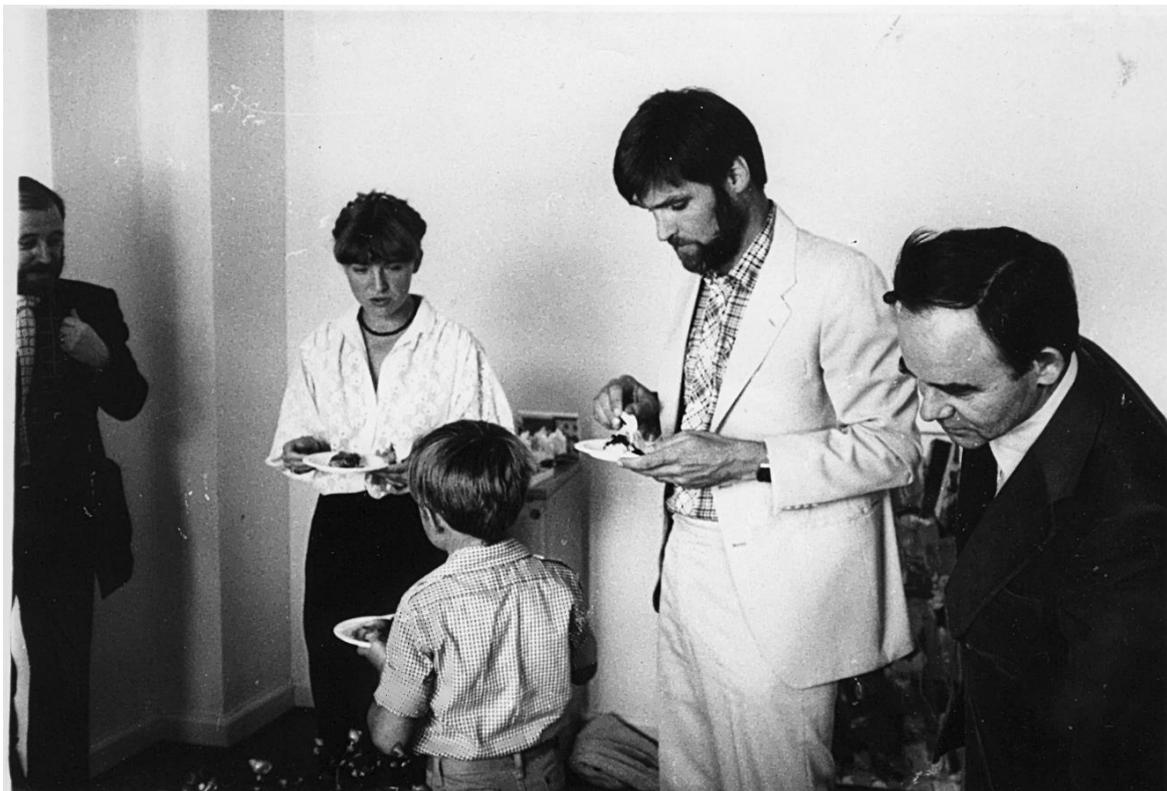

Over: Fra venstre: Jutta Østergaard, Gertude Prior og Anders Østergaard. Under: Knud Nielsen, Carsten Skaarup (delvis skjult), Lillian Tulinius, Christian Jørgensen, Georg Jørgensen, Cathrine Jørgensen (Georgs hustru og Christian er deres sønn).

Over: Fra venstre, Perle Kiær, Else Kiær, Bodil Kjær (Hansen), Ebbe Kiær, ukjent og Gertrud Prior. Under: Sean Martin?, Søren Østergaard og Georg Jørgensen. Foto: Privat.

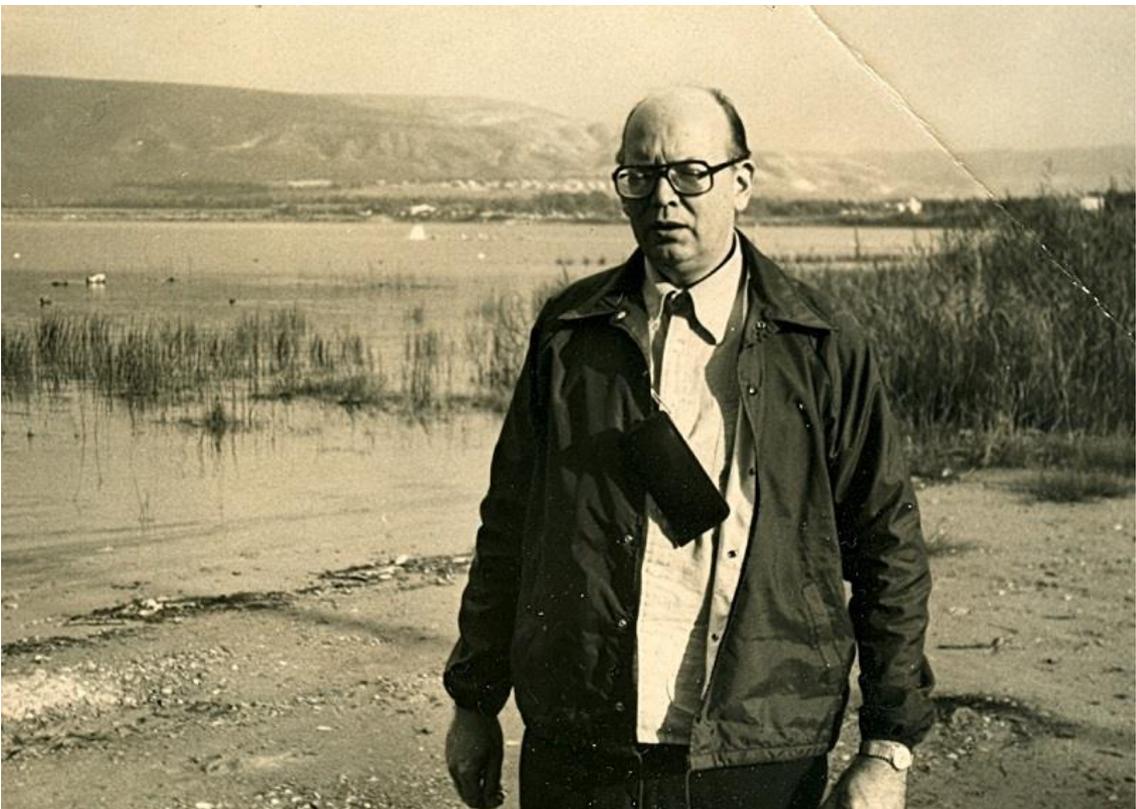

Over: Fra venstre: Sven Tullinus, Lillian Tullinus og Tanya Larsen. Under: Tanya Larsen og Georg Jørgensen.

Over: Harry Prior prøvesmaker drikke med sin venn Ted Seaman på Cuba – årstall ukjent. Foto: Privat. Under: Harry Prior fotografert i Israel i 1981. Foto: Privat.

Avslutning.

Med disse fotografiene som jeg har fått fra Harry Prior, avslutter jeg denne samlingen med biografier og omtaler av de menneskene som først ble fascinert av VmL. Noen av dem ble meget varme tilhengere, mens andre ble interessert, men klarte ikke gi helt slipp på den tradisjonelle kristendommen. Men felles for dem som ikke ble uttalte tilhengere, var at de alle sto for en udogmatisk kristendom, der den enkeltes personlige tro, spilte en langt større rolle enn troen på de kristne dogmene.

Det har vært meget interessant å samle stoff til disse biografiene, og jeg tenker at jeg har utført et nybrottsarbeid, som andre kanskje kan bygge videre på i fremtiden. Vandrer mot Lyset har vært min alltoppslukende interesse helt siden jeg fant verket i en bokhandler i Oslo tidlig på 1990-tallet. Noen av biografiene startet jeg på allerede i ca 2005, men har først gjort dem ferdige i og med publiseringen av denne boken.

Les gjerne mine andre VmL-relaterte bøker:

[Hvem var Rasmus Malling-Hansen?](#)

[Hvem var Michael Agerskov?](#)

[Vandre mot Lyset – en guddommelig åpenbaring i vår tid.](#)

[Et forsvar for Vandrer mot Lyset og Gud.](#)

Kolbotn, 27.01.24

Sverre Avnskog

Sverre Avnskog, født 1956, er utdannet adjunkt med videreutdanning i spesialpedagogikk og har 40 års erfaring som lærer i grunnskolen og innen voksen-opplæringen hvor han har undervist voksne med spesielle behov samt flyktninger som får norskopplæring på grunnskolenivå. Foto: Privat.

Litteraturliste:

Det Kongelige Biblioteks Brevsamling, Brev til og fra Johanne og Michael Agerskov og andre -
relatert til VmL

Johanne Agerskovs copibøger

Det Danske Udvandrerarkiv, Brev til og fra Eric Prior.

Litterære bøker av Michael Agerskov:

- *To Mennesker og Skumring, dikt 1893
- *Adathysta, roman 1897
- *Livets Kilde, fortellinger 1897
- *Tusmørkets Stemmer, dikt 1899
- *Den store Krudtsammensværgelse, roman 1902
- *Fra den gamle Skipperby og andre Digte, 1909
- *Vejen Sandheden og Livet, Aandelige sange, 1928
- *Paa forklarelsens Berg - En digtkreds

Skolebøker (i samarbeid med Erling Rørdam):

- *Dansk Læsebok for mellemklasserne, realklassen og børneskolen, i flere opplag fra 1904-1933
- *Lesebok i svensk
- *Dansk Litteratur før 1800, utgitt i 1919
- *Dansk Diktning med hovedvekt på det 1900. århundre

Bøker i tilknytning til Vandrer mot Lyset!

- *Hilsen til Danmark, 1915
- *Vandrer mot Lyset! 1920
- *Forsoningslæren og Genvejen, 1920
- *Nogle psykiske Oplevelser, 1922
- *Kirken og Kristendommen, 1923
- *Spørgsmål og Svar I og II, 1929-30
- *Den lange vandring, forfattet i 1930, utgitt i 2020.

Bøker av domprost Hans Martensen-Larsen:

- Krishna. Et Stykke sammenlignende Religionshistorie, 1894
- Den bibelske Monotheismes Særstilling i Religionshistorien I, 1896
- Naturvidenskabens Gæld til Kristendommen 1896
- Om den gammeltestamentlige Aabenbaring, 1897
- Historiske Oplysninger om den hellige Skrift, 1898
- Tvivl og Tro, 1909
- Jesus i Religionshistorien, 1911
- Stjerneuniverset og vor Tro, 1913
- Stjernehimlens store Problemer, 1915
- Folkekirken - Folkets Kirke, 1919
- Spiritismens Blændværk og Sjæledybets Gaader I-II, 1922
- Om Døden og de Døde I-III, 1925-27

Bøger av byfogd Ludvig Dahl:

Livet etter døden i nytt lys (1925),
 Nutids-undere (1927),
 Vi her! (1930),
 Død! hvor er din brodd? (1933) og
 Vi overlever døden (1934).

Bøger af dr. phil. og sogneprest F. L. Østrup:

Et psykologisk bidrag til en lære om selvopdragelse,
 forsvaret for Doktorgraden (1897)
 Gennem Jorderig (1901)
 I trange Tider (1903)
 Korset, Prædiken holdt på Upsala Universitet (1904)
 Om bønne (1906)
 Alle vore skatte (1909)
 Aut. lærebog i religion (1912)
 Hvor er vi? hvad svarer Evangeliet? (1915)

*Et gammelt avisfotografi av dr. phil,
 sogneprest F. L. Østrup. Fotografiet er
 bearbejdet med moderne billedteknologi.*

Bøger av arkitekt Knud Brønnum:

Tanker over "Vandrer mod Lyset", 1924
 Haandbog til hjælp ved studiet af "Vandrer mod
 Lyset", 1925
 Sandheden om Døden, 1926
 En Tale der ikke blev holdt, 1927
 "Vandrer mod Lyset"s forhold til Menighedslivet
 indenfor Folkekirken og andre religiøse Samfund, 1927
 Hvad er "Vandrer mod Lyset"? 1928
 Hvad bringer "Vandrer mod Lyset" Menneskene? 1928
 Jeg anklager, 1929

Ph. Weilbachs Kunstnerlexikon, tredje udgave, om Knud Brønnum
 Arkitektforeningens medlemsblad Architekten, årgang 1916

Bøger av lærer, bibliotekar og forfatter Christian Jørgensen:

Religionens Renæssance, 1920
 Vor Personligheds Bestaaen efter Døden, 1948
 Sjælevandring og Aabenbaring, 1957
 Årene der gik, 1963
 En sogneprests vitnesbyrd – Peter M. Wemmelund 1965